

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای کتشر و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

راهنمایی و مشاوره

Guidance and Counseling

مقطع کارشناسی پیوسته

گروه علوم انسانی

ویژه دانشگاه فرهنگیان

۱

نام رشته: راهنمایی و مشاوره	عنوان گرایش: -
گروه: علوم انسانی	دوره تحصیلی: کارشناسی پیوسته
کار گروه تخصصی: فرهنگیان	نوع مصوبه: بازنگری
پیشنهادی: دانشگاه فرهنگیان	تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱

بر اساس مصوبه شماره ۸۶۹ تاریخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۸ شورای عالی برنامه ریزی آموزشی و مصوبه شماره ۲۵۰ تاریخ ۱۳۹۴/۰۳/۱۱ گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم، برنامه درسی بازنگری شده دوره کارشناسی پیوسته رشته راهنمایی و مشاوره به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب برنامه درسی یاد شده وارد دانشگاه فرهنگیان می شوند، قابل اجرا است.

ماده دو- این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته مشاوره و راهنمایی مصوب جلسه ۸۶۹ تاریخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۸ شورای عالی برنامه ریزی می شود.

ماده سه- این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاه فرهنگیان پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می شود.

ماده چهار- این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمدرضا آهنگیان
دبیر کمیسیون برنامه ریزی آموزشی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصل اول: معرفی برنامه	۶
فصل دوم: جداول دروس	۱۲
فصل سوم: سرفصل دروس	۱۹
سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»	۱۹
سرفصل درس «فلسفه تربیتی اسلام»	۲۸
سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»	۳۲
سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام)»	۳۶
سرفصل درس «اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام»	۳۹
سرفصل درس «تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام»	۴۴
سرفصل درس «آشنایی با ارزشهای تربیتی دفاع مقدس»	۴۸
سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»	۵۲
سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»	۵۷
سرفصل درس «جامعه‌شناسی آموزش و پرورش»	۶۰
سرفصل درس «اصول و روشهای تدریس»	۶۴
سرفصل درس «اصول برنامه ریزی درسی»	۶۸
سرفصل درس «کاربست فناوری در یادگیری»	۷۳
سرفصل درس «روان‌شناسی عمومی»	۸۳
سرفصل درس «اصول و فنون راهنمایی و مشاوره»	۸۸
سرفصل درس «آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری»	۹۴
سرفصل درس «انسان‌شناسی در اسلام»	۱۰۵
سرفصل درس «آموزه‌های مشاوره‌ای در قرآن و حدیث»	۱۱۱
سرفصل درس «روان‌شناسی تحولی کودک و نوجوان»	۱۱۵
سرفصل درس: «فیزیولوژی اعصاب و غدد»	۱۲۰
سرفصل درس «روانشناسی شخصیت»	۱۲۳
سرفصل درس «روانشناسی اجتماعی»	۱۲۸
سرفصل درس «مدیریت روابط انسانی در مدرسه»	۱۳۵
سرفصل درس «نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۱)»	۱۴۱
سرفصل درس «نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۲)»	۱۴۵

۱۴۹	سرفصل درس: «تمرین فنون مشاوره (۱)»
۱۵۴	سرفصل درس: «تمرین فنون مشاوره (۲)»
۱۵۹	سرفصل درس «آسیب شناسی روانی ۱»
۱۶۳	سرفصل درس: «آسیب شناسی روانی ۲»
۱۶۷	سرفصل درس «مشاوره کودکان»
۱۷۳	سرفصل درس: «مشاوره نوجوانان»
۱۷۷	سرفصل درس «مشاوره گروهی»
۱۸۰	سرفصل درس «مشاوره خانواده»
۱۸۳	سرفصل درس «مشاوره سلامت روان»
۱۸۷	سرفصل درس «مشاوره اصلاح رفتار»
۱۹۰	سرفصل درس «مشاوره بحران»
۱۹۴	سرفصل درس «مشاوره با دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری»
۲۰۲	سرفصل درس «مشاوره با دانش آموزان با نیازهای ویژه»
۲۰۹	سرفصل درس «زبان تخصصی در مشاوره»
۲۱۲	سرفصل درس «راهنمایی و مشاوره تحصیلی»
۲۱۷	سرفصل درس «راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی»
۲۲۱	سرفصل درس «خدمات مشورتی در مدرسه»
۲۲۸	سرفصل درس «ازدواج و خانواده در ایران و اسلام»
۲۳۴	سرفصل درس «آموزش والدین و شیوه های فرزندپروری»
۲۳۸	سرفصل درس «رشد شخصی»
۲۴۳	سرفصل درس «مددکاری اجتماعی»
۲۴۶	سرفصل درس «آموزش مهارت های سواد زندگی»
۲۴۹	سرفصل درس «کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در مشاوره»
۲۵۵	سرفصل درس «روشهای تحقیق در مشاوره»
۲۶۰	سرفصل درس «سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی»
۲۶۹	سرفصل درس «کاربرد آزمون های هوش، استعداد و رغبت در مشاوره»
۲۷۵	سرفصل درس «کاربرد آزمونهای تشخیصی و شخصیت در مشاوره»
۲۸۰	سرفصل درس «اخلاق حرفه ای در مشاوره»
۲۸۴	سرفصل درس «کاربرد بازی در مشاوره»
۲۸۸	سرفصل درس «کاربرد هنر در مشاوره»

۲۹۱	سرفصل درس «پژوهش و توسعه حرفه ای»
۲۹۵	سرفصل درس «کارورزی در مشاوره (۱)»
۳۰۱	سرفصل درس «کارورزی در مشاوره (۲)»
۳۰۵	سرفصل درس «کارورزی در مشاوره (۳)»
۳۰۹	سرفصل درس «کارورزی در مشاوره (۴)»
۳۱۳	سرفصل درس «پروژه پژوهشی در مشاوره»
۳۱۶	فصل چهارم: توزیع کلان دروس در هشت نیمسال تحصیلی رشته راهنمایی و مشاوره (پیشنهادی)

فصل اول: معرفی برنامه

معرفی بنیادین رشته راهنمایی و مشاوره

خدمات راهنمایی به طور عام، عمری به قدمت بشر دارد و در این زمینه، پیامبران الهی پرچم دار بوده اند. خداوند هیچ گاه بشر را به حال خود رها نساخته و برای راهنمایی او در جهت سعادت و نیک بختی دنیوی و اخروی، پیامبرانی را مبعوث فرموده است. پیغمبر اکرم (ص) با رساندن پیام خداوند تبارک و تعالی، مردم را در جهت نیل به سعادت و خوشبختی در دنیا و آخرت راهنمایی فرموده اند. قرآن کریم با ارائه دستوراتی در صدد راهنمایی و تربیت و تزکیه و ایجاد اخلاق پسندیده و هدایت انسان به سوی کمال است. خداوند در قرآن می فرماید: «و برای هر قومی، راهنما و هدایت کننده ای هست.» (بخشی از آیه ۷ سوره رعد)

معنی لغوی راهنمایی به معنای هدایت، ارشاد و اداره کردن است. راهنمایی، جریان یاری دهنده ای است که فرد را در شناخت خود و محیط پیرامون یاری می دهد. راهنمایی، جریان بررسی همه جانبه فرد با استفاده از ابزار و فنون گوناگون است که نهایتاً فرد را یاری می دهد تا توانائی ها و محدودیت های خود را بشناسد و بر اساس چنین شناختی برای تأمین نیازهای فردی و اجتماعی خود تصمیمات مناسب و منطقی اتخاذ کند و به کمال و خود - رهبری برسد. خدمات راهنمایی، فرد را قادر می سازد تا با انتخاب اهداف واقع بینانه و سازنده، زندگی سالم و پرثمری را در پیش گیرد. از منظر علمی، راهنمایی به مجموعه ای از فعالیت های منظم و سازمان یافته گفته می شود که به منظور حداکثر استفاده از توانایی های بالقوه افراد در طول زندگی به آنان ارائه می شود.

مشاوره و مشورت نیز در آیات قرآن و روایات معصومین مورد توجه واقع شده است و به انسان ها توصیه شده است که برای یافتن راه صلاح و دوری از تصمیمات نادرست، از مشاوره صاحبان عقل و تدبیر بهره مند شوند.

«ای پیامبر، در کارها با آنان مشورت کن و چون تصمیم گرفتی، بر خدا توکل کن. زیرا خداوند توکل کنندگان را دوست می دارد.» (سوره آل عمران، بخشی از آیه ۱۵۹)

«آنان که امر خدایشان را اجابت کردند و نماز به پا داشتند و کارشان را به مشورت یکدیگر انجام می دهند و از آنچه روزی آن ها کردیم انفاق می کنند.» (سوره شوری، آیه ۳۸)

«هر که مشورت کند پشیمان نشود.» (نهج الفصاحه، ۲۵۰۹)

«مشورت حصار ندامت است و ایمنی از سلامت.» (نهج البلاغه، ۳۰۹۵)

مشاوره، از نظر لغوی به معنی همکاری کردن و رأی و نظر دیگری را در انجام کاری خواستن است. مشاوره، جریان یاری دهنده ای است که به ارتباط خاص بین دو نفر نیاز دارد: مشاور و مراجع. مشاوره، رابطه ای تخصصی و حضوری بین مشاور و مراجع است که با طیب خاطر و بر اساس اصول و روابط حسنه انسانی مبتنی است. در این رابطه انسانی و تخصصی، به مراجع کمک می شود تا پس از شناخت خویش، تصمیمات مناسبی را در زندگی اتخاذ نماید و در حل مسائل خود توفیق پیدا کند. مشاوره از تمامی فعالیت های اخلاقی تشکیل یافته است که در آن مشاور متعهد، تلاش می کند تا به مراجع کمک کند تا به آن دسته از رفتارهایی بپردازد که به حل مشکلات و مسائل او منجر شوند. راهنمایی و مشاوره، خدمات یاری دهنده ای هستند که موجب رشد شخصی و روانی مراجع در مسیر رشد اجتماعی او می شوند.

در جوامع ساده و ابتدایی که مسایل زندگی پیچیدگی کمتری داشت، سران قبایل و ریش سفیدان به راهنمایی و مشاوره با مردم می پرداختند. ولی با گسترش و پیچیده شدن جامعه بشری و تخصصی شدن دانش و اطلاعات، ضرورت ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به صورت تخصصی احساس شد. ارائه خدمات مشاوره ای در شکل علمی و تخصصی با اقدامات فرانک پارسونز در سال ۱۹۰۸ آغاز شد. او با هدف کمک به معلولان جنگ، مهاجرین و جویندگان کار، سعی کرد با شناخت خصوصیات روانی و جسمانی مراجعان از یک سو و بررسی دقیق خصوصیات مشاغل از سوی دیگر، افراد را در انتخاب و یافتن شغل مناسب یاری دهد. بتدریج خدمات راهنمایی و مشاوره شغلی به جنبه های دیگر زندگی نظیر امور تحصیلی، خانوادگی، شخصی و ... وارد شد. در مجموع می توان گفت که مشاوره از آغاز تا به امروز در جهان از مراحل زیر گذر کرده است:

– مرحله اول: از ابتدای قرن بیستم و تا دهه ۱۹۳۰ فعالیت هایی در جهت مشاوره صورت گرفته بود ولی مشاوره هنوز به شکل علمی مطرح نبوده است.

– مرحله دوم: شامل دهه های ۱۹۴۰ تا ۱۹۷۰ است که در این دوره مشاوره، شکلی علمی یافته و نظریه هایی در این رشته علمی تدوین و ارائه شده است.

– مرحله سوم: از سال ۱۹۸۰ میلادی تا اکنون که در این دوره مشاوره جنبه تخصصی پیدا کرده است و تا کنون، خدمات ارزنده ای را برای ارتقای سطح سلامت روانی، اجتماعی و معنوی افراد بشر در سطح جامعه جهانی عرضه نموده است.

در کشور ما نیز مانند اغلب نقاط دنیا، تحولات صنعتی و اجتماعی و بویژه تحولات شغلی، افزایش جمعیت و به هم خوردن ترکیب نسبی آن و بالا رفتن سطح سواد مردم در پنجاه سال اخیر، نیاز به خدمات مشاوره ای را الزامی نموده است. در سال ۱۳۳۲ با کمک سازمان صنایع کشور و وزارت کار، برای انتخاب صحیح تر افراد در سازمان ها، از آزمون های تشخیصی استفاده شد. به تدریج منابع علمی و وسایل اندازه گیری روانی متعددی فراهم گردید. از سال ۱۳۴۰ خدمات مشاوره ای استخدامی در نیروی هوایی ارتش و سپس در دیگر وزارتخانه ها و سازمان ها معمول شد. استفاده از خدمات مشاوره برای دانش آموزان با تاسیس دفتر طرح ها و برنامه ها و انجام مطالعات لازم برای اجرای این مهم در مدارس شروع شد. متعاقب آن در سال ۱۳۴۴، تصمیم های لازم برای تربیت متخصصان مشاوره در سطوح لیسانس و فوق لیسانس در دانشسرای عالی و به تدریج در دیگر مراکز آموزش عالی اتخاذ گردید. از سال ۱۳۵۰ عملاً خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس برای دانش آموزان ۱۲ تا ۱۵ ساله (مقطع جدید یا دوره راهنمایی) ارائه شد. به همراه این اقدام بنیادی، خدمات جنبی دیگری نیز در وزارت آموزش و پرورش به شکل موازی و پیگیر به اجرا درآمد. اقداماتی مانند تهیه پرونده تحصیلی، بروشورهای شغلی، تهیه انواع آزمون های روانی و پیشرفت تحصیلی، اقدام به شناساندن خدمات مشاوره ای به جامعه و بخصوص اولیای شاگردان، ایجاد مراکز مجهز و تخصصی تر برای استفاده دانش آموزان ارجاعی و اولیای آنها، اعزام دانشجو در زمینه های مربوطه به خارج از کشور و ارزیابی های دقیق و مستمر برنامه ها انجام گرفت. پس از انقلاب اسلامی، برنامه راهنمایی و مشاوره در مدارس، تا زمان تهیه طرح های اجرایی هماهنگ با هدف های انقلاب اسلامی تغییراتی داشت که بالاخره در سال ۱۳۶۷ طرح استفاده از خدمات مشاوره ای در دبیرستان ها به تصویب مراجع ذیربط در وزارت فرهنگ و آموزش عالی وقت رسید. هم اکنون، راهنمایی و مشاوره به عنوان یک رشته پر طرفدار در اکثر دانشگاه های کشور در سه مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حال اجرا است. رشته مشاوره در دانشگاه فرهنگیان نیز از سال ۱۳۹۳ در دو

گرایش مشاوره و فعالیت های پرورشی در حال اجرا است و هر ساله فارغ التحصیلان را روانه نظام آموزش و پرورش و مدارس کشور کرده است.

منطق برنامه درسی رشته راهنمایی و مشاوره

دانش آموزان با مشکلات مختلفی روبرو هستند و چنانچه از آن ها حمایت نشود، به تنهایی قادر به حل آن ها نخواهند بود. در سطح مدرسه، تنوع رشته های تحصیلی و لزوم کمک به دانش آموزان در انتخاب رشته مناسب، ضرورت ارائه خدمات هدایت تحصیلی را آشکار می کند. برای انتخاب رشته تحصیلی و مسیر شغلی، شناسایی هوش، استعداد و علایق دانش آموزان از یک طرف و شناخت کاملی از رشته های تحصیلی و مسیر ادامه تحصیل ضروری است. هم چنین، بعضی از دانش آموزان ممکن است دچار افت تحصیلی شوند. بعضی از آن ها خود به مشاور مدرسه مراجعه می کنند و برخی توسط مسئولین مدرسه به مشاور مدرسه معرفی می شوند. در هر حال مشاور به بررسی علل مختلف افت تحصیلی می پردازد. بعد از پیدا کردن علت، مشاور به کمک دانش آموز و در صورت لزوم خانواده او و مسئولین مدرسه به رفع آن علت اقدام می کند. در سطح خانواده، با تضعیف روابط بین اعضای خانواده که ناشی از کاهش همسویی بین والدین و فرزندان، اشتغال پدر و مادر و افزایش فشار اقتصادی است، مشکلات عاطفی و سازگاری بیش از گذشته مطرح هستند. طلاق، بیکاری و اعتیاد والدین، تهدیدهای مهمی را بر سر راه رشد دانش آموزان مطرح می کنند. اینها تنها نمونه هایی از مسئولیت های مشاور در مدرسه است. مشاوره مدرسه، ارائه خدمات حرفه ای توسط فردی دارای صلاحیت در مدرسه است که به عنوان تسهیل گر فرایند آموزشی، خدمات راهنمایی و مشاوره را در تمامی ابعاد تحصیلی، شغلی، شخصی و اجتماعی ارائه می دهد. مشاوره مدرسه با مشکلات آموزشی و پرورشی دانش آموزان در بافت مدرسه از دیدگاه روان شناختی سروکار دارد. معلمان مدارس، وقت و تخصص کافی برای ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش آموزان را ندارند، ولی از آنها انتظار می رود که در کنار مشاور مدرسه باشند.

الزامات برنامه درسی رشته راهنمایی و مشاوره بر اساس اسناد فرادستی

الف: سند تحول بنیادین آموزش و پرورش

راهکار ۷-۳- ارائه خدمات مشاوره ای - تربیتی در کلیه سطوح تحصیلی برای افزایش سلامت جسمی و روحی دانش آموزان
راهکار ۴-۴- افزایش میزان مشارکت خانواده ها در فعالیت های آموزشی و تربیتی مدرسه، برگزاری دوره های آموزشی اثربخش، ارائه خدمات مشاوره ای به خانواده های آسیب پذیر و آسیب زا برای همسو سازی اهداف و روش های تربیتی خانواده و مدرسه
راهکار ۳-۱۶- توجه کافی به شرایط روحی دانش آموزان در سنین بلوغ و ارائه مشاوره و آموزش های دینی و اخلاقی متناسب با آنها

راهکار ۳-۲۱- طراحی و استقرار نظام جامع هدایت تحصیلی و استعدادیابی به منظور هدایت دانش آموزان به سوی رشته ها و حرف و مهارت های مورد نیاز حال و آینده کشور متناسب با استعدادها، علاقه مندی و توانایی های آنها

راهکار ۴-۲۱- استقرار نظام راهنمایی و مشاوره تربیتی مبتنی بر مبانی اسلامی و افزایش نقش معلمان در این زمینه و به کارگیری مشاوران متخصص برای ایفای وظایف تخصصی در تمام پایه های تحصیلی

ب: برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران

برنامه درسی ملی به عنوان یکی از زیر نظام های اصلی سند تحول بنیادین و به منزله نقشه جامع یادگیری کشور، یازده حوزه تربیت و یادگیری را بر می شمارد که حوزه ۱۱ به آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده اختصاص یافته است.

حوزه ۱۱ تربیت و یادگیری: آداب و مهارت های زندگی و بنیان خانواده

برای دستیابی به مراتبی از حیات طیبه، آموزش های مرتبط با آداب و مهارت های زندگی و خانواده به عنوان فرصتی برای به کارگیری آموخته ها در موقعیت های واقعی زندگی و متناسب با تفاوت های فردی افراد و شرایط و مقتضیات محلی، وظیفه آماده کردن فرد برای ورود آگاهانه و مسئولانه به زندگی خانوادگی و اجتماعی را بر عهده دارد. آداب و مهارت های زندگی مکمل یکدیگر و هر دو به دنبال آموزش سبک و آئین زندگی اند. بدین جهت نباید مرزی بین این دو ترسیم کرد.

قلمرو حوزه ۱۱ تربیت و یادگیری:

آموزش آداب و مهارت های زندگی، شایستگی های لازم را برای خود مدیریتی دانش آموزان در اداره امور روزمره زندگی شامل: آداب معاشرت، آداب معیشت، مدیریت زمان، کارکرد، وظایف عاطفی، مدیریت اوقات فراغت، خود آگاهی، مهارت های تحصیلی و مطالعه، آداب زندگی در دنیای مجازی، هویت یابی، ارتباط موثر، مراقبت از محیط زیست، مدیریت بحران، مهارت کار با دیگران، مهارت های پدافند غیر عامل و آمادگی دفاعی را فراهم کند.

هدف کلی برنامه رشته راهنمایی و مشاوره

هدف کلی این برنامه درسی، تربیت دانش آموختگانی شایسته و برخوردار از صلاحیت علمی و حرفه ای است که بتوانند خدمات راهنمایی و مشاوره را در آموزش و پرورش، سازمان بهزیستی، مراکز تربیت معلم، دانشگاه ها، مراکز نظامی، صنعتی، قضایی، زندان ها، بیمارستان ها، کمیته امداد امام (ره)، هلال احمر و سایر مؤسسات و مراکز عهده دار شوند. از دانش آموختگان دوره کارشناسی رشته مشاوره انتظار می رود که با ایجاد رابطه ای حرفه ای و یاورانه به توانمندسازی تحصیلی، شغلی، خانوادگی و روان شناختی افراد و گروه های مختلف جامعه بپردازند. همچنین، تاکید برنامه درسی بر تربیت مشاورانی است که دین اسلام را حق دانسته و آگاهانه، آزادانه، شجاعانه و فداکارانه برای تکوین و تعالی اخلاقی خود و دستیابی به مرتبه ای از حیات طیبه و استقرار حکومت عدل جهانی مهدوی کوشش کنند و به رعایت احکام و مناسک دین و موازین اخلاقی مقید باشند. این مشاوران خداجو و حق طلب، انگیزه و صلاحیت حرفه ای بالایی برای ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش آموزان را خواهند داشت.

اهداف / شایستگی های مورد انتظار در برنامه درسی

انتظار می رود دانش آموخته رشته راهنمایی و مشاوره بتواند:

۱. به رشد مهارت‌های شخصی، شخصیتی و حرفه‌ای خود در زمینه‌هایی نظیر علاقه به نوع و ماهیت انسان، توانایی حل مساله، توانایی حل تعارض‌های شخصیتی و روانی و کسب سایر مهارت‌های زندگی نظیر مهارت‌های ارتباطی و فن سخنوری اهتمام بورزد و از این ویژگی‌ها برای رشد دانش‌آموزان و تعامل با والدین و سایر معلمان استفاده کند.
۲. تصمیمات قابل دفاعی مبتنی بر اصول و مبانی تربیت اسلامی و یافته‌های علمی برای تاثیرگذاری مثبت بر رفتار دانش‌آموزان و تقویت هویت ایرانی-اسلامی در سطح کلاس درس، مدرسه و سایر فضاهای تربیتی اتخاذ نماید.
۳. با درک فرآیند رشد شخصیتی، اجتماعی، اخلاقی، معنوی، روانی و جسمانی و توانایی حل مسائل دانش‌آموزان در دوره ابتدایی، متوسطه اول و دوم بتواند فرصت‌هایی را برای کسب تجربیات دست اول برای دانش‌آموزان طراحی کند.
۴. از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای خلق و غنی سازی فرصت‌های آموزشی، تربیتی و درک دنیای مجازی و اثرات آن بر جریان‌های فکری و عاطفی کودکان و نوجوانان و توسعه توانایی‌های حرفه‌ای خود استفاده نماید.
۵. با مشارکت عوامل درگیر در فرایند آموزش و تربیت، تصمیماتی را برای پشتیبانی از یادگیری دانش‌آموزان و تقویت رویه‌های تربیتی مناسب اتخاذ کند و از نتایج آن برای نوسازی تجربیات شخصی استفاده نماید.
۶. با تکیه به آموخته‌های خود، پژوهش‌های کاربردی را در مدرسه طراحی و اجرا کند و یافته‌های این مطالعات را منتشر کند و در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد.

تعریف دوره

رشته راهنمایی و مشاوره یکی از دوره‌های کارشناسی آموزش عالی در دانشگاه فرهنگیان است. هدف از تشکیل این رشته، تربیت کارشناسان و متخصصانی است که از لحاظ اعتقادی، شخصیتی و حرفه‌ای شایستگی لازم را برای مدیریت، برنامه‌ریزی و اجرای خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس دوره ابتدایی، متوسطه اول و دوم، ادارات آموزش و پرورش و سایر مؤسسات آموزشی و تربیتی کسب کرده باشند.

شرایط و ضوابط کلی پذیرش

- دارا بودن مدرک تحصیلی دیپلم دوره دوم متوسطه
- قبولی در آزمون ورودی
- تأیید صلاحیت داوطلب در گزینش ورودی دانشگاه فرهنگیان

طول دوره

طول دوره کارشناسی راهنمایی و مشاوره ۴ سال است و دروس این رشته در طول هشت نیمسال تحصیلی ارائه می شود. هر نیمسال ۱۶ هفته آموزشی است. برای هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت، هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت، هر واحد درسی کارگاهی ۴۸ ساعت و هر واحد کارورزی ۶۴ ساعت در نظر گرفته شده است. تعیین ساعات درس پروژه در مشاوره با نظر استاد راهنما خواهد بود.

واحد های درسی

تعداد کل واحدهای درسی راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته ۱۵۰ واحد است. از این تعداد ۲۶ واحد دروس عمومی، ۱۳ واحد دروس تربیت اسلامی، ۱۲ واحد دروس تربیتی، ۹۹ واحد دروس تخصصی می باشد.

جدول ۱- تعداد واحدهای درسی رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

تعداد واحد		نوع درس	
۸ واحد	۲۶	مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	عمومی (GK) ^۱
۱۶ واحد		معارف اسلامی	
۲ واحد		ویژه دانشگاه فرهنگیان	
۱۳ واحد		تربیت اسلامی	تربیتی (PK) ^۲
۱۲ واحد		تربیت علمی	
۷۱ واحد	۹۹	موضوعی ^۳ (CK)	تخصصی (CK, PCK)
۲۸ واحد		تربیتی - موضوعی ^۴ (PCK)	
مازاد بر سقف واحد		اختیاری	
۱۵۰ واحد		جمع	

^۱ General knowledge (GK)

^۲ Pedagogical Knowledge (PK)

^۳ Content Knowledge (CK)

^۴ Pedagogical Content Knowledge (PCK)

فصل دوم: جداول دروس

جداول دروس دوره کارشناسی پیوسته رشته راهنمایی و مشاوره مشتمل بر جدول دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دروس عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان، دروس تعلیم و تربیت اسلامی، دروس تربیتی و دروس تخصصی در طول دوره تحصیلی چهارساله می باشد.

جدول ۲- دروس عمومی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	ساعت	نظری	عملی	
عمومی	زبان فارسی	۳	۳	-	۴۸	۴۸	-	
	زبان انگلیسی	۳	۳	-	۴۸	۴۸	-	
	تربیت بدنی	۱	۰/۵	۰/۵	۲۴	۸	۱۶	
	ورزش ۱	۱	-	۱	۳۲	-	۳۲	
جمع		۸	۶/۵	۱/۵	۱۵۲	۱۰۴	۴۸	

جدول ۳- دروس معارف اسلامی عمومی رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	گرایش	عنوان درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			توضیحات
			واحد	نظری	عملی	ساعت	نظری	عملی	
عمومی	مبانی نظری اسلام	اندیشه اسلامی ۱ (مبدا و معاد)	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	انتخاب دو درس به ارزش ۴ واحد
		اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
		انسان در اسلام	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
		حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	اخلاق اسلامی	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد
		اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
		آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
		عرفان عملی اسلامی	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	

^۱ به استناد ابلاغیه شماره ۱۸۴۵۴/۲۲۱/۱۳۹۶/۰۶/۰۴ مورخ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، تربیت بدنی و ورزش ۱ جایگزین دروس تربیت بدنی ۱ و ۲ می گردد.

انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	انقلاب اسلامی ایران	انقلاب اسلامی	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران		
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)		
انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	تاریخ و تمدن اسلامی	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	تاریخ امامت		
انتخاب یک درس به ارزش ۲ واحد	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	تفسیر موضوعی قرآن	آشنایی با منابع اسلامی	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	تفسیر موضوعی نهج البلاغه		
الزامی	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران ^۱		
الزامی	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	دانش خانواده و جمعیت ^۲		
		۲۵۶	۲۵۶		۱۶	۱۶	جمع		

جدول ۴- عمومی ویژه دانشگاه فرهنگیان رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	ساعت	نظری	عملی	
سلامت/ بهداشت و صیانت از محیط زیست		۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
جمع		۲	۲		۳۲	۳۲		

^۱ - به استناد ابلاغیه شماره ۲/۷۰۷۳ مورخ ۱۳۸۶/۰۴/۰۳ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، این درس جزو دروس اجباری گروه معارف اسلامی قرار دارد.

^۲ - به استناد ابلاغیه شماره ۲/۹۳۷۲۷ مورخ ۱۳۹۲/۰۶/۲۵ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، مسئول تنظیم برنامه‌ها و اجرای این درس در سطح دانشگاه‌ها گروه معارف اسلامی است.

جدول ۵- دروس تعلیم و تربیت اسلامی^۱ رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	ساعت	نظری	عملی	
تعلیم و تربیت اسلامی	فلسفه تربیتی اسلام*	۳	۳	-	۴۸	۴۸	-	
	اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج.ا.ا.*	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)*	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	اخلاق معلمی از دیدگاه اسلام*	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	تاریخ اندیشه و عمل تربیتی در اسلام و ایران	این درس در رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «انسان شناسی در اسلام» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.						
	چالش های تربیت اسلامی در دنیای معاصر	این درس در رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «آموزه های مشاوره ای در قران و حدیث» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.						
	تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام*	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	آشنایی با تجارب مدارس اسلامی معاصر	این درس در رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه، با نام «ازدواج و خانواده در ایران و اسلام» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است.						
	آشنایی با ارزش های تربیتی دفاع مقدس*	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
جمع		۱۳	۱۳	-	۲۰۸	۲۰۸	-	

^۱ - به استناد ابلاغیه شماره ۹۳/۱۲۹۹۵ مورخ ۱۳۹۳/۰۹/۲۶ ریاست محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی مبنی بر اختصاص ۱۹ واحد به دروس تعلیم و تربیت اسلامی (موضوع تبصره ۲ ماده ۲۳ اساسنامه دانشگاه فرهنگیان)، دروس این جدول مخصوص دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان است و طی دوره تحصیلی (چهارساله) ارائه می شود.

جدول ۶- دروس تربیتی رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد			تعداد ساعت			پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	ساعت	نظری	عملی	
دانش تخصصی	روانشناسی تربیتی	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	نظریه های یادگیری و آموزش	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	جامعه شناسی آموزش و پرورش	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	اصول و روش های تدریس	۲	۱	۱	۴۸	۱۶	۳۲	
	اصول و روش های راهنمایی و مشاوره	این درس در رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه-ریزی درسی دانشگاه، با نام «اصول و فنون راهنمایی و مشاوره» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است						
	اصول برنامه ریزی درسی	۲	۲	-	۳۲	۳۲	-	
	مدیریت آموزشی	این درس در رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته، به استناد مصوبه شورای برنامه-ریزی درسی دانشگاه، با نام «مدیریت روابط انسانی در مدرسه» به ارزش ۲ واحد در مجموعه دروس موضوعی تعریف شده است						
	کاربست فناوری در یادگیری	۲	-	۲	۶۴	-	۶۴	
	جمع	۱۲	۹	۳	۲۴۰	۱۴۴	۹۶	

جدول ۷- دروس تخصصی رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

نوع شایستگی	عنوان درس	تعداد واحد				تعداد ساعت				پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	کارورزی	ساعت	نظری	عملی	کارورزی	
دانش عمومی	روانشناسی عمومی	۳	۳	-	-	۴۸	۴۸	-	-	-
	اصول و فنون راهنمایی و مشاوره	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	آمار استنباطی و کاربرد نرم افزارهای آماری	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری
	انسان شناسی در اسلام	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	آموزه های مشاوره ای در قران و حدیث	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	روانشناسی تحولی کودک و	۳	۳	-	-	۴۸	۴۸	-	-	-

نوع شایستگی ی	عنوان درس	تعداد واحد				تعداد ساعت				پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	کارورده	ساعت	نظری	عملی	کارورزی	
	نوجوان									
	فیزیولوژی اعصاب و غدد	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	روانشناسی شخصیت	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	روانشناسی اجتماعی	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	مدیریت روابط انسانی در مدرسه	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۱)	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۲)	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۱)
	تمرین عملی فنون مشاوره (۱)	۱	-	۱		۳۲	-	۳۲		(تمرین عملی فنون مشاوره (۱) همزمان با درس نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۱) ارائه شود.)
	تمرین عملی فنون مشاوره (۲)	۱	-	۱		۳۲	-	۳۲		(تمرین عملی فنون مشاوره (۲) همزمان با درس نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۲) ارائه شود.) تمرین عملی فنون مشاوره (۱)
	آسیب شناسی روانی (۱)	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	آسیب شناسی روانی (۲)	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		آسیب شناسی روانی (۱)
	مشاوره کودکان	۲	۱	۱		۴۸	۱۶	۳۲		-
	مشاوره نوجوانان	۲	۱	۱		۴۸	۱۶	۳۲		-
	مشاوره گروهی	۳	۲	۱		۶۴	۳۲	۳۲		-
	مشاوره خانواده	۲	۱	۱		۴۸	۱۶	۳۲		-
	مشاوره سلامت روان	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	مشاوره اصلاح رفتار	۲	۱	۱		۴۸	۱۶	۳۲		-
	مشاوره بحران	۲	۲	-		۳۲	۳۲	-		-
	مشاوره با افراد دارای اختلالات یادگیری	۲	۱	۱		۴۸	۱۶	۳۲		-
	مشاوره دانش آموزان با نیازهای ویژه	۲	۱	۱		۴۸	۱۶	۳۲		-

نوع شایستگی ی	عنوان درس	تعداد واحد				تعداد ساعت				پیش نیاز
		واحد	نظری	عملی	کارورزی	ساعت	نظری	عملی	کارورزی	
	زبان تخصصی در مشاوره	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	زبان انگلیسی
	راهنمایی و مشاوره تحصیلی	۳	۲	۱	-	۶۴	۳۲	۳۲	-	-
	راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	خدمات مشورتی در مدرسه	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	ازدواج و خانواده در ایران و اسلام	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	آموزش والدین و شیوه های فرزند پروری	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	مددکاری اجتماعی	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	آموزش مهارت های سواد زندگی	۲	۲	-	-	۳۲	۳۲	-	-	-
	رشد شخصی	۱	-	۱	-	۳۲	-	۳۲	-	مشاوره گروهی / آموزش مهارت های سواد زندگی
	جمع	۷۱	۵۶	۱۵	-	۱۳۷۶	۸۹۶	۴۸۰	-	
دانش تخصصی	کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در مشاوره	۲	-	۲	-	۶۴	-	۶۴	-	-
	روش های تحقیق در مشاوره	۳	۲	۱	-	۶۴	۳۲	۳۲	-	آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری / آمار استنباطی و کاربرد نرم افزارهای آماری
	سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	کاربرد آزمونهای هوش، استعداد و رغبت در مشاوره	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	کاربرد آزمونهای تشخیصی و شخصیت در مشاوره	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	اخلاق حرفه ای در مشاوره	۱	۱	-	-	۱۶	۱۶	-	-	-
	کاربرد بازی در مشاوره	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	کاربرد هنر در مشاوره	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	-
	پژوهش و توسعه حرفه ای	۲	۱	۱	-	۴۸	۱۶	۳۲	-	روش های تحقیق در مشاوره
	کارورزی ۱	۲	-	-	۲	۱۲۸	-	-	۱۲۸	پژوهش و توسعه حرفه ای
	کارورزی ۲	۲	-	-	۲	۱۲۸	-	-	۱۲۸	کارورزی ۱
	کارورزی ۳	۲	-	-	۲	۱۲۸	-	-	۱۲۸	کارورزی ۲
	کارورزی ۴	۲	-	-	۲	۱۲۸	-	-	۱۲۸	کارورزی ۳

پیش نیاز	تعداد ساعت				تعداد واحد				عنوان درس	نوع شایستگی
	کارورزی	عملی	نظری	ساعت	کارورزی	عملی	نظری	واحد		
روش های تحقیق در مشاوره / پژوهش و توسعه حرفه ای					۲	-	-	۲	پروژه پژوهشی در مشاوره	
	۵۱۲	۲۸۸	۱۴۴	۹۴۴	۱۰	۹	۹	۲۸	جمع	
	۵۱۲	۷۶۸	۱۰۴۰	۲۳۲۰	۱۰	۲۴	۶۵	۹۹	جمع کل	

جدول ۸- دروس اختیاری دوره کارشناسی پیوسته

پیش نیاز	تعداد ساعت			تعداد واحد			نام درس	نوع شایستگی
	عملی	نظری	ساعت	عملی	نظری	واحد		
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	مهارت های زندگی دانشجویی	مهارت های زندگی
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	کارآفرینی	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	شناخت محیط زیست	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	مدیریت بحران	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	استانداردسازی	
	-	۳۲	۳۲	-	۲	۲	کلیات حقوق شهروندی	
	۳۲	-	۳۲	۱	-	۱	ورزش ۲	
مازاد بر سقف واحد							جمع	

^{۱-} به استناد ابلاغیه شماره ۲/۲۰۸۹۵۲ مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۲۲ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، در دانشگاه های دولتی ارائه دروس اختیاری تا حداکثر دو درس رایگان و در سایر موسسات، منوط به پرداخت هزینه توسط دانشجو خواهد بود. همچنین به استناد ابلاغیه شماره ۲/۲۸۵۷۶۱ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۱ دروس مذکور در چارچوب سنوات مجاز و مازاد بر سقف واحدهای دوره ارائه و با ثبت نمره دروس و تاثیر در معدل در کارنامه تحصیلی دانشجو درج می شود.

سرفصل درس «سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست»

۱- معرفی درس و منطق آن

برخورداری از سلامتی صرف نظر از این که یکی از حقوق اساسی هر انسانی است، شرط لازم برای یادگیری و رشد انسانی است؛ زیرا انسان سالم، محور توسعه پایدار است. ورود به فرایند یادگیری، ماندن در آن، تمرکز بر آن و پیامدهای آن پیوند محکمی با سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی یادگیرنده دارد. هدف غایی نظام آموزش و پرورش نیز «تحقق حیات طیبه» است که بی گمان برخورداری از سلامتی برای دستیابی به آن ضرورت دارد. افزون بر آن معلمانی که از سلامت جسمانی و روانی بهتری برخوردار باشند بهره‌وری بالاتری خواهند داشت و موجبات کاهش بار اقتصادی ناشی از هزینه‌های درمانی و ساعات غیبت کاری را فراهم سازند. لازمه‌ی دستیابی به چنین هدفی آن است که معلمان آینده، یعنی کسانی که در نزدیک‌ترین سطح برنامه‌ی درسی با دانش آموز ارتباط برقرار خواهند کرد، با مقوله‌ی سلامت در آمیخته شوند. به سخنی دیگر، اگر دوره‌ی تربیت معلم بخواهد معلمانی روانه‌ی مدرسه‌ها کند که سالم و تندرست باشند و در آینده بتوانند در راستای ارتقای سلامت دانش آموزان گام بردارند، منطقی است که دربرگیرنده‌ی برنامه‌هایی باشد که منجر به افزایش سواد سلامت دانشجو معلم معلمان می‌شوند. سواد سلامت معرف توانمندی فرد در دستیابی به مباحث بهداشتی، درک، انتقال و کاربرست آن و همچنین تصمیم‌گیری درست در برخورد با آن مباحث به منظور ارتقای سلامت خود و دیگران است.

به این ترتیب، در این درس، با توجه به عوامل تهدید کننده‌ی سلامت جامعه که عبارتند: بیماری قلبی عروقی، سرطان، و ایمنی و حوادث، بر ارتقای سلامت از طریق تغذیه سالم، فعالیت بدنی، پرهیز از مصرف الکل و دخانیات و همچنین ارتقای سلامت جسمانی، روانی و اجتماعی تاکید می‌شود و بر این اساس فعالیت‌ها و فرصت‌های یادگیری گوناگونی در اختیار دانشجو معلم معلمان قرار داده می‌شود. این فرصت‌ها به ارائه و انتقال صرف اطلاعات بهداشتی محدود نمی‌شوند، بلکه با تکیه بر تعریف ارائه شده برای سواد سلامت، زمینه‌ای فراهم می‌سازند تا دانشجو معلم بتواند آنچه آموخته است را به گونه‌ای معنادار با بافت واقعی زندگی خود پیوند بزند. همچنین با انجام چنین فعالیت‌هایی مهارت‌های فردی، بین فردی، تفکر انتقادی و خلاق در او پرورش می‌یابد. علاوه بر این، چون در یک دیدگاه وسیع‌تر از سلامت بایستی حفظ محیط زیست سالم نیز مورد توجه قرار گیرد، بخشی از این واحد درسی نیز به صیانت از محیط زیست اختصاص یافته است.

<p>نام درس به فارسی: سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست</p> <p>نام درس به انگلیسی: <i>Health, Safety and environment protection</i></p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲</p> <p>تعداد ساعت: ۳۲</p> <p>شایستگی کلیدی: عمومی</p> <p>پیش نیاز: -</p> <p>استاد متخصص تدریس:</p> <p>پزشک، رشته بهداشت و رشته های پیراپزشکی، زیست شناسی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <ul style="list-style-type: none"> - منابع اطلاعات بهداشتی معتبر را به دیگران به ویژه دانش آموزان ارائه دهد. - یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت خود طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر روی سلامت خود ارزشیابی کند. - یک برنامه بلند مدت با اهداف روشن برای ارتقای سلامت دانش آموز (دانش آموزان) طراحی و اجرا نماید و نتایج آن را بر سلامت او (آنها) ارزشیابی کند. - با شناخت اکوسیستم و انواع منابع محل زندگی خود، اثرات آلودگی های موجود را ارزیابی و راهکارهای اصلاحی معرفی نمایند. 	

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش نخست: مبانی سلامت

- معارفه و آشنایی با مفاهیم پایه:

آشنایی با مدرس، دانشجو معلم و سرفصل درس؛ معرفی مفهوم های مختلف مرتبط با سلامت؛ آشنایی با تاریخ تحول علم سلامت همگانی و رویکردهای سلامت همگانی.

تکالیف عملکردی:

از دانشجو معلم بخواهید روی برگه ای پنج الویت که برای آن ها ارزش محسوب می شود را یادداشت کنند و سپس همراه آنان بررسی کنید آیا سلامتی در میان این الویت ها جایی دارد؟

از دانشجویان بخواهید تعریف خود را از سلامت ارائه دهند و با تکیه بر دانش پیشین آنان، مفاهیم مرتبط با سلامت را ارائه دهید.

در بخشی از این جلسه، از دانشجویان بخواهید با استفاده از گزارش خود شرح حال نویسی و ترسیم چشم انداز، تجربه های پیشین، نیازها، امیدها، انتظارات خود را از این درس دو واحدی بیان نمایند و پیش از پایان نشست به شما (مدرس) تحویل دهند.

تکلیف عملی: در پایان این جلسه، از دانشجویان بخواهید مصادیق اقدامات سلامت همگانی در پیرامون خود را شناسایی کنند و گزارشی از آن ارائه دهند.

- معرفی پایگاه های نمایه اطلاعات سلامت:

انواع پایگاه های اطلاعات سلامت و چگونگی استفاده از آن ها

تکالیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یکی از موضوعات سلامت که به تازگی ذهن آن‌ها را مشغول کرده است را انتخاب کنند و سپس در میان پایگاه مختلفی که به آن‌ها معرفی شده است پیرامون آن گردش کنند. آنچه آموخته‌اند را در قالب گزارش به کلاس ارائه دهند.

بخش دوم: عوامل تهدید کننده سلامت

■ بیماری‌های غیرواگیر:

تعریف و ویژگی‌ها بیماری‌های غیرواگیر، میزان مرگ و میر ناشی از بیماری‌های غیرواگیر در ایران، انواع عوامل خطر (قابل اصلاح و غیر قابل اصلاح)، شایع‌ترین بیماری‌های غیرواگیر

بیماری‌های قلبی و عروقی: مروری بر سیستم گردش خون، تعریف و علل پدید آیی تصلب شرایین، آنژین صدری، سکته قلبی و سکته مغزی و علائم شایع آن‌ها و چگونگی برخورد با آن‌ها؛ چگونگی کاهش خطر بروز سکته‌های قلبی و مغزی؛ نقش چربی‌ها در بروز بیماری‌های قلبی عروقی؛ فشار خون بالا (تعریف، علائم و تشخیص، پیشگیری)

سرطان: تعریف سرطان، عوامل سرطان‌زا، علائم هشدار دهنده، گام‌های پیشگیری کننده، اهمیت تشخیص زود هنگام، سرطان‌های شایع در ایران.

■ بیماری‌های واگیردار:

عفونت‌های انگلی: کرمک یا اکسیور (ویژگی‌های اکسیور، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **آسکاریوز** (ویژگی‌های آسکاریس، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **ژیاردیوز** (ویژگی‌های ژیا‌ردیا، راه انتقال، راه پیشگیری)؛ **سالم** (تعریف بیماری سالم، وضعیت سالم در ایران و جهان، عوامل موثر در گسترش آن، انواع سالم و علائم بیماری در هر نوع، راه انتقال، راه پیشگیری، چگونگی برخورد با دانش آموز مبتلا به سالم). **پدیکلوزیس (شپش):** ویژگی‌های شپش، راه‌های آلوده شدن، چگونگی تشخیص آلودگی، راه‌های پیشگیری، چگونگی برخورد.

اچ آی وی / ایدز (چگونگی حمله ویروس اچ آی وی به بدن، تفاوت اچ آی وی و ایدز، راه‌های انتقال، عقاید غلط، راه‌های پیشگیری، راه‌های تشخیص)

■ کمک‌های اولیه:

تعریف مفاهیم خطر، آسیب، تصادف، ایمنی؛ شناسایی خطرات فیزیکی، شیمیایی، بیولوژیکی؛ نحوه پیشگیری از آن‌ها؛ کمک‌های اولیه پایه در حوادث.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک، سبک زندگی خود یا پدر و مادر خود را از نظر خطر ابتلا به بیماری‌های قلبی عروقی و سرطان بررسی کنند. عوامل خطر را شناسایی کنند و برای کاهش این خطرات برنامه‌ریزی کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید با توجه به آنچه آموخته‌اند در گروه‌های کوچک خطرات مربوط به هر یک از محیط‌های زیر را شناسایی و راهکارهای پیشگیری از وقوع این خطرات را بیان نمایند.

در محیط کلاس، در راهروها، در حیاط مدرسه، در سرویس‌های بهداشتی و در دیگر مکان‌ها تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید از یک مدرسه بازدید کنند و بر اساس آنچه که در مدرسه مشاهده کرده‌اند دو پیام آموزشی در زمینه‌ی ایمنی و پیشگیری از آسیب برای یکی از گروه‌های مخاطب (دانش آموزان، پدران و مادران، معلمان و غیره) طراحی کنند.

تکلیف عملی: از دانشجویان بخواهید پمفلتی طراحی کنند و از طریق آن دانش آموزان، پدر و مادرها، کارکنان مدرسه، و غیره را با بیماری‌های انگلی کرمک، آسکاریوز، ژiardیوز، یا سالک آشنا سازند.

بخش سوم: ارتقای سلامت

■ تغذیه سالم:

اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی؛ شاخص‌های رشد در سنین پنج تا نوزده سالگی؛ شاخص قد به وزن، شاخص نمایه توده بدنی (چگونگی محاسبه نمایه توده بدنی، چگونگی تنظیم برنامه غذایی مناسب برای خود). دستورالعمل کشوری پایگاه تغذیه سالم (بوفه سابق)؛ تغذیه در دوران بلوغ (نیازهای تغذیه‌ای نوجوانان)؛ نحوه تغییر الگوهای تغذیه‌ای نامناسب دانش آموزان؛ کمبود ریزمغذی‌ها و اثرات آن بر دانش آموز و فرایند یادگیری (کمبود ید، آهن، کلسیم، روی، ویتامین D)؛ نحوه خواندن و تحلیل برچسب مواد غذایی

■ فعالیت بدنی:

تعریف فعالیت بدنی و گروه‌بندی آن؛ نقش بی‌حرکی در ایجاد بیماری‌های مختلف، وضعیت میزان فعالیت‌های بدنی در میان زنان و مردان ایرانی، اثرات سودمند فعالیت بدنی بر بدن، میزان فعالیت بدنی توصیه شده برای گروه‌های سنی گوناگون، هرم فعالیت بدنی

■ اعتیاد:

عوامل موثر بر اعتیاد و عواقب آن

■ آموزش سلامت و سواد سلامت

تکلیف عملکردی:

یک هفته پیش از ارائه این موضوع، دانشجویان موظف هستند در جدول موجود در پیوست، برنامه غذایی یک هفته‌ی خود را ثبت و مقدار تقریبی آن را یادداشت کنند و به کلاس بیاورند. پس از آنکه «اصول تغذیه سالم و گروه‌های غذایی» بیان شد دانشجویان بر اساس واحد غذایی مورد نیاز^۱ و گروه‌های غذایی به تحلیل جدول برنامه غذایی خود بپردازند.

تکلیف عملکردی:

'Serving size'.

از دانشجویان بخواهید بر اساس هرم فعالیت بدنی، یک برنامه فعالیت بدنی برای یک هفته خود تنظیم کنند و به کلاس آورند.
تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید نمایه توده بدنی خود را محاسبه کنند. رقم به دست آمده را بر روی نمودار نمایه توده بدنی پیدا کنند و با توجه به طبقه‌ای که در آن قرار می‌گیرند یک برنامه غذایی مناسب برای خود بنویسند.

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید به پایگاه تغذیه سالم در یک مدرسه مراجعه کنند و فهرست مواد غذایی موجود در آن را تهیه کنند و مواد غذایی مجاز و غیرمجاز را از هم تفکیک کنند. سپس راهکارهایی برای توجیه مسئولان مدرسه، مسئول پایگاه و دانش‌آموزان در خصوص تغییر موارد غیرمجاز به مجاز پیشنهاد دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید با یک دانش‌آموز که در مرحله بلوغ است مصاحبه کنند و برنامه غذایی یک روز او را بررسی کنند و داده‌های حاصل را با نیازهای تغذیه‌ای گروه سنی او مقایسه نمایند. یافته‌های خود را به صورت گزارش به کلاس ارائه دهند.

بخش چهارم: سلامت جسمانی (بهداشت فردی)

■ سلامت جسمانی (بهداشت فردی و بیماری‌ها):

بهداشت دست و پاها (اهمیت بهداشت دست و پاها، آموزش شستشوی دست)؛ **مراقبت از پوست و مو** (ساختمان و عملکرد پوست و مو، آشنایی و چگونگی برخورد با مشکلات شایع پوست و مو، اکن، شوره سر، اگزما)، **مراقبت از چشم‌ها** (ساختمان کره چشم، مشکلات متداول بینایی، چگونگی سنجش بینایی با چارت اسنلن)؛ **مراقبت از گوش‌ها** (ساختمان گوش، مشکلات متداول شنوایی، چگونگی سنجش شنوایی با آزمایش نجوا)؛ **بهداشت خواب** (اهمیت خواب و تاثیر آن بدن، گام‌هایی برای بهتر خوابیدن). **بهداشت دهان و دندان** (بخش‌های مختلف دندان، آشنایی با زمان رویش دندان‌های مختلف، عوامل موثر بر ایجاد پوسیدگی دندان، محل‌های شایع بروز پوسیدگی دندان، افراد در معرض خطر پوسیدگی دندان، راه‌های پیشگیری از پوسیدگی دندان: مسواک زدن (آموزش مسواک زدن به کودکان ۶ تا ۱۲ ساله)، استفاده از نخ دندان (آموزش استفاده از نخ دندان به کودکان)، فلورایدتراپی، فیشور سیلانت، رژیم غذایی؛ چگونگی برخورد با آسیب‌دیدگی و شکستگی دندان‌ها؛ تفاوت لثه سالم و ملتهب؛ علل بوی بد دهان). **بهداشت باروری** (بلوغ و دگرگونی‌های آن در هر یک از دو جنس، بهداشت بلوغ، خودارضایی و زیان‌های آن. {ویژه دانشجو معلمان دختر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی زنان، قاعدگی و نشانه‌ها و حالات طبیعی و غیرطبیعی آن، سندروم پیش از قاعدگی}. {ویژه دانشجو معلمان پسر: ساختمان، عملکرد و بهداشت دستگاه تناسلی مردان}).

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یکی از مسائل مرتبط با بهداشت فردی در محیط پردیس (یا خوابگاه) که ذهن آن‌ها را مشغول کرده است را شناسایی کنند و در قالب یک گزارش راه حل‌های نوین خود برای برطرف نمودن آن مساله را ارائه دهند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید کتاب خودآموز بهداشت بلوغ و نوجوانی را بخوانند و چکیده‌ای انتقادی از آن تهیه کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید یک پمفلت، یا بروشور طراحی کنند و از طریق آن دانش‌آموزان را به رعایت یکی از موضوعات مرتبط با بهداشت فردی تشویق کنند.

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید در گروه‌های کوچک قرار بگیرند و تصور کنند دانش‌آموزی در کلاس آن‌ها به شپش مبتلا شده است و آن‌ها باید از طریق نامه‌ای به خانواده او اطلاع دهند. نامه‌ای خطاب به آن خانواده نوشته و ضمن آشنایی آن‌ها با شپش این موضوع را به آنان اطلاع دهند.

فعالیت پیشنهادی ۱: از دانشجویان بخواهید مراحل آموزش شستشوی دست به دانش‌آموز را در کلاس به صورت عملی نمایش دهند.

فعالیت پیشنهادی ۲: از دانشجویان بخواهید بازی مار و پله که سازمان یونسف برای آموزش شستن دست‌ها برای دانش‌آموزان طراحی کرده است را با بافت خود متناسب کنند و بازی جدید را به کلاس عرضه کنند.

فعالیت پیشنهادی ۳: از دانشجویان بخواهید که تصور کنند در مدرسه‌ی آنها مکانی برای شستن دست وجود ندارد. از آنها بخواهید راهکارهایی بیاندیشند که بر این محدودیت فائق آیند. راهکارهای خود را به صورت نقاشی، عکاسی، گزارش کتبی و غیره به کلاس ارائه دهند.

فعالیت پیشنهادی ۴: برای دانشجویان خوابگاهی: از دانشجویان بخواهید بررسی کنند دانشجویان خوابگاهی باید چه نکاتی را پیرامون بهداشت خواب بیاموزند؟

فعالیت پیشنهادی ۵: برای دانشجویان غیر خوابگاهی: موانعی که بر سر راه حفظ بهداشت خواب شما وجود دارد را شناسایی کنید و سپس راهکارهایی برای از میان برداشتن آن‌ها ارائه دهید.

بخش پنجم: سلامت روان

■ سلامت روان و مدرسه:

تعریف سلامت روان و شناسایی عوامل موثر بر آن؛ عوامل تهدید کننده و محافظت کننده؛ راهبردهای کاهش آسیب و ارتقای سلامت روان؛ حمایت‌های روانی در حوادث و بلایا؛ افسردگی؛ اضطراب؛ خودکشی؛ اختلالات یادگیری؛ اختلال بیش‌فعالی و کمبود توجه؛ اختلال مقابله‌جویی و لجبازی؛ صرع؛

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید با مراجعه به آرشیو روزنامه‌ها و سایت‌های معتبر، حادثه یا رویدادی را بیابند که در محیط مدرسه (ترجیحاً در ایران) رخ داده است و یکی از اختلالات مرتبط با سلامت روان که در این نشست آموزشی مورد بحث قرار گرفته است در پدید آبی آن رویداد نقش عمده داشته است. آنچه که روی داده است و راهکارهایی که می‌توانست از وقوع این رویداد پیشگیری کند را در قالب گزارشی به کلاس ارائه دهند.

بخش ششم: صیانت از محیط زیست

▪ شناخت محیط زیست:

تعریف محیط زیست و انواع آن

منابع مختلف محیط زیست (فیزیکی، زیستی، اجتماعی و اقتصادی)

تعریف اکوسیستم (بوم سازگان) و انواع آن

محیط زیست ایران

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که با یک گزارش تصویری، نمایی از محیط زیست محل زندگی خود شامل نوع اکوسیستم و انواع منابع موجود ارائه دهند (بهتر است که این گزارش بدون استفاده از کاغذ باشد).

▪ شناخت انواع آلودگی‌ها و اثرات محیط زیستی:

تعریف آلودگی و اثر

انواع آلودگی‌ها و اثرات محیط زیستی

مدیریت پسماند و پساب و بازیافت

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش انواع آلودگی‌ها و اثرات محیط زیستی در مدارس ایران و برحسب پایه

فعالیت خاص: تدارک سفری آموزشی برای بازدید از یک کارخانه، تصفیه‌خانه، مرکز بازیافت، تهیه کمپوست یا غیره

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که در تدارک سفر همکاری کنند و در هنگام بازدید بدرستی انواع آلودگی‌ها و اثرات را ارزیابی و به راهکارهای اصلاحی اشاره نمایند.

▪ شناخت حفاظت و حمایت از محیط زیست

تعریف حفاظت و حمایت از محیط زیست

معرفی انواع روش‌های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف

معرفی برخی از قوانین، ضوابط و کنوانسیون‌های محیط زیستی

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش و بکارگیری انواع روش‌های حفاظتی و شیوه صحیح مصرف برحسب پایه

فعالیت خاص: نمایش فیلم یا اسلایدی در زمینه انواع شیوه های حفاظتی

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که به جامعه کوچکی برحسب انتخاب خود، یک یا چند روش حفاظت و شیوه صحیح مصرف را آموزش دهند و بازخورد آموزش های خود و میزان همکاری جامعه مخاطب را گزارش دهند.

▪ ارائه مبانی آموزش محیط زیست و شناخت روش ها

تعریف آموزش محیط زیست

معرفی انواع روش های آموزش محیط زیست با توجه به پایه مورد آموزش

معرفی انواع رسانه ها و وسایل کمک آموزشی

تکلیف عملکردی:

گفتگوهای گروهی درباره امکان و چگونگی آموزش محیط زیست و انواع روش ها، رسانه ها و وسایل کمک آموزشی مناسب برحسب پایه

فعالیت خاص: نمایش اسلاید یا وسایل مختلف انواع روش های آموزش محیط زیست

تکلیف عملکردی:

از دانشجویان بخواهید که به یک مدرسه برحسب انتخاب خود مراجعه کنند و پس از هماهنگی های لازم با مدرسه، برای دو یا سه ساعت بصورت فوق برنامه برحسب پایه، موضوعی از محیط زیست را با وسایل و روش های مناسب آموزش دهند. اینکار می تواند در روزهای تقویم محیط زیستی^۱ ایران انجام شود. ارائه گزارش تصویری بصورت فیلم یا عکس الزامی است.

۳-راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، فرایند یادگیری با مشارکت همه جانبه مدرس و دانشجو معلمان صورت می پذیرد. باید تلاش گردد تا ساختار جلسه ها به گونه ای باشد که همه ی افراد در فرایند یادگیری مشارکت داشته باشند. باور بر این است که گفت و شنودی که در نشست آموزشی به منظور وقوع یادگیری صورت می گیرد، تنها میان مدرس و دانشجویان نیست، بلکه میان خود دانشجویان با هم نیز هست. از این رو در این درس با طراحی فعالیتهای یادگیری زمینه ای فراهم شده است تا دانشجویان بتوانند در گروه های کوچک (دو تا شش نفره) با هم کار کنند که با توجه به موقعیتهای مختلف، ترکیب این گروه ها می تواند توسط مدرس یا خود دانشجویان تعیین گردد. همچنین پیشنهاد می شود کارهایی که در خارج از کلاس توسط دانشجو (دانشجویان) انجام می گردد و به صورت گزارش به کلاس ارائه می شود پیش از آن که به مدرس تحویل داده شود توسط دانشجو (دانشجویان) دیگر نیز خوانده شود و پس خوراند آن دانشجو بر روی آن کار آورده شود. لازم به ذکر است که در برخی از مباحث فعالیتهای یادگیری به صورت پیشنهادی نیز مطرح شده اند و با توجه به موقعیتی که دانشجویان و مدرس در آن قرار دارند می توانند تغییر یابند.

برای تسهیل در وقوع یادگیری، در آغاز هر نشست تلاش شود به شیوه های گوناگونی نخست نیازها و منابع یادگیری مرتبط با محتوایی که قرار است ارائه شود سنجش شود تا تجربه ها و دانش پیشین دانشجویان نسبت به آن محتوا آشکار گردد. پس از آن

^۱ - تقویم محیط زیستی در دفتر آموزش و مشارکت عمومی سازمان حفاظت محیط زیست موجود است.

محتوای تازه ارائه گردد و سپس زمینه‌ای فراهم گردد تا دانشجو بتواند با محتوای ارائه شده کاری انجام دهد و آن را به بافت زندگی خود مرتبط سازد. در هر نشست تلاش شود به تمام پرسش‌هایی که برای دانشجو معلمان پدید آمده است پاسخ داده شود.

۴- منابع آموزشی

منبع اصلی:

- منتظری مقدم، علی و احمدی، فاطمه زهرا (۱۳۹۹). کلیات سلامت همگانی. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان.
- حاتمی، حسین و همکاران (۱۳۹۸). کتاب جامع بهداشت عمومی. تهران: ارجمند.

منبع فرعی:

- رجائی، سیدمهدی؛ سرشوق، محمدحامد و نبی‌پور، فاطمه‌سادات (۱۳۹۷). سلامت، بهداشت و صیانت از محیط زیست: درس مشترک کلیه رشته‌ها در دانشگاه فرهنگیان. ایلام: صبح آراد.

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری

- **ارزشیابی تکوینی:** این ارزشیابی به صورت خود ارزشیابی دانشجو انجام می‌گیرد و یافته‌های به دست آمده از آن در ارزشیابی پایانی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
- **ارزشیابی پایانی:** سهم آزمون پایانی پنجاه درصد است.
- **ارزشیابی پوشه کار:** تمام فعالیت‌های یادگیری انجام شده توسط دانشجو و برنامه‌ها و پیامهای طراحی شده توسط او در پوشه‌ای گرد آمده و در اختیار مدرس قرار می‌گیرد. ارزشیابی این پوشه نخست از طریق پاسخگویی به فرم خود ارزشیابی توسط خود دانشجو و سپس توسط مدرس صورت می‌گیرد. پر آشکار است که کیفیت خود ارزشیابی دانشجو نیز در تصمیم‌گیری مدرس در هنگام ارزشیابی نقش دارد. سهم این ارزشیابی نیز پنجاه درصد است (فرایند تدوین پوشه کار: سی درصد و خود پوشه کار به عنوان یک فرآورده: بیست درصد).

سرفصل درس «فلسفه تربیتی اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

این درس که به بررسی چیستی، چرایی و چگونگی تربیت اسلامی می‌پردازد، حداقل از سه جهت در نظام تربیت معلم جمهوری اسلامی ایران ضرورت می‌یابد:

۱- با توجه به مبتنی بودن تربیت و عمل تربیتی بر فهم صحیح عامل آن نسبت به جهان، انسان و ابعاد وجودی او و چگونگی حیات، رشد و تکامل و سعادت وی، زمینه‌سازی برای دست‌یافتن معلمان کشور به نوعی درک و فهم شخصی نسبتاً عمیق و فلسفی از این حقایق با تکیه بر مبانی و معارف اسلامی اهمیت خواهد یافت.

۲- از منظری اجتماعی، هر جامعه‌ای به یک نظام اندیشه‌ای-ارزشی متناسب با آرمان‌های خود متعهد بوده و صورت پذیرفتن تربیت در آن جامعه در چارچوب این نظام، زمینه‌ساز انسجام و رشد اجتماعی مطلوب آن خواهد بود. به همین خاطر، آشنا شدن معلمان و عاملان تربیت در یک جامعه اسلامی با بنیان‌های نظام تربیتی اسلامی - به عنوان فلسفه تربیتی مبتنی بر آرمان اجتماعی جامعه، متناسب با فرهنگ آن و مورد پذیرش عمومی - از ضرورت‌های نظام تربیت معلم است.

۳- در حال حاضر، تحول بنیادین آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مربوط به این نهاد است و این تحول، بدون مشارکت فعال و آگاهانه همه کارگزاران این نهاد - خصوصاً معلمان - تحقق‌پذیر نخواهد بود. ایده‌ها و برنامه‌های مربوط به این تحول نیز - همانند هر برنامه دیگری - بر پایه برخی اندیشه‌ها و ارزش‌های بنیادین نهاده شده که در این درس به آنها پرداخته خواهد شد.

نام درس به فارسی: فلسفه تربیتی اسلام	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Philosophy of Islamic Education</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۳ واحد
۱- مهم‌ترین بنیادهای نظری و مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی را به خوبی درک نماید.	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
۲- فلسفه تربیتی شخصی خود را - به عنوان چارچوب فکری و ارزشی عمل در موقعیت‌های تربیتی - شکل دهد.	شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی
۳- به ارزیابی واقعیت‌های تربیتی موجود در کشور بر پایه مبانی و اصول تربیت اسلامی بپردازد.	دروس پیش‌نیاز: -
	تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: آشنایی با فلسفه تربیت اسلامی، پیشینه و اهمیت آن (۴ جلسه)

- معنای «فلسفه»، «تربیت» و «فلسفه تربیت»

- پیشینه و قلمرو فلسفه تربیت

- معانی و مراتب متنوع فلسفه تربیت (تاریخی، نظری، شخصی، سازمانی و اجتماعی)
- «فلسفه تربیت اسلامی»، «نظام تربیت اسلامی» و نسبت آن دو
- تحول بنیادین در نظام آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران و مبانی فلسفی آن (به عنوان فلسفه تربیتی اجتماع)
- اهمیت و ضرورت فلسفه تربیت برای معلمان و عاملان تربیت با تمرکز بر:
- شکل دادن به فلسفه تربیتی شخصی
- آگاهی نسبت به فلسفه تربیتی اجتماع

بخش دوم: مهم‌ترین مبانی تربیت اسلامی و دلالت‌های آن در تربیت (۱۲ جلسه)

- مبانی هستی‌شناختی
- مبانی انسان‌شناختی^۱
- مبانی معرفت‌شناختی
- مبانی ارزش‌شناختی
- مبانی دین‌شناختی
- با هم‌نگری مبانی

بخش سوم: تبیین چیستی تربیت اسلامی و ویژگی‌های آن (۳ جلسه)

- اهمیت تعریف تربیت و دیدگاه‌های مختلف درباره آن
- تعریف تربیت بر پایه مبانی فلسفی تربیت اسلامی
- مهم‌ترین مفاهیم و مؤلفه‌های معنایی تعریف
- مهم‌ترین ویژگی‌های تربیت

بخش چهارم: اهداف تربیت اسلامی (۴ جلسه)

- چیستی اهداف تربیتی و اهمیت آنها
- انواع و سطوح مختلف اهداف (غایی و میانی، طولی و عرضی، عام و خاص، بر حسب ساحت‌ها،...)
- غایت / هدف نهایی در تربیت اسلامی
- اهداف میانی در تربیت اسلامی و انواع طبقه‌بندی آنها

بخش پنجم: اصول تربیت اسلامی (۵ جلسه)

- چیستی اصول تربیتی و نسبت آنها با مبانی (و دیگر مؤلفه‌های نظام تربیت اسلامی)
- انواع و سطوح مختلف اصول تربیتی (عام و خاص، ناظر به فرآیند کلان تربیت یا رابطه بین فردی (بر حسب مخاطب)، بر حسب ساحت، بر حسب مراحل،...)

^۱ - در ضمن مبانی انسان‌شناختی، به مراحل تربیت از دیدگاه اسلامی نیز به اختصار پرداخته می‌شود.

- مهم ترین اصول عام تربیت اسلامی

- مهم ترین اصول خاص تربیت اسلامی

بخش ششم: عوامل و موانع تربیت اسلامی (۴ جلسه)

- مقصود از عوامل و موانع تربیت و نسبت آنها با دیگر مؤلفه های نظام تربیت اسلامی

- طبقه بندی های مختلف عوامل و موانع (سهیم و مؤثر، درونی و بیرونی، در اختیار و خارج از اختیار، مختار و

غیرمختار،...)

- مهم ترین عوامل و موانع تربیت اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- در بحث از مبانی، توجه بیشتر نسبت به مبانی اثرگذار در تعریف تربیت و هم چنین، توجه به ملموس کردن دلالت های

عملی و عینی مبانی در فرآیند تربیت

- استفاده از روش های بحث گروهی درباره مباحث اساسی برای کمک به دانشجو معلمان برای شکل گرفتن فلسفه

شخصی

- استفاده از فعالیت های تحلیلی، مقایسه ای و ارزیابی وضعیت های واقعی و فرضی تربیتی از جهت میزان انطباق آنها با

مبانی و اصول تربیت اسلامی به منظور کمک به درونی شدن مباحث و خارج شدن درس از حالت انتزاعی

۴. منابع آموزشی

۱- وزارت آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری

اسلامی ایران، بخش نخست: فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران.

۲- صادق زاده قمصری، علیرضا و حسنی، محمد (۱۳۹۶)، تبیینی از فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران، تهران:

شورای عالی آموزش و پرورش.

۳- گروه نویسندگان، زیر نظر آیت الله مصباح یزدی (۱۳۹۰)، فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، تهران: انتشارات مدرسه.

۴- جمعی از نویسندگان (۱۳۹۷)، درآمدی بر نظام نامه تربیتی المصطفی (صلی الله علیه و آله)، قم: مرکز بین المللی ترجمه

و نشر المصطفی.

۵- بهشتی، محمد (۱۳۸۸)، مبانی تربیت در قرآن، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

۶- باقری، خسرو (۱۳۹۰)، درآمدی بر فلسفه تعلیم و تربیت در جمهوری اسلامی ایران، جلد اول، تهران: انتشارات

علمی و فرهنگی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت ها ۵ نمره
- ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران»

۱. معرفی درس و منطق آن:

از جمله ویژگی‌هایی تربیت رسمی و عمومی قانونمند بودن است. سازو کارها اهداف و ابعاد دیگر این نوع تربیت مبتنی بر قوانین و مقرراتی است که توسط مراجع قانونگذار و تصمیم‌گذار تدوین و تصویب شده است. عمل تربیت در بستر تربیت رسمی و عمومی مبتنی بر این قوانین و مقررات است. از این رو معلم به عنوان کارگزاری که در این بستر به عمل تربیت اقدام می‌کند لازم است با این بستر و زمینه آگاهی و معرفت داشته باشد. یعنی که شناخت و فهم عمیق از اسناد راهبردی، قوانین و مقررات و سازمان این نهاد از لوازم و پیش نیازهای ضروری برای ایفای نقش‌های حرفه‌ای معلمی است که دانشجو معلمان باید به کسب آن نایل آیند.

<p>نام درس به فارسی: اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در جمهوری اسلامی ایران</p> <p>نام درس به انگلیسی:</p> <p><i>Documents, rules and structures of Education in Islamic Republic of Iran</i></p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲ واحد</p> <p>تعداد ساعت: ۳۲ ساعت</p> <p>شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی</p> <p>دروس پیش‌نیاز: -</p> <p>استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱- موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیت رسمی) را از منظر اسناد تحول بنیادین تبیین و مقایسه کند.</p> <p>۲- موقعیت‌های تربیتی (عمل فردی و طرح‌ها و برنامه‌ها و فعالیت‌های سازمان‌های تربیتی) را از منظر قوانین و مقررات نقد کند.</p> <p>۳- هماهنگی و تناسب سازمان و قوانین نظام تربیت رسمی و عمومی را با اسناد راهبردی و رهنامه بررسی و نقد نماید.</p>	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: تربیت رسمی عمومی در جمهوری اسلامی ایران

- تاریخچه تربیت رسمی عمومی
- ضرورت و اهمیت تربیت رسمی عمومی
- مبانی سیاسی
- مبانی حقوقی
- مبانی جامعه‌شناختی
- مبانی روانشناختی

فصل دوم: اسناد مرتبط با آموزش و پرورش

- سند بیست ساله جمهوری اسلامی ایران
- نقشه جامع علمی کشور
- سند مبانی نظری تحول بنیادین نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
  - الگوی نظری ساحت‌های تربیت
  - چرخش‌های اساسی در تربیت رسمی عمومی
- سند برنامه درسی ملی
  - چشم انداز و اصول برنامه درسی ملی
  - رویکرد برنامه درسی ملی
  - حوزه‌های تربیت و یادگیری

تکالیف عملکردی:

- نقد و بررسی راهکارهای سند تحول از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند تحول از منظر سازگاری درونی عناصر و مولفه‌ها و راهکارها
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر ارتباط با مبانی نظری
- نقد و بررسی سند برنامه درسی ملی از منظر سازگاری درونی
- نقد هر یک از حوزه‌های یادگیری در تناسب با مبانی نظری و اسناد بالادستی

فصل سوم: نهادها و مراجع سیاست‌گذار و قانون‌گذار در نظام آموزش و پرورش ایران

- مجلس شورای اسلامی
- مجمع تشخیص مصلحت نظام
- شورای عالی انقلاب فرهنگی
- شورای عالی اداری
- شورای عالی آموزش و پرورش و قوانین آن
- شورای آموزش و پرورش استان و منطقه و قوانین آن

فصل چهارم: قوانین و مصوبات آموزش و پرورش

- معرفی آیین‌نامه و بخشنامه
- آیین‌نامه اجرایی مدارس
- آیین‌نامه امتحانات
- آموزش و پرورش تلفیقی

- شرایط احراز مدیریت مدارس
- زمان آموزش

فصل پنجم: ساختار تشکیلاتی وزارت آموزش و پرورش

- سازمان اداری و تشکیلاتی گذشته و اکنون آموزش و پرورش
- دفتر وزارتی و معاونت‌های آموزش و پرورش
- ساختار اداری در سطح استان و منطقه و مدرسه
- دانشگاه‌های وابسته به آموزش و پرورش
  - دانشگاه فرهنگیان
  - دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

فعالیت یادگیری:

- بحث در باره تناسب قوانین و مقررات موجود با همدیگر
- بحث در باره دلایل تغییر در برخی قوانین و مقررات
- بحث در باره قوانین و مقررات و نقد آنها
- بحث و بررسی ساختار اداری استانی منطقه ای
- بحث در باره سازمانهای وابسته مانند سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، نهضت سواد آموزی، کانون پرورش فکری و سازمان نوسازی

تکالیف عملکردی:

- بررسی و ارائه گزارش از سازمان اداری اداره کل یک استان یا یک منطقه
- بررسی و ارائه گزارش از اهداف و ساختار اداری یکی از سازمان های وابسته

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- مظاهری، حسن (۱۳۹۹). اسناد، قوانین و ساختار آموزش و پرورش. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان
- صافی، احمد (۱۳۸۵). سازمان و قوانین آموزش و پرورش. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰)، مبانی نظری تحول بنیادین در نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی جمهوری اسلامی ایران، بخش‌های دوم و سوم با عنوان‌های: «فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران» و «رهنامه نظام تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران»، شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی، تهران.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش.
- شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۳۹۰). سند برنامه درسی ملی. وزارت آموزش و پرورش.
- علم‌الهدی، جمیله (۱۳۹۱)، نظریه اسلامی تعلیم و تربیت (مبانی آموزش رسمی)، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)، تهران.
- سایت وزارت آموزش و پرورش: www.medu.ir/Portal/Home
- سایت شورای عالی انقلاب فرهنگی: <http://sccr.ir/pages>
- سایت دولت: <http://dolat.ir>

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «سیره تربیتی پیامبر (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیهم السلام)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یکی از وظایف مهم و اساسی پیامبر صلی الله علیه و آله تعلیم و تربیت مردم و هدایت آنان به سوی توحید و دیگر آموزه های اسلامی است و این سخن ایشان که «من معلم مبعوث شدم» تأکید و تأییدی بر این مدعاست. اهل بیت آن حضرت علیهم السلام نیز همین وظیفه خطیر را پس از ایشان بر عهده داشته و دارند. از این روی، سیره این بزرگواران گنجینه ای است سرشار از آموزه های تربیتی در زمینه تربیت اسلامی که افزون بر کارایی و اثربخشی از بالاترین اعتبار نیز برخوردار است و رهنمودهای عملی فراوانی برای معلمان دارد و چون چراغی فروزان راهنمای معلمان در فعالیتهای تعلیم و تربیتی آنان است. در این واحد معلمان با اصول و روشهای تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت های تربیت کودک، تربیت اعتقادی، تربیت عبادی و تربیت اخلاقی، تربیت اجتماعی و تربیت علمی آشنا شده و توانایی می یابند وضعیت مطلوب تربیتی برای دانش آموزان خود را در این ساحتها تشخیص داده و فعالیت ها و اقدامات رایج تربیتی را بر اساس معیارهای به دست آمده از سیره تربیتی معصومان علیهم السلام ارزیابی و نقد کنند.

نام درس: سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: مفهوم، اهمیت و منابع سیره تربیتی، اصول و روشهای تربیتی را در سیره پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام در ساحت تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی توصیف و تحلیل کند. بر اساس اصول و روشهای تربیتی معصومان علیهم السلام، وضعیت موجود تربیتی در ساحتهای تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی را شناسایی و وضعیت مطلوب تربیتی را ترسیم و هر دو وضع را تحلیل کند. بر اساس اصول و روشهای تربیتی معصومان علیهم السلام، فعالیت ها و اقدامات تربیتی رایج را در زمینه تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی ارزیابی و نقد کند.	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۲ واحد
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس: اساتید دارای مجوز

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل ۱: چیستی و ضرورت سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)

- تعریف سیره، سنت، تربیت، سیره تربیتی
- حجیت و اعتبار سیره
- دلالتها و کارکردهای سیره
- منابع سیره
- ضرورت آشنایی با سیره تربیتی پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام

فصل ۲: تربیت کودک

- اصول تربیت کودک
- روشهای تربیت کودک

فصل ۳: تربیت اعتقادی

- روشهای پرورش شناخت و ایمان به خدا
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به پیامبر صلی الله علیه و آله
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به امامت
- روشهای پرورش شناخت و ایمان به معاد

فصل ۴: تربیت عبادی

- آموزش قرآن
- آموزش ذکر و دعا
- آموزش نماز
- آموزش روزه

فصل ۵: تربیت اخلاقی

- اصول تربیت اخلاقی
- روشهای زمینه ساز در تربیت اخلاقی
- روشهای پرورش آگاهی و بصیرت اخلاقی
- روشهای پرورش گرایشها و عاداتهای مطلوب اخلاقی
- روشهای اصلاح رفتارهای نامطلوب

فصل ۶: تربیت اجتماعی

- اصول تربیت اجتماعی
- روشهای تربیت اجتماعی

فصل ۷: تربیت علمی

- اصول آموزشی در سیره معصومین ع
- روشهای آموزشی در سیره معصومین ع

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوای مباحث به روش توضیحی همراه با بهره گیری روش پرسش و پاسخ توسط استاد و در مواقع لازم استفاده از روش بحث گروهی
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاسی و ارائه گزارش پیش مطالعه به کلاس و استاد به صورت مکتوب توسط دانشجو

- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس یا خارج از کلاس و ارائه به استاد به روش مکتوب توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد درس

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- حسینی زاده، سیدعلی و داودی محمد (۱۳۹۷). سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع). دانشگاه فرهنگیان، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، سمت

منابع فرعی:

- طوسی، اسدالله (۱۳۹۳). سیره تربیتی و اخلاقی پیامبر و اهل بیت (علیهم السلام) در خانه و خانواده. تهران: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).
- طباطبایی، محمد حسین، سنن النبی، ترجمه و تحقیق محمدهادی فقهی، تهران: اسلامیه، ۱۳۵۴ ش.
- مرتضی، مطهری (۱۳۸۰). سیری در سیره نبوی. تهران: انتشارات صدرا

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- **ارزشیابی پایانی:** آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- **ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- **ارزیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

در معارف اسلامی، علاوه بر تأکید نسبت به اهمیت اخلاق پسندیده و رفتار اخلاقی صحیح نسبت به همگان، تخلق به اخلاق نیکو برای اهل علم (اعم از دانشمندان، فراهندگان و فراگیران دانش) بسیار پراهمیت و ضروری شمرده شده است؛ به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد در میراث علمی مسلمانان، علم و اخلاق همیشه با یکدیگر توأم بوده و از منظری الهی به آنها نگریسته شده است. در نگاه اسلامی، علم و علم‌آموزی بدون اخلاق، نه تنها کمال‌آور نیست، بلکه زمینه‌ساز انحطاط استاد و شاگرد خواهد بود. معلّم نه تنها برای کمال خویش به اخلاق نیازمند است، بلکه از آن جهت که (خصوصاً از جانب شاگردان) به عنوان الگو شناخته می‌شود، می‌بایست شخصیتی اخلاقی داشته و به گونه‌ای اخلاقی عمل نماید. هم‌چنین از سوی دیگر، فعالیت در موقعیت معلّمی و در نهادها و محیط‌های تربیتی نیازمند آن است که از میان انبوه اوصاف و رفتارهای اخلاقی، برخی از آنها که در این موقعیت‌ها و محیط‌ها زمینه کاربرد / ابتلای بیشتری دارند، به صورت ویژه‌ای مورد توجه قرار گیرند تا معلم بتواند به خوبی با مسائل، چالش‌ها و موارد تزامم‌آمیز اخلاقی مرتبط با فعالیت خود و چگونگی مواجهه مناسب با آنها آشنا گردد.

نام درس به فارسی: اخلاق معلّمی از دیدگاه اسلام	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Morals of Teaching in Islam</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ واحد
۱- مهم‌ترین ملکات اخلاقی و آداب باطنی و ظاهری مطلوب برای معلم از دیدگاه اسلام را بشناسد و در جهت آراسته شدن به آنها اقدام نماید.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت
۲- مهم‌ترین مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و سازمان‌های تربیتی (خصوصاً مدرسه) را درک و تحلیل نموده و توانایی مواجهه صحیح با آنها را کسب نماید.	شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی
۳- با شناخت اصول و قواعد حل تزامم‌های اخلاقی و شناسایی مناسب موقعیت‌های تزامم‌آمیز اخلاقی، بتواند با تکیه بر اصول و قواعد تصمیم مناسب اتخاذ نماید.	دروس پیش‌نیاز: - تخصص موردنیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: چیستی و اهمیت «اخلاق معلّمی» در اسلام (۲ جلسه)

- چیستی «علم اخلاق» و نسبت میان خلقیات (ملکات)، آداب و اعمال
- «علم اخلاق اسلامی»، «اخلاق تعلیم و تربیت» و «اخلاق معلّمی» و نسبت میان آنها
- اهمیت و ضرورت اخلاق و آداب معلّمی در معارف اسلامی و در میان اندیشمندان مسلمان
- نسبت میان «اخلاق معلّمی» از دیدگاه اسلام و قلمروهای «اخلاق حرفه‌ای» (*Professional Ethics*) و «اخلاق کاربردی» (*Applied Ethics*) در ادبیات مدرن

– اخلاق فردی و اخلاق سازمانی و نسبت میان آن دو

بخش دوم: مهم‌ترین خلیقات و آداب باطنی و ظاهری معلمی از دیدگاه اسلام (در ضمن محورهای: تبیین مفهومی و مصداقی، زمینه‌های ایجاد و تقویت، پیامدها و نتایج، خلیقات، حالات و رفتارهای مخالف / ناسازگار / تضعیف‌کننده) (۱۰ جلسه)

* در ارتباط با خداوند:

– اخلاص و انگیزه الهی

– توکل و استعانت از خداوند در انجام وظیفه الهی

* در ارتباط با خود:

– متانت و وقار

– مناعت طبع و عزت نفس

– خودسازی و هماهنگی عمل با علم (عمل کردن به دانسته‌ها)

– نظم و انضباط

– تعهد و احساس مسئولیت (پرهیز از پذیرش مسئولیت بدون کسب صلاحیت‌های شخصیتی، علمی و مهارتی

مورد نیاز)

– حفظ حرمت علم و مقام معلمی

– پاکیزگی و آراستگی ظاهری متناسب

* در ارتباط با دیگران:

** با شاگردان:

– حلم و بردباری در مواجهه با شاگردان

– عفو و گذشت نسبت به شاگردان

– خیرخواهی و دلسوزی نسبت به شاگردان

– محبت، خوش‌رویی و نرم‌خویی نسبت به شاگردان

– تواضع و فروتنی در برابر شاگردان

– حفظ حرمت شاگردان

– رعایت عدالت میان شاگردان

– امانتداری نسبت به اسرار شاگردان

– کوشش در بذل دانش و دریغ نکردن از انتقال آن به شاگردان

– اذعان به ندانستن در جایی که پاسخ پرسشی را نمی‌داند

– رعایت آداب سخن گفتن و سخن شنیدن (رسا بودن، رعایت ادب، احترام و اعتدال در سخن،

پرهیز از شوخی زیاد، پرهیز از عتاب و تندزبانی، خوب گوش کردن، پرهیز از قطع سخن مخاطب،...)

** با همکاران:

- رعایت حرمت همکاران
  - تواضع و فروتنی در برابر همکاران
  - حفظ اسرار همکاران
  - همکاری و همیاری با همکاران
  - رعایت آداب سخن گفتن و سخن شنیدن (رسا بودن، رعایت ادب، احترام و اعتدال در سخن، پرهیز از شوخی زیاد، پرهیز از عتاب و تندزبانی، خوب گوش کردن، پرهیز از قطع سخن مخاطب،...)
- ** با والدین شاگردان:**

- رعایت حرمت والدین
- تواضع و فروتنی نسبت به والدین
- حفظ اسرار مربوط به والدین
- راهنمایی والدین در مسائل مربوط به شاگردان و خیرخواهی نسبت به آنان
- رعایت ادب نسبت به والدین

بخش سوم: مهم ترین مسائل و چالش های اخلاقی در موقعیت ها و سازمان های تربیتی (۲ جلسه)

موقعیت های آسیب زا، مسائل و چالش های اخلاقی در:

- تدریس
- اداره کلاس
- ارزشیابی
- روابط میان دانش آموزان
- ارتباط با همکاران
- ارتباط با والدین دانش آموزان
- مدرسه و مدیریت آن
- مهم ترین آفت ها و آسیب های حرفه معلمی از منظر اخلاقی

بخش چهارم: تراحم / تعارض اخلاقی (در موقعیت ها و سازمان های تربیتی) و چگونگی حل آنها (۲ جلسه)

- چستی تراحم / تعارض اخلاقی و خاستگاه نظری و عملی آن
- مهم ترین دیدگاه ها و رویکردهای مواجهه با تراحم / تعارض اخلاقی
- اصول و قواعد تصمیم گیری در موارد تراحم / تعارض اخلاقی بر اساس مبانی و معارف اسلامی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارجاع دانشجومعلمان به منابع برای پیش مطالعه و اختصاص فرصت کلاس به حل ابهامات نظری و مفهومی و خصوصاً تأکید بر مصداقیابی مباحث در موقعیت‌های واقعی و انضمامی تربیتی
- استفاده از روش‌های مشارکت‌جویانه و بحث گروهی برای درگیر شدن فعال دانشجومعلمان با مباحث
- بهره‌گیری (استاد، دانشجومعلمان) از معلمان و فرهنگیان با تجربه و پیشکسوت برای شناسایی و بررسی مسائل و چالش‌های اخلاقی در موقعیت‌ها و محیط‌های تربیتی
- در تدریس اخلاق و آداب در ارتباط با دیگران، می‌توان اخلاق و آدابی را که در مواجهه با هر سه گروه شاگردان، همکاران و والدین مشترک هستند، در ابتدا به عنوان «اخلاق و آداب مشترک در ارتباط با دیگران» تدریس نمود و پس از آن، به اخلاق و آداب اختصاصی هر گروه پرداخت.

۴. منابع آموزشی

* بخش اول:

- دیلمی، احمد و آذربایجانی، مسعود (۱۳۹۳)، **اخلاق اسلامی (فصل اول از بخش اول: کلیات)**، نشر معارف. (سرفصل مربوط به نسبت خلیقات، آداب و رفتار اخلاقی)
- فرامرز قراملکی، احد (۱۳۹۷)، **اخلاق حرفه‌ای**، ویراست سوم، تهران: نشر مجنون.
- شریفی، احمد حسین (۱۳۹۰)، **چیستی اخلاق کاربردی**، فصلنامه معرفت اخلاقی، شماره ۳، صص ۸۳-۹۶.
- حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، **آداب تعلیم و تربیت در اسلام**، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

* بخش دوم:

- حجتی، سیدمحمدباقر (۱۳۸۶)، **آداب تعلیم و تربیت در اسلام**، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- قرائتی، محسن (۱۳۹۶)، **مهارت معلّمی**، تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.
- امیدوار، آ. ف. (۱۳۸۳)، **اخلاق تدریس در آئینه آیات و روایات**، قم: دفتر نشر معارف.

* بخش سوم:

- فرامرز قراملکی، احد؛ برخوردار، زینب و موحدی، فائزه (۱۳۹۵)، **اخلاق حرفه‌ای در مدرسه**، تهران: مؤسسه خیریه شهید مهدوی. (بخش سوم)

* بخش چهارم:

- بوسلیکی، حسن (۱۳۹۱)، **تعارض اخلاقی و دانش اصول فقه**، قم: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- رضوانی، علی (۱۳۹۲)، **شاخص‌های تقدیم اهم بر مهم در نزاحم‌های اخلاقی**، فصلنامه معرفت اخلاقی، شماره ۱۳، صص ۵-۱۸.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- **ارزشیابی پایانی:** آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
- **ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره

- **ارزیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روانشناسی رشد دینی از عرصه‌های جدیدی در روانشناسی دین است که مانند جامعه‌شناسی دین درصدد مطالعه دین و دینداری در عصر حاضر است. رشد ایمان، عقیده، فرایندهای تحولی رفتارهای دینی مانند دعا، توکل و غیره از موضوعات مورد پژوهش در این عرصه به شمار می‌رود و به تبع آموزش دین و دینداری (تربیت دینی) نیز از قلمروهای مهم پژوهشی است که ذهن تربیت-پژوهان را به خود مشغول کرده است.

از آنجا که در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، تربیت اسلامی تنها برعهده معلم درس قرآن و دینی نهاده نشده است؛ آشنایی همه دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان با فرایندهای تحولی و رشد دانش آموزان در سنین کودکی و نوجوانی اهمیت دو چندان می‌یابد. در این درس دانشجومعلمان با رشد و تربیت دینی در کودکی و نوجوانی آشنا خواهند شد.

<p>نام درس به فارسی: تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام</p> <p>نام درس به انگلیسی:</p> <p><i>Religious education of children and teenagers in Islam</i></p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری</p> <p>تعداد واحد: ۲ واحد</p> <p>تعداد ساعت: ۳۲ ساعت</p> <p>شایستگی کلیدی: تربیت اسلامی</p> <p>دروس پیش نیاز: -</p> <p>تخصص مورد نیاز برای تدریس: اساتید دارای مجوز</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:</p> <p>ویژگی‌های رشد و تربیت دینی در دوران طفولیت و کودکی اول را بشناسد و راهکارهای تربیتی لازم برای تربیت دینی را بداند</p> <p>انگیزه و توانش لازم برای تشخیص و گزینش روش‌های موثر در تربیت دینی را کسب نماید</p> <p>بتواند بر اساس معیارهای اسلامی آسیب‌ها و انحرافات در فرایندهای تربیت دینی در کودکی و نوجوانی را تشخیص و ارزیابی و نقد نماید.</p>	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل ۱: کلیات

تعاریف دین، دینداری، تربیت، رشد، رشد دینی،
تعریف و قلمرو تربیت دینی،
تعریف مقاطع سنی و مراحل تربیت

فصل ۲: رشد و تربیت دینی در طفولیت

- رشد دینی
- شکل‌گیری و تحول شناخت دینی

- شکل گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی (اخلاق، عقاید عبادات و مناسک)
- روشهای تربیت دینی
- مهارت های تربیت دینی

فصل ۳: رشد و تربیت دینی در کودکی

- رشد دینی
- شکل گیری و تحول شناخت دینی
- شکل گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی های مربی تربیت دینی
- محتوای تربیت دینی
- روش های تربیت دینی
- مهارت های تربیت دینی

فصل ۴: رشد و تربیت دینی در نوجوانی

- رشد دینی
- شکل گیری و تحول شناخت دینی
- شکل گیری و تحول تجربه و احساس دینی
- شکل گیری و تحول جامعه پذیری دینی
- باهم نگری
- تربیت دینی
- هدف تربیت دینی
- ویژگی های مربی تربیت دینی

- محتوای تربیت دینی
- روش‌های تربیت دینی
- مهارت‌های تربیت دینی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- ارائه محتوا به روش توضیحی به همراه بهره‌گیری از روش پرسش و پاسخ و روش بحث گروهی در مواقع لازم
- پیش مطالعه و تحقیق فردی برای حضور فعال تر در مباحث کلاس و ارائه گزارش از مطالعات خود
- انجام فعالیت‌های یادگیری مربوط به هر بحث به روش فردی یا گروهی در کلاس و یا خارج از کلاس و ارائه مکتوب به استاد توسط دانشجو و بررسی و اعلام نظر به موقع استاد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی

- نوذری، محمود (۱۳۹۷). روان‌شناسی تحول دینداری، چاپ اول، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- باهنر، ناصر (آخرین چاپ). آموزش مفاهیم دینی همگام با روان‌شناسی رشد، تهران: چاپ و نشر بین الملل.
- نوذری، محمود (۱۳۸۹). بررسی تحول ایمان به خدا در دوره کودکی نوجوانی: رویکرد روان‌شناختی دینی، رساله دکتری، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.

منابع فرعی

- نوذری، مرضیه و شمشیری، بابک (۱۳۹۶). تربیت دینی کودکان پیش دبستانی (ارائه الگویی برای برنامه درسی تربیت دینی کودکان) برنامه فعالیت والدین و مربیان، تهران: آوای نور.
- قیصری، کیومرث؛ خوشخویی، منصور و سلحشوری، احمد (۱۳۹۷). اصول تربیت توحیدی از کودکی تا بلوغ، تهران: انتشارات سخنوران. (همچنین مقاله اصول تربیت توحیدی بر اساس آموزه‌های قرآن و ائمه اطهار، دوفصلنامه تربیت اسلامی، ۱۳۹۶، شماره ۲۵)
- نوذری، محمود (۱۳۹۵). رشد دینداری در اوائل کودکی: رویکردی روانشناختی اسلامی، فصلنامه روانشناسی و دین، شماره ۳۴.
- اسکندری، حسین (۱۳۸۶). خدا به تصور کودکان: شکل‌گیری فهم دینی در کودکان، تهران: منادی تربیت.
- اخوت، احمد رضا و قاسمی، مریم (۱۳۹۶). سند تعلیم و تزکیه (نظام‌سازی توحیدی در شهر و جامعه) ناشر: قرآن و اهل بیت نبوت.
- غباری بناب، باقر (۱۳۹۶). معنویت و شیوه‌های ارتقاء آن در جوانان، تهران: پیشرفت.
- ابهری حیدری، غلامرضا (۱۳۹۲). هفتاد پرسش و پاسخ در مورد خدا، ناشر: قدیانی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره

- **ارزشیابی فرآیند:** عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
- **ارزیابی پوشه کار:** مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس فعالیت یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می‌شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سرفصل درس «آشنایی با ارزش‌های تربیتی دفاع مقدس»

۱. معرفی درس و منطق آن:

انقلاب اسلامی، از اساس، انقلابی فرهنگ‌بنیاد بوده و به تعبیر امام (ره) فتح الفتوح آن، تربیت نسلی با ایمان راسخ و شهادت‌طلب بوده^۱ و دفاع مقدس هشت‌ساله، الگویی از رفتار اجتماعی و سیاسی در قالب دفاع از وطن به نمایش گذاشت که بی‌بدیل بوده است «فرهنگ دفاع مقدس» به مثابه «ذخیره استراتژیک فرهنگی» در «جنگ فرهنگ‌ها» برای ایران اسلامی تلقی می‌شود که در هر برهه تاریخ و هر عرصه از عرصه‌های اقتصاد، صنعت، کشاورزی، علم، فرهنگ و سیاست مبتنی بر آن کنش‌های سیاسی و اجتماعی مردم و مسئولان شکل گرفته، ارزش‌هایی چون خودباوری، جهاد، ایثار و عدالت برجسته شده است.

دانشگاه فرهنگیان به عنوان تنها دانشگاه برای تربیت معلم تراز جمهوری اسلامی ایران، نمی‌تواند در برنامه درسی خود از «فرهنگ دفاع مقدس» و بنیادهای نظری و شاخص‌ها و ارزش‌های آن غافل باشد.

این درس درصدد است تا ضمن گذری تاریخی به مهم‌ترین وقایع جنگ تحمیلی و ارائه بینشی روشن از واقعیت‌های آن، از منظری فرازین به «مطالعه درباره دفاع مقدس» همت بگمارد و ارزش‌های خودسازانه و دگرسازانه تجلی‌یافته میان فرماندهان، رزمندگان و کنشگران جنگ هشت‌ساله تحمیلی را فرهنگ‌پژوهی نماید و دانشجومعلم را با مهم‌ترین مبانی، اهداف و اصول تربیت مبتنی بر فرهنگ دفاع مقدس (تربیت جهادی) آشنا سازد.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: آشنایی با ارزش‌های تربیتی دفاع مقدس نام درس به انگلیسی:
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲ واحد	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی:	
تربیت اسلامی	
دروس پیش‌نیاز:-	
استاد متخصص برای تدریس:	
اساتید دارای مجوز	
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:
	۱. ضمن آشنایی با مهمترین وقایع دفاع مقدس و ارزشهای تربیتی و مدیریتی آن و شناخت سیره مجاهدان و شهدا، با آنان انس بگیرد.
	۲. مبتنی بر تجارب رزمندگان و شهدا در جهاد نظامی، علمی، آموزشی، پرورشی و ... انگیزه لازم جهت به کارگیری خلاقیت، نوآوری در عرصه تربیت اسلامی در مدارس را کسب نماید.
	۳. برای اخذ تصمیمات درست مبتنی بر تجربه‌زیسته تربیتی مجاهدان و شهدا و نیز مبتنی بر فرهنگ دفاع مقدس بتواند توان لازم برای خودسازی و دگرسازی را کسب نماید.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

بخش اول: آشنایی با تاریخچه دفاع مقدس

فصل ۱: مبانی نظری جنگ و دفاع

۱. صحیفه امام، ج ۱۵ ص ۳۹۵

- کلیات درس، اهمیت و ضرورت این درس
- تعاریف جنگ و دفاع از منظرهای مختلف
- تفاوت مدیریت و فرماندهی در جنگ و راهبردهای امام و مردم برای مقاومت
- فصل ۲: اوضاع و شرایط ایران و عراق پیش از شروع جنگ**
- فصل ۳: زمینه ها، علل، عوامل، دلایل و اهداف تهاجم عراق علیه ایران**
- فصل ۴: مقاطع مختلف جنگ تحمیلی**
- مقطع ۱: تهاجم سراسری و مقاومت های مردمی و نیروهای مسلح
- مقطع ۲: بیرون راندن متجاوز
- مقطع ۳: عمق بخشی دفاعی یا تنبیه متجاوز
- مقطع ۴: پایان جنگ
- فصل ۵: نقش کشورهای منطقه و فرمانطقه ای و سازمان های بین المللی در هشت سال دفاع مقدس**
- فصل ۶: علل و عوامل پیروزی جمهوری اسلامی در جنگ**
- فصل ۷: نتایج و دستاوردهای هشت سال دفاع مقدس در عرصه های داخلی و خارجی**
- فصل ۸: جنایتهای جنگی رژیم بعثی عراق (حمله شیمیایی به شهرها (حلقه و ...)، حمله به مناطق مسکونی و نفت کشها، رفتار با اسرا)**
- بخش دوم: آشنایی با فرهنگ دفاع مقدس**
- فصل ۹: نقش آموزش و پرورش و دانشگاهها در دفاع مقدس**
- بازخوانی میزان حضور و انواع مشارکت اقشار فرهنگی (دانش آموز، دانشجو، فرهنگی و دانشگاهی) در دفاع مقدس
- آمار شهدا، جانبازان و اسرای اقشار فرهنگی در دفاع مقدس
- «مجمع های آموزشی رزمندگان» در پشت جبهه
- .....
- فصل ۱۰: ارزش های اخلاقی، معنوی، آموزشی و پرورشی در سیره شهدا^۱**
- شهید ابراهیم هادی
- شهید دکتر چمران
- شهید صیاد شیرازی
- شهید کاوه

^۱ . تذکر: در این درسها با مرور شخصیت و سیره چند شهید شاخص، تلاش می شود تا دانشجویان با این الگوها انس بگیرند. معیارهای انتخاب شهیدان شاخص به قرار زیر است و مدرسان می توانند بر اساس این معیارها شهدای دیگری را مطرح نمایند: ۱. جامعیت شخصیت شهید، ۲. جوان بودن شهید، ۳. بومی بودن شهید ۴. از قشر فرهنگی بودن شهید (معلم، دانشگاهی، دانش آموز، دانشجو و دانشمند)، ۵. منابع مکتوب در دسترس در مورد سیره شهید وجود داشته باشد، ۶. ترجیح این است که یکی از شهدا خانم باشد و حتی در پردیس های خواهران دانشگاه فرهنگیان تعداد بیشتری از شهدا از شهدای خانم و یا مادران و همسران شهدای شاخص که دارای معیارهای فوق باشند انتخاب شوند.

- شهید باقری
- شهید قاسم سلیمانی
- یکی از شهدا و ایثارگران خانم

فصل ۱۱: فرهنگ دفاع مقدس به مثابه ارمغانی برای زندگانی امروز

- دفاع مقدس به مثابه فرهنگی برای حیات
- فرهنگ دفاع مقدس به مثابه راهبردی برای دهه چهارم انقلاب اسلامی
- درس‌های فرهنگ دفاع مقدس برای زندگی فردی و اجتماعی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- با معرفی استاد، دانشجو گزارشی از زندگی و سیره اخلاقی / تربیتی شهدای فرهنگی تهیه نماید
- مشارکت در بحث و گفتگو در مورد مصادیق فرهنگ جهاد و مقاومت در زمان حاضر
- بازدید از موزه جنگ و یا حضور در نمایشگاه‌ها و برنامه‌های مربوط به دفاع مقدس
- گفتگو و یا مصاحبه با خانواده و هم‌زمان شهدای جنگ تحمیلی و یا شهدای مدافع حرم و صورت‌بندی ارزشهای تربیتی تجلی‌یافته در گفتار و کردار این شهدا
- مطالعه و تهیه گزارشی از مراکز علمی که با فرهنگ جهادی گام‌های بزرگی را برداشتند در عرصه سلول‌های بنیادی یا صنایع هوا و فضا و یا تسلیحاتی (مانند پژوهشکده رویان و ...)
- مرکز آموزشی و مدرس مربوطه موظف است حداقل ۴ ساعت بازدید از موزه دفاع مقدس استان و یا مناطق دفاع مقدس و یا اماکن مشابه را در برنامه دانشجویان قرار دهد.

۴. منابع آموزشی

برای بخش تاریخچه دفاع مقدس:

- شربتی، مجتبی و پیری، هادی (۱۳۹۷). آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس. چاپ بیست و یکم، تهران: سمت.
- پژوهشگاه علوم و معارف دفاع مقدس (۱۳۸۷). آشنایی با دفاع مقدس، چاپ اول، انتشارات خادم الرضا (ع).
- درودیان، محمد (۱۳۹۱). آغاز تا پایان: بررسی وقایع سیاسی نظامی جنگ، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات سپاه پاسداران.
- درویشی، فرهاد (۱۳۹۱). جنگ ایران و عراق: پرسشها و پاسخها، جلد ۱ تا ۳، مرکز اسناد و تحقیقات سپاه پاسداران.

برای بخش آشنایی با فرهنگ دفاع مقدس

- نوربخش، رحیم و حشمتی، فریده (۱۳۹۵). مقاله تاریخ شفاهی نقش وزارت آموزش و پرورش در دفاع مقدس. قابل بازیابی در: <http://navideshahed.com/fa/>
- مجموعه کتب سیره شهدای شاخص

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۰ نمره
ارزشیابی فرآیند: عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۵ نمره
ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۵ نمره

سرفصل درس «روانشناسی تربیتی»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس فعالیت هدفمندی است که نیل به آن در گرو آگاهی معلمان از اصول تدریس اثر بخش است. چرا که در شرایط فعلی معلمای همواره خود را با این پرسش های جدیدی روبرو می بینند و نیازمند آن هستند تا با مسئله ها و موقعیت های پیش بینی شده ای که دانش آموزان با خود به کلاس درس می آورند/ روبه رو هستند به شیوه خلاقانه ای برخورد نمایند. آن ها به طور مداوم باید به پرسش هایی از این دست در فرآیند عمل حرفه ای خود پاسخ دهند: چه اهدافی برای یادگیری دارای بیشترین ارزش است؟ دانش آموزان از چه توانمندی ها و ظرفیت هایی برخوردارند؟ نقش آنان در خلق موقعیت های یادگیری اثر بخش چیست؟ چگونه می توانند از موفقیت ها و خطاهای خود برای اتخاذ تصمیمات در آینده بهره بگیرند؟ مطالعه روانشناسی تربیتی به دانشجو معلمان کمک خواهد کرد تا از یافته های علمی پژوهشی برای پاسخ به مسئله ها یا پرسش هایی که با آن روبه رو می شوند استفاده نموده و بتواند با تعمق در آن به توسعه ظرفیت ها و نیز متراکم شدن تجربیات خود در آینده کمک کند.

نام درس به فارسی: روانشناسی تربیتی نام درس به انگلیسی: Educational Psychology	مشخصات درس
	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شابستگی کلیدی: تربیتی
	پیش نیاز: -
	تخصص مورد نیاز برای تدریس: دارای تخصص روانشناسی و علوم تربیتی
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱. با شناخت نقش یافته های علمی در زمینه تدریس اثر بخش، تصمیمات آموزشی و تربیتی اتخاذ شده در سطح کلاس درس و مدرسه را تحلیل و گزارش نماید.</p> <p>۲. یافته های علم روانشناسی تربیتی را در زمینه کاربرست نظریه های یادگیری در برنامه ریزی، آموزش، تقویت انگیزه، و ارزشیابی از یادگیری دانش آموزان در دنیای واقعی کلاس درس و مدرسه مورد استفاده قرار دهد.</p> <p>۳. ضمن آشنایی با فرایندهای شناختی دانش آموزان نظیر درک مفهوم، تفکر، حل مسئله، و خلاقیت، برای شکل گیری و تقویت مهارت های فراشناختی دانش آموزان برنامه ریزی کند.</p> <p>۴. با اصول و شیوه های مدیریت کلاس درس آشنا شده و مداخله های خاص را برای هدایت رفتارهای نامناسب در کلاس انتخاب و به اجرا درآورد.</p>	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- تعریف روانشناسی
- موضوعات و گرایش های روانشناسی
- کاربرد روانشناسی در آموزش

تکلیف یادگیری:

مقالات علمی پژوهشی در خصوص نقش روانشناسی در آموزش و تحولات آن را مطالعه و یافته‌ها را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

فصل دوم: روانشناسی تربیتی

- تعریف روانشناسی تربیتی
- روانشناسی تربیتی و تدریس اثر بخش
- معلمان کارآمد
- روش‌های پژوهش در روانشناسی تربیتی

فعالیت یادگیری:

مقالات علمی پژوهشی در خصوص تدریس اثر بخش و ویژگی‌های آن/ روش‌های پژوهش در روانشناسی تربیتی را مطالعه و یافته‌های خود را در گزارشی مبنی بر چگونگی استفاده از یافته‌ها یا راهکارها ارائه نماید.

فصل سوم: رشد

- رشد انسان
- رشد چیست؟
- رشد شناختی
- رشد اجتماعی و عاطفی
- رشد اخلاقی

فعالیت یادگیری:

دیدگاه‌های مختلف در زمینه ابعاد رشد را مطالعه و در قالب یک جدول مقایسه‌ای شباهت‌ها و تفاوت‌های دیدگاه‌ها را گزارش نماید.

فصل چهارم: تفاوت‌های فردی

- عوامل مؤثر بر رفتار
- احساس و ادراک
- هوش
  - هوش و مسئله طبیعت و تربیت
  - هوش و رشد شناختی
  - دیدگاه‌های مختلف درباره هوش
- شیوه‌های یادگیری و سبک تفکر
- شخصیت و خلق و خو
- انگیزش، آموزش و یادگیری
- تفاوت‌های فرهنگی و جنسیتی

فعالیت یادگیری:

پژوهش های انجام شده در زمینه تفاوت های فردی را در حوزه های مختلف را مطالعه و چگونگی استفاده از دلالت های این یافته ها برای تدریس اثر بخش را شناسایی و گزارش کند.

تکلیف عملکردی:

با مشاهده یک موقعیت آموزشی تصمیمات معلم/ مربی را در مواجهه با تفاوت های فردی مطالعه و تأثیرات آن تحلیل نماید.

فصل پنجم: استعداد

بیان تعریف های «هوش» و «استعداد» و بیان رابطه میان آنها

فاصله گذاری میان دو مفهوم «هوش» و «استعداد»

بیان تعریف دیگر مفاهیم مرتبط با طرح (خلاقیت، تیزهوشی یا سرآمدی، هوش عاطفی و هیجانی و...) و رابطه میان آنها

تأکید بر تکیه طرح شهاب بر مفهوم «استعداد» و بیان تعریف مصوب شهاب از استعداد

معرفی انواع استعداد (استعداد کلی، استعداد های خاص)

بیان هشت حوزه استعدادی طرح شهاب {با رعایت اختصار، در حد معرفی اجمالی}

بیان عوامل مؤثر بر وجود تفاوت در استعدادها و بروز آنها

اشاره به عامل ژنتیک

اشاره به عامل محیط (خانواده، جامعه،...)

تعامل دو عامل ژنتیک و محیط در تفاوت استعدادها

تأکید بر ایجاد بستر «محیط تربیتی مناسب» برای بروز استعدادها

بیان مشکلات شایع دانش آموزان مستعد و علل عدم موفقیت آنها در مدارس

فعالیت یادگیری:

پژوهش های انجام شده در زمینه تفاوت های فردی را در حوزه های مختلف را مطالعه و چگونگی استفاده از دلالت های این

یافته ها برای تدریس اثر بخش را شناسایی و گزارش کند .

تکلیف عملکردی :

با مشاهده یک موقعیت آموزشی تصمیمات معلم/ مربی را در مواجهه با تفاوت های فردی مطالعه و تأثیرات آن تحلیل نماید.

فصل ششم: فرآیندهای شناختی

- سطوح پایین فرایند های شناختی

- فرآیند های شناختی پیچیده

- درک مفهوم

- تفکر

- حل مسئله

- خلاقیت

تکلیف یادگیری:

روش‌های به کارگیری فرآیندهای شناختی را در کتاب‌های درسی بررسی و نمونه‌ای از این مهارت‌ها را شناسایی و چگونگی آموزش آن را مورد نقد و بررسی قرار دهد.

روش‌های پرورش خلاقیت در آموزش موضوعات درسی مختلف را مطالعه و یافته‌های خود را به کلاس گزارش نماید.

فصل هفتم: مدیریت کلاس درس

فصل هفتم: مدیریت کلاس درس

- اصول کلی مدیریت کلاس
- شیوه‌های مدیریت کلاس
- فضای مطلوب برای یادگیری
- پیش‌گیری از مشکلات رفتاری
- مداخله‌های خاص برای هدایت رفتار نامناسب
  - قرارداد گروهی
  - قرارداد فردی
  - بازی رفتار خوب
  - دوری موقت

- ملاحظات هدایت کلاسی

- پذیرش و حرمت‌گذاری دانش‌آموزان با تفاوت‌های استعدادی
  - ایجاد فضای امن در کلاس برای ابراز وجود و بروز استعداد
  - توجه به شخصی بودن امر یادگیری و نقش فعال و محوری یادگیرندگان
  - تلقی معلم به عنوان تسهیل‌گر فرایند یادگیری و زمینه‌ساز بروز استعداد
  - تأکید بر هم‌زمانی و تلازم امر «شناسایی» و «هدایت» استعدادها در طراحی آموزشی و تدوین فعالیت‌های کلاسی
- («شناسایی» و «هدایت» استعدادها در کلاس، دو روی یک سکه هستند)

تکلیف عملکردی:

یک کلاس درس / موقعیت تربیتی در سطح مدرسه را مشاهده، و گزارشی از روش‌های مدیریت بکار گرفته شده تهیه و نتایج را به همراه نقد و بررسی و مبتنی بر یافته‌های علمی گزارش نماید.

فصل هشتم: کودکان با نیازهای ویژه

- دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی
- اختلالات حسی
- اختلالات جسمی
- کم‌توان ذهنی
- اختلالات زبانی و گفتاری
- ناتوانی‌های یادگیری

- اختلالات رفتاری و عاطفی
- کودکان تیزهوش
- کودکان سرآمد

تکلیف یادگیری:

از یک مدرسه دانش آموزان با نیازهای ویژه بازدید نموده و نحوه آموزش و نوع خدمات ارائه شده به این گروه از دانش آموزان را بررسی و گزارش نماید.

با مراجعه به منابع علمی روش های ارائه خدمات به دانش آموزان با نیازهای ویژه را در سایر کشورها مطالعه و یافته ها را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از فرصت های یادگیری مستقیم/ فردی از طریق مطالعه نظریه های علمی در زمینه تدریس و کاربرد آن در موقعیت های آموزشی/ تربیتی، بکارگیری راهبردهای شناختی برای مطالعه ویژگی های رشدی/ تفاوت های فردی در موقعیت های آموزشی/ تربیتی (کلاس درس و مدرسه)، تحلیل و ارائه پیشنهادهایی برای ارتقای سطح اثر بخشی تصمیمات معلم/ مربی در کلاس درس/ مدرسه.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

بنتهام، سوزان (۱۳۹۷). **روانشناسی کاربردی برای معلمان**، مترجم رابعه موحد. انتشارات ارجمند.

سانتراک، جان دبلیو (۱۳۹۱). **روان شناسی تربیتی**. ترجمه سعیدی شاهده و همکاران. نشر موسسه خدمات فرهنگی رسا.

مجدفر، مرتضی؛ اصلانی، ابراهیم و سلیقه دار، لیلا (۱۳۹۴). **دست نامه شهاب** (راهنمای آموزگاران و مدیران). تهران: مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان و دانش پژوهان جوان.

منابع فرعی:

سیف، علی اکبر (۱۳۸۵). **روانشناسی پرورشی (روانشناسی یادگیری و آموزش)**. تهران: انتشارات آگاه.

فونتان، دیوید (۱۳۸۹). **روانشناسی کاربردی برای معلمان**، ترجمه مهشید فروغان. تهران: انتشارات ارجمند.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۱۲ نمره

ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۸ نمره

سرفصل درس «نظریه‌های یادگیری و آموزش»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس اثربخش مستلزم درکی فزاینده از یادگیری و شیوه وقوع آن می‌باشد، چنین درکی شامل دانش مربوط به نظریه‌های یادگیری و آموزش و کاربرد هر یک از آنها در فرایند تدریس است که کسب آن می‌تواند معلمان را در کاربرد آگاهانه و مقتضی اصول مربوط به هریک از نظریه‌ها یاری رساند. این درس ضمن هدایت روش‌های تدریس در موقعیت‌های مختلف تربیتی، دانشجو معلمان را با سودمندی و کاربردی بودن روش‌های تدریس به کار گرفته شده نیز آشنا می‌سازد.

نام درس به فارسی: نظریه‌های یادگیری و آموزش نام درس به انگلیسی: <i>Learning and teaching theories</i>	مشخصات درس نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱. ضمن آشنایی با نظریه‌های یادگیری، نقاط قوت و ضعف هر یک از این نظریه‌ها را در تبیین یادگیری انسان مورد تحلیل قرار دهد و با در کنار هم قرار دادن این دیدگاه‌ها به درک عمیق‌تری از مکانیسم یادگیری دانش آموزان دست پیدا کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲. با کاربرست نظریه‌های یادگیری در آموزش آشنا شده و تلویحات آموزشی هر یک از این نظریه‌ها را در زمینه یادگیری بهینه دانش آموزان مورد تحلیل قرار دهد.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳. با استفاده از نظریه‌های یادگیری و آموزش، راهبردهای تدریس مناسبی را طراحی کند و به اجرا درآورد.	پیش نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: دارای تخصص علوم تربیتی و روانشناسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

هفته اول: ارائه طرح درس و اعلام نحوه ارزشیابی و معرفی منابع

- بیان ضرورت و جایگاه نظریه در علم

- مکاتب تجربه گرا

- مکاتب خرد گرا

- نظریه‌های جدید در یادگیری

فصل دوم: تعریف مفاهیم (نظریه، نظریه علمی، یادگیری، آموزش)

- تعریف یادگیری و ویژگی‌های آن

- ویژگی‌های نظریه یادگیری جامع

- مقایسه یادگیری با آموزش

- ارائه چارت مربوط به نظریات یادگیری

تکالیف عملکردی:

از دانشجویان خواسته شود با مراجعه به منابع متعدد تعاریف مختلفی گردآوری و در قالب جدولی ارائه نمایند.

فصل سوم: نظریه‌های رفتاری یادگیری

فعالیت یادگیری:

نمونه‌هایی از روش‌های آموزش رفتارگرایان در کلاس مطرح و درخصوص اصول مربوطه بحث و تبادل نظر شود.

فصل چهارم: نظریه‌های شناختی یادگیری

فعالیت یادگیری:

نمونه‌هایی از روش‌های آموزش شناختی در کلاس مطرح و درخصوص اصول مربوطه بحث و تبادل نظر شود.

فصل پنجم: نظریه‌های خبرپردازی یادگیری

فعالیت یادگیری:

ارزیابی نقاط ضعف و قوت اصول یادگیری در نظریه خبرپردازی.

فصل ششم: نظریه‌های سازندگی یادگیری

تکالیف عملکردی:

مشاهده یک موقعیت آموزشی و تربیتی در کلاس درس و تحلیل میزان تأثیر پذیری تصمیمات آموزشی / تربیتی از نظریه‌های یادگیری و کاربرد های آن.

فصل هفتم: نظریه نورو فیزیولوژیکی

تکالیف عملکردی:

مقالات و پژوهش‌های منتشر شده در زمینه مطالعات مربوط به مغز و ارتباط آن با آموزش و یادگیری را مطالعه نموده و یافته‌های خود را در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

فصل هشتم: کاربرد نظریه‌های یادگیری در آموزش

کاربرد رویکرد رفتاری

کاربرد رویکرد شناختی

کاربرد نظریه سازندگی یادگیری

کاربرد نظریه نورو فیزیولوژیکی

تکالیف عملکردی:

با استفاده از نظریه‌های مطالعه شده یک موقعیت آموزشی / تربیتی را با استفاده از نظریه‌های مطالعه شده تحلیل و تصمیمات آموزشی / تربیتی خود را به همراه مستندات پژوهشی یا علمی ارائه نماید.

فصل نهم: روش‌ها و ابزارهای شناسایی استعدادها

معرفی محورهای سه گانه تعریف شهاب از استعداد و مؤلفه‌های ذیل آنها (جمعاً ۸ مؤلفه) به عنوان مبنای شناسایی استعدادها

- تبیین حوزه‌های هشت گانه استعدادی شهاب به عنوان عرصه شناسایی استعدادها

- تبیین ویژگی‌های افراد مستعد در مؤلفه‌ها و حوزه‌های مختلف استعدادی شهاب

- معرفی نشانگرهای رفتاری افراد مستعد (ذکر مثال‌های کاربردی)
- شیوه‌های شناسایی استعدادها (مشاهده، مصاحبه، آزمون‌های روان‌شناختی، کارپوشه، سیاهه رفتار، چک‌لیست و...)
- معرفی کلی ابزار طرح شهاب
- بیان ضرورت و روش نظارت بر امر نمره‌گذاری و جمع‌بندی ابزار و مدیریت ورود اطلاعات به سامانه اینترنتی
- تأکید بر عدم انحصار شناسایی در طرح شهاب به یک ابزار

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

با توجه به اینکه درک عمیق دانش نظری مستلزم کاربرد آن در موقعیت‌های مختلف می‌باشد، پیشنهاد می‌شود ضمن ارائه مباحث نظری به شیوه مشارکتی، بر انجام فعالیت‌های عملی و به کارگیری دانش نظری در موقعیت‌های واقعی تدریس تأکید شود. علاوه بر این تدارک فرصت‌های یادگیری غیر مستقیم و خارج از محیط آموزشی می‌تواند زمینه رشد راهبردهای فراشناختی دانشجویان را فراهم سازد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- اولسون، متیو. اچ و هرگنهان، بی. آر (۱۳۹۸). **مقدمه‌ای بر نظریه‌های یادگیری**، ترجمه علی اکبر سیف، ویرایش هشتم، تهران: دوران.

- سیف، علی اکبر (۱۳۹۰). **روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش**. ویرایش هفتم تهران: دوران.

- مجدفر، مرتضی؛ اصلانی، ابراهیم و سلیقه دار، لیلیا (۱۳۹۴). **دست‌نامه شهاب (راهنمای آموزگاران و مدیران)**. تهران: مرکز ملی پرورش استعدادهای درخشان و دانش‌پژوهان جوان.

منبع فرعی:

- شعبانی، حسن (۱۳۸۳). **مهارت‌های آموزشی و پرورشی**. تهران: سمت. جلد اول و دوم.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

۵-۱ ارزشیابی مستمر (۸ نمره)

- عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده و مشارکت در فعالیت‌ها ۴ نمره
- عملکرد دانشجو در مجموعه تکالیف عملکردی ۴ نمره

۵-۲ ارزشیابی پایانی (۱۲ نمره)

ارزشیابی پایانی درس نظریه‌های یادگیری و آموزش به صورت آزمون مکتوب در پایان ترم صورت می‌گیرد.

سرفصل درس «جامعه‌شناسی آموزش و پرورش»

۱. معرفی درس و منطق آن

تعلیم و تربیت امری اجتماعی است. تعلیم و تربیت با متن و زمینه جامعه در هم تنیده است و نمی‌توان جدا از مقوله اجتماعی بودن، به مطالعه در مسائل تعلیم و تربیت پرداخت. به بیان دیگر، شناخت واقعی مسائل تعلیم و تربیت مستلزم تجزیه و تحلیل مسائل اجتماعی و فرهنگی محیط اجتماعی است. بنابراین درک دانشجویان نسبت به جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، این امکان را پدید می‌آورد تا با چشم انداز جامعه‌شناختی، نگاهی واقع‌بینانه به تعلیم و تربیت داشته باشد و درس جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، زمینه‌ای مناسب برای انتخاب آگاهانه راه حل‌های تربیتی با توجه به مسائل عام جامعه و یا خاص منطقه خدمت دانشجویان فراهم می‌کند.

نام درس به فارسی: جامعه‌شناسی آموزش و پرورش نام درس به انگلیسی: <i>Sociology Of Education</i>	مشخصات درس
پایامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
- رابطه‌ی آموزش و پرورش با اجتماع و فرایندهای دستیابی به مزایای اجتماعی را بشناسد	تعداد واحد: ۲
- دستاوردهای و معضلات فعلی آموزش و پرورش در ایران را بداند.	تعداد ساعت: ۳۲
- درک روشنی از مدرسه و روابط اجتماعی موجود در آن به عنوان مکانی اجتماعی داشته باشد و بتواند تاثیر ارکان مختلف مدرسه را بر جامعه پذیر کردن دانش‌آموزان تحلیل کند.	شایستگی کلیدی:
- نظریات کلاسیک جامعه‌شناسی آموزش و پرورش بشناسد.	تربیتی
- انواع سرمایه در آموزش و پرورش را بشناسد و با روش‌های جلب مشارکت آشنا باشد.	پیش‌نیاز: -
- مفهوم عدالت آموزشی را بشناسد و با روش‌های توسعه‌ی آن با توجه به شرایط جامعه ایران و ساختار آموزش و پرورش کشور آشنا باشد.	استاد متخصص برای
	تدریس: دارای تخصص
	علوم تربیتی یا جامعه‌شناسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مروری بر آموزش، جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

تعاریف آموزش، جامعه‌شناسی، جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

ساختار اجتماعی

فرایندهای دستیابی به مزایای اجتماعی

جامعه‌پذیری

تکالیف یادگیری: مطالعه و مرور یکی از کتاب‌های جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

تکالیف عملکردی: ارائه‌ی تعریفی از جامعه‌شناسی آموزش و پرورش و کاربرد آن

فصل دوم: دستاوردها و معضلات آموزش و پرورش در ایران

تاریخچه آموزش و پرورش به شکل نوین در ایران

بررسی روند تغییرات جمعیتی در ایران پس از انقلاب اسلامی

روند معضلات آموزش و پرورش از دهه ۶۰ تا کنون

تاریخچه تربیت معلم و سیر تحول آن به دانشگاه فرهنگیان

تکالیف یادگیری: تهیه فهرستی از ۱۰ مورد از معضلات فعلی آموزش و پرورش به ترتیب اولویت

تکالیف عملکردی: مروری بر اسناد بالادستی دانشگاه فرهنگیان و ارائه در کلاس

فصل سوم: مدرسه به عنوان مکانی اجتماعی

نقش مدرسه در جامعه‌پذیری دانش‌آموزان

شناخت سازمان مدرسه و روابط انسانی در آن

مدرسه و نابرابری‌های اجتماعی

خانواده و مدرسه

گروه‌های دانش‌آموزی

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص امر چپستی جامعه‌پذیری و جامعه‌پذیری مطلوب از منظر جامعه‌ی ایران

تکالیف عملکردی: تهیه فهرستی از گروه‌های دانش‌آموزی متنوع در کشور که در قالب سازمان دانش‌آموزی و یا ... فعالیت

می‌کنند و بررسی اثرات فعالیت‌ها

فصل چهارم: نظریه‌های جامعه‌شناسی آموزش و پرورش

نظریه کارکرد گرایی (امیل دورکیم)

نابرابری اجتماعی (کریستوفر جنک)

پارادایم انتقادی (نظریه آموزش و پرورش و کنش فرهنگی، فریره، ایوان ایلچ)

نظریه تفسیری (مایکل یانگ)

تکالیف یادگیری: طبقه‌بندی نظریه‌های جامعه‌شناختی تربیت و بیان ویژگی‌های اصلی این نظریات در یک جدول

تکالیف عملکردی: انتخاب یک نظریه و مطالعه‌ی منابع بیشتر در خصوص آن

فصل پنجم: انواع سرمایه در آموزش و پرورش

سرمایه انسانی (معلمان، دانش‌آموزان، اولیا)

راهبردهای بهره‌گیری از انواع سرمایه در آموزش و پرورش

راهبردهای جلب مشارکت مردم در آموزش و پرورش

آموزش و پرورش در افکار عمومی

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص نحوه جلب مشارکت‌های مردمی در آموزش و پرورش در قالب برنامه‌های گوناگون چون گسترش مدارس غیر دولتی، تعاملات انجمن اولیا و مربیان، فرایندهای جلب و جذب خیرین مدرسه ساز و مدرسه یار

تکالیف عملکردی: ارائه‌ی دو پیشنهاد نوآورانه در خصوص جلب مشارکت مردم (اولیا، سازمان‌ها و ...) در سطح مدرسه و منطقه

فصل ششم: ابعاد سازمانی آموزش و پرورش؛ حاکمیت و بودجه

تفاوت دیدگاه سرمایه گذاری و هزینه‌ای نسبت به آموزش و پرورش

مقایسه سهم بودجه آموزش و پرورش از کل بودجه کشورهای گوناگون و ایران

تکالیف یادگیری: تحقیق در خصوص اهمیت بودجه و سرمایه گذاری در آموزش و پرورش

تکالیف عملکردی: بررسی سهم بودجه‌ی آموزش و پرورش ایران از کل بودجه و مقایسه با سایر کشورهای پیشرو در جهان

فصل هفتم: دسترسی عادلانه به آموزش

طبقه اجتماعی و آموزش و پرورش

توسعه عدالت آموزشی

سیاست گذاری در خصوص مدارس غیردولتی و تاثیر آن بر توسعه عدالت آموزشی

تکالیف یادگیری: مروری بر مفاهیم موجود در زمینه چستی عدالت آموزشی

تکالیف عملکردی: تهیه گزارشی در خصوص اثرات جداسازی دانش‌آموزان در قالب انواع مدارس خاص

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، آموزش با توجه به پیوند نظریه با عمل انجام می‌شود. کاربرد عملی دانش نظری و تحلیل مشاهدات از زاویه نظریه‌های جامعه‌شناسی تربیت توسط دانشجو مورد تأکید قرار می‌گیرد. بنابراین، علاوه بر مطالعه منظم دانشجویان، توجه به جنبه‌های کاربردی این درس مورد توجه است. بهتر است زمینه پرسش و پاسخ و تحلیل گزارشهای دانشجویان و بهره‌گیری از روش‌های مشارکتی در آموزش فراهم شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

موریش، ایور. درآمدی به جامعه‌شناسی تعلیم و تربیت، ترجمه غلامعلی سرمد (۱۳۸۷). مرکز نشر دانشگاهی تهران.

علاقه‌بند، علی (۱۳۹۵). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران انتشارات روان.

شارع‌پور، محمود (۱۳۹۴). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران. انتشارات سمت.

منابع فرعی:

منادی، مرتضی (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش. تهران: انتشارات آوای نور

رفیع پور، فرامرز (۱۳۹۰). تکنیکهای خاص تحقیق در علوم اجتماعی (جلد دوم کندوکاوها و پنداشته ها). تهران انتشارات شرکت سهامی انتشار.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: تکالیف یادگیری و تکالیف عملکردی و شرکت در مباحث کلاس ۸ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون کتبی از مباحث انجام شده در کلاس، ۱۲ نمره

سایر نکات

با توجه به بروزآوری سرفصل، پیشنهاد می گردد اساتید محترم علاوه بر منابع معرفی شده که ممکن است هم پوشانی کاملی با سرفصل ها نداشته باشند، از منابع جدید و فایل های مرتبط به خصوص در بحث معضلات آموزش و پرورش، بودجه و ... استفاده نمایند.

سرفصل درس «اصول و روش‌های تدریس»

۱. معرفی درس و منطق آن

تدریس در تمامی نظام‌های آموزش و برنامه درسی، عرصه اصلی اختیارات معلم است؛ و همین اختیارات است که مسئولیت معلم را برای بکارگیری موثر روش‌های تدریس الزامی می‌کند. «تدریس» فعالیتی موقعیتی است که شکل موثر آن بر بنیاد دانش و یافته‌های علمی دنبال می‌شود. چنین دانشی را معلمان آینده برای هرگونه عمل خود نیاز دارند؛ اما عمل معلمی کردن فقط با کسب این دانش ممکن نمی‌شود. آنچه دانشجومعلمان را برای بکارگیری روش‌های تدریس آماده می‌کند، کسب دانش تدریس به همراه قابلیت‌های ساخت دانش تدریسی بر اساس تجربه‌های شخصی است؛ مجموعه تلفیق شده‌ای از دانش و هنر که می‌تواند شایستگی تدریس نامیده شود. اصول و روش‌های تدریس در پی آن است که زمینه‌های لازم و عمومی را برای دانشجومعلمان در سطحی عام فراهم کند تا آنان قادر به ادراک و بکارگیری روش‌های تدریس شوند. در این درس، دانشجومعلمان با مبانی، اصول و مراحل تدریس آشنا می‌شوند و قادر می‌شوند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. برای تحقق دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی، با نمونه‌هایی از تدریس و با برخی از اعمال و فعالیت‌های تدریسی معلمان پیشین در عرصه واقعی آشنا شوند و برای اقدام به آن، تمرین‌هایی داشته باشند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم‌گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته‌های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس به فارسی: اصول و روش‌های تدریس	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Principles and methods of teaching</i>	نوع درس: نظری- عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
به ارائه تصویری از تدریس مدرسه‌ای اقدام کند که در آن نقش معلم به عنوان کارگزار اصلی آن عرصه به روشنی تشریح و تبیین گردد و چگونگی عمل خود را به عنوان کارگزار یک کلاس درس فرضی، به استاد دانش معتبر مدلل سازد و از برنامه خود دفاع نماید. همچنین، دانشجومعلم در پایان این واحد یادگیری با اصول عام و خاص تدریس آشنایی دارد و برخی روش‌های تدریس را با قابلیت‌های بکارگیری آنها در موقعیت‌های متفاوت می‌شناسد و از منابع معتبر تدریس آگاه است و امکان شناسایی منابع مناسب‌تر را دارد و به پیگیری دستاوردهای علمی جدید حوزه تدریس، متعهد است.	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: تربیتی
	پیش‌نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: دارای تخصص
	علوم تربیتی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: طرح ضرورت و جایگاه موضوع و ایجاد انگیزه جهت پیگیری درس و ارزشیابی تشخیصی و اعلام برنامه درس

- شناسایی انتظارات دانشجویان
- سنجش نوع نگرش و سطح دانش مربوط

- معرفی برنامه و سرفصل درس
- تشریح منطق درس و کاربردهای آن برای معلمان
- معرفی تکالیف عملکردی و چگونگی ارزیابی از عملکرد دانشجویان بر اساس پیامدها و سطوح عملکرد.

فعالیت های یادگیری:

هر دانشجو یکی از تجربیات تدریس معلمان مدرسه‌ای خود را یادآوری و آن را روایت و مقبول یا نامقبول بودن آن را مدلل تشریح کند.

فصل دوم: چستی تدریس

- ارائه نمونه‌ها و یادآوری تجربه‌ها
- تشریح چستی تدریس
- تبیین نقش معلم در تدریس مدرسه‌ای

فعالیت های یادگیری:

چرا معلمان نیاز دارند از اصول و روش‌های تدریس آگاه باشند و چگونه می‌توانند چنین کنند؟

فصل سوم: برنامه‌ریزی تدریس

- مراحل تدریس مدرسه‌ای
- برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس سالیانه
- برنامه‌ریزی تدریس: طرح درس روزانه
- مدیریت کلاس درس

فعالیت های یادگیری:

هر یک از دانشجومعلمان یک طرح درس سالیانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و به مدرس درس ارائه کند.
هر یک از دانشجومعلمان یک طرح درس روزانه برای موضوع مورد نظر خود تهیه و به مدرس درس ارائه کند.

فصل چهارم: روش‌های تدریس

- روش‌های تدریس معلم‌محور
- روش‌های تدریس شاگردمحور
- توضیح دادن در کلاس درس
- پرسش کردن معلم در کلاس
- مواجهه معلم با پرسش‌های کلاسی شاگردان

فعالیت های یادگیری:

دانشجویان در گروه‌های کوچک به طراحی تدریس بر اساس این روش اقدام و به تدریس می‌پردازند.

فصل پنجم: سنجش یادگیری شاگردان

- روش‌های آزمون و سنجش پیشرفت تحصیلی در کلاس درس
- انواع آزمون‌ها و مزایا و معایب آنها برای بکارگیری در کلاس درس
- اهداف سنجش در کلاس درس
- روش‌های اعلام نتایج به شاگردان در کلاس درس در هر یک از روش‌های تدریس

فعالیت‌های یادگیری:

گفتگوی دانشجویان درباره روش‌های موثر سنجش یادگیری در موقعیت‌های تجربی یا فرضی

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با مشارکت همه‌جانبه آموزشگر - دانشجو انجام می‌شود. دانشجوی این درس موظف است بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع نیز بپردازد و در مباحث شرکت نماید. همچنین، دانشجویان حق دارند به طرح پرسش بپردازند و برای ارائه دیدگاه‌ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی، تا ۱۵ دقیقه در کلاس درس به ارائه نظر بپردازند. در همه جلسات درس، یک مبحث به صورت نظری ارائه می‌گردد و به صورت عملی مورد تمرین قرار می‌گیرد. در عین حال، در جلسات درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. این قبیل پرسش‌ها می‌تواند برای همه یا برخی از دانشجویان جایگزین تکالیف درس گردد؛ مشروط به آنکه تعداد آنها از ۵۰ درصد تجاوز نکند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- شعبانی، حسن. (۱۳۹۸). مهارت‌های آموزشی: روش‌ها و فنون تدریس. چاپ سی و سوم، تهران: سمت
- مهرمحمدی، محمود. (۱۳۸۶). بازاندیشی فرایند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم. تهران: مدرسه.
- مارزانو، رابرت. (۲۰۰۷). هنر و علم تدریس (چارچوبی جامع برای آموزش اثربخش). مترجمان: نازیلا کریمی و عبدالرحیم نوه ابراهیم. تهران: موسسه فرهنگی منادی تربیت.

منابع فرعی:

- صنعت پور امیری، حسین (۱۳۹۵). نیم قرن تدریس و تبلیغ حجت الاسلام و المسلمین قرائتی. تهران: مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس اصول و روش‌های تدریس در قالب یک آزمون مکتوب پایانی صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان یادگیری‌ها و تجارب خود از کار عملی، مطالعه منابع و مشارکت در مباحث کلاس درس را بر اساس پرسش‌های آموزشگر، ارائه می‌کنند.

ارزشیابی ضمن نیمسال: ارزشیابی ضمن نیمسال از سویی تمام فعالیت‌های بخش عملی درس را شامل می‌شود و از سوی دیگر برای اطمینان از پیشرفت مناسب یادگیری انجام می‌گیرد و دستاورد هر دو قسمت جهت ارزشیابی نهایی بکار گرفته می‌شود. ارزشیابی تکالیف: ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث با هم لحاظ می‌شود. آموزشگر در مواردی که مصلحت بداند، اجازه می‌دهد تا دانشجویان بر اساس بازخوردهای او به کار پژوهشی به اصلاح آن اقدام کنند.

سهم هر یک از موارد ارزشیابی به شرح زیر محاسبه می‌شود:

- پاسخگویی به تکالیف و شرکت فعال در کلاس: ۲۵ درصد امتیاز

- آزمون ضمن نیمسال: ۴۰ درصد امتیاز

- آزمون پایانی: ۳۵ درصد امتیاز

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

۱. آمادگی مداوم برای فعالیت عملی.
۲. مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
۳. رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
۴. رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
۵. مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
۶. ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «اصول برنامه ریزی درسی»

۱. معرفی درس و منطق آن

برنامه ریزی درسی به عنوان یک «فرایند»، یکی از فعالیت‌های اساسی در آموزش و پرورش نوین است. آموزش نظام-مند و گسترده، نیازمند آن است که با اتخاذ تدابیر قبلی همراه شود. چنین تدابیری می‌توانند فعالیت‌های عاملان فرایند تربیتی را هدایت کند. اتخاذ تدابیر هدایت‌گر فعالیت‌های معلم و متعلم در موقعیت تربیتی، برنامه ریزی درسی نامیده می‌شود. برنامه ریزی درسی با این معنا، یکی از فعالیت‌های ضروری معلم است. معلم حتی در نظام‌های متمرکز برنامه ریزی درسی هم «برنامه ریز درسی بهره گیر» یا «برنامه ریز درسی اجرایی» است. چنین تکلیف و البته چنین اختیاری سبب می‌شود یادگیری استفاده از این پدیده مهم حیات آموزشی برای معلمان ضروری گردد. دانستن زبان برنامه ریزی درسی یا آشنائی با دانش آکادمیک برنامه ریزی درسی برای معلمان حتی در یک سیستم متمرکز که تصور می‌شود معلم نقش عمده‌ای در تولید ندارد و مصرف کننده صرف است، ضرورت دارد؛ زیرا برنامه درسی در «سطوح مختلف» تعریف می‌شود و در بسیاری از این سطوح در نظام‌های آموزشی متمرکز هم معلم (به شکل فردی یا جمعی) نقش دارد. پس معلم به جای آنکه به حلقه سست زنجیره تعلیم و تربیت بدل شود، باید اتفاقاً در نقش مقوم برنامه و تقویت کننده آن ظاهر شود. برنامه درسی در دستان معلم می‌تواند به یک پدیده «پوچ» (برنامه درسی پوچ) تبدیل شود. یعنی معلم می‌تواند آنچه در مرحله تولید به درستی تدوین شده است، را از دستور کار خارج کند یا به صورت غیر موثر آموزش دهد. پرهیز از این دام، یکی از لوازم عمل حرفه‌ای معلم است. به بار نشستن تلاش‌های دیگران نیاز به همت و دقت معلم دارد تا محرومیت ناشی از حذف آنچه باید آموزش داده شود، بر شاگردان تحمیل نشود. معلمان آینده به دلیل چنین شرایطی نیاز دارند با مبانی، اصول و مراحل برنامه ریزی درسی آشنا شوند و بتوانند از فنون آن در عمل بهره بگیرند. کسب این مهارت به همراه فهم برنامه درسی، لازمه عمل حرفه‌ای معلم در موقعیت مدرسه است. برای تحقق چنین دستاوردی، ضروری است معلمان با منابع این حوزه علمی و برخی از اعمال و فعالیت‌های برنامه ریزی درسی آشنا شوند. چنین شرایطی می‌تواند به آنان کمک کند تا معلمان آینده در طول دوره آموزشی در معرض تجربیات متنوع و غنی قرار گرفته و قادر به مطالعه، تصمیم گیری و ارزیابی نتایج تصمیمات در موقعیت‌های پیچیده آموزشی و تربیتی مبتنی بر یافته های علمی و پژوهشی باشند.

نام درس به فارسی: اصول برنامه ریزی درسی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>The Principles Curriculum Development</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
- به تشریح اصول و مراحل برنامه ریزی درسی اقدام کند و با تحلیل برنامه‌های درسی مصوب، به برنامه ریزی درسی اجرایی دروس اقدام کند.	تعداد ساعت: ۳۲
- ضمن تبیین انواع برنامه‌های درسی در مدرسه، برنامه درسی خود برای یک درس را تولید و ارائه کند و به استناد دانش معتبر از برنامه خود دفاع نماید.	شایستگی کلیدی: تربیتی
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس:
	متخصص برنامه ریزی درسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مفهوم برنامه درسی و قلمروهای برنامه درسی

- انواع تعریف از برنامه درسی

- برنامه درسی و آموزش

- گستره موضوعی حوزه برنامه‌ریزی درسی به عنوان یک علم

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا به مقایسه تعاریف برنامه درسی از دیدگاه چند صاحب‌نظر برنامه درسی اقدام کند.

فصل دوم: سطوح و انواع برنامه درسی

- برنامه درسی رسمی (مصوب و تجویز شده)

- برنامه درسی اجرایی (تدریس شده)

- برنامه درسی پنهان

- برنامه درسی پوچ

- برنامه درسی آزمون شده

- برنامه درسی فوق برنامه

فعالیت یادگیری:

در معرفی هر یک از انواع برنامه درسی به تبیین نقش معلم در تحقق انواع برنامه درسی پردازد.

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا یکی از تجربیات مواجهه خود با برنامه درسی مدرسه‌ای را یادآوری و آن را روایت و تحلیل کند و بر اساس آن تحلیل به معرفی انواع برنامه درسی در تجربه خود اقدام نماید.

فصل سوم: نظریه‌های برنامه درسی

- متاتئوری آیزنر

- متاتئوری دکر واکر

- متاتئوری هونکی

- متاتئوری ژيرو، پنا و پائار

- متاتئوری همی بر

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا در جدولی به مقایسه و تحلیل نظریه‌های برنامه درسی پردازد.

فصل چهارم: الگوهای برنامه‌ریزی درسی

- الگوهای فنی

- الگوهای غیرفنی

- الگوهای میانه

تکلیف عملکردی:

از دانشجومعلم خواسته شود تا الگوی برنامه‌ریزی درسی در نظام‌های آموزشی برتر را شناسایی کند و به ارائه شفاهی بپردازد.

فصل پنجم: عناصر برنامه‌ریزی درسی

- اهداف

- محتوا

- راهبردهای یاددهی-یادگیری

- منابع آموزشی

- فعالیت‌های یادگیری

- زمان

- مکان آموزشی

- گروه‌بندی فراگیران

- روش‌های ارزشیابی از یادگیری

فصل ششم: مراحل برنامه‌ریزی درسی

- نیازسنجی و تدوین اهداف

تشریح چگونگی تعیین اهداف در هنگام تولید برنامه درسی، معرفی انواع الگوهای انتخاب اهداف، معرفی انواع هدف‌ها و نقش آنها در فرایند برنامه‌ریزی درسی، شرح اصول انتخاب اهداف و معرفی برخی از اهداف برنامه‌های درسی به تناسب رشته تحصیلی دانشجویان.

تکلیف عملکردی:

از دانشجومعلم خواسته شود تا به تحلیل یک نمونه از اهداف و تبدیل آنها به هدف‌های یک درس بر اساس اصول تدوین اهداف بپردازد.

- انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری

روش‌ها و اصول انتخاب محتوا و فرصت‌های یادگیری؛ انواع سازمان‌دهی محتوا، اصول سازمان‌دهی محتوا (وحدت، مداومت، توالی و تعادل).

تکلیف عملکردی:

از دانشجومعلم خواسته شود تا بر اساس اصول سازماندهی محتوا به تحلیل محتوای یک درس بپردازد.

- انتخاب فعالیت‌های یادگیری

اصول انتخاب فعالیت‌های یادگیری براساس موقعیت مشتمل بر شناخت مخاطب و شبکه‌های یادگیری آن، شناخت جامعه و ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی آن، شناخت علم و محتوای آموزشی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا براساس اصول انتخاب فعالیت‌های یادگیری، چند فعالیت یادگیری برای یک درس ارائه نماید.

- انتخاب روش تدریس

معرفی انواع روش‌های تدریس در فضای واقعی و فضای مجازی، اصول انتخاب روش‌های تدریس براساس موقعیت

- انتخاب روش ارزشیابی از یادگیری

معرفی انواع روش‌های ارزشیابی از یادگیری، اصول انتخاب روش‌های تدریس براساس موقعیت

فصل هفتم: اجرای برنامه درسی

- نظام اجرایی وفادارانه

- نظام اجرایی نیمه سازگارانه

- نظام اجرایی سازگارانه

- عوامل موثر بر اجرای برنامه درسی شامل عوامل داخلی و عوامل خارجی

- اقدامات اساسی در اجرای برنامه درسی شامل شناخت وضعیت، آماده سازی، تدارک نیروی انسانی، هدایت و نظارت

- مقاومت در برابر تغییر برنامه درسی

تکلیف عملکردی:

از دانشجو معلم خواسته شود تا علل مقاومت معلم در برابر تغییرات برنامه درسی را شناسایی نماید و به ارائه راهکار بپردازد.

فصل هشتم: ارزشیابی برنامه درسی

- مفهوم ارزشیابی برنامه درسی و ضرورت آن

- سطوح ارزشیابی برنامه درسی

- الگوهای ارزشیابی شامل الگوی ارزشیابی هدف محور، الگوی ارزشیابی هدف آزاد، الگوی ارزشیابی سیپ، الگوی ارزشیابی

کرک پاتریک، خبرگی و انتقاد آموزشی

- بازنگری برنامه درسی

۳. راهبردهای آموزش و یادگیری

در این درس، آموزش‌های کلاس درس با محوریت آموزشگر انجام می‌شود؛ هرچند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت

دارند و آنها موظف‌اند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت نمایند. درعین حال، در جلسات

درس ممکن است پرسش‌هایی مطرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها می‌-

تواند به صورت شفاهی در جلسه بعد یا به صورت کتبی تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- فتحی و اجارگاه، کوروش (۱۳۹۵). اصول و مفاهیم اساسی برنامه‌ریزی درسی. تهران: علم استادان.

- ملکی، حسن (۱۳۸۷). مقدمات برنامه‌ریزی درسی. تهران: سمت.

منبع فرعی:

- موسی‌پور، نعمت‌الله (۱۳۹۳). مبانی برنامه‌ریزی آموزش متوسطه. مشهد: به نشر.

- مهرمحمدی، محمود (آخرین چاپ). برنامه درسی: نظرگاهها، رویکردها و چشم اندازها. تهران: انتشارات آستان قدس رضوی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی تکوینی: ۱۰ نمره شامل ارزشیابی ضمن نیمسال و ارزشیابی انجام تکالیف کلاس درس و مشارکت در مباحث

ارزشیابی پایانی: ۱۰ نمره شامل آزمون مکتوب پایانی

سایر نکات:

مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

- آمادگی مدام برای گفتگوهای کلاس.
- مشارکت جدی و موثر در مباحث کلاس.
- رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان درس.
- رعایت اخلاق پژوهش در انجام تکالیف و در فعالیت عملی.
- مطالعه منابع تکمیلی معرفی شده توسط آموزشگر و سایر منابع مفید.
- ظرافت و زیبایی ظاهری تکالیفی که به صورت مکتوب به آموزشگر تحویل می‌شود.

سرفصل درس «کاربست فناوری در یادگیری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روش‌های یادگیری با توسعه‌ی فناوری و ظهور برنامه‌های تعاملی تغییر کرده است. فناوری یادگیری بسیاری از آرمان‌های آموزشی را از جمله یادگیری در هر مکان و زمان، یادگیری مشارکتی، خودارزیابی و خودراهبردی تحقق بخشیده است. بنابراین می‌توان فناوری آموزشی را به کارگیری فناوری جهت خلق و مدیریت منابع و فرایندهای فناورانه جهت بهبود عملکرد آموزشی با هدف ایجاد انگیزه و ترغیب دانش‌آموزان به یادگیری و جستجوگری و سازندگی مفاهیم دانست که یادگیرندگان را وادار به تفکر در سطوح بالا نموده تا بتوانند اطلاعات پیچیده را تحلیل کنند. لذا آشنایی و بهره‌مندی از فناوری یادگیری یکی از نیازهای معلمانی است که وظیفه‌ی آماده‌سازی فراگیران را برای ورود به جامعه و عرصه‌ی کار را دارند. با تلفیق فناوری در فرصت‌های یاددهی و یادگیری علاوه بر بهبود کارایی آموزش، دانش‌آموزان آموزش می‌بینند که چگونه خود را برای استفاده‌ی صحیح از فرصت‌های پیش رو بواسطه این فناوری در زندگی آماده کنند.

نام درس به فارسی: کاربست فناوری در یادگیری	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Technology Use for Learning	نوع درس: عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانش‌جو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱. ضمن آشنایی با استانداردها و معیارهای تولید محتوای الکترونیکی، به تولید محتوای الکترونیکی در یکی از دروس رشته خود اقدام نماید.	تعداد ساعت: ۶۴
۲. برنامه‌های کاربردی سیستم عامل ویندوز ۱۰ را در محیط‌های آموزشی بکار گیرد.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳. بخش‌های مهم و کاربردی مجموعه نرم‌افزاری آفیس ۲۰۱۰ را یاد گرفته و از آن استفاده کنند.	پیش‌نیاز: -
۴. یک نرم‌افزارهای آموزشی طراحی و تولید کنند.	تخصص مورد نیاز برای
۵. به ارزشیابی نرم‌افزارهای مختلف آموزشی بپردازد.	تدریس: متخصص
	تکنولوژی آموزشی و IT

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: فناوری و محیط‌های یاددهی-یادگیری

- اهداف
- تکنولوژی آموزشی
- رسانه‌های آموزشی
- چندرسانه‌ای‌ها
- فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش

- یادگیری الکترونیکی
- تعامل در محیط‌های الکترونیکی
- محتوای الکترونیکی
- استانداردها و معیارهای تولید محتوای الکترونیکی
- کلیات تولید نرم افزارهای چندرسانه‌ای
- ارزشیابی از محتوای الکترونیکی چندرسانه‌ای
- **فعالیت یادگیری:** با ذکر تعاریف و مثال‌های گوناگون تعاریف به طور دقیق مورد بررسی قرار گیرد و نقاط تفاوت و تشابه مفاهیم با ذکر مصادیق آن شناسایی گردد.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود در مورد مفاهیم مطرح شده به تحقیق پرداخته و گزارشی از میزان استفاده و جنبه‌های کاربردی فناوری برای یادگیری تهیه نمایند.

- فصل دوم: آشنایی با سیستم عامل Windows 10 و برنامه‌های کاربردی آن

- اهداف
- آشنایی با محیط ویندوز
  - اتصال برنامه به نوار وظیفه
  - تنظیمات زمان و تاریخ در ویندوز
  - پنجره‌ها در ویندوز ۱۰
- تنظیمات سیستم در Control Panel
  - حذف نرم‌افزار از سیستم
  - ایجاد حساب کاربری و تنظیمات آن
  - ایجاد رمز عبور برای ویندوز
  - نصب قلم‌های فارسی در ویندوز
- برنامه‌های کاربردی Windows ۱۰
- نمایش و ویرایش تصاویر در برنامه‌ی Photos
  - پخش فیلم و موسیقی در ویندوز ۱۰
  - برنامه‌ی نقاشی (Paint)
  - عکس‌برداری از صفحه‌نمایش با برنامه‌ی Snipping Tool
  - ضبط صدا در Voice Recorder
  - برنامه‌ی ماشین حساب (Calculator)
  - ابزار ذره‌بین (Magnifier)
- انتقال اطلاعات

- انتقال اطلاعات به لوح فشرده
- انتقال اطلاعات از حافظه‌ی جانبی فلش به هارد رایانه
- مدیریت ویندوز

- مدیریت وظایف در ویندوز (Task Manager)
- بازیابی سیستم (System Restore)

- **فعالیت یادگیری:** محیط سیستم عامل ویندوز ۱۰ و نحوه‌ی استفاده از آن مورد بررسی قرار گرفته و جنبه‌های کاربردی و لزوم فراگیری آن به طور دقیق مورد واکاوی قرار گیرد.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود سیستم را در **Control Panel** تنظیم کرده و برنامه‌های کاربردی مختلف ویندوز ۱۰ را مورد استفاده قرار دهند و فایل‌های ساخته شده را در سیستم خود ذخیره نمایند.

- فصل سوم: آشنایی با برنامه‌های پر کاربرد مجموعه نرم افزاری ۲۰۱۶ Office

- اهداف

- معرفی مجموعه‌ی نرم افزاری آفیس ۲۰۱۶
- محیط برنامه‌های مجموعه‌ی آفیس و اصول کار مشترک در آن‌ها
  - بستن فایل و خروج از برنامه
  - ذخیره کردن فایل‌ها
  - باز کردن فایل‌های موجود
  - انتخاب داده‌ها
  - برش، کپی و چسباندن داده‌ها
  - لغو آخرین فرمان انجام شده و تکرار فرمان‌ها
  - حفاظت از فایل در آفیس
  - کلیدهای میانبر مشترک در مجموعه‌ی آفیس
- آشنایی با واژه پرداز ورد ۲۰۱۶ و اصول تایپ متن در آن
  - اجرای ورد و محیط برنامه‌ی آن
  - اصول کلی تایپ متن در ورد
  - آشنایی با صفحه کلید و اصول تایپ استاندارد
  - قالب بندی کاراکتر و پاراگراف
  - درج انواع لیست در سند
  - کار با اشیای گرافیکی در ورد
  - ایجاد کادرهای متنی و طرح‌های هنری

- درج تصاویر در سند
- درج اشکال مختلف در سند و ویرایش آن‌ها
- درج انواع نمودار در سند
- درج نمادهای ویژه و علائم ریاضی
- اصول کار با جدول در ورد
- تنظیم حاشیه، جهت و اندازه‌ی صفحات
- چند ستونی کردن صفحات
- قراردادن کادر و پس‌زمینه برای صفحات
- کار با سرصفحه و پاصفحه، افزودن شماره صفحه
- ایجاد پاورقی برای عبارت‌های سند
- کار با ادغام پستی در برنامه‌ی ورد
- شمارش در ورد
- چاپ سند

- آشنایی با محیط کار نرم‌افزار پاورپوینت و ایجاد فایل نمایشی در آن

- افزودن اسلاید و انتخاب طرح‌بندی (*Layout*)
- حذف، کپی و انتقال اسلایدها
- نماهای برنامه‌ی پاورپوینت
- درج عناصر و اشیای مختلف در اسلایدها
- طراحی اسلایدها
- متحرک‌سازی در پاورپوینت
- مدیریت اسلایدها و تنظیمات نمایش آن
- افزودن پاصفحه، تاریخ و شماره‌ی اسلاید به اسلایدهای نمایش
- نمایش اسلایدها در نمای *Slide Show*
- ذخیره‌ی نمایش آماده شده در قالب‌های دیگر

- آشنایی با نرم‌افزار صفحه گسترده *Microsoft Excel 2016*

- آشنایی با صفحه گسترده و محیط برنامه‌ی اکسل
- تغییر جهت کاربرگ‌ها
- وارد کردن داده‌ها و ویرایش آن‌ها
- حذف یا درج سلول، سطر یا ستون
- قالب‌بندی قلم (فونت)

- تنظیم جهت متن و ترازبندی
- ویرایش و تنظیمات سلول‌ها
- فرمول‌نویسی و توابع در اکسل
- درج نمودارها در اکسل و تنظیمات آن
- مدیریت کارپوشه و کاربرگ‌ها
- مرتب‌سازی، فیلتر و چاپ اطلاعات در اکسل
- تنظیمات صفحه

- **فعالیت یادگیری:** مجموعه‌ی آفیس و مباحث مشترک موجود در آن را توضیح داده داده و کاربرد هر یک از نرم-افزارهای **Office** در آموزش و یادگیری را مورد بحث و بررسی قرار دهند.

- **تکلیف عملکردی:** از دانشجومعلم‌ان خواسته می‌شود یک نمونه‌ی سوال امتحانی کامل را در برنامه‌ی ورد تایپ کرده، گزارشی را در برنامه‌ی اکسل ارائه دهند. همچنین با استفاده از برنامه‌ی **Power Point** به ارائه‌ی یکی از مباحث موجود در کتاب‌های درسی بپردازند.

- فصل چهارم: شبکه و اینترنت

- اهداف

- مفهوم و انواع شبکه‌های رایانه‌ای

- شبکه‌ی اینترنت

- فرایند کار با مودم برای اتصال به اینترنت

- معرفی مرورگرهای رایج

- آموزش استفاده از مرورگر گوگل کروم (**Google Chrome**)

- تنظیمات مرورگر کروم

○ تنظیمات **History** در مرورگر کروم

○ **Bookmark** در مرورگر کروم

- ایجاد و استفاده از پست الکترونیکی در سایت **Google (Gmail)**

- اصول جستجو در موتور جستجوی **Google**

- **فعالیت یادگیری:** نمونه‌هایی از استفاده از شبکه، شبکه‌ی اینترنت، مرورگرها، موتور جستجو و ... را ارائه داده و در مورد استفاده از موارد ذکر شده برای تسهیل امر یادگیری و آموزش بحث نمایند.

- **تکلیف عملکردی:** از دانشجومعلم‌ان خواسته می‌شود با اتصال به شبکه‌ی اینترنت یک پست الکترونیکی ایجاد کرده، فهرستی از وب سایت‌های آموزشی را در مرورگر خود اضافه و نهایتاً از موتور جستجو برای جستجوی اطلاعات آموزشی دروس رشته استفاده نمایند و گزارش را به کلاس ارائه دهند.

- فصل پنجم: اصول و روش طراحی و ویرایش پیام‌های صوتی

- اهداف

- اصول پیام‌های صوتی در تولید محتوای الکترونیکی

- معرفی نرم افزارهای تولید و ویرایش صدا

- تنظیمات سخت افزاری و نرم افزاری صدا

- آموزش نرم افزار AVS Audio Editor

- معرفی نرم افزار مبدل صوتی *AVS Audio Convertor*

- **فعالیت یادگیری:** استانداردهای پیام‌های صوتی بررسی شده و در مورد نرم افزارهای ویرایش پیام‌های صوتی و تفاوت با دیگر نرم افزارهای آن بحث شود.

- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود با رعایت استاندارد های مطرح شده در مورد پیام‌های صوتی و به واسطه نرم افزار تشریح شده به ویرایش پیام صوتی پردازد.

- فصل ششم: اصول و روش طراحی و ویرایش پیام‌های تصویری

- اهداف

- اصول طراحی پیام‌های تصویری در تولید محتوای الکترونیکی

- انواع تصاویر گرافیکی

- اصول و ویژگیهای تصاویر آموزشی

- معرفی ابزارها و نرم افزارهای تولید ویرایش تصاویر

- آموزش نرم افزار SnagIt ۲۰۲۰، ۱، ۰، ۴۹۶۵

- **فعالیت یادگیری:** استانداردهای پیام‌های تصویری و گرافیکی را تشریح کرده و در مورد نرم افزارهای ویرایش پیام‌های تصویری و تفاوت با دیگر نرم افزارهای مربوطه بحث شود.

- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود با رعایت استانداردهای مطرح شده در مورد پیام‌های تصویری و گرافیکی و به واسطه نرم افزار تشریح شده به ویرایش پیام تصویری پردازند.

- فصل هفتم: اصول و روش طراحی و ویرایش فیلم‌های آموزشی

- اهداف

- اصول طراحی فیلم آموزشی در تولید محتوای الکترونیکی

- اصول و ویژگیهای فنی فیلم‌های آموزشی

- اصول و ویژگیهای آموزشی فیلم‌های آموزشی

- معرفی نرم افزارهای تولید فیلم های آموزشی
- آموزش نرم افزار ۹,۲,۱,۳۴۹ AVS Video Editor
- آموزش نرم افزار ۲۰۱۹,۰,۹,۱۷۶۴۳ Camtasia Studio
- **فعالیت یادگیری:** اصول و ویژگی های فنی فیلم های آموزشی را تشریح کرده و استفاده از فیلم آموزشی در بهبود فرایند یاددهی - یادگیری را مورد نقد و بررسی قرار دهند.
- **فعالیت عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می شود که با در نظر گرفتن استاندارد های تولید فیلم آموزشی در مورد یک موضوع آموزشی فیلم تهیه کرده و آن را ویرایش نمایند.

- فصل هشتم: اصول و روش طراحی و ویرایش پویانمایی های آموزشی

- اهداف
- اصول طراحی پیام های انیمیشنی در تولید محتوای الکترونیکی
- ویژگی های پیام های انیمیشن های آموزشی
- معرفی نرم افزارهای تولید و ویرایش انیمیشن
- آموزش مقدماتی نرم افزار ۶,۱۲,۰,۰,۴۸۱ Adobe Flash Professional CS۶
- آموزش نرم افزار ۷,۳ SWF Decompile Expert
- **فعالیت یادگیری:** در مورد میزان تاثیر و ضرورت انیمیشن های آموزشی در فرایند انتقال و تعامل آموزش تحقیق نموده و نرم افزارهایی تولید انیمیشن آموزشی را به نقد گذارند.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می شود در مورد ضرورت انیمیشن آموزش به تحقیق پردازد و با استفاده از از نرم افزار تشریح شده به ایجاد یک انیمیشن آموزشی اقدام نمایند.

- فصل نهم: اصول و روش طراحی و تولید آزمون های الکترونیکی

- اهداف
- اصول طراحی تولید آزمون های الکترونیکی
- اصول کلی در طراحی آزمون های الکترونیکی
- معرفی نرم افزارهای آزمون ساز الکترونیکی
- آموزش نرم افزار ۴,۵,۱ Wondershare QuizCreator
- **فعالیت یادگیری:** ویژگی های آزمون های الکترونیکی و اصول طراحی آزمون های الکترونیکی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و نقاط ضعف و قوت نرم افزارهای تولید آزمون های الکترونیکی بیان شود.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می شود با استفاده از نرم افزار تشریح شده، آزمون الکترونیکی در مورد مباحث آموزشی دروس رشته تهیه و ارائه نمایند.

- فصل دهم: اصول و روش طراحی و ویرایش رابط گرافیکی (ترکیب عناصر چندرسانه‌ای)

- اهداف

- اصول طراحی و تولید رابط گرافیکی
- اصول و روش‌های طراحی چندرسانه‌ای
- نمای کلی یا نقشه نرم افزار آموزشی
- معرفی نرم افزارهای چند رسانه‌ای برای تولید نرم افزار آموزشی
- آموزش نرم افزار ۸.۵.۳.۰ AutoPlay Media Studio
- **فعالیت یادگیری:** کاربرد نرم افزارهای آموزشی در ارائه‌س آموزش و نرم افزارهایی که می‌توانند عناصر چندرسانه‌ای ایجاد کنند، مورد بحث و بررسی قرار گیرد.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود تا بتوانند یک درس از دروس رشته را انتخاب و با استفاده از عناصر چندرسانه‌ای یک نرم افزار آموزشی را تولید نمایند به طوری که استانداردهای تولید محتوای الکترونیکی در آن رعایت شده باشد.

- فصل یازدهم: قفل گذاری و انتشار نرم افزار آموزشی

- اهداف

- فرایند عمومی انتشار نرم افزار آموزشی
- آموزش نرم افزار ۷.۳.۰ GiliSoft Secure Disc Creator
- آموزش نرم افزار ۷.۲.۱ Build ۷۶۷ CD Label Designer
- **فعالیت یادگیری:** علل قفل گذاری بر روی نرم افزارهای آموزشی مورد نقد و واکاوری قرار گرفته و اصول زیباشناسی برای طراحی نرم افزارهای آموزشی بررسی شود.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود تا با استفاده از نرم افزار تشریح شده، روی نرم افزار آموزشی خود قفل بگذارند و همچنین طرح متناسب با محتوای خود را برای جلد لوح فشرده طراحی نمایند.

- فصل دوازدهم: اصول طراحی و تولید اپلیکیشن‌های آموزشی

- اهداف

- اصول و روش طراحی و تولید اپلیکیشن‌های آموزشی
- نکاتی پیرامون طراحی و تولید اپلیکیشن‌های آموزشی
- اصول و ویژگی‌های آموزشی و فنی اپلیکیشن آموزشی
- معرفی نرم افزارهای مهم برای طراحی اپلیکیشن
- آشنایی با محیط و اصول کار با نرم افزار آپچه (Appche)

- ارزشیابی اپلیکیشن ساخته شده
- **فعالیت یادگیری:** در مورد تأثیر اپلیکیشن‌های آموزشی گزارشی تهیه نموده و ساخت اپلیکیشن‌های آموزش و نرم افزارهای آن را مورد بحث و تحلیل قرار دهند.
- **تکلیف عملکردی:** از دانشجو معلمان خواسته می‌شود به کمک محتوای آموزشی درس و با استفاده از نرم افزارهای معرفی شده در تلفن همراه، به ساخت اپلیکیشن آموزشی پرداخته و در پایان به ارزشیابی اپلیکیشن آموزشی همکلاسی- های خود بپردازند.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

- در این درس آموزش با محوریت استاد و مشارکت دانشجویان در کارگاه رایانه انجام می‌شود و دانشجو ملزم است بر اساس منابع اعلام شده به مطالعه پرداخته و با آمادگی در کلاس درس حضور یابد. به تشخیص استاد جلساتی به آموزش مباحث نظری و باقی جلسات به آموزش عملی نرم افزارهای پیشنهادی برای درس پرداخته شود. از آن جا که دانشجو معلم ملزم به ارائه‌ی یک پروژه‌ی پایانی به صورت محتوای الکترونیکی است، تمرین عملی در کلاس و انجام تدریجی پروژه در طول ترم پیشنهاد می‌گردد.

۴- منابع آموزشی

- **منابع اصلی:**
- کتاب کاربست فناوری در یادگیری ، در دست تدوین و منبع اصلی خواهد شد.
- **منابع فرعی:**
- عباسی، سیف الله؛ بادله، علیرضا. (۱۳۹۳). تولید محتوای الکترونیکی (نرم افزار آموزشی) استانداردها، ابزارها و نرم افزارها. تهران: دیباگران.
- بادله، علیرضا؛ مدلل کار، اعظم؛ سیف الله، حامد. (۱۳۹۲). اصول و روش تولید کتاب‌های الکترونیکی چندرسانه‌ای، تهران: دیباگران.
- عباسی، حامد؛ بادله، علیرضا. (۱۳۹۶). محتواساز آموزش الکترونیکی (براساس استاندارد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور) شغل محتواساز آموزش الکترونیکی. تهران: دیباگران

۵- راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشیناز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
- ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، کلاسی و ارزشیابی مستمر ۵ نمره ارزشیابی پایانی:
- ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در پایان ترم، بصورت آزمون عملی ۵ نمره

- اجرای تولید محتوای الکترونیکی (نرم افزار آموزشی) با رعایت استانداردها براساس عنوان درسی که در طول ترم مشخص می گردد ۱۰ نمره

- سایر نکات:

- مواردی که توجه به آن در این درس مهم است:

- آمادگی مدام برای فعالیت عملی در هر جلسه.
  - مشارکت جدی و موثر در کار با رایانه.
  - رعایت نظم حضور و حساسیت به زمان.
- ۴. انجام تکالیف و در فعالیت عملی محوله بر اساس محتوایی که تکلیف شده.

سرفصل درس «روان شناسی عمومی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روان شناسی، علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی است. رفتار، شامل اعمال قابل مشاهده است و فرایندهای ذهنی، شامل افکار، احساسات و انگیزه هایی است که قابل مشاهده مستقیم نیستند. با کمک علم روان شناسی می توان به شناخت بهتری از خود و دیگران دست یافت. دانشجو معلمان در آغاز دوره کارشناسی، به صورت فشرده با مباحث اولیه روان شناسی عمومی آشنا می شوند و به یک دیدگاه کلی از این رشته علمی دست پیدا می کنند. یادگیری این درس، مبنای آموختن دروس مهم دیگری نظیر روان شناسی رشد، روان شناسی شخصیت، روان شناسی اجتماعی، و آسیب شناسی روانی است. دانشجو معلمان با استفاده از مباحث روان شناسی عمومی، به شناخت عمیق تری از ویژگی ها و نیازهای دانش آموزان دست پیدا می کنند و از این دانش، برای بهبود ارتباط با دانش آموزان و ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره در محیط های آموزشی استفاده می کنند.

نام درس به فارسی: روان شناسی عمومی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: General Psychology	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۳
- ضمن کسب دانش پایه در مورد روان شناسی، نقش این مباحث را در شناخت ویژگی ها و نیازهای دانش آموزان تحلیل و گزارش کند.	تعداد ساعت: ۴۸
- کاربرد مباحث اساسی روان شناسی را در انجام خدمات راهنمایی و مشاوره در محیط های آموزشی مشخص کرده و از آن برای بهبود فرایند آموزش و ارتقای بهداشت روانی دانش آموزان، خانواده های آنان و کارکنان مدرسه استفاده کند.	شایستگی کلیدی:
- از آموخته های خود در این درس، برای یادگیری موفقیت آمیز سایر دروس مرتبط با روان شناسی استفاده کند و ضمن برقرار کردن ارتباط میان مطالب آموزشی این حوزه، شایستگی اساسی، یادگیری منسجم و سازمان یافته ای را به دست آورد.	موضوعی CK
- با مطالعه مباحث این رشته علمی، به درک عمیق تری از توانایی ها، محدودیت ها و نیازهای شخصی خود دست پیدا کند و سطوح بالاتری از خودشناسی را کسب نماید.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص
	برای تدریس:
	متخصص روان شناسی و مشاوره

۲. فرصتهای یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: روان شناسی چیست؟

- رویکردهای اولیه و معاصر به روان شناسی

- جنبش روان شناسی مثبت نگر

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم

درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل دوم: روش های علمی روان شناسی

* با توجه به اینکه دانشجویان درس های روش تحقیق و آمار توصیفی و استنباطی را به صورت مستقل می گذرانند، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل سوم: مبانی زیست شناختی رفتار

- دستگاه عصبی

- ساختارهای مغز و کارکردهای آنها

- دستگاه درون ریز

- الگوهای ژنتیکی و تکاملی رفتار

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل چهارم: رشد انسان

- رشد کودک

- رشد نوجوانی

- رشد در بزرگسالی و دوران پیری

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل پنجم: احساس و ادراک

* با توجه به حجم مطالب، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل ششم: حالات هشیاری

* با توجه به حجم مطالب، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل هفتم: یادگیری

- شرطی شدن کلاسیک و کنشگر

- یادگیری مشاهده ای

- عوامل شناختی در یادگیری

- عوامل زیست شناختی و فرهنگی در یادگیری

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل هشتم: حافظه

* با توجه به حجم مطالب، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل نهم: زبان و اندیشه

- انقلاب شناختی در روان شناسی

- تشکیل مفهوم، حل مسئله، تفکر انتقادی، استدلال و تصمیم گیری

- زبان و اندیشه

- فراگیری زبان و تحول زبانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل دهم: هوش

* با توجه به حجم مطالب، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل یازدهم: انگیزش و هیجان

* با توجه به حجم مطالب، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل دوازدهم: شخصیت

* با توجه به اینکه دانشجویان درس روان شناسی شخصیت را به صورت مستقل می گذرانند، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

فصل سیزدهم: اختلالات روانی

- اختلالات روانی

- اختلالات اضطرابی، اختلالات گسستی، اختلالات خلقی، اسکیزوفرنی، اختلالات شخصیت

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل چهاردهم: درمان ها

- درمان های زیست شناختی

- روان درمانی ها

- رویکردهای اجتماعی فرهنگی و مسائل درمان

- اثربخشی روان درمانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل پانزدهم: فشار روانی، کنار آمدن و سلامتی

- روان شناسی سلامتی و طب رفتاری

- فشار روانی

- راهبردهای کنار آمدن

- شخصیت سنجی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در پرسش و پاسخ و مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل شانزدهم: روان شناسی اجتماعی

* با توجه به اینکه دانشجویان درس روان شناسی اجتماعی را به صورت مستقل می گذرانند، این فصل به صورت خلاصه و فشرده در کلاس مورد بحث قرار می گیرد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

کلاس با تدریس استاد و پرسش و پاسخ و شرکت فعال دانشجویان و ارائه محتوای مرتبط با فصل های درسی با استفاده از سایر منابع توسط دانشجویان انجام می شود. در هر جلسه ارائه فیلم های آموزشی همراه با توضیحات دانشجویان به عینی شدن مباحث

نظری و گسترش دانش آنها کمک می کند و توانایی آنها را در زمینه جستجوی منابع و ارائه مطالب به سایر دانشجویان بهبود می بخشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

سانتراک، ج. (آخرین سال انتشار). زمینه روان شناسی سانتراک (جلد اول و دوم). ترجمه: مهرداد فیروزبخت. تهران: نشر رسا.
هوکسما، س، ن.؛ فردریکسون، ب.؛ لافوس، ج. و واگنار، و. (آخرین سال انتشار). زمینه روان شناسی اتکینسون و هیلگارد.
ترجمه: ارجمند و رفیعی. تهران: انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- ۱- اسدورو، ل. (آخرین سال انتشار). روان شناسی. ترجمه جهانبخش صادقی. تهران: انتشارات سمت
- ۲- گنجی، ح. (آخرین سال انتشار). روان شناسی عمومی. تهران: نشر سالوان
- ۳- ویتن، وین. (۱۳۹۷). روان شناسی عمومی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر روان

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: شرکت فعال در مباحث کلاسی و آزمون های کوتاه میان ترم ۸ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون پایان ترم ۱۰ نمره

کارپوشه: کار عملی دانشجویان ۲ نمره

سرفصل درس «اصول و فنون راهنمایی و مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

راهنمایی، مجموعه فعالیت های منظم و سازمان یافته ای است که به منظور حداکثر استفاده از توانایی های بالقوه در طول زندگی درباره فرد اعمال می شود. مشاوره، رابطه رویاروی بین مراجع و مشاور است که بدان وسیله به مراجع کمک می شود تا پس از شناخت خویش، تصمیمات مناسبی را اتخاذ نماید. از طریق، مراجع می آموزد که چگونه یک زندگی سالم و سازنده را طرح ریزی کند و بدان ادامه دهد. راهنمایی و مشاوره همواره به عنوان تسهیل کننده فرایند تعلیم و تربیت دانش آموزان مطرح بوده است. از طریق خدمات راهنمایی و مشاوره می توان به توانایی ها و محدودیت های دانش آموزان پی برد. به طور مسلم ارایه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش آموزان بدون آگاهی از مبانی، اصول، فنون و روش های راهنمایی و مشاوره میسر نمی باشد، بنابراین لازم است دانشجو معلمان در دوران تحصیل خود با مبانی، اصول، فنون و روش های راهنمایی و مشاوره آشنا شده تا بتوانند در آینده به عنوان مشاور مدرسه نقش راهنمایی و مشاوره ای خود را به خوبی ایفا نمایند. این درس به عنوان یکی از دروس پایه برای دانشجو معلمان رشته راهنمایی و مشاوره محسوب می شود که آمادگی های لازم در آنها برای کسب مهارت های حرفه ای فراهم نموده و زمینه ساز ورود به دروس تخصصی مشاوره می باشد.

<p>نام درس به فارسی: اصول و فنون راهنمایی و مشاوره نام درس به انگلیسی: Principles and techniques of Guidance and counseling</p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ تعداد ساعت: ۳۲ شایستگی کلیدی: موضوعی CK پیش نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: دارای تخصص مشاوره و روان شناسی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- از فنون و روش های شناخت، راهنمایی و مشاوره دانش آموزان اطلاعات کافی کسب نموده و می تواند آنها را در موقعیت واقعی مدرسه بکار ببرد. ۲- از اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در موقعیت های واقعی مدرسه بهره برده و با شناختی که از تفاوت های فردی، ویژگی ها و مسائل و مشکلات دانش آموزان پیدا می کند می تواند در زمینه های تحصیلی، شغلی و سازشی به آنها کمک نماید. ۳- به منظور کمک به حل مشکلات دانش آموزان مدرسه، به انجام راهنمایی و مشاوره فردی با آنها بپردازد.</p>	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مباحث اساسی

- اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره
- فلسفه و اهمیت راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش

- تاریخچه راهنمایی و مشاوره در جهان و ایران
- راهنمایی و مشاوره در اسلام
- مفهوم و تعریف راهنمایی
- اصول و اهداف راهنمایی
- وظایف و خدمات راهنمایی و مشاوره
- مفهوم و تعریف مشاوره
- اصول و اهداف مشاوره
- مفهوم و تعریف مشورت
- تعریف روان درمانی
- پیدایش و تکامل روان درمانی
- تفاوت بین مشورت، راهنمایی، مشاوره و روان درمانی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه مفاهیم راهنمایی، مشورت، مشاوره و روان درمانی و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- تحلیل و مقایسه اهداف و خدمات راهنمایی و مشاوره و ارائه گزارش آن به مدرس

فصل دوم: انواع راهنمایی و مشاوره و الگوهای آن

- انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع
- انواع راهنمایی و مشاوره از نظر شیوه اجرا
- انواع گروه‌های یاورانه
- انواع الگوهای راهنمایی
- الگوهای اولیه راهنمایی
- بعدی راهنمایی
- الگوهای معاصر راهنمایی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه انواع راهنمایی و مشاوره از نظر موضوع و شیوه اجرا و بیان تفاوت‌های آنها

۴- مقایسه الگوهای راهنمایی و بیان شباهت‌ها و تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- تحلیل مقایسه‌ای الگوهای راهنمایی و مشاوره و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- ۱- تحلیل مقایسه‌ای انواع راهنمایی و مشاوره و بیان کاربرد هریک از آنها در محیط واقعی مدرسه با ارایه گزارش کتبی آن به مدرس

فصل سوم: روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره

- تعریف روش و فن
- روش‌های راهنمایی و مشاوره
- تفاوت‌های مهم مشاوره مستقیم و غیرمستقیم
- فنون راهنمایی
- فنون ذهنی (مشاهده، واقع‌نویسی، مصاحبه، پرسشنامه، شرح حال‌نویسی، مقیاس درجه‌بندی رفتار، گروه‌سنجی، مطالعه موردی، مطالعه پرونده تحصیلی، سیاهه رفتار)
- فنون عینی (آزمون‌های روانی)
- فنون مشاوره (گوش دادن، تشویق کردن، برخورد با مقاومت مراجع، برخورد با سکوت، سازمان دادن، انعکاس احساس و محتوا، قرارداد بستن، تعیین تکلیف، همدلی، مواجهه‌سازی، تفسیر و بینش، رهبری، ایفای نقش، آرمیدگی یا آرام‌بخشی، ارجاع، ارزشیابی، خلاصه کردن، پایان دادن به جلسه)
- پیش شرط‌های مشاوره‌ای
- مهارت‌های مشاوره‌ای
- مهارت‌های مشاوره‌ای معلمان
- در نظر گرفتن تفاوت‌های فردی در راهنمایی و مشاوره با دانش‌آموزان

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه فنون راهنمایی و مشاوره با یکدیگر و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای فنون مشاوره توسط متخصصان (مستقیم/ فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه از هر کدام از فنون راهنمایی نظیر مشاهده، مصاحبه و....، و ارایه گزارش آن به مدرس
- ۳- اجرای فنون مشاوره توسط دانشجو معلمان در مورد یک نفر از دانش‌آموزان و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل چهارم: نقش و وظایف کارکنان مدرسه در برنامه راهنمایی و مشاوره دانش آموزان

- نقش و وظایف مدیرمدرسه
- نقش و وظایف معاونان مدرسه
- نقش و وظایف معلم مدرسه
- نقش و وظایف مشاورمدرسه
- نقش و وظایف مربی پرورشی مدرسه
- نقش و وظایف سایر متخصصان در فرایند راهنمایی و مشاوره
- نقش و وظایف خانواده در فرایند راهنمایی و مشاوره
- نقش و وظایف دانش آموز در فرایند راهنمایی و مشاوره

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه نقش و وظایف معلم، مدیر، مشاور، معاون، مربی پرورشی و سایر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره مدرسه و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- تحلیل مقایسه‌ای نقش و وظایف معلم، مدیر، معاون، مشاور، مربی پرورشی و سایر متخصصان در برنامه راهنمایی و مشاوره مدرسه و ارائه گزارش آن به مدرس

فصل پنجم: جایگاه راهنمایی و مشاوره در نظام آموزش و پرورش

- برنامه‌های راهنمایی و مشاوره در دوره‌های تحصیلی ابتدایی و متوسطه
- برنامه‌های راهنمایی و مشاوره در سطح آموزش عالی
- نقش و عمل مشاور در دوره‌های تحصیلی ابتدایی و متوسطه
- ساختار و تشکیلات راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش ایران
- خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانش آموزی و خانواده در مناطق آموزش و پرورش
- خدمات و وظایف مراکز مشاوره دانشجویی در دانشگاهها

فصل ششم: سازمان و خدمات راهنمایی و مشاوره

- آشنایی با سازمان ها و انجمن های مشاوره در ایران
- آشنایی با روش های برنامه ریزی خدمات راهنمایی و مشاوره

- الگوهای سازماندهی برنامه مشاوره در موسسات آموزشی
- ساختار و تشکیلات سازمانی خدمات مشاوره
- تیم مشاوره و اجزای آن

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه برنامه‌های راهنمایی و مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- تحلیل مقایسه‌ای برنامه‌های راهنمایی و مشاوره در مدارس ابتدایی و متوسطه و ارائه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- تحلیل مقایسه‌ای برنامه‌های راهنمایی و مشاوره در مراکز مشاوره دانش‌آموزی، خانواده و دانشجویی و ارائه گزارش کتبی آن به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه‌های مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره توسط دانشجومعلمان در موقعیت‌های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیرمستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت‌های مختلف محیط آموزشی می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق و قدمی، سیدامیر. (۱۳۹۸). مبانی، اصول و فنون راهنمایی و مشاوره. تهران: نشر علوم تربیتی و روان‌شناسی.
- صافی، احمد. (۱۳۸۹). اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در دوره‌های تحصیلی، تهران: انتشارات رشد.
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۹۲). روش‌ها و فنون مشاوره (مصاحبه بالینی) با تجدیدنظر و اضافات، تهران: فکر نو

منابع فرعی:

- نلسون ج. ر. (آخرین سال انتشار). مقدمه‌ای بر مهارت‌های مشاوره (مبانی نظری و فنون کاربردی). ترجمه کیانوش زهراکار. تهران: ارسباران
- گلادینگ، ساموئل. تی. (۱۳۹۰). اصول و مبانی مشاوره. ترجمه مهدی گنجی. تهران: نشر ساوالان

- گیبسون، رابرت و میشل، ماریان. (۱۳۸۶). زمینه مشاوره و راهنمایی. ترجمه باقر ثنایی و همکاران. تهران: انتشارات رشد
- تمدنی، مجتبی و بهمنی، بهمن. (۱۳۹۱). فنون مشاوره و روان درمانی. تهران: نشر دانژه
- اصغری پور، حمید (۱۳۹۱). کلیات راهنمایی و مشاوره. مشهد: نشر تمرین

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش‌بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می‌شود (۳ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ، بسته پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۲ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط مدرس در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۵ نمره).

سرفصل درس «آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

علم آمار، شاخه‌ای از ریاضیات است که به گردآوری، سازمان‌دهی، تحلیل و تفسیر داده‌ها می‌پردازد. علم آمار، علم فراهم کردن داده‌های کمی و تحلیل آن‌ها به منظور به دست آوردن نتایجی است که اگرچه احتمالی است، اما در خور اعتماد است. دو شاخه اصلی علم آمار، آمار توصیفی و آمار استنباطی است. در آمار توصیفی، روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و سازمان‌بندی آنها را مورد بحث قرار می‌گیرد تا رابطه بین متغیرها، قابل درک و فهم باشد. در آمار استنباطی، آماره‌های حاصل از نمونه مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و نتایج حاصل از آنها به جامعه تعمیم می‌یابد. یکی از ویژگی‌های آمار استنباطی، قدرت تعمیم نتایج حاصل از نمونه به جامعه است. با توجه به این که در حوزه روان‌شناسی و علوم تربیتی، محققان با سازه‌هایی مواجه هستند که به طور مستقیم امکان مطالعه آنها در سطح جامعه گسترده وجود ندارد، پژوهشگران با مطالعه نمونه‌های معرف و جمع‌آوری داده‌ها به شناسایی ویژگی‌های جامعه مورد نظر می‌پردازند و نتایج حاصل را مبنای تبیین، تصمیم‌گیری و تعمیم نتایج قرار می‌دهند. درک مفاهیم آماری برای دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی، جهت انجام پژوهش‌های علمی ضروری است.

<p>نام درس به فارسی: آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری</p> <p>نام درس به انگلیسی: Descriptive statistics and use of statistical software</p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری و عملی</p> <p>تعداد واحد: ۲ (۱+۱)</p> <p>تعداد ساعت: ۴۸</p> <p>شایستگی کلیدی: موضوعی</p> <p>CK</p> <p>پیش نیاز: -</p> <p>استاد متخصص برای تدریس: امتخصص رشته روان شناسی و مشاوره مسلط به درس آمار و استاد مسلط به نرم افزارهای آماری</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱. آشنایی با مفاهیم پایه آماری و طراحی جدول توزیع فراوانی و نمودارهای مختلف</p> <p>۲. توانایی محاسبه شاخص‌های مرکزی و پراکندگی داده‌های مختلف</p> <p>۳. توانایی محاسبه انواع همبستگی‌ها و برآورد پیش‌بینی</p> <p>۴. آشنایی با نرم افزار اکسل و SPSS در ورود داده‌ها و تحلیل آمار توصیفی</p> <p>۵. کسب توانایی استفاده از آمار توصیفی برای پژوهش در مسائل آموزشی</p>	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مفاهیم اساسی در آمار

- آمار به منزله مطالعه جامعه
- آمار به منزله مطالعه تغییر
- نمونه‌ها و نمونه‌گیری
- پارامتر و برآورد
- متغیرها و طبقه‌بندی آنها

- تحلیل داده ها

تکلیف یادگیری:

- مفاهیم اساسی آمار را با ارائه مثال شرح دهد.

تکالیف عملکردی:

- ارتباط جامعه، پارامتر، نمونه و آماره را به صورت نقشه مفهومی ترسیم کند.
- علائم مربوط به پارامتر و آماره را در جدول شاخص آماری نمایش دهد.

فصل دوم: توزیع های فراوانی و نمایش نموداری آنها

- قراردادهایی در مورد فاصله های طبقه

- حدود واقعی طبقه ها

- توزیع مشاهده ها در درون طبقه ها

- نمایش به صورت جدول

- نمودار دایره ای

- نمودار ستونی

- هیستوگرام

- نمودار چند ضلعی فراوانی

- نمودار چند ضلعی فراوانی تراکمی

- قراردادهایی جهت رسم نمودارها

- مقایسه توزیع های فراوانی مختلف

- ویژگی های توزیع های فراوانی که به صورت نمودار رسم شده اند.

- علائم آماری (نمایش نمادی متغیرها، مجموع یک متغیر، قواعد مربوط به علامت مجموع، علائم نویسی توزیع فراوانی.....)

- کاربرد نرم افزار SPSS در ترسیم نمودارها

تکلیف یادگیری:

- نمودارهای مختلف را توصیف کند.

تکالیف عملکردی:

- داده های مختلف را به صورت نمودارهای مختلف ترسیم کند.

فصل سوم: شاخصهای مکان مرکزی

- میانگین حسابی

- محاسبه میانگین توزیع های فراوانی

- انحراف از میانگین
- ویژگی های میانگین حسابی
- میانه
- محاسبه میانه بر اساس توزیع های فراوانی
- ویژگی های میانه
- نما
- مقایسه میانگین، میانه و نما
- میانگین هندسی
- میانگین همساز
- کاربرد نرم افزار SPSS در محاسبه شاخص های مکان مرکزی

تکالیف یادگیری:

- توصیف و مقایسه ویژگی های شاخص های مکان مرکزی

تکالیف عملکردی:

- محاسبه شاخص های مکان مرکزی داده ها

فصل چهارم: شاخص های پراکندگی

- دامنه تغییر
- انحراف متوسط
- واریانس و انحراف معیار
- محاسبه واریانس اعداد خام
- محاسبه واریانس و انحراف معیار نمونه بر اساس نمرات طبقه بندی شده و طبقه بندی نشده
- نمره های معیار
- مزیت های واریانس و انحراف معیار به عنوان شاخص های پراکندگی
- انحراف استاندارد مرکب
- گشتاورهای میانگین
- نمره های استاندارد
- رتبه درصدی
- محاسبه رتبه درصدی
- نقاط درصدی
- محاسبه نقطه درصدی

- دهک ها و چارک ها
- ویژگی های نمره Z
- موارد استفاده نمره Z
- ویژگی های نمره T
- موارد استفاده نمره T
- منحنی بهنجار
- سطوح زیر منحنی بهنجار
- ویژگی های منحنی بهنجار
- تقریب توزیع بهنجار به دوجمله ای
- شاخص های کجی و کشیدگی
- نظام توصیفی ساده
- همبستگی و مفروضات آن
- رگرسیون و پیش بین با نمره های خام
- همبستگی و رگرسیون به شکل نمره های معیار
- معادله خط رگرسیون
- عوامل موثر بر ضریب همبستگی
- ضریب تعیین
- خطای استاندارد
- آموزش اکسل
- ورود داده ها
- ترسیم نمودار های مختلف
- کاربرد نرم افزار SPSS در محاسبه شاخص های پراکندگی

تکالیف یادگیری:

- توصیف و مقایسه شاخص های پراکندگی

تکالیف عملکردی:

- محاسبه شاخص های پراکندگی داده ها

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

در این درس، آموزش های کلاس درس با محوریت آموزشگر درس انجام می شود؛ هرچند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت داده می شوند و آنان موظفند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت کنند. درعین حال،

در هر جلسه ممکن است پرسش هایی طرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آن ها به صورت شفاهی در جلسه بعد انجام گیرد و یا پاسخگویی به برخی دیگر به صورت کتبی توسط دانشجویان تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. همچنین، دانشجویان مجازند برای ارائه دیدگاه ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست وقت قبلی از آموزشگر، در مدت زمان کوتاه (۱۰ الی ۱۵ دقیقه) به ارائه سازمان یافته و ازپیش طراحی شده نظر خود در کلاس درس اقدام کنند.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

۱. دلاور، علی. (۱۳۹۰). احتمالات و آمار کاربردی در روان شناسی و علوم تربیتی. تهران: انتشارات رشد
۲. فرگوسن، جرج. و تا کانه، یوشیتو. (آخرین سال انتشار). تحلیل آماری در روانشناسی و علوم تربیتی. مترجم علی دلاور و سیامک نقشبندی. تهران: نشر ارسباران
۳. هومن، حیدر علی. (آخرین سال انتشار). آمار توصیفی در علوم رفتاری. تهران: نشر پارسا

منابع فرعی:

۱. حسینی شاوون، امین و دیگران. (۱۳۹۰). آمار و روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: مرکز نشر جهش
۲. نصف، مرتضی. (آخرین سال انتشار). اصول و روشهای آماری. تهران: انتشارات دانشگاه تهران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: سنجش رفتارهای ورودی، ارزیابی انگیزش یادگیری مفاهیم آمار توصیفی

ارزشیابی تکوینی (تا ۳۵ درصد):

سنجش عملکردی: پاسخگویی به تکالیف یادگیری عملکردی در هر جلسه درس
سنجش مشاهده‌ای: با تمرکز بر مشارکت در کلاس و یاری رساندن به دیگران
خودسنجی: فرصت دادن برای اعلام تغییرات در فهم، مفاهیم آماری و مهارتهای مرتبط با آن
حضور فعال به فراخور تقاضای دانشجویان و تشخیص آموزشگر
اجرای آزمونک های مختلف جهت یادگیری پایدار

ارزشیابی پایانی (دست کم ۶۵ درصد):

آزمون عملکردی: آزمون کتبی عملکردی بر اساس اهداف درس
سنجش مفاهیم عملی آماری
حل مسائل آماری در موقعیت یادگیری
کارپوشه (Port Folio): اقدام به ورود داده ها، تحلیل آمار توصیفی با نرم افزار اکسل و بدون نرم افزار
نقد و بررسی داده های آماری در قالب سرشماری یا نظر سنجی

سرفصل درس «آمار استنباطی و کاربرد نرم افزارهای آماری»

۱. معرفی درس و منطق آن:

علم آمار، شاخه‌ای از ریاضیات است که به گردآوری، سازمان‌دهی، تحلیل و تفسیر داده‌ها می‌پردازد. علم آمار، علم فراهم کردن داده‌های کمی و تحلیل آن‌ها به منظور به دست آوردن نتایجی است که اگرچه احتمالی است، اما در خور اعتماد است. دو شاخه اصلی علم آمار، آمار توصیفی و آمار استنباطی است. در آمار توصیفی، روش‌های جمع‌آوری داده‌ها و سازمان‌بندی آنها را مورد بحث قرار می‌گیرد تا رابطه بین متغیرها، قابل درک و فهم باشد. در آمار استنباطی، آماره‌های حاصل از نمونه مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و نتایج حاصل از آنها به جامعه تعمیم می‌یابد. یکی از ویژگی‌های آمار استنباطی، قدرت تعمیم نتایج حاصل از نمونه به جامعه است. با توجه به این که در حوزه روان‌شناسی و علوم تربیتی، محققان با سازه‌هایی مواجه هستند که به طور مستقیم امکان مطالعه آنها در سطح جامعه گسترده وجود ندارد، پژوهشگران با مطالعه نمونه‌های معرف و جمع‌آوری داده‌ها به شناسایی ویژگی‌های جامعه مورد نظر می‌پردازند و نتایج حاصل را مبنای تبیین، تصمیم‌گیری و تعمیم نتایج قرار می‌دهند. درک مفاهیم آماری برای دانشجویان رشته‌های روان‌شناسی و علوم تربیتی، جهت انجام پژوهش‌های علمی ضروری است.

<p>نام درس به فارسی: آمار استنباطی و کاربرد نرم افزارهای آماری</p> <p>نام درس به انگلیسی:</p> <p><i>Inferential statistics and the use of statistical software</i></p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری و عملی</p> <p>تعداد واحد: ۲ (۱+۱)</p> <p>تعداد ساعت: ۴۸</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <ol style="list-style-type: none"> ۱. به درک تعریف نمونه، روش‌های نمونه‌گیری، خطای نمونه‌گیری و انواع خطاها می‌رسد. ۲. توانایی محاسبه خطای استاندارد را به صورت توزیع بهنجار کسب می‌کند. ۳. به مفاهیم آزمون فرضیه، توان آزمون، تفسیر نتایج و تایید و رد یافته‌ها دست یافته است. ۴. توانایی انجام آزمونهای T یک گروهی و دوگروهی همبسته و مستقل و اندازه‌گیری مکرر را دارد. ۵. توانایی انجام واریانس‌های چند گروهی وابسته و مستقل و انجام آزمون‌های تعقیبی را دارد. ۵. توانایی محاسبه آزمون‌های نسبت یک گروهی، دوگروهی همبسته، مستقل و همبستگی در نمونه‌های مستقل و وابسته با در نظر گرفتن مفروضات آماری را دارد. ۶. طرح عاملی و آزمون‌های ناپارامتریک همراه با مفروضات آماری آن را اجرا می‌کند. ۷. توانایی استفاده از نرم افزار SPSS در ورود داده‌ها، نامگذاری متغیرها، تحلیل اطلاعات با اندازه‌گیری پارامتریک و ناپارامتریک را دارد. 	<p>شایستگی کلیدی:</p> <p>موضوعی CK</p> <p>پیش‌نیاز: آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری</p> <p>استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته روان‌شناسی و مشاوره مسلط به مفاهیم آماری و مسلط به نرم افزارهای آماری</p>

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ضرورت کاربرد آمار استنباطی در تحقیق

- روش های نمونه گیری (نمونه گیری تصادفی ساده، نمونه گیری سیستماتیک، نمونه گیری طبقه ای، نمونه گیری خوشه ای)

- خطای نمونه گیری

- خطای استاندارد (خطای استاندارد میانگین، خطای استاندارد میانه، خطای استاندارد نسبت، خطای استاندارد انحراف استاندارد، خطای استاندارد درصد، خطای استاندارد فراوانی)

- برآورد

- آزمون فرضیه ها

- فرض صفر

- فرض خلاف

- خطای نوع اول

- خطای نوع دوم

- توان آزمون

- سطح اطمینان (سطح معنادار بودن)

- آزمون های یک دامنه و دو دامنه

- تفسیر تایید یا رد فرض صفر

تکالیف یادگیری:

- مفاهیم آمار استنباطی و ضرورت آن را شرح دهند.

- عوامل موثر در خطای نمونه گیری را مشخص کنند.

- سطح معناداری را توضیح دهند.

- قضیه حد مرکزی را توضیح دهند.

تکالیف عملکردی:

- تفاوت آماره و پارامتر را با ارائه مثال توضیح دهند.

- رابطه الفا و بتا و n را به صورت شبکه مفهومی شرح دهند.

- تفاوت آزمون های یک دامنه و دو دامنه با ارائه شکل توضیح دهند.

- فرض صفر و خلاف را با ارائه مثال شرح دهند.

فصل دوم: آزمون های T

- تاریخچه توزیع T استودنت

- توزیع T استودنت

- درجات آزادی

- توزیع T استودنت
- استفاده از توزیع در آزمون فرضیه
- آزمون فرضیه درباره میانگین جامعه (آزمون یک گروهی)
- آزمون T برای معنادار بودن اختلاف بین میانگین ها
- توزیع تفاوت بین دو میانگین
- خطای استاندارد تفاوت بین دو میانگین
- آزمون T برای گروه های همبسته
- مقایسه توان آزمون ها
- کاربرد نرم افزار $SPSS$ در اجرای آزمون های T

تکالیف یادگیری:

- عمده ترین تفاوت توزیع طبیعی استاندارد و توزیع های T در آزمون فرضیه ها را شرح دهند.

تکالیف عملکردی:

- انواع آزمون های T را متناسب با داده ها و فرضیه های پژوهشی مورد استفاده قرار دهد.

فصل سوم: آزمون های معنا دار بودن

- نسبت، واریانس و همبستگی
- آزمون نسبت
- آزمون معنادار بودن مقایسه یک نسبت بایک نسبت ثابت
- آزمون معنادار بودن تفاوت بین دو نسبت همبسته
- آزمون واریانس
- مقایسه واریانس های مستقل
- آزمون معنادار بودن تفاوت بین دو نسبت مستقل
- آزمون معنادار بودن همبستگی
- آزمون معنادار بودن ضریب همبستگی
- آزمون معنادار بودن تفاوت دو ضریب همبستگی در نمونه های مستقل
- آزمون معنادار بودن تفاوت بین دو ضریب همبستگی در نمونه های همبسته
- کاربرد نرم افزار $SPSS$ در اجرای آزمون های معنادار بودن

تکالیف یادگیری:

- ویژگی ها و تفاوت های آزمون های معناداری را بیان کنند.

تکالیف عملکردی:

- آزمون مقایسه یک نسبت را با یک نسبت ثابت انجام دهند.
- آزمون مقایسه دو نسبت را در گروه های مستقل و همبسته اجرا کنند.
- آزمون واریانس گروه های مستقل و همبسته را اجرا کنند.
- آزمون معنادار بودن تفاوت ضریب همبستگی بین دو متغیر را اجرا و تفسیر کنند.
- آزمون معنادار بودن تفاوت بین دو ضریب همبستگی را برای نمونه های مستقل و وابسته اجرا کنند.

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل واریانس

- برآورد واریانس جامعه
- نسبت F
- مقایسه میانگین ها پس از آزمون F
- مفروضه های تجزیه و تحلیل واریانس
- طرح های بلوکی تصادفی
- آزمون معنادار بودن در طرح بلوکی تصادفی شده
- دسته بندی کردن آزمودنی ها در بلوک ها
- تحلیل واریانس اندازه گیری مکرر
- مجموع مجذورات و درجات آزادی
- آزمون های تعقیبی
- دامنه استودنت شده
- آزمون چنددامنه ای دانکن
- آزمون نیومن کلز
- آزمون توکی
- آزمون شفه
- طرح عاملی
- طرح عاملی واکنش متقابل
- اثرات اصلی و کنش متقابل
- درجات آزادی، میانگین مجذورات و آزمون F
- آزمون خی دو
- نیکویی برازش خی دو
- درجات آزادی
- تصحیح خی دو

- درجات آزادی برای جداول توافقی

- ضریب فی

- ضریب توافقی

- کاربرد نرم افزار SPSS در آزمون تحلیل واریانس

- ورود داده ها

- نامگذاری متغیرها

- تحلیل داده ها

- سطح توصیفی و استنباطی و آمار پارامتریک و ناپارامتریک

تکالیف یادگیری:

- ویژگی ها و کاربرد آزمون های یاد شده را بیان کند.

تکالیف عملکردی:

- آزمون تحلیل واریانس و آزمون های تعقیبی را روی داده های پژوهشی به اجرا درآورد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱. دلاور، علی. (۱۳۹۰). احتمالات و آمار کاربردی در روان شناسی و علوم تربیتی. تهران: انتشارات رشد

۲. فرگوسن، جرج. و تا کانه، یوشیتو. (آخرین سال انتشار). تحلیل آماری در روانشناسی و علوم تربیتی. ترجمه علی دلاور و سیامک نقشبندی. تهران: نشر ارسباران

۳. شریفی، حسن پاشا. (آخرین سال انتشار). روش های آماری در روانشناسی (آمار توصیفی و استنباطی). تهران: نشر اشاره

۴. هومن، حیدر علی. (آخرین سال انتشار). استنباط آماری در علوم رفتاری. تهران: نشر پارسا

منابع فرعی:

۱- حسینی شاوون، امین و دیگران. (۱۳۹۰). آمار و روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: مرکز نشر جهش

۲- نصف، مرتضی. (آخرین سال انتشار). اصول و روشهای آماری. تهران: انتشارات دانشگاه تهران

۳- منصورفر، کریم. (آخرین سال انتشار). روش های آماری. تهران: انتشارات دانشگاه تهران

۴- صالحی صدقیانی، جمشید و ابراهیمی، ایرج. (آخرین سال انتشار). آمار و کاربرد آن در مدیریت. تهران: نشر هوای تازه

۵- آذر، عادل و مومنی، منصور. (۱۳۹۵). آمار و کاربرد آن در مدیریت (جلد اول و دوم). تهران: انتشارات سمت

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: سنجش رفتارهای ورودی، در مفاهیم اساسی آمار توصیفی به صورت شفاهی

ارزشیابی تکوینی (تا ۳۵ درصد):

سنجش عملکردی: پاسخگویی به تکالیف یادگیری عملکردی در هر جلسه درس
سنجش مشاهده‌ای: با تمرکز بر مشارکت در کلاس و یاری رساندن در حل مساله آماری به یکدیگر
خودسنجی: فرصت دادن برای کسب یادگیری در حل مسائل آماری و مهارت‌های مرتبط با آن
حضور فعال به فراخور تقاضای دانشجویان و تشخیص آموزشگر در طراحی مساله آماری و حل مسائل در کلاس
اجرای آزمونک‌های مختلف جهت یادگیری پایدار

ارزشیابی پایانی (دست کم ۶۵ درصد):

آزمون عملکردی:

آزمون کتبی عملکردی بر اساس اهداف درس

سنجش مفاهیم عملی آماری

حل مسائل آماری در موقعیت یادگیری

کارپوشه (*Port Folio*): آشنایی با نرم افزار *SPSS*

نقد و بررسی داده‌های آماری در قالب مقاله پژوهشی یا پروژه در حوزه رشته مرتبط یادگیرندگان

سرفصل درس «انسان شناسی در اسلام»

۱. معرفی درس و منطق آن:

دانشجو معلمان پس از دوره تحصیل در طول سی سال خدمت خویش با انسان سروکار دارند و اگر آگاهی از رموز بندگی خداوند حکیم داشته باشند و در کسب صفات کمالیه دینی به موفقیت رسیده باشند، قادر خواهند بود که نقش موثری را در رشد و تعالی دانش آموزان و رساندن آنان به آستانه بندگی خدای متعال ایفا نمایند. در این صورت، رضایت الهی را کسب می نمایند. در مقابل، اگر فاقد شخصیت باثبات اسلامی بوده و خود سراسر مملو از شبهات عقیدتی باشند، در تخریب و نابودی شخصیت فطری انسانی مخاطب خود نیز سهم می شوند. بنابراین، تلاش شده تا در سرفصل این درس، ضمن افزایش آگاهی و درک صحیح از جایگاه انسان در دین مبین اسلام، دانشجو معلم بتواند به رشد و تعالی شخصیت دینی خود و دانش آموز خویش کمک کند و در انتخاب و اراده مخاطبش اثری مطلوب و شایسته بگذارد. به این ترتیب، مورد رضایت حق تعالی قرار گرفته و لایق استعانت و محبت پروردگارش گردد و مصداق این سخن گرانقدر شود: کسی که یک نفر را زنده کند، گویا همه بشر را حیات بخشیده است.

نام درس به فارسی: انسان شناسی در اسلام	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Anthropology in Islam</i>	نوع درس: نظری
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱- به این باور برسد که پروردگارش، خالق آسمان ها و زمین است و به اذن خداوند حکیم، هر آنچه در آسمان ها و زمین است، در تسخیر انسان قرارداد داده شده است.</p> <p>۲- به این درک برسد که خداوند سبحان در خلقت انسان به خود تبریک گفته، زیرا اگرچه انسان ازلی نیست ولی ابدی آفریده شده و ظرفیت قرب الی الله او از همه موجودات بیشتر است. حتی بالا تر از منزلت ملائکه در نزد خدا قرار داده شده است.</p> <p>۳- به این امر یقین کند که انسان محترم خلق شده و صاحب انتخاب و اختیار است که از فرامین تربیتی خداوند عزوجل پیروی نماید یا خود را در آستانه فریب شیطان اغواکننده قرار داده و منزلت با عظمت خویش را از دست داده و دارای محرومیت ابدی شود.</p> <p>۴- با ویژگی های انسان در طراز اسلام که شاخصه انسان متعالی و تحت تربیت مکتب اسلام است، آشنا می شود و تلاش می کند این ویژگی ها را کسب کند.</p>	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی:
	موضوعی CK
	پیش نیاز: ندارد
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص معارف اسلامی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مباحث اساسی

- تعریف لغوی و اصطلاحی انسان
- تفاوت انسان عالم به خدا و عارف به خداوند
- معنای لغوی «رب»، مربی و مربی و اینکه چه کسی برای انسانی که ابدی است می تواند برنامه تربیتی ارائه دهد.

- تبیین سه عالم و زندگی انسان در طول میلیاردها سال زندگی (دنیا - برزخ - قیامت) در حالیکه هنوز قیامت حتی برای حضرت آدم علیه السلام رخ نداده است. (آیات ۲۷ و ۴۷ / فرقان - ۲۴ / فجر - ۴۲ / کهف - ۶۶ / احزاب - ۲۶ / یس - ۲۵ / الحاقه - ۳۸ / زخرف)

- چگونه انسان در رخداد قیامت پس از انهدام آسمان ها و زمین زنده خواهد ماند؟ (آیات ۶۸ / زمر و ۸۷ / نمل).
- شناخت منزلت ربوبیتی خداوند برای انسان (با استفاده از آیاتی که کلمه «رب» در آن وجود دارد).
- کسب معرفت توحیدی در پرتو کلام حضرت محمد صلی الله علیه و آله (از ابتدای سخنان حضرت در خطبه غدیر استفاده شود).
- کسب معرفت توحیدی از کلام امیرالمؤمنین علی سلام الله علیه (از اولین خطبه نهج البلاغه استفاده شود).
- کسب معرفت توحیدی از کلام فاطمه الزهرا سلام الله علیها (از بخش اول خطبه ایشان استفاده شود).

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده.
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسشهای طرح شده از سوی مدرس
- ۳- استفاده از آیات و احادیث مربوط به موضوعات درس که از سوی مدرس مطرح می شود.

تکالیف عملکردی:

- تهیه مطالب پیرامون آیاتی که کلمه «رب» و ربوبیت خدا در آن ذکر شده در جلوه (عبادی - خانوادگی - اجتماعی - فرهنگی - حکومتی و آفرینشی) توسط دانشجو معلمان و ذخیره آن در پوشه کار.
- ترغیب به حفظ کردن کلام ذکر شده معصومین علیهم السلام و ارزشگذاری نمره ای در نمره نهایی و یا امتیاز با نظر مدرس

فصل دوم: بررسی شأن ذاتی انسان

- دارایی های انسان (آیات ۲۹ / حجر - ۷۲ / ص) و دریافت سجده ملائکه (۳۴ / بقره - ۱۱ / اعراف - ۷۳ / ص)
- تواناییهای انسان (آیات ۲ / رعد - ۳۲ / ابراهیم - ۱۴ / نحل - ۲۰ / لقمان - ۱۲ / جاثیه)
- قدرت دریافت کمکهای الهی (آیات ۱۰۳ / یونس - ۷۲ / مریم - ۸۸ / انبیاء - ۳۸ / حج)
- قدرت دریافت ولایت و سرپرستی مستقیم الهی (آیات ۶۸ و ۱۲۲ / آل عمران - ۱۲۷ / انعام - ۱۰۷ و ۱۰۸ / بقره - ۲۸ / شوری)
- قدرت دریافت نصرت الهی (آیات ۴۵ / نساء - ۱۰۷ / بقره - ۴۰ / انفال - ۷۸ / حج)
- قدرت دریافت کمک از ملائکه (آیات ۱۲۴ و ۱۲۵ / آل عمران - ۹ / انفال - ۴۳ / احزاب - ۳۹ و ۴۲ / آل عمران - ۲۳ / رعد - ۳۲ / نحل - ۳۰ / فصلت - ۵ / شوری - ۷ و ۸ / غافر)
- انسان چون محترم آفریده شده در انتخابگری آزاد است که یا «عبد» پروردگار عالمیان شود یا «عبد» شیطان رانده شده (آیات ۱۷۲ و ۱۷۳ / اعراف - ۳ / انسان - ۱۰ / بلد)
- پاسخ به این سؤال که انسان برای چه آفریده شده؟ حدیث معتبر قدسی (نامه خدا به بنده اش)..... ص ۴۷ کتاب چهل حدیث حضرت امام خمینی رحمه الله علیه

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده.
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسشهای طرح شده از سوی مدرس
- ۳- توصیه می شود از کتاب تفسیر نمونه به جهت آسانی و روانی متن برای دانشجو معلمان استفاده شود. همچنین برای غنای بحث از شرح (العبودیة جوهرة کنهها الربوبیة) از کتاب طهارت روح شهید مطهری استفاده شود.

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلم می تواند متن حدیث قدسی را بطور کامل از دیگر کتب دینی استخراج کند مثلاً از آثار شهید مطهری و....

فصل سوم: وظیفه انسان در برابر آفرینش ممتازش

- حفاظت از فطرت الهی: بررسی معنای فطرت و تفاوت آن با غریزه (آیات ۳۰ / روم - ۲۲ / یس - ۲۷ / زخرف)
- شناخت لشکریان «عقل و جهل» حاکم بر وجود انسان و تأثیر گزار بر اراده او (از کتاب اصول کافی حدیث اول)
- شناخت سه عالم وجود انسان (عالم جسمانی - عالم خیال - عالم عقل و حقیقت) (از کتاب رساله لقاءالله آیت الله حسن زاده آملی)
- رفع نقص در داشتن عزم الی الله (آیه ۱۱۵ / طه) و دعای روزمبعث (ان افضل زاد الراحل الیک عزم ارادة یختارک بها .....)
- معنای عزم و تفاوت آن با اراده، معنای لغوی و اصطلاحی.
- برقرار کردن تعادل در بهره مندی از دنیا و آسیب نرسیدن به عالم آخرت (آیه ۷۷ / قصص)
- معنای نفس و قوای سه گانه آن در سه حالت «افراط و تفریط و تعادل» و تفاوت آن با خلقت «قوه عقل» که در آفرینش انسان قوه مستقلی است (سوره مبارکه الشمس)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده.
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مطالعه و بحث در مورد حدیث اول و ششم از کتاب چهل حدیث امام خمینی

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلم حدیث «جنود عقل و جهل» را می تواند حفظ کرده و بطور شفاهی امتحان دهد و به امتیاز بهتری دست یابد.
- تحقیق پیرامون موضوع «دنیا» از نهج البلاغه

فصل چهارم: راهزن های راه سعادت انسان (حب دنیا - اطاعت از نفس - پیروی از شیطان)

- معنای لغوی و اصطلاحی ابلیس و شیطان.
- تعریف نفس «اماره بالسوء» و راه های تربیت آن.

- شناخت شیطان و راه های دشمنی کردن با او که سفارش قرآن مجید است (۶ / فاطر).
- چگونگی برآثر بی توجهی یا عدم شناخت انسان، راهزن ها باعث آلودگی (جسم - قلب - روح) او می شوند.
- تعریف درخت گناهان و دسته بندی آنها در قالب مثال (ریشه درخت، شرک - تنه درخت، گناهان قلبی - شاخه های آن کلیه گناهان صغیره و کبیره)
- تلاش برای پیدا کردن راههای برطرف و خنثی کردن گناهان، زیرا موجبات خشم خداوند را فراهم می نماید. (ایه ۱۷۶ / آل عمران):

الف - توبه و آداب آن در آیات و روایات

ب - از بین بردن گناهان قلب (سوء الظن به خداوند کریم - حسد - تکبر - ریا - حب دنیا - حب نفس - تعصب و...) با توبه کفایت نمی کند بلکه باید مجاهده و تهذیب نفس کرد.

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده.
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان، آیات مربوط به «شیطان» را براساس تأثیر کارهایش از قرآن کریم ترخیص و دسته بندی و به کلاس ارائه شود.
- ۴- دو کتاب گناهان کبیره و قلب سلیم شهید آیت الله دستغیب، برای غنای مباحث مطالعه توسط دانشجویان مطالعه و به کلاس ارائه شود.

فصل پنجم: انسان طراز اسلام

- معرفی انسان طراز اسلام در قرآن کریم (اصحاب الیمین و السابقون) هستند که اوصاف آنان باهم متفاوت است.
- بررسی آثار اسلامی در معرفی دو گروه «مؤمن» و «سالک الی الله»:
- ۱- تفاوت درک آنها از معارف اسلامی (توحید - نبوت - معاد - عدل - امامت). (آیات ۶۰ الی ۸۲ / کهف) داستان حضرت خضر و موسی - داستان حضرت یوسف علیه اسلام و برادرانش
- ۲- بررسی صفات «ابرار» و «مقربون» در قرآن کریم (حسنات الابرار سیئات المقربون)
- ۳- تفاوت دو نماز مقبول اولی، حضور در عبادت دومی، حضور در معبود (حدیث ۲۷ از کتاب چهل حدیث امام خمینی (ره))
- ۴- تفاوت «مؤمن» و «سالک الی الله» در هشت مرحله تقوی (حدیث ۱۲ از کتاب چهل حدیث امام خمینی (ره))
- ۵- نام گذاری صابرين به دو گروه «متوسطین» و «سالکین الی الله» در حدیث ۱۶ از کتاب چهل حدیث امام خمینی (ره)
- بررسی علت تفاوت دو گروه «طراز اسلام» که کاملاً مورد رضایت پروردگار عالمیان هستند. مباحث هفت مرحله ورود ایمان در قلب است (کتاب نشان از بی نشان ها ج ۲ ص ۲۵۲ به بعد).
- در اسلام هدف از تربیت انسان تشکیل «اراده نافذ» اوست (آیات ۲۹ / حاقه - ۱۹ / انفطار).

- انسان طراز اسلام با انجام عبودیت کامل « اراده اش » شکل گرفته و قدرتش در دنیا و آخرت کارساز می شود. (آیات ۲۰ و ۲۱ / واقعه)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده.
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلم با یک « عالم ربانی » ملاقات داشته باشد و سؤالات خود را از او حضوری بپرسد .
- شرکت دانشجو معلم در اردوهایی مانند طرح ولایت و راهیان نور و مطالعه زندگینامه اولیاء الهی و شهدای والا مقام و ارائه تجارب و دستاوردها در کلاس
- دانشجویان با توجه به امکانات شهر محل زندگی خود به زیارتگاهی مشرف شوند.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

الف - روش مستقیم :

- ۱- روش پرسش و پاسخ برای برانگیختن تفکر و تعمق به صورت استدلال گونه و منتقدانه در دانشجو
- ۲- روش سخنرانی همراه تمثیل و تشبیه و ذکر داستان

ب - روش غیر مستقیم :

- ۱- روش گفتگو به منظور کشف حقایق
- ۲- روش روشن سازی نگرش ها برای تحکیم اعتقادات و تصحیح عقاید نادرست

ج - روش مشاهده ای

- ۱- روش مشاهده از فیلمهای مستند
- ۲- روش ایفای نقش
- ۳- روش آموزش باز (بازدید دانشجویان از « آسمان نما» در شهر و در صورت عدم آن از فیلمهایی پیرامون « علم نجوم » بهره بگیرند).
- ۴- روش مبتنی بر خلاقیت (دانشجو معلم در این روش از اشعار منتخب شاعرانی چون مولوی، حافظ و سعدی در شأن و منزلت انسان مطالبی را بدست بیاورند).

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- ۱- امام خمینی، روح الله. (آخرین سال انتشار). چهل حدیث. ناشر: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)

۲- مقدادی اصفهانی، علی. (آخرین سال انتشار). نشان از بی نشان ها (سرگذشت نامه میرزا حسنعلی اصفهانی). ناشر: ارمغان

۳- مطهری، مرتضی. (آخرین سال انتشار). طهارت روح. گرد آورنده حسین واعظی. ناشر: ستاداقامه نماز

منابع فرعی:

۱- شهید دستغیب، سیدعبدالحسین. (آخرین سال انتشار). گناهان کبیره. ناشر: کانون تربیت

۲- حدادپور جهرمی، محمد رضا. (۱۳۹۷). گناه شناسی از منظر آیات و روایات. ناشر: مؤلف

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی با مؤلفه حضور علمی فعال در کلاس و انجام تکالیف تعیین شده (۳ نمره)

ارزشیابی پایانی: براساس عملکرد دانشجو معلم در آزمون پایانی نیمسال (بازپاسخ، بسته پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۲ نمره)

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه باز خورد های داده شده توسط مدرس در کار پوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۵ نمره)

سرفصل درس «آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث»

۱. معرفی درس و منطق آن:

مشاوره هنر کاربرد علم روان شناسی است و به حل مشکلات و نیز پیشگیری از آسیب های روانی افراد و پایداری خانواده و ارتقای سلامت روان انسان می پردازد. دین اسلام به عنوان یک مکتب کامل فکری و عبادی، شامل آموزه ها و مفاهیمی است که به زندگی فردی انسان و نیز خانواده و جامعه سمت و سوی خدایی می دهد و همین سمت و سوی خدایی به رشد انسان و ارتقای سلامت روان انسان و جامعه می انجامد. این درس، به منظور آشنا کردن دانشجویان با آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث طراحی شده است. در این درس دانشجویان با منطق و دلیل اینکه چرا روان شناسان و مشاوران به دین و آموزه های دینی می پردازند آشنا می شوند. هم چنین آگاهی پیدا می کنند که چگونه یک دین (مانند اسلام) می تواند در پایه گذاری رویکردها یا نظریه های خاصی در مشاوره و روان درمانی تاثیر گذار باشد. دانشجویان در این درس با دو گرایش روان شناسی دین و روانشناسی دینی آشنا می شوند و اینکه این دو گرایش چگونه در مشاوره تاثیر می گذارند. هم چنین با برخی از آموزه های مشاوره ای که در متن دین وجود دارد و توسط پژوهشگران حوزه مشاوره و روان درمانی مورد بررسی قرار گرفته است، آشنا می شوند. به این ترتیب دانشجویان از ظرفیت بالقوه دین اسلام برای نقش آفرینی در حوزه مشاوره آگاه می شوند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث نام درس به انگلیسی:
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی:	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
موضوعی CK	۱- چرایی و چگونگی استفاده از مفاهیم و متون دینی در مشاوره و روانشناسی را تبیین کند.
پیش نیاز:-	۲- بداند مبانی هستی شناسی و انسان شناسی و اعتقادی دین که میتواند در مشاوره و روانشناسی نقش آفرینی کند چیست؟
استاد متخصص برای	۳- دیدگاه اسلام (قرآن و احادیث) در موضوعات روانشناختی مانند موضوع رشد انسان، معنای زندگی، سلامت روان و مسایل شناختی و هیجانی را تبیین کند.
تدریس: متخصص معارف اسلامی	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول:

- چگونه دین می تواند در عرصه علم و فناوری مانند روان شناسی و مشاوره موثر باشد؟
- منطق و چگونگی پرداختن دانشمندان به بحث تاثیر گذاری دین در عرصه علم و فناوری از جمله روانشناسی دینی و مشاوره دینی
- روش شناسی در علم دینی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحثات کلاسی

تکالیف عملکردی: مطالعه یک مقاله دیگر با این محتوا از منابع معتبر نظیر مجله روانشناسی دین (موسسه امام خمینی ره)، مجله مطالعات اسلام و روان شناسی (پژوهشگاه حوزه و دانشگاه) و مجله پژوهش نامه روانشناسی اسلامی (پژوهشگاه قرآن و حدیث) و ارائه آن در کلاس

منابع:

آذربایجانی، م.، شجاعی، م. (۱۳۹۵) روان شناسی در نهج البلاغه (فصل اول کتاب). پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
کاویانی، م. (۱۳۹۵) روان شناسی در قرآن (فصل اول کتاب). پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
باقری، خ. (۱۳۷۹)، علم دینی و معنای آن، مجله بازتاب اندیشه، شماره ۸

فصل دوم:

- چرا روان شناسی و مشاوره به مذهب گرایش پیدا کرده است؟
- دو گرایش روانشناسی دین و روان شناسی دینی یا مشاوره‌ی مبتنی بر دین، به چه مسایلی می‌پردازند؟

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحثات کلاسی

تکالیف عملکردی: مطالعه یک مقاله دیگر با این محتوا و ارائه آن در کلاس

منابع:

ترخان، م.، ... (۱۳۹۶) مقدمه ای بر روانشناسی دین (فصل اول کتاب).، تهران: ارجمند
آذربایجانی، م.، موسوی اصل، م (۱۳۹۵)، درآمدی بر روان شناسی دین (فصل اول کتاب). قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
آذربایجانی، م. (۱۳۸۵)، مناسبت‌های دین و روان شناسی، مجله پژوهش و حوزه، شماره ۲۵

فصل سوم:

- مبانی انسان شناسی، هستی شناسی و اعتقادی از دیدگاه اسلام و تاثیر آن بر روانشناسی و مشاوره
- انگیزش، رشد و سلامت روان به عنوان سه متغیر مهم در مشاوره از دیدگاه قرآن کریم

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحثات کلاسی

تکالیف عملکردی: مطالعه یک مقاله دیگر با این محتوا و ارائه آن در کلاس

منابع:

کاویانی، م. (۱۳۹۵). روان شناسی در قرآن (فصل دوم، چهارم، پنجم و هشتم کتاب). پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
فصل دوم از کتاب: آذربایجانی، م.، شجاعی، م. (۱۳۹۵). روانشناسی در نهج البلاغه (فصل دوم اکتاب). پژوهشگاه
حوزه و دانشگاه

حیاتی، م.، صفاری، س. (۱۳۹۷). آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث (فصل سوم از کتاب). انتشارات آوای نور

فصل چهارم:

- حدیث و بهداشت روانی

- انگیزه ها، عواطف و هیجانات در حدیث

- معنای زندگی، رشد در گستره زندگی، خانواده در حدیث

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحثات کلاسی

تکالیف عملکردی: مطالعه یک مقاله دیگر با این محتوا و ارائه آن در کلاس

منابع:

نجاتی، محمدعثمان (۱۳۹۶) حدیث و روانشناسی (فصل یکم، دوم و نهم کتاب). ترجمه حمیدرضا شیخی. بنیاد

پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی

آذربایجانی، م.، شجاعی، م. (۱۳۹۵)، روانشناسی در نهج البلاغه (فصل چهارم، پنجم، ششم و هشتم کتاب). پژوهشگاه

حوزه و دانشگاه

حیاتی، م.، صفاری، س. (۱۳۹۷)، آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث (فصل سوم از کتاب). انتشارات آوای نور

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

بحث و گفتگوی کلاسی با توجه به حساسیت و نیز کم اطلاعی نسل جوان و نوجوان امروزی نسبت به نقش دین در علم، فناوری و هنر امروز.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- کاویانی، م. (۱۳۹۵) روانشناسی در قرآن، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

۲- آذربایجانی، م.، شجاعی، م. (۱۳۹۵)، روانشناسی در نهج البلاغه، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

۳- ترخان، م.،... (۱۳۹۶) مقدمه ای بر روانشناسی دین، تهران: ارجمند

۴- آذربایجانی، م.، موسوی اصل، م (۱۳۹۵)، درآمدی بر روانشناسی دین، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

منابع فرعی:

۱- حیاتی، م.، صفاری، س. (۱۳۹۷)، آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث، آوای نور

۲- نجاتی، محمدعثمان (۱۳۹۶) حدیث و روانشناسی، ترجمه: حمیدرضا شیخی، بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس

رضوی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می‌شود (۲ نمره)

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال انجام می‌شود (۱۴ نمره)

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۴ نمره)

سرفصل درس «روان شناسی تحولی کودک و نوجوان»

۱. معرفی درس و منطق آن:

قصه رشد و تحول انسان، تصویری شورانگیز از حیات در فرایند شدن است. این قصه از تولد تا مرگ، پیچیدگی روزافزون موجودی به نام انسان را آشکار می کند. رشد، تغییر قابلیت های انسان است که از لحظه لقاح شروع می شود و تا آخر عمر ادامه می یابد. روان شناسی رشد و تحول انسان در ابتدا به مطالعه شیرخواران و کودکان اختصاص داشت، سپس به مطالعه مقاطع دیگر زندگی مانند نوجوانی و سالمندی تصری یافت و اکنون تمامی گستره عمر از تولد تا مرگ را مورد بررسی قرار می دهد. دانش روان شناسی رشد به معلمان کمک می کند تا متناسب با ویژگی های رشدی دانش آموزان، انتظارات متناسبی را از آنان در حوزه های جسمی، شناختی، هیجانی و اجتماعی شکل بدهند. هم چنین، نسبت به اختلال در مسیر رشد دانش آموزان حساس باشند و اقدامات لازم را بعمل آورند. دانش روان شناسی رشد، توصیه ها و آموزش های کاربردی برای تسهیل رشد کودکان و نوجوانان در خانه و مدرسه ارائه می دهد که آگاهی دانشجو معلمان از این توصیه ها در مسیر انجام وظایف حرفه ای او راهگشا خواهد بود.

نام درس به فارسی: روان شناسی تحولی کودک و نوجوان	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Developmental psychology of Child and adolescent</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۳
۱- با مبانی رشد و نقش وراثت و محیط در رشد و تحول انسان آشنایی پیدا می کند.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- از ویژگی های رشد جسمانی، شناختی، هیجانی و اجتماعی کودکان از لقاح تا تولد و از تولد تا ورود به دبستان آگاهی پیدا می کند و عوامل تسهیل کننده و تهدید کننده رشد کودکان را تشخیص می دهد.	شایستگی کلیدی: موضوعی ck
۳- ضمن آگاهی از ویژگی های رشد بهنجار در دانش آموزان دوره ابتدایی، نسبت به نابهنجاری ها و عوامل تهدید کننده رشد دانش آموزان حساس است و در صورت مشاهده، اقدامات حمایت کننده انجام می دهد.	پیش نیاز: -
۴- ویژگی های رشد در دوره نوجوانی را بخوبی می شناسد و رشد بهنجار دانش آموزان دوره اول و دوم متوسطه را مورد توجه قرار می دهد. نسبت به نابهنجاری ها و عوامل تهدید کننده رشد دانش آموزان حساس است و در صورت مشاهده، اقدامات حمایت کننده انجام می دهد.	استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

- رشد انسان: حوزه ای علمی، کاربردی و میان رشته ای

- مباحث اساسی در رشد

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل دوم: مبانی رشد

- مبانی ژنتیکی و محیطی

- رشد پیش از تولد، تولد و نوزاد

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل سوم: رشد در سنین پیش از مدرسه

- رشد در نوباوگی و نوپایی (۲ سال اول زندگی)

- رشد در اوایل کودکی ۲ تا ۶ سالگی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل چهارم: رشد در اواسط کودکی (۶ تا ۱۱ سالگی)

رشد جسمانی:

- رشد بدن

- مشکلات سلامتی رایج

- رشد حرکتی و بازی

رشد شناختی:

- نظریه پیازه: مرحله عملیات عینی

- پردازش اطلاعات

- تفاوت های فردی در رشد ذهنی

- رشد زبان

- یادگیری در مدرسه

رشد هیجانی و اجتماعی:

- نظریه اریکسون: سخت کوشی در برابر احساس حقارت

- خود آگاهی

- رشد هیجانی

- رشد اخلاقی

- روابط با همسالان

- دسته بندی جنسیتی

- تاثیرات خانواده

- مشکلات رایج رشد

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

فصل پنجم: رشد در نوجوانی

رشد جسمانی:

- برداشت هایی از نوجوانی

- بلوغ جنسی: انتقال جسمانی به بزرگسال

- تاثیر روانی رویدادهای بلوغ جنسی

- مسائل تندرستی

رشد شناختی:

- نظریه پیاژه: مرحله عملیات صوری

- دیدگاه پردازش اطلاعات

- پیامدهای تفکر انتزاعی

- تفاوت های جنسیتی در توانایی های عقلانی

- یادگیری در مدرسه

- تفاوت های جنسی در توانایی های عقلانی

- یادگیری در مدرسه

رشد هیجانی و اجتماعی:

- نظریه اریکسون: هویت در برابر سردرگمی هویت

- خود پرورانی

- رشد اخلاقی

- نقش یا بی جنسی

- خانواده

- روابط با همسالان

- مشکلات رشد

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به جستجو و ارائه فیلم های آموزشی در ارتباط با محتوای فصل می پردازند و یادگیری مفاهیم درسی را به صورت توضیح روی محتوای فیلم آموزشی نشان می دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

تدریس استاد همراه با ارائه فیلم های آموزشی، مشاهده کودکان در گروه های سنی مختلف توسط دانشجویان و ارائه گزارش از ویژگی های رشدی آنان به کلاس درس، مطالعه منظم منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی توسط دانشجویان

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- برک، لورا. (آخرین سال انتشار). روان شناسی رشد: از لقاح تا کودکی. جلد اول. ترجمه یحیی سید محمدی (آخرین

سال انتشار). تهران: نشر ارسباران

۲- برک، لورا. (آخرین سال انتشار). روان شناسی رشد روان شناسی رشد: از نوجوانی تا پایان عمر. جلد دوم. ترجمه یحیی

سید محمدی. (آخرین سال انتشار). تهران: نشر ارسباران

- پاپالیا، د، ا.، وندکاس الدز، س.، فلدمن، ر، د. (آخرین سال انتشار). روان شناسی رشد و تحول انسان. ترجمه عرب قهستانی،

د.، آوادیسیناس، ه.، سهرابی، ح، ر.، داورپناه، ف.، و حیات روشنایی، ا. (آخرین سال انتشار). تهران: انتشارات رشد.

منابع فرعی:

۱- رایس، فیلیپ. (آخرین سال انتشار). رشد انسان، روان شناسی رشد از تولد تا مرگ. ترجمه مهشید فروغان. تهران:

انتشارات ارجمند

۲- منصور، محمود. (آخرین سال انتشار). روان شناسی ژنتیک، تحول روانی از تولد تا پیری. تهران: انتشارات سمت

۳- منصور، محمود. و دادستان، پریرخ. (آخرین سال انتشار). روانشناسی ژنتیک ۲، از روان تحلیل گری تا رفتار شناسی.

تهران: انتشارات رشد

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های

آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در آزمون های میان ترم و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال

وی در کلاس انجام می شود (۸نمره)

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ، بسته پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۰ نمره)

کارپوشه: تهیه و ارائه فیلم های آموزشی همراه با تحلیل آن (۲ نمره)

سرفصل درس: «فیزیولوژی اعصاب و غدد»

۱. معرفی درس و منطق آن

درس حاضر برای رشته مشاوره تدوین شده است. این درس، زمینه مناسبی را برای یافتن و تشخیص درست رابطه بین رفتار هنجار یا مختل شده دانش آموزان با ساختار و عملکرد سیستم عصبی و غدد درون ریز فراهم می آورد. آشنایی با مباحث این درس، دانشجویان را به درک بهتر رفتارهای دانش آموزان هدایت می نماید.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: فیزیولوژی اعصاب و غدد درون ریز نام درس به انگلیسی: <i>Neurophysiology and endocrinology</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی:	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
موضوعی CK	۱- با شناخت ساختار مغز و نحوه عملکرد آن، چگونگی و علل رفتار دانش آموزان را به درستی تشخیص دهد.
پیش نیاز: -	۲- با شناخت فعالیت های مغز، می توانند سطوح مختلف رفتارهای دانش آموزان را طبقه بندی نموده و پیامدهای رفتاری ناشی از آن را پیش بینی نماید.
استاد متخصص برای تدریس: پزشک	۳- با شناخت دستگاه عصبی و غدد درون ریز و کارکردهای آن ها، توانایی بررسی و طبقه بندی اختلالات دانش آموزان را کسب می کند و می تواند با مشاهده اختلالات روانی و رفتاری، دانش آموزان را به مراجع ذی صلاح ارجاع دهد.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کلیات

۱- فیزیولوژی عمومی سلول

۲- روش های تحقیق در علوم اعصاب

تکالیف یادگیری:

با استفاده از تصاویر مختلف، مولاژ سلول و فیلم در مورد فیزیولوژی سلول توضیحات لازم را ارائه دهد.

تکالیف عملکردی:

یکی از روش های پژوهش در علوم اعصاب را انتخاب نموده و با ذکر نمونه انجام شده در این مورد، ضعف ها و قوت های آن مورد بررسی و نقد قرار دهد.

فصل دوم: فیزیولوژی دستگاه عصبی

- ۱- مرور بر ساختار سیستم عصبی و نحوه ایجاد و شکل گیری آن
- ۲- ویژگی ساختمان و عملکرد سلول عصبی
- ۳- سیناپس و انتقال دهنده های عصبی
- ۴- دستگاه عصبی مرکزی
- ۵- دستگاه عصبی محیطی (حسی - حرکتی)
- ۶- دستگاه عصبی خودکار
- ۷- اعصاب مغزی و نخاعی
- ۸- تفاوت ساختمانی و عملی نیمکره مغز
- ۹- اعمال عالی و حالات هیجانی مغز

تکالیف یادگیری:

- دستگاه عصبی و اجزایش را با رسم تصاویر مربوطه مشخص و تشریح نماید.
- تفاوت های ساختمانی و عملکردی نیم کره های مغز را در جدولی باهم مقایسه نماید.

تکالیف عملکردی:

- با مشاهده تاملی رفتارهای دانش آموزان، انواع رفتارهای مختل شده را براساس ویژگی های دستگاه عصبی فهرست نماید.
- بعد از مشاهده فیلم در زمینه اختلالات رفتاری دانش آموزان، یافته های خود را در گروه های دانشجویی مورد بحث و بررسی قرار داده و براساس ویژگی های فیزیولوژیک دستگاه عصبی، آنها را طبقه بندی نماید.

فصل سوم: فیزیولوژی غدد درون ریز

- ۱- تعریف و ساختار غدد
- ۲- غده هیپوتالاموس و...

تکالیف یادگیری:

- ساختار غدد داخلی را از روی فیلم تشریح نماید.
- عملکرد غدد درون ریز را در جدولی دسته بندی نموده و باهم مقایسه نماید.

تکالیف عملکردی:

- در یک مطالعه پژوهشی رابطه اختلال رفتاری یک دانش آموز را با نحوه عملکرد غدد درون ریز بررسی و توجیه نماید.

۱. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس می توان از مدل های آموزشی تفحص گروهی ، کاوشگری به روش زیست شناختی ، تکوین مفهوم و پروژه های مسئله محور مشارکتی جهت یادگیری بهره گرفت. همچنین می توان از راهبردهای نمایشی ، شبیه سازی ، واقعیت افزوده و مجازی ، مشاهده تاملی ، اکتشافی ، بارش مغزی و... استفاده کرد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- حائری، سید علی. (آخرین سال انتشار). فیزیولوژی اعصاب و غدد. انتشارات سمت
- ۲- اصل روستا، مریم. (آخرین سال انتشار). فیزیولوژی اعصاب و غدد. نشر اندیشه رفیع

منابع فرعی:

- ۱- کالات، جمیز. (آخرین سال انتشار). فیزیولوژی اعصاب و غدد ترجمه بحیرایی
- ۲- ابراهیمی، محمد علی. فیزیولوژی اعصاب و غدد.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: انجام پروژه های فردی و گروهی توسط دانشجویان (۴ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون کتبی پایان ترم و ارائه گزارش نهایی از پروژه های انجام شده (۱۴ نمره)

کارپوشه: گزارش مجموعه فعالیت های انجام شده در طول ترم (۲ نمره)

سرفصل درس « روانشناسی شخصیت »

۱. معرفی درس و منطق آن:

روان شناسی شخصیت، حوزه بسیار گسترده ای است. زیرا شخصیت، خود موضوعی پیچیده و دارای ابعاد و جنبه های گوناگون است. برای شناخت شخصیت انسان از دیر باز کوششهای فراوانی به عمل آمده است و درک لزوم مطالعه روانشناسی شخصیت چندان دشوار نیست. شناخت شخصیت، ویژگیها، چگونگی شکل گیری شخصیت، عوامل موثر بر شخصیت و مسائلی از این قبیل، از یک جنبه به ارضای حس کنجکاوی و میل به حقیقت جوئی را در انسان کمک می کند و در واقع این شناخت، نوعی خود شناسی است. از سوی دیگر دانش روان شناسی شخصیت به افراد امکان می دهد که در ارتباط متقابل با دیگران، موضع گیریهای مناسب و آگاهانه داشته باشند. واحد درسی روانشناسی شخصیت در برنامه درسی دانشجو معلمان رشته مشاوره از اهمیت خاصی برخوردار است و به آنها برای درک عمیق تر دانش آموزان، اولیای آنها و نیز معلمان کمک می کند. دانش روانشناسی شخصیت به مشاوران مدرسه جهت تشخیص نابسامانی های شخصیتی و اختلالات مرتبط با آن کمک نموده و موجب موضع گیریهای مناسب و آگاهانه و برخورد های مناسب در رویارویی با این مشکلات می شود.

نام درس به فارسی: روانشناسی شخصیت	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Psychology of Personality</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- شخصیت را تعریف کند و تشخیص دهد که شناخت صفات شخصیتی افراد برای پیش بینی رفتارهای آتی آنها در موقعیت های مختلف ضروری است.	تعداد ساعت: ۳۲ ساعت
۲- با نظریه های مختلف شخصیت و نظریه پردازان بزرگ این علم آشنا شده و با بررسی و مطالعه، طبقه بندی تیپ های شخصیتی متفاوت، دانش خود را در این حوزه برای خودشناسی و دیگر شناسی بکار ببرد.	شایستگی کلیدی: موضوعی CK
۳- با روش های ارزیابی شخصیت آشنا شده و بر اساس رفتارهای افراد بتواند تیپ شخصیت آنها و اختلالات شخصیت احتمالی را تشخیص دهد.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص
	روانشناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: شخصیت چیست؟

- روان شناسی شخصیت، تیپ های شخصیتی، خودپنداره، عزت نفس
  - دسته بندی نظریه های شخصیت و نکات عمومی مهم در نظریه های شخصیت
  - آیا شخصیت را به ارث می بریم؟ عوامل موثر در شکل گیری شخصیت
  - روش های ارزیابی شخصیت
- تکالیف یادگیری:** مشارکت در بحث کلاسی و نیز تلاش هر دانشجو در توصیف شخصیت خود قبل از فراگیری مباحث روانشناسی شخصیت جهت مقایسه آن با تعریف شخصیت خود در پایان دوره

تکالیف عملکردی: بررسی چگونگی شخصیت افراد در فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی. آیا شخصیت افراد در دنیای مجازی با شخصیت آنها در محیط واقعی متفاوت است؟ آیا می توان شخصیت افراد را از روی رفتار آنها در محیط مجازی قضاوت کرد؟

فصل دوم: نظریه های سایکو دینامیک یا سایکو دینامیک (روان پویایی)

- **زیگموند فروید:** ساختار شخصیت، تعاملات درون شخصیت، رشد و تحول شخصیت، مکانیسم های دفاعی، نگرش در مورد ماهیت انسان، ارزیابی نظریه فروید

تکالیف یادگیری: حضور فعال در مباحث کلاسی و مشارکت در پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: نمایش فیلم ساختار شخصیت در نظریه فروید از زبان خودش در کلاس، تهیه کلیپ و فیلم های کوتاه توسط دانشجویان و ارائه در کلاس درخصوص روان درمانی به شیوه فرویدی

- **کارل یونگ:** عناصر شخصیت: پرسونا، آنیما، آنیموس، سایه، خود، تیپ های روان شناختی، نگرش یونگ در مورد ماهیت انسان، ارزیابی نظریه یونگ

تکالیف یادگیری: بررسی تیپ شخصیتی خود و یکی از دوستان با توجه به تیپ های شخصیتی یونگ و تبادل نظر با همکلاسی ها و تعیین حدود صحت و سقم شناخت از شخصیت خویشان.

تکالیف عملکردی: مقایسه نظریه فروید و یونگ و نقاط اشتراک و تفاوت آنها

- **آلفرد آدلر:** نقص جسمی و جبران سازی، احساس حقارت و جبران سازی، تلاش برای برتری، تحلیل فلسفه انگارانه، سبک های زندگی، ترتیب تولد، علاقه اجتماعی، خودخلاق، استراتژی های حفاظتی، ناهشیار و روان درمانی آدلری، ارزیابی نظریه **تکالیف یادگیری:** حضور فعال در کلاس و مشارکت در مباحث مطروحه

تکالیف عملکردی: مطالعه مقالات علمی - پژوهشی درخصوص فرزند پروری و اصلاح رفتار به شیوه آدلری و ارائه در کلاس

- **اریک فروم:** آزادی، مکانیسم های فرار، تسلط گرایی یا خودکامگی، ویران گری یا تخریب گرایی، پیروی بی اراده، نیازهای اساسی، کاراکتر فردی و اجتماعی، نگرش در مورد ماهیت انسان، ارزیابی نظریه

تکالیف یادگیری: بحث و تبادل نظر در مورد نکات کلیدی نظریه اریک فروم و کاربرد آن در زندگی شخصی و اجتماعی

تکالیف عملکردی: مطالعه کتاب های معروف اریک فروم و بیان خلاصه مطالب آن در کلاس

- **کارن هورنای:** خصومت و اضطراب اساسی و سازگاری با آن، سه تیپ شخصیتی، خود واقعی و خود آرمانی، تعادل شخصیت، افراط در خود کنترلی، تحمیل عقیده، فرار از مسئولیت، روان شناسی زنان، روان درمانی، ارزیابی نظریه

تکالیف یادگیری: بحث کلاسی درخصوص مفاهیم اساسی نظریه به ویژه شیوه های خودکنترلی شخصیت و تاثیرات آن در زندگی فردی واجتماعی

تکالیف عملکردی: بررسی مقالات علمی پژوهشی در مورد روانشناسی زنان با توجه به دیدگاه کارن هورنای

- هری سالیوان: مفاهیم اصلی ، نقش اضطراب در شخصیت، مکانیسم های امنیتی، فرایندهای شناختی، مراحل رشد، روان رمانی، ارزیابی نظریه

تکالیف یادگیری: بحث پیرامون تاثیر پدر و مادر درابعاد زندگی شما چگونه بوده است؟

تکالیف عملکردی: گزارش پیرامون اهمیت روابط میان فردی در مراحل رشدی به ویژه نوجوانی با توجه به دیدگاه سالیوان

- اریک اریکسون: آدمی وسرنوشت، روان شناسی ایگو، بحران های روانی اجتماعی در طول رشد ایگو، هشت مرحله رشد شخصیت، ارزیابی نظریه

تکالیف یادگیری: حضور فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: مقایسه نظریه فروید واریکسون

- هنری موری: مفاهیم اساسی نظریه موری وطبقه بندی نیازهای انسانی و ارزیابی نظریه

تکالیف یادگیری: کسب اطلاعات و آشنایی با اجرای آزمون *TAT* هنری موری وتحلیل شخصیت

تکالیف عملکردی: تحقیق در مورد رابطه بین فیزیولوژی مغز وشخصیت از دیدگاه هنری موری و ارایه در کلاس

- ملانی کلاین: شیء و نظریه روابط شیء، مفاهیم کلیدی نظریه، نظریه های بعدی در مورد روابط شیء همچون جان بولبی و مارگارت ماهر، ارزیابی نظریه

- هاینس کوهوت: مفاهیم اصلی، مراحل رشد نفس، خود، تیپ های شخصیتی ، ارزیابی نظریه

تکالیف یادگیری: بحث وتبادل نظر پیرامون مباحث مطروحه در کلاس

تکالیف عملکردی: بررسی فیلم کوتاه وجلسات روان درمانی مرتبط با این نظریه وتجزیه وتحلیل آن

فصل سوم: نظریه های صفات شخصیتی

-ریموند کتل

- هانس آیزنک

- گوردون آلپورت

تکالیف یادگیری: حضور فعال درمباحث کلاسی وپاسخگویی به سوالات

تکالیف عملکردی: بررسی مقالات مرتبط وارایه در کلاس

فصل چهارم: نظریه های رفتار گرایی و یادگیری اجتماعی

- برس فردریک اسکینر

- جان دالرد و نیل میلر

- جرج کلی

- والتر میشل و جولین راتر

- آلبرت بندورا

تکالیف یادگیری: حضور فعال در مباحث کلاسی و پاسخگویی به سوالات

تکالیف عملکردی: بررسی مقالات مرتبط و ارائه در کلاس

فصل پنجم: نظریه های انسان گرا - اگزیستانسیال

- کارل راجرز

- آبراهام مازلو

- ویکتور فرانکل

- رولومی

تکالیف یادگیری: حضور فعال در مباحث کلاسی و پاسخگویی به سوالات

تکالیف عملکردی: بررسی مقالات مرتبط و ارائه در کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

روش تدریس غیر مستقیم به شیوه یادگیری مشارکتی، و نیز تحلیل فیلم و مباحثه، پرسش و پاسخ با تاکید بر مقایسه و تجزیه و تحلیل دیدگاه های نظریه پردازان مختلف.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- شولتز، دوان. (۱۳۹۸). نظریه های شخصیت. ترجمه یوسف کریمی، فرهاد جمهری، سیامک نقشبندی، بهزاد گودرزی،

هادی بحیرایی، محمدرضا نیکخو. تهران: نشر ارسباران

۲- گنجی، حمزه و گنجی، مهدی. (۱۳۹۸). نظریه های شخصیت. نشر ساوالان

منابع فرعی:

۱- فیست، جس. و فیست، گری گوری. جی. (۱۳۹۷). نظریه های شخصیت. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر روان

۲- شولتز، دوان. پی. و شولتز، سیدنی. الن. (۲۰۱۳). نظریه های شخصیت. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر ویرایش

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی به شیوه بارش مغزی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده کلاسی و میزان مشارکت فراگیران در بحث‌های کلاسی ۲ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه‌ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان ترم به میزان ۱۵ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۳ نمره

سرفصل درس « روانشناسی اجتماعی »

۱. معرفی درس و منطق آن:

روانشناسی اجتماعی علمی است در جستجوی شناخت ماهیت رفتارهای فردی در وضعیت های اجتماعی و می توان آن را پیوند دهنده روانشناسی و جامعه شناسی دانست. در تمام طول تاریخ، آدمی اشتیاق وافر به فهم و شناخت رفتار اجتماعی خویش داشته است. با وجود این کمتر از یک قرن است که روش های علمی و تجربی برای تحلیل مناسبات بین افراد و نظام های اجتماعی معمول و متداول شده است. روانشناسی اجتماعی از جهت محتوا بسیار کهن و سالمند و از لحاظ روش نسبتاً نوپا و جوان است. کاربرد روانشناسی اجتماعی در تعلیم و تربیت به منظور ارتقاء ادراک اجتماعی و آموزش مهارت های اجتماعی برای کمک به فراگیران به منظور رفع کاستی های میان فردی و افزایش سازگاری است. دانشجو معلمان در جریان فراگیری این واحد درسی، ارتباط میان مباحث روانشناسی اجتماعی و مسایل مطرح در محیط آموزشی را درک می کنند و با استفاده از آموخته های خود، به تبیین روشنی در مورد عوامل اجتماعی موثر بر رفتار دانش آموزان دست می یابند و با طراحی و اجرای برنامه های عملیاتی، موجب تغییر نگرش و اصلاح رفتار دانش آموزان و کارکنان در محیط آموزشی می شوند.

نام درس به فارسی: روانشناسی اجتماعی نام درس به انگلیسی: Social Psychology	مشخصات درس
پایامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری
۱- با تکیه بر دیدگاه های نظری مطرح در روانشناسی اجتماعی به دریافت بهتری از محیط اجتماعی خود برسد و به تجزیه و تحلیل عوامل اجتماعی موثر در بروز رفتار غیر عادی افراد بپردازد.	تعداد واحد: ۲
۲- قابلیت شرکت موثر در تعاملات میان فردی روزمره را توأم با درک و تفسیر صحیح تر از رفتار مردم بدون پیشداوری پیدا کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۳- با توجه به فرایندهای نفوذ اجتماعی و نحوه رفتار در گروه ها، دانش آموزان را رهبری و مدیریت کند و با استفاده از فنون تبلیغات و مقاعد سازی در راستای حفظ ارزشهای اخلاقی به اهداف سازنده حرفه ای و شغلی خویش به طور موفقیت آمیز دست یابد.	شایستگی کلیدی: موضوعی ck پیش نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: متخصص روانشناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: درآمدی بر روانشناسی اجتماعی

- تعریف روانشناسی اجتماعی
- تفاوت روانشناسی اجتماعی با رشته های علمی مشابه

- کاربرد روانشناسی اجتماعی در جامعه

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع معرفی شده و شرکت فعال در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تحقیق و پژوهش پیرامون تاثیر علم روانشناسی اجتماعی در زندگی روزمره شخصی و حرفه ای و ارائه در کلاس

فصل دوم: نظریه های مطرح در روانشناسی اجتماعی و روش های پژوهش

- نظریه یادگیری، نظریه شناختی، نظریه انگیزشی، نظریه نقش، نظریه زیست شناختی، نظریه جامعه شناختی

- روش پژوهش مشاهده ای (توصیف رفتار اجتماعی)، روش همبستگی (پیش بینی رفتار اجتماعی)، روش آزمایشی (پاسخ به پرسش های علی)

تکالیف یادگیری: مقایسه و تجزیه و تحلیل نقاط قوت و ضعف نظریه ها

تکالیف عملکردی: بررسی و مطالعه مقالات موجود درخصوص حوزه های نوین در پژوهش های روانشناسی اجتماعی همچون علم اعصاب اجتماعی، مطالعات میان فرهنگی، رویکرد تکاملی

فصل سوم: خود اجتماعی

- مطالعه خود آگاهی

- تعریف و اندازه گیری خود پنداره و عزت نفس

- نظریه ادراک خویشتن، رفتارهایی که به ما می گویند کیستم

- نظریه ناهمخوانی خود

- نظریه خود گستری، وارد کردن دیگران در خود

- چگونه معرفی خودمان را به دیگران تنظیم کنیم تا بر آنها تاثیر بگذاریم؟

- خود شیرینی و خود ناتوان سازی

- فرهنگ، مدیریت برداشت و خود افزایی

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تحقیق در مورد اینکه روانشناسی اجتماعی چگونه خود آگاهی و خود پنداره را تعریف کرده است. و چرا خودهای مختلفی را در موقعیت های مختلف از خود نشان می دهیم؟

فصل چهارم: شناخت اجتماعی

- چگونه فکر می کنیم؟ تفکر خود کار چیست، انواع تفکر خود کار

- طر حواره های ذهنی و طبقه بندی آنها

- پردازش دو گانه، شهود و منطق

- تأثیرات مستقیم دو سیستم فکر بر روی هم

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تهیه گزارش علمی در مورد اینکه چرا گاهی مغز ما اشتباه می کند؟ آیا می توانیم به شهردمان اعتماد کنیم؟

فصل پنجم: ادراک شخص

- چگونه برداشت از دیگران را تشکیل می دهیم؟

- اولین برداشت ها، انتظارات و پیشگویی های معطوف به مقصود

- کاربردهای پیشگویی معطوف به مقصود

- چگونه به صورت غیر کلامی ارتباط برقرار کنیم؟

- نظریه اسناد

- خطاهای شناختی به صورت ادراک های معیوب انباشته می شوند.

- فرهنگ و ادراک اجتماعی

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تحقیق در مورد اینکه آیا می توانید بگویید چه موقعی افراد دروغ می گویند؟ و چرا درباره رفتار یکدیگر

اسنادهای معیوب می دهند؟

فصل ششم: نگرش و قانع سازی

- ماهیت و منشا نگرش ها

- انواع نگرشها (نگرش های آشکار در مقابل نگرش های نا آشکار)

- نگرش ها چه زمانی رفتار را پیش بینی می کنند؟ (پیش بینی رفتار های خودانگیخته، پیش بینی رفتارهای سنجیده)

- نگرش ها چگونه تغییر می کنند؟

- تغییر نگرش از طریق تغییر رفتار، بازنگری در نظریه ناهماهنگی شناختی

- پیام های متقاعد کننده و تغییر نگرش

- قدرت تبلیغات (تبلیغات در تغییر نگرش افراد چگونه عمل می کند؟)

- مقاومت در برابر پیام های متقاعد کننده

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: بررسی راهبردهای تلاش برای مقاومت در برابر متقاعد سازی

فصل هفتم: نفوذ اجتماعی و همرنگی نقش های اجتماعی

- همرنگی چیست و چرا روی می دهد؟

- نفوذ اجتماعی اطلاعاتی (نیاز به دانستن اینکه چه چیزی درست است)

- نفوذ اجتماعی هنجاری (نیاز به پذیرفته شدن)

- هم‌رنگی و تأیید اجتماعی

- پیامدهای مقاومت کردن در برابر نفوذ اجتماعی هنجاری

- افراد چه زمانی با نفوذ اجتماعی هنجاری هم‌رنگی می‌کنند؟

- اطاعت از مرجع قدرت

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تحقیق و بررسی مقالات در مورد اینکه چگونه نقش‌های اجتماعی رفتار ما را تغییر می‌دهد؟ چرا نفوذ

اجتماعی اطلاعاتی ما را وسوسه می‌کند؟

فصل هشتم: فرایندهای گروه

- گروه چیست؟ کارکردهای گروه

- رفتار فردی در موقعیت گروهی

- آسان‌سازی (تسهیل) اجتماعی

- تنبلی (اتلاف) اجتماعی

- تفاوت‌های جنسیتی و فرهنگی در تنبلی اجتماعی

- فردیت باختگی (ناشناس ماندن در جمع)

- تصمیم‌گیری گروهی

- قطبی شدن گروه: افراط کردن

- رهبری در گروه

- چرا برخی افراد بیشتر از دیگران کمک می‌کنند؟

- چه شرایطی احتمال کمک رسانی را بیشتر یا کمتر می‌کند؟

- مدل کمک رسانی پنج مرحله‌ای لاتین و دارلی

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: مطالعه مقالات جدید علمی با تأکید بر تفاوت‌های فردی در کمک رسانی، تفاوت‌های بین فرهنگی در

کمک رسانی، بررسی مفاهیم روانشناختی در مورد اینکه چه متغیرهای موقعیتی به کمک رسانی بیشتر یا کمتر در موقعیت‌های

متفاوت می‌انجامد.

فصل نهم: کلیشه‌سازی تعصب و تبعیض

- چگونه کلیشه‌ها به تعصبات تبدیل می‌شود؟

- نظریه تعارض واقع گرایانه
- نظریه سپر بلا
- نظریه هویت اجتماعی
- ما باهیجان‌ات واکنش نشان می دهیم (مدل محتوای کلیشه)
- شخصیت خود کامه
- جهت گیری سلطه اجتماعی
- تعصب دینی
- تعصب مدرن نمادی
- نیکخواهی، خصومت، تعصب دوسو گرا

تکالیف یادگیری: مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: مطالعه و بررسی مقالات علمی در مورد اینکه چگونه می توانیم کلیشه سازی، تبعیض و تعصب را کاهش دهیم؟ به نظر شما آیا تعصب مشکل شخصیتی است؟

فصل دهم: پرخاشگری

- پرخاشگر بودن یعنی چه؟
- تیپ شناسی هایی که انواع مختلف پرخاشگری را تعریف و سازماندهی می کند.
- تداوم پرخاشگری با گذشت زمان
- تشدید پرخاشگری، مراحل تحریک
- مکانیزم های زیستی پرخاشگری
- آیا تاثیرات فرهنگی پرخاشگری را توجه می کند؟
- نقش های جنسیتی و پرخاشگری
- آیا تاثیرات موقعیتی پرخاشگری را توجه می کند؟
- تکالیف یادگیری:** مشارکت فعال در بحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تهیه گزارش علمی در مورد اینکه چگونه میتوان پرخاشگری را مدیریت کرد یا کاهش داد. تهیه گزارش علمی در مورد تخلیه هیجانی و انتقام یا امید به آینده، فرهنگ های صلح والگو سازی بخشش

فصل یازدهم: روابط صمیمانه

- چه چیزی موجب جذب می شود؟ شباهت، مواجهه صرف و مجاورت، برخی ویژگی های جسمانی
- سبک های دلبستگی و معنای آن در روابط
- چگونه تصمیم می گیریم که متعهد شویم؟

- گزینه های رابطه غیر سنتی
- نظریه وابستگی متقابل (نظریه تبادل اجتماعی)
- تفاوت های جنسی در جذب
- تفاوت های جنسی در حسادت
- تفاوت های جنسیتی در بی قید و بندی جنسی
- تکالیف یادگیری:** مشارکت فعال در بحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** تحلیل اینکه چرا جذابیت، حسادت، و بی قید و بندی جنسی در روابط بین مردان و زنان فرق می کند؟

فصل دوازدهم: روانشناسی اجتماعی کاربردی

- روانشناسی اجتماعی چگونه می تواند به پیروی از توصیه پزشکی کمک کند؟ (استفاده از اصول قانع سازی)
- روانشناسی مثبت نگر و سلامت ذهنی (موضوعات تاریخی و آینده در روانشناسی اجتماعی مثبت نگر)
- مدیریت استرس و مشکلات مرتبط با آن
- اختلال استرس پس از آسیب و روانشناسی اجتماعی
- تکالیف یادگیری:** مشارکت فعال در بحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** بررسی مقالات جدید علمی پژوهشی پیرامون موضوعات مطروحه.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

استفاده از شیوه های نوین تدریس همچون روش یادگیری مشارکتی و بحث و تبادل نظر داخل گروه های کلاسی و آرایه جمع بندی کار گروه ها به کلاس و تصحیح و تحلیل آن و تدریس نهایی مباحث توسط استاد

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- هایزنر، توماس. و گودفرد، ویند. (۱۳۹۹). روانشناسی اجتماعی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر ارسباران

منابع فرعی:

- ۱- رومن، جمی.؛ اشنایدر، فرانک. و کوتس، لاری. (۱۳۹۸). روانشناسی اجتماعی کاربردی، آگاهی از مسائل اجتماعی و عملی و رسیدگی به آنها. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر روان
- ۲- بارون، رابرت.؛ بیرن، دان. و برنسکامب، نایلا. (۱۳۹۹). روانشناسی اجتماعی. ترجمه یوسف کریمی. تهران: نشر روان
- ۳- آرونسون، الیوت.؛ ویلسون، تیموتی.؛ آکرت، رابین. و سامرز، ساموئل. (۱۳۹۷). روانشناسی اجتماعی. ترجمه مجید صفاری نیا و پرستو حسن زاده. تهران: نشر ارسباران

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی به شیوه بارش مغزی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده کلاسی و میزان مشارکت فراگیران در بحث‌های کلاسی ۲ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه‌ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان ترم به میزان ۱۵ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۳ نمره

سرفصل درس «مدیریت روابط انسانی در مدرسه»

۱. معرفی درس و منطق آن:

امروزه نقش و تاثیر مهم و ارزشمند "روابط انسانی" در زندگی اجتماعی و سازمان های آموزشی به ویژه مدرسه مورد تاکید صاحب نظران است. بدیهی است انسان در فرایند اجتماعی شدن، برخی از مهارت های ارتباط بین فردی را کسب می کند. اما سطح عملکرد او در این مهارت ها را می توان بهبود بخشید و با مجموعه مستحکمی از دانش نظری، الگوهای مناسب و فرصت های تجربه شخصی می توان فرایند انسان کامل تر شدن او را تا حد زیادی تسريع نمود. یکی از جنبه های طنز آمیز تمدن نوین آن است که اگر چه توسعه ابزارهای مکانیکی ارتباط از آخرین مرزهای دست یافتنی تخیل نیز گذشته است، اما اغلب مردم برقراری ارتباط رویاروی را کاری دشوار می یابند. پس تعجب آور نیست اگر فیلسوف آلمانی کارل یاسپرس مدعی است که: "عالی ترین دستاورد انسان در دنیا، ارتباط شخصیت با شخصیت است." از آنجا که بهره وری یک فرد به عنوان یک مدیر، معلم، پزشک، پرستار، مهندس، وزیر و فروشنده .... از طریق کسب توانایی برقراری یک ارتباط خوب افزایش می یابد، لذا آموزش مهارت های برقراری ارتباط، از رموز موفقیت در محیط های شغلی به شمار می رود. با توجه به اینکه رسالت آموزش و پرورش و در قلب آن مدارس، تولید انسان و انسان سازی با ویژگی های شش ساحت تربیتی به هدف تحقق حیات طیبه است، ضرورت واحد درسی روابط انسانی در مدرسه با هدف آموزش مهارت های برقراری روابط رضایت بخش روشن و آشکار است. این درس به دانشجو معلمان رشته مشاوره کمک می کند تا ارتباط را به عنوان مایه حیات هر رابطه حفظ کنند و قادر باشند تا بر روی بخشی از شکاف های بین فردی خود و دانش آموزان شان در آینده پل ارتباطی ایجاد کنند و توانایی مدیریت بهینه روابط انسانی و انتقال مطلب و گفتگو را به منظور شاه کلید حل مشکلات داشته باشند.

نام درس به فارسی: مدیریت روابط انسانی در مدرسه	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Human Relations Management in school</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با ماهیت ارتباطات آشنا می شود و مدل های ارتباطی مختلف را تشخیص می دهد.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- ارتباطات را به عنوان رفتاری آموختنی پذیرفته و چگونگی تفاهم با دیگران را مورد توجه قرار می دهد تا مهارت های ارتباطی را برای بهره وری بیشتر در محیط مدرسه به کار گیرد.	شایستگی کلیدی: موضوعی
۳- با انواع هوش همچون هوش عاطفی، هوش فرهنگی و نقش آن در ارتباطات انسانی موفق آشنا خواهد شد و دانش خود را در باره تئوری های رهبری، پارادایم انتقادی، نظریه های رهبری در محیط سازمانی مدرسه مورد استفاده قرار می دهد.	CK
	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص رشته روان
	شناسی و مشاوره، متخصص
	علوم ارتباطات و مدیریت

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ماهیت ارتباطات و مدل های ارتباطی

- تعریف ارتباطات و عملکرد آن
- انواع ارتباطات
- چگونگی ارتباط موثر
- کاربرد مدل های ارتباطی
- مفروضه هایی در باره انسان (انسان عقلایی، اقتصادی، انسان اجتماعی با تاکید بر متون اسلامی و دین اسلام)
- نهضت روابط انسانی (مطالعات هاثورن)
- تعریف روابط انسانی و شاخص های آن
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع معرفی شده و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** مرور مقالات علمی پژوهشی درخصوص معیارهای یک ارتباط موثر و ارائه آن در کلاس.

فصل دوم: ارتباطات به عنوان رفتاری آموختنی

- تشخیص بین نظریه شرطی کلاسیک، یادگیری ابزاری یا وسیله ای، یادگیری اجتماعی
- درک بهتر مفهوم تقلید و اثر آن در ارتباطات اجتماعی
- آموزش جرات ورزی، شناخت بهتر بازخورد و اهمیت آن در ارتباطات
- درک بهتر انگیزش، پاداش و ارتباطات
- نفوذ و اثر گذاری بر دیگران از طریق بازخورد
- تفکر ماکیاولیسم و ارتباطات انسانی
- جزم گرایی و ارتباطات
- تکالیف یادگیری:** بحث و تبادل نظر پیرامون مباحث مطرحه در کلاس
- تکالیف عملکردی:** تهیه فیلم کوتاه، کلیپ در مورد روش های آموزش جرات ورزی و اثر بخشی آن در مهارت های ارتباطی

فصل سوم: اثر بخشی در ارتباطات میان فردی

- تعریف گشودگی و ارتباطات منتج از آن، مزایا و معایب خود گشودگی
- تعریف همدلی و تفاوت آن با همدردی در روابط انسانی
- تعریف حمایتگری، مثبت گرایی و تساوی و نقش آن در فراگرد ارتباطات میان فردی
- تکالیف یادگیری:** مطالعه و مشارکت در بحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** هر یک از دانشجویان روابط میان فردی خویش را به لحاظ مقوله های مذکور تحلیل نموده و تجربه زیسته خود را در کلاس بیان نماید.

فصل چهارم: مفهوم خود آگاهی و عوامل حاکم بر آن، شیوه اصلاح خود آگاهی

- فراگرد مفهوم از خود و اصلاح آن
- خود فرهیختگی و مفهوم از خود
- پنجره جوهری و اثربخشی آن در روابط انسانی
- شناخت چرخه میاتی یک رابطه میان فردی و مراحل آن، توصیف مراحل شکل گیری و تضعیف روابط انسانی
- تکالیف یادگیری:** مشارکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** گفتگوی دانشجویان با یکدیگر در مورد ابعاد پنجره جوهری، نوشتن خاطرات توسط دانشجوی به منظور اصلاح خود آگاهی خویش

فصل پنجم: تفاهم با دیگران با تاکید بر مهارت هنر گوش دادن و همدلی

- شیوه های مداخله در بالا بردن توانایی گوش دادن موثر، آثار سوء خنثی بودن یا بی تفاوتی در فراگرد ارتباطی
- تمایل و نزدیکی براساس جاذبه های انسانی و نظریه های مرتبط با اثر نزدیکی
- نزدیکی و ارتباطات بین فرهنگی
- نظریه تعادل و مفروضات اساسی آن
- نظریه تشابه، تشریح رابطه میان جذب و تشابه
- نظریه نیازهای مکمل، تشریح رابطه میان جذب و تفاوت
- تاثیر عوامل روانشناختی همچون اضطراب، تنهایی و انزوا، و پدیده بازگشت به عزت نفس در شکل گیری روابط انسانی
- آزمون های گروه سنجی و فواید آن
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع و شرکت در مباحث کلاسی و پاسخگویی سوالات
- تکالیف عملکردی:** انجام آزمون گروه سنجی در اجتماع کوچک کلاس و ترسیم الگوی ارتباطی آن و بررسی عوامل روانشناختی نتایج حاصل از گروه سنجی

فصل ششم: ارتباطات غیر کلامی (تمایز بین زبان اشاره، زبان عمل و زبان اشیاء)

- تشریح مفهوم "زمان" و "اقسام" فواصل میان فردی "در ارتباطات"
- تشریح اصطلاحات "جنبش و حرکت"، "زبان آوایی" و هماهنگی های عاطفی منتج از آن"، "بن بست دوسویه و نقش آنهادر ارتباطات انسانی
- نقش عامل اعتبار و مشروعیت در روابط انسانی
- تکالیف یادگیری:** حضور فعال در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** بررسی و مطالعه مقالات علمی موجود در مورد هریک از اصطلاحات مورد بحث و تاثیر آن در روابط انسانی و گزارش آن در کلاس

فصل هفتم: ارتباطات دونفره سازمان یافته و سازمان نیافته و ارتباطات در گروه های کوچک

- نیازهای مربوط به همبستگی و تعلق، غلبه، پایگاه، منزلت، قدرت و ارتباطات دونفره
- تحلیل مراوده ای یا تعاملی اریک برن در ارتباطات انسانی
- چارچوب اجتماعی (هنجارها، نقش ها) در ارتباطات انسانی
- انواع گروه های کوچک، پویایی گروه، همناوبی گروه، نفوذ اجتماعی
- مشکل گشایی و تصمیم گیری در گروه، گروه و تفکر خلاق، ساختار گروه، نقش های کارکردی اعضای گروهها، استقرار دستور جلسه و رهبری گروه های کوچک
- نظریه های رهبری و پارادایم انتقادی
- نظریه های رهبری و پارادایم فرانگرا یا پست مدرن
- نظریه های رهبری و پارادایم مشارکتی
- نقش سیک های رهبری در رفتار و روابط انسانی (دستوری، تفویضی، مشارکتی، توجیهی، رهبری تحولی در مدرسه)
- تکالیف یادگیری:** مقایسه انواع نظریه های رهبری و بیان نکات قوت و ضعف
- تکالیف عملکردی:** تشکیل گروه های یادگیری مشارکتی در کلاس و طرح مسئله در گروه و اجرای فرایند مشکل گشایی و تصمیم گیری

فصل هشتم: تعارض و مذاکره

- شکل های متداول تعارض و سطوح تعارض
- تعارض سازنده در برابر تعارض مخرب
- مدیریت حل تعارض و راهکارهای حل تعارض (اجتناب، انطباق، مصالحه، رقابت، تشریک مساعی و...)
- مذاکره و مدل شش مرحله ای آن
- راهبردهای مذاکره
- تکالیف یادگیری:** بحث و تبادل نظر در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** مشاهده روابط انسانی موجود در یک مدرسه و تشخیص تعارضات موجود در آن با ذکر راهکارهای حل تعارض

فصل نهم: ارتباط گریزی

- تعریف ارتباط گریزی و انواع آن (ارتباط گریزی شخصیتی، موقعیتی، وابسته به مخاطب)
- ارتباط گریزی و دنیای سازمانی
- ارتباط گریزی و آموزش
- درمان ارتباط گریزی

تکالیف یادگیری: مطالعه مقالات مرتبط با انواع ارتباط گریزی و درمان

تکالیف عملکردی: تفکر و تامل در خصوص رفتار همکلاسی خود و تشخیص وجود یا عدم وجود ارتباط گریزی در دوستان و تحلیل آن

فصل دهم: انواع هوش و ارتباطات انسانی

- هوش عاطفی و موفقیت های شغلی و اجتماعی

- هوش فرهنگی و ارتباطات انسانی

- مهارت های مدیران (مهارت ادراکی، مهارت فنی، مهارت انسانی)

تکالیف یادگیری: بحث و تبادل نظر در خصوص مباحث مطروحه در کلاس

تکالیف عملکردی: مطالعه جدیدترین مقالات مرتبط و ارائه در کلاس

فصل یازدهم: مدرسه یک سیستم اجتماعی

- اهداف مدرسه و نقش آن در روابط انسانی و انسان سازی

- جوسازمانی حاکم بر مدرسه (جوسازمانی باز، جوبسته یا مسموم، جو خودگردان، جو کنترل شده، جو آشنا)

- نقش مدیر مدرسه در شیوه مدیریت روابط انسانی

- نقش معلمان مدرسه در امور مربوط به روابط انسانی با دانش آموزان و اولیا آنها و همکاران مدرسه

- نقش مربی تربیتی در مدیریت روابط انسانی در مدرسه

- نقش اولیای دانش آموزان در بهبود مدیریت روابط انسانی در مدرسه

تکالیف یادگیری: بحث دانشجویان پیرامون جو سازمانی حاکم بر مدرسه دوره متوسطه خود و تجزیه و تحلیل نقش هریک از کارکنان از جنبه روابط انسانی

تکالیف عملکردی: مصاحبه با یک مدیر مجرب در مدرسه و پرس و جواز او پیرامون سبک مدیریتی و برنامه های بدیع او در خصوص مدیریت روابط انسانی مجموعه خودش و نیز مصاحبه با چند تن از کارکنان آموزشی و اداری همان مدرسه و مقایسه و تحلیل نظرات مطروحه مدیر با کارکنان و ارائه گزارش آن در کلاس.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری: آموزش به شیوه یادگیری مشارکتی و مباحثه گروهی که فرصت تحلیل و مقایسه و نقد دیدگاه ها و رویکردهای مختلف را فراهم کند به نظر ثمر بخش است.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- فرهنگی، علی اکبر. (۱۳۹۸). مبانی ارتباطات انسانی. جلد اول و دوم (چاپ بیست و هشتم). تهران: نشر موسسه خدمات فرهنگی رسا

منابع فرعی:

- ۱- سرمد، غلامعلی. (۱۳۸۹). روابط انسانی در سازمان های آموزشی. تهران: انتشارات سمت
- ۲- فرح بخش، سعید. (۱۳۹۷). مدیریت روابط انسانی در سازمان های آموزشی. تهران: نشر آئیژ

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی به شیوه پرسش و پاسخ و بارش مغزی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده کلاسی و میزان مشارکت فراگیران در بحث های کلاسی ۳ نمره

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان ترم به میزان ۱۴ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۳ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود.

سرفصل درس « نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۱) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

درس نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی یکی از مهم‌ترین دروس رشته مشاوره در دانشگاه‌های کشور و به‌خصوص دانشگاه فرهنگیان به شمار می‌آید. این درس در گذشته نیز جزء دروس تخصصی رشته مشاوره بوده است و برای کمک حرفه‌ای به دانشجویان مشاوره در برخورد و رفتار مناسب با مراجعان و خانواده‌های آن‌ها و ارائه خدمات مشاوره‌ای مناسب برای آنان تدوین شده است. شناخت مفاهیم بنیادی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، علت بیماری روانی، اهداف درمان، فنون و راهبردها، و مراحل مشاوره و درمان و به‌کارگیری آن‌ها در عمل، از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. در این راستا، ایجاد شناخت نسبی در دانشجویان نسبت به مفاهیم پایه نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از نظام‌های متمرکز بر زمینه، افکار، هیجانات، عمل و راهبردها و روش‌های مشاوره‌ای مختلف موردنظر است. تحقق این امر در گرو آن است که دانشجو معلمان، توانایی تحلیل برنامه درسی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی و تطبیق آن با نیازهای خود و دانش آموزان در حین آموزش و ارائه خدمات مشاوره‌ای را کسب نموده و فرصت‌های یادگیری مؤثر و ارتقاء سلامت روانی و رشد همه‌جانبه دانش آموزان را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیط زندگی طراحی نمایند.

نام درس به فارسی: نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۱)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Theories of Counseling and Psychotherapy (1)</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با مطالعه دیدگاه‌ها و نظام‌های گوناگون مشاوره و روان‌درمانی از قبیل نظریه‌های متمرکز بر زمینه و هیجانات و ارتباط آن با مباحث اساسی در حوزه آموزش و پرورش و به‌خصوص ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس، ارتقاء سلامت روان و رفتار کودک و نوجوان را از لحاظ پیدایی شکلی و کنشی و رسیدن به استقلال مورد شناسایی قرار دهد و تحلیل و ارتباط آن با نیازهای دانش آموزان یا مراجعان در موقعیت‌های آموزشی، پرورشی و اجتماعی محل خدمت خود را گزارش نماید.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- ساختار برنامه درسی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، شامل شناخت مفاهیم اصلی هر نظریه، شامل رویکرد هر نظریه نسبت به بیماری و سلامت، اهداف مشاوره و درمان، فرایند درمان، مراحل درمان، مداخلات و راهبردهای مشاوره و درمان را در سطوح شناختی، عاطفی، اجتماعی و رفتاری را تحلیل نماید.	شابستگی کلیدی: موضوعی CK
۳- با شناخت این نظریه‌ها و به‌کارگیری مناسب آن‌ها در عمل، به حل مشکلات و رسیدن به استقلال و سلامت روان دانش آموزان کمک نماید و متناسب با این نیازها خدمات راهنمایی، مشورتی و مشاوره‌ای را در موقعیت‌های آموزشی و پرورشی طراحی و مورد استفاده قرار دهد.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص
	برای تدریس:
	متخصص رشته روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: زمینه‌های درمان اثربخش

- رشد نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی
- درک نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی
- عناصر تغییر مثبت در مراجعان
- درک مفهوم سلامت روان و بیماری
- ویژگی‌های مراجعان موفق
- ویژگی‌های مشاوران و درمانگران موفق
- اتحاد درمانی و اهمیت ارتباط در فرایند مشاوره و روان‌درمانی

فعالیت یادگیری:

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
  - (۲) مطالعه منابع معرفی شده
  - (۳) مشاهده کلاس درس (مستقیم/ فیلم) و تهیه گزارش از کمیت و کیفیت تعامل کلاسی معلم و شاگرد
- فعالیت عملکردی:** با نظر استاد

فصل دوم: نظام‌های مشاوره و روان‌درمانی متمرکز بر زمینه

- فراهم نمودن مشاوره و روان‌درمانی اثربخش
- زمینه‌های درمان اثربخش
- نظام‌های درمانی متمرکز بر زمینه
- مروری بر نظام‌های درمانی متمرکز بر زمینه
- زیگموند فروید و روان‌تحلیلی کلاسیک
- آلفرد آدلر و روانشناسی فردی
- فرویدی‌های جدید: روان‌شناسی تحلیلی، روان‌شناسی من، روابط شیء و روان‌شناسی خود
- درمان روان‌پویشی مختصر و کوتاه‌مدت

فعالیت یادگیری:

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
  - (۲) مطالعه منابع معرفی شده
  - (۳) مشاهده کلاس درس (مستقیم/ فیلم) و تهیه گزارش از کمیت و کیفیت تعامل کلاسی معلم و شاگرد
- فعالیت عملکردی:**

دانشجویان بارانمایی استاد مربوطه در قالب جدول یا نمودار ویژگی‌های نظام‌های مشاوره‌ای متمرکز بر زمینه را توصیف و مورد مقایسه قرار داده و نتایج را در کلاس گزارش نمایند.

فصل سوم: نظام‌های مشاوره و روان‌درمانی متمرکز بر هیجانات

- مروری بر نظام‌های درمانی متمرکز بر هیجان
- کارل راجرز و مشاوره شخص-محوری
- درمان وجودی
- گشتالت درمانی
- اساس رویکردهای متمرکز بر هیجانات و احساسات
- درمان ارتباطی اریک برن

فعالیت‌های یادگیری

- ۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح‌شده
- ۲) مطالعه متون و منابع معرفی‌شده
- ۳) مشاهده کلاس درس (مستقیم/فیلم) و تهیه گزارش از کمیت و کیفیت تعامل کلاسی معلم و شاگرد

فعالیت‌های عملکردی:

دانشجویان بارانمایی استاد مربوطه در قالب جدول یا نمودار ویژگی‌های نظام‌های مشاوره‌ای متمرکز بر هیجانات را توصیف و مورد مقایسه قرار داده و نتایج را در کلاس گزارش نمایند.

۱. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح‌شده است. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق‌تر، یادگیری بهتر و به‌کارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی آموزشی و آموزش درس نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها هست.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- سلیگمن، لیندا و ریچنبرگ، لوری دبلیو. (۱۳۹۹). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه جمشید جراره. چاپ ششم (ویراست چهارم). تهران: انتشارات آوای نور

منابع فرعی:

- کری، جرالده. (۱۳۹۸). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات ارسباران
- پروچاسکا، جیمز او و نورکراس، جان سی. (۱۳۹۴). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات رشد
- شفیق آبادی، عبدالله و ناصری، غلامرضا. (۱۳۹۸). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، کوتاه پاسخ، بسته پاسخ، چندگزینه‌ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان‌ترم به میزان ۱۵

نمره

ارزشیابی فرآیند: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده کلاسی ۲ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۳ نمره

سرفصل درس «نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۲)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

درس نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی یکی از مهم‌ترین دروس رشته مشاوره در دانشگاه‌های کشور و به‌خصوص دانشگاه فرهنگیان به شمار می‌آید. این درس در گذشته نیز جزء دروس تخصصی رشته مشاوره بوده است و برای کمک حرفه‌ای به دانشجویان مشاوره در برخورد و رفتار مناسب با مراجعان و خانواده‌های آن‌ها و ارائه خدمات مشاوره‌ای مناسب برای آنان تدوین شده است. شناخت مفاهیم بنیادی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، علت بیماری روانی، اهداف درمان، فنون و راهبردها، و مراحل مشاوره و درمان و به کارگیری آن‌ها در عمل، از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. در این راستا ایجاد شناخت نسبی در دانشجویان نسبت به مفاهیم پایه نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از نظام‌های متمرکز بر زمینه، افکار، هیجانات، عمل و راهبردها و روش‌های مشاوره‌ای مختلف مورد نظر است. تحقق این امر در گرو آن است که دانشجویان توانایی تحلیل برنامه درسی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی و تطبیق آن با نیازهای خود و دانش آموزان را در حین آموزش و ارائه خدمات مشاوره‌ای لازم کسب نموده و فرصت‌های یادگیری مؤثر و ارتقاء سلامت روانی و رشد همه‌جانبه دانش آموزان را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیط زندگی طراحی نمایند.

نام درس به فارسی: نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۲)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Theories of Counseling and Psychotherapy</i> (۲)	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با مطالعه دیدگاه‌ها و نظام‌های گوناگون مشاوره و روان‌درمانی از قبیل نظریه‌های متمرکز بر زمینه و هیجانات و ارتباط آن با مباحث اساسی در حوزه آموزش و پرورش و به‌خصوص ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس، ارتقاء سلامت روان و رفتار کودک و نوجوان را از لحاظ پیدایی شکلی و کنشی و رسیدن به استقلال مورد شناسایی قرار دهد و تحلیل و ارتباط آن با نیازهای دانش آموزان یا مراجعان در موقعیت‌های آموزشی، پرورشی و اجتماعی محل خدمت خود را گزارش نماید.	زمان درس: ۳۲ ساعت
۲- ساختار برنامه درسی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی، شامل شناخت مفاهیم اصلی هر نظریه، شامل رویکرد هر نظریه نسبت به بیماری و سلامت، اهداف مشاوره و درمان، فرایند درمان، مراحل درمان، مداخلات و راهبردهای مشاوره و درمان را در سطوح شناختی، عاطفی، اجتماعی و رفتاری را تحلیل نماید.	شایستگی اساسی: موضوعی CK
۳- با شناخت این نظریه‌ها و به کارگیری مناسب آن‌ها در عمل، به حل مشکلات و رسیدن به استقلال و سلامت روان دانش آموزان کمک نماید و متناسب با این نیازها خدمات راهنمایی، مشورتی و مشاوره‌ای را در موقعیت‌های آموزشی و پرورشی طراحی و مورد استفاده قرار دهد.	پیش‌نیاز: نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی (۱)
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: نظام‌های مشاوره و روان‌درمانی متمرکز بر افکار

- مروری بر نظام‌های درمانی متمرکز بر افکار
- آلبرت ایس و رفتاردرمانی عقلانی هیجانی
- آرون بک و درمان شناختی
- ذهن آگاهی مبتنی بر شناخت درمانی

فعالیت‌های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده

فعالیت‌های عملکردی:

- (۱) دانشجویان باراهنمایی استاد مربوطه در قالب جدول یا نمودار ویژگی‌های نظام‌های مشاوره‌ای متمرکز بر افکار را توصیف و مورد مقایسه قرار داده و نتایج را در کلاس گزارش نمایند.
- (۲) دانشجویان یک مشکل را انتخاب کنند و برای آن طرح درمان و مشاوره‌ای مناسب بنویسند و آن را در کلاس ارائه دهند.. طرح درمان شامل؛ الف) عنوان مشکل ب) تعاریف رفتاری مشکل ج) اهداف بلندمدت د) اهداف کوتاه‌مدت ه) مداخلات مشاوره‌ای/درمانی و) تشخیص ماهیت طبقه‌بندی مشکل بر اساس *DSM5* منابع مورد استفاده - هر دانشجو در طول ترم حداقل یک طرح درمان بنویسد و آن را در کلاس ارائه کند.

فصل دوم: نظام‌های مشاوره و روان‌درمانی متمرکز بر عمل

- مروری بر نظام‌های درمانی متمرکز بر عمل
- رفتاردرمانی و درمان شناختی-رفتاری
- درمان کوتاه‌مدت راه‌حل محور
- واقعیت درمانی
- رفتاردرمانی دیالکتیکی
- درمان پذیرش و تعهد
- فمینیست درمانی

فعالیت‌های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده

فعالیت‌های عملکردی:

- دانشجویان باراهنمایی استاد مربوطه در قالب جدول یا نمودار ویژگی‌های نظام‌های مشاوره‌ای متمرکز بر عمل را توصیف و مورد مقایسه قرار داده و نتایج را در کلاس گزارش نمایند.

فصل سوم: نظام‌های درمانی دیگر

- رویکردهای نظام خانواده
- درمان‌های یکپارچه نگر و التقاطی
- درک نظام‌های درمانی
- درک انسجام نظام‌های درمانی

فعالیت‌های یادگیری

(۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

(۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده

فعالیت‌های عملکردی:

دانشجویان با راهنمایی استاد مربوطه در قالب جدول یا نمودار ویژگی نظام‌های مشاوره‌ای یکپارچه نگر و التقاطی را توصیف و مورد مقایسه قرار داده و نتایج را در کلاس گزارش نمایند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق‌تر، یادگیری بهتر و به کارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی آموزشی و آموزش درس نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- سلیگمن، لیندا و ریچنبرگ، لوری دبلیو. (۱۳۹۹). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه جمشید جراره. چاپ ششم (ویراست چهارم). تهران: انتشارات آوای نور

منابع فرعی:

- کری، جرال.د. (۱۳۹۸). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات ارسباران

- پروچاسکا، جیمز او و نورکراس، جان سی. (۱۳۹۴). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات رشد

- شفیع‌آبادی، عبدالله و ناصری، غلامرضا. (۱۳۹۸). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، کوتاه پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه‌ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان‌ترم به میزان ۱۵ نمره
ارزشیابی فرآیند: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی شده کلاسی ۲ نمره
ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۳ نمره

سرفصل درس: «تمرین فنون مشاوره (۱)»

۱. معرفی درس و منطق آن:

به کارگیری آموخته‌های نظری هر درس در هر رشته تحصیلی به صورت عملی، دانشجو را برای ورود به بازار کار آماده می‌سازد. درس تمرین عملی مشاوره به عنوان یکی از دروس تخصصی مشاوره تاکنون در دانشگاه‌های مختلف کشور ارائه می‌شده است. با توجه به ضرورت وجود این درس برای مشاوران متخصص، تمرین عملی فنون مشاوره آموخته‌های نظری دانشجویان را با کاربرد عملی ادغام نموده و شرایط حرفه‌ای دانشجو را برای کار در مدارس و بادانش آموزان فراهم می‌سازد.

شناخت فنون، راهبردها، روش‌ها و مهارت‌های راهنمایی و راهبردها، روش‌ها و مهارت‌های پایه‌ای مشاوره و تمرین عملی آن‌ها برای کمک به مشاور در فرایند مشاوره با افراد نیازمند و ارائه خدمات مشاورتی به معلمان از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. در این راستا ایجاد شناخت نسبی در دانشجویان نسبت به کاربرد فنون مختلف در موقعیت‌های مناسب و گوناگون و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از فنون مربوط به هر نظام و کاربرد آن برای مراجع خاص خود مورد نظر است. تحقق این امر در گرو آن است که دانشجویان توانایی تحلیل برنامه درسی تمرین فنون عملی مشاوره و تطبیق آن با نیازهای خود، معلمان و دانش آموزان را حین آموزش و ارائه خدمات مشاوره‌ای لازم را کسب نموده و فرصت‌های یادگیری مؤثر برای دانش آموزان و مراجعین را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیط زندگی طراحی نمایند.

نام درس به فارسی: تمرین عملی فنون مشاوره (۱) نام درس به انگلیسی: <i>Practicum of Counseling Technique (1)</i>	مشخصات درس
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱. فنون، روش‌ها، راهبردها و مهارت‌های راهنمایی و مصاحبه مشاوره‌ای را در آزمایشگاه به صورت عملی به کار گیرد و ضمن برقراری ارتباط آن‌ها با مباحث اساسی در حوزه آموزش و پرورش و به خصوص ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس، نحوه و چگونگی کار حرفه‌ای مشاوره را مورد شناسایی قرار دهد. تحلیل و ارتباط این درس را با نیازهای دانش آموزان یا مراجعین در موقعیت‌های آموزشی، پرورشی و اجتماعی محل خدمت خود را گزارش نماید.</p> <p>۲. ساختار برنامه درسی تمرین فنون عملی مشاوره، شامل شناخت و به کارگیری فنون، روش‌ها، مهارت‌ها و راهبردهای راهنمایی و پایه‌ای مشاوره و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از فنون مربوط به هر نظام مشاوره و روان درمانی و نحوه کاربرد هر نظام و راهبردهای آن را در موقعیت‌های مختلف آموزشی و درمانی در جهت کمک به مراجعین در سطوح شناختی، عاطفی، اجتماعی و رفتاری تحلیل نماید. بر این اساس نیازهای دانش آموزان را بهتر درک نماید و متناسب با این نیازها، خدمات راهنمایی، مشاورتی و مشاوره‌ای را در موقعیت‌های آموزشی و پرورشی طراحی و استفاده نماید.</p>	نوع درس: نظری
	تعداد واحد: ۲
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی: موضوعی CK
	پیش نیاز: همزمان با
	درس نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۱)
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص رشته روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: فنون غیراستاندارد راهنمایی

- مشاهده
- گروه سنجی
- شرح حال نویسی
- مقیاس درجه بندی
- ثبت روایتی
- مطالعه موردی
- مصاحبه

فعالیت یادگیری:

(۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

(۲) مشاهده کلاس درس و تمرین های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- (۱) اعضای کلاس به گروه های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- (۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.
- (۳) دانشجویان فنون فوق را در کلاس بر روی افراد همکلاسی خود اجرا کنند و نتایج را به بحث بگذارند.
- (۴) دانشجویان فنون فوق را در محیط های واقعی و بر روی افراد واقعی اجرا کنند و نتایج را در کلاس مورد بحث قرار دهند.

فصل دوم: فنون استاندارد راهنمایی

- آزمون های استعداد
- آزمون های پیشرفت
- آزمون های علایق
- آزمون های شخصیت

فعالیت یادگیری:

(۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

(۲) مشاهده کلاس درس و تمرین های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- (۱) اعضای کلاس به گروه های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- (۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.

- ۳) دانشجویان فنون فوق را در کلاس بر روی افراد همکلاسی خود اجرا کنند و نتایج را به بحث بگذارند.
- ۴) دانشجویان فنون فوق را در محیط‌های واقعی و بر روی افراد واقعی اجرا کنند و نتایج را در کلاس مورد بحث قرار دهند.

فصل سوم: فنون و مهارت‌های آغازین پایه‌ای در مشاوره

- توجه کردن
- گوش دادن فعال
- اعتباربخشی
- جمع‌آوری اطلاعات
- طرح سؤالات هدفمند

فعالیت یادگیری:

۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

۲) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- ۱) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- ۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.
- ۳) دانشجویان فنون فوق را در کلاس بر روی افراد همکلاسی خود اجرا کنند و نتایج را به بحث بگذارند.

فصل چهارم: فنون و مهارت‌های میانی پایه‌ای در مشاوره

- انعکاس دادن احساسات
- انعکاس دادن متن
- همدلی
- خود افشایی
- ارائه بازخورد
- مواجهه سازی
- سکوت
- هدف گذاری

فعالیت یادگیری:

۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

۲) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- ۱) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- ۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.
- ۳) دانشجویان فنون فوق را در کلاس بر روی افراد همکلاسی خود اجرا کنند و نتایج را به بحث بگذارند.

فصل پنجم: فنون و مهارت‌های اختتامی پایه در مشاوره

- اعلام پایان جلسه مشاوره
- ارائه بازخورد پایانی
- جمع‌بندی و خلاصه کردن
- خاتمه دادن

فعالیت یادگیری:

- ۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- ۲) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- ۱) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- ۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.
- ۳) دانشجویان فنون فوق را در کلاس بر روی افراد همکلاسی خود اجرا کنند و نتایج را به بحث بگذارند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی و آزمایشگاه نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق‌تر، یادگیری بهتر و به کارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی آموزشی و پرورشی و به خصوص آزمایشگاه روانشناسی و مشاوره نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها و آوردن کیس واقعی و انجام مصاحبه مشاوره‌ای هست.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی: در رابطه با روش اداره کلاس و چگونگی به کارگیری مداخلات درمانی باید منبع تألیف شود.

منابع فرعی:

- گلدارد، دیوید. (۱۳۹۲). مفاهیم بنیادی و مباحث تخصصی در مشاوره؛ آموزش و کاربرد مهارت‌های خرد در مشاوره فرد. ترجمه سیمین حسینیان. تهران: انتشارات کمال تربیت
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۹۰). فنون و روش‌های مشاوره. تهران: انتشارات چهر
- کنت، کریستین. (۱۳۹۱). فنون پیشرفته مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه مسعود بابازاده. تهران: نشر ساوالان
- کری، جرالده. (۱۳۹۱). مبانی مشاوره و روان‌درمانی. ترجمه سید عبدالله احمدی قلعه. تهران: انتشارات فانوس خیال

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: انجام مصاحبه مشاوره‌ای با یک مورد واقعی. به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: نظم و عملکرد دانشجوی در فعالیت‌های یادگیری و تمرین فنون پیش‌بینی‌شده کلاسی ۱۰ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم و تکالیف عملکردی انجام می‌شود. مبنای ارزشیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک‌ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سایر نکات: لازم به ذکر است که فنون و راهبردهای ارائه‌شده در این سرفصل جهت یادآوری است و این فنون باید به صورت کاملاً عملی در کلاس تمرین، و در فرایند مشاوره با کیس‌های واقعی به کار گرفته شوند. بهتر است کیس واقعی به آزمایشگاه آورده شود و با مصاحبه استاد درس، دانشجویان مشاهده کنند و بعد جلسه را نقد کنند یا از طریق ایفای نقش، فنون به نمایش گذاشته شوند.

سرفصل درس: «تمرین فنون مشاوره (۲)»

۱. معرفی درس و منطق آن

به کارگیری آموخته‌های نظری هر درس در هر رشته تحصیلی به صورت عملی، دانشجویان را برای ورود به بازار کار آماده می‌سازد. درس تمرین عملی مشاوره به عنوان یکی از دروس تخصصی مشاوره تاکنون در دانشگاه‌های مختلف کشور ارائه می‌شده است. با توجه به ضرورت وجود این درس برای مشاوران متخصص، تمرین عملی فنون مشاوره (۲) آموخته‌های نظری دانشجویان را با کاربست عملی ادغام نموده و شرایط حرفه‌ای دانشجویان را برای کار در مدارس و بادانش آموزان فراهم می‌سازد. شناخت فنون، راهبردها، روش‌ها و مهارت‌های پیشرفته‌تر مشاوره و تمرین عملی آن‌ها برای کمک به مشاور در فرایند مشاوره با افراد نیازمند و ارائه خدمات مشورتی در این زمینه به معلمان از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. در این راستا ایجاد شناخت نسبی در دانشجویان نسبت به کاربرد فنون مختلف در موقعیت‌های مناسب و گوناگون و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از فنون مربوط به نظام‌های متمرکز بر زمینه، متمرکز بر افکار، متمرکز بر هیجانات و متمرکز بر عمل و کاربرد آن برای مراجع خاص خود مورد نظر است. تحقق این امر در گرو آن است که دانشجویان توانایی تحلیل برنامه درسی تمرین عملی فنون مشاوره و تطبیق آن با نیازهای خود، معلمان و دانش آموزان را حین آموزش و ارائه خدمات مشاوره‌ای لازم کسب نموده و فرصت‌های یادگیری مؤثر برای دانش آموزان و مراجعین را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیط زندگی طراحی نمایند.

نام درس به فارسی: تمرین عملی فنون مشاوره (۲) به انگلیسی: Practicum of Counseling Technique (2)	مشخصات درس نوع درس: عملی تعداد واحد: ۱ زمان درس: ۳۲ ساعت پیش‌نیاز: تمرین عملی فنون مشاوره (۱) و همزمان با درس نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۲) ارائه شود.
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: ۱. با به کارگیری فنون، روش‌ها، راهبردها و مهارت‌های مصاحبه مشاوره‌ای پیشرفته‌تر به صورت عملی و ارتباط آن با مباحث اساسی در حوزه آموزش و پرورش و به خصوص ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره در مدارس، نحوه و چگونگی کار حرفه‌ای مشاوره را مورد شناسایی قرار دهد و تحلیل و ارتباط آن را با نیازهای دانش آموزان یا مراجعین در موقعیت‌های آموزشی، پرورشی و اجتماعی محل خدمت خود گزارش نماید. ۲. ساختار برنامه درسی تمرین عملی فنون مشاوره، شامل شناخت و به کارگیری فنون، روش‌ها، مهارت‌ها و راهبردهای متمرکز بر زمینه، شناخت، هیجان و عمل مشاوره و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از فنون مربوط به هر نظام مشاوره و روان‌درمانی و نحوه کاربرد هر نظام و راهبردهای آن را در موقعیت‌های مختلف آموزشی و درمانی در جهت کمک به مراجعین در سطوح شناختی، عاطفی، اجتماعی و رفتاری تحلیل نماید. بر این اساس، نیازهای دانش آموزان را بهتر درک نماید و متناسب با این نیازها، خدمات راهنمایی، مشورتی و مشاوره‌ای را در موقعیت‌های آموزشی و پرورشی طراحی و استفاده نماید.	نحوه تدریس: عملی شایستگی اساسی: موضوعی CK استاد متخصص برای تدریس: متخصص مشاوره و روان شناسی

۳. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: فنون و مهارت رویکردهای متمرکز بر زمینه در مشاوره و روان درمانی

- تداعی آزاد
- انتقال
- انتقال متقابل
- تفسیر
- تحلیل رؤیا
- برخورد با مقاومت
- برخورد با تعارض
- برخورد با احساسات
- تحلیل گفتار مراجع

فعالیت یادگیری:

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- (۲) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- (۱) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- (۲) هر دانشجوی با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.

فصل دوم: فنون رویکردهای متمرکز بر شناخت و تفکر در مشاوره و روان درمانی

- شناسایی و ارزیابی شناخت‌های غیرمنطقی
- یادداشت کردن
- آموزش
- مواجهه
- پرسش‌های سقراطی
- بازسازی شناختی
- درجه بندی تجارب
- منحرف ساختن حواس
- تصویرسازی و شبیه سازی
- درجه بندی اعتقادات و باورها
- معرفی کتاب، جزوه و ...

فعالیت یادگیری:

(۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

(۲) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

(۱) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.

(۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.

فصل سوم: فنون و راهبردهای متمرکز بر احساسات و هیجانات در مشاوره و روان درمانی

- تصور بدترین اتفاق ممکن
- ارائه داستان‌های احساسی قوی، استعاره و تمثیل
- استفاده از زبان احساسی
- ترغیب و برانگیختن
- استخراج احساسات نامناسب
- استفاده از شوخی
- تشویق اراده و تصمیم جدی به تغییر
- فنون مقابله با شرم و خجالت
- فنون مقابله با خشم
- فن صندلی خالی
- فن دور چرخیدن و ابراز احساسات

فعالیت یادگیری:

(۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

(۲) مطالعه منابع معرفی شده

(۳) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

(۱) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.

(۲) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.

فصل چهارم: فنون و راهبرد رویکردهای متمرکز بر عمل و رفتار در مشاوره و روان درمانی

- راهبرد آرامش سازی

- ایجاد موقعیت‌های چالش‌انگیز و مقابله با آن‌ها
- ایفای نقش
- ضبط جلسات
- معکوس کردن نقش‌ها
- استفاده از دو صندلی
- گوش دادن به نوارهای اثربخش
- تمرین مهارت‌های جرأت‌ورزی
- حساسیت‌زدایی تدریجی
- غرقه‌سازی
- انزجار درمانی

فعالیت یادگیری:

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- (۲) مشاهده کلاس درس و تمرین‌های انجام شده در آزمایشگاه

فعالیت عملکردی:

- (۳) اعضای کلاس به گروه‌های دو نفره یا چهار نفره تقسیم شوند و فنون مشاوره را به صورت عملی تمرین کنند.
- (۴) هر دانشجو با یک مورد در آزمایشگاه به صورت واقعی مصاحبه مشاوره‌ای انجام دهد و فنون فوق را تا حد امکان در عمل به کار بگیرد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی و آزمایشگاه نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق‌تر، یادگیری بهتر و بکارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی آموزشی و پرورشی و به خصوص آزمایشگاه روانشناسی و مشاوره نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها و آوردن کیس واقعی و انجام مصاحبه مشاوره‌ای می‌باشد.

۴. منابع آموزشی. آزمون کتبی ندارد

منابع اصلی: در رابطه با روش اداره کلاس و چگونگی به کارگیری مداخلات درمانی باید منبع تالیف شود.

منابع فرعی برای مطالعه در کنار تمرین عملی

- گلدارد، دیوید. (۱۳۹۲). مفاهیم بنیادی و مباحث تخصصی در مشاوره؛ آموزش و کاربرد مهارت‌های خرد در مشاوره فرد. ترجمه سیمین حسینیان. تهران: انتشارات کمال تربیت
- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۹۰). فنون و روش‌های مشاوره. تهران: انتشارات چهر
- کنت، کریستین. (۱۳۹۱). فنون پیشرفته مشاوره و روان درمانی. ترجمه مسعود بابازاده. تهران: نشر ساوالان

- کری، جerald. (۱۳۹۱). مبانی مشاوره و روان درمانی. ترجمه سید عبدالله احمدی قلعه. تهران: انتشارات فانوس خیال

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: انجام مصاحبه مشاوره ای با یک مورد واقعی. به میزان ۱۰ نمره

ارزشیابی فرآیند: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری و تمرین فنون پیش بینی شده کلاسی ۱۰ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم و تکالیف عملکردی انجام می شود. مبنای ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سایر نکات: لازم به ذکر است که فنون و راهبردهای ارائه شده در این سرفصل جهت یادآوری است و این فنون باید به صورت کاملاً عملی در کلاس تمرین، و در فرایند مشاوره با کیس های واقعی به کار گرفته شوند یا از طریق ایفای نقش، این فنون به نمایش گذاشته شوند.

سرفصل درس «آسیب شناسی روانی ۱»

۱. معرفی درس و منطق آن:

درس آسیب شناسی روانی، جهت آشنایی دانشجویان با انواع اختلالات روانی و شخصیتی طراحی شده است. در این درس، انواع اختلالات روانی و شخصیتی و طبقه بندی های رایج آن ها تدریس می شود. اهمیت این درس، نقش مهم تشخیص صحیح اختلالات مراجعان در ارائه ی خدمات صحیح مشاوره ای و روان شناختی و پیشگیری از ارائه ی مشاوره های غیرعلمی و نادرست می باشد. دانشجو معلمان در کلاس آسیب شناسی روانی ۱ و ۲ با نشانه های تشخیصی اختلالات روانی آشنا می شوند و نسبت به وجود این نشانه ها در دانش آموزان مدرسه، والدین و کارکنان مدرسه توجه نشان می دهند و در صورت لزوم، نسبت به ارایه مشاوره های حمایتی و ارجاع به منخصص اقدام می کنند.

<p>نام درس به فارسی: آسیب شناسی روانی ۱ نام درس به انگلیسی: <i>psychopathology 1</i></p>	<p>مشخصات درس نوع درس: نظری</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p>	<p>تعداد واحد: ۲</p>
<p>۱- علائم اختلالات روانی را بشناسد.</p>	<p>تعداد ساعت: ۳۲ ساعت</p>
<p>۲- توانایی تشخیص اختلالات روانی در دانش آموزان، والدین و کارکنان را کسب کند.</p>	<p>شایستگی کلیدی: موضوعی CK</p>
<p>۳- با سبب شناسی (فردی و خانوادگی) اختلالات و راهکارهای درمان اختلالات آشنا باشد تا در صورت لزوم بتواند در جهت پیشگیری، بهبود، و یا ارجاع به متخصص اقدام کند.</p>	<p>پیش نیاز: -</p>
	<p>استاد متخصص برای تدریس:</p>
	<p>روان شناس بالینی، روان پزشک</p>

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: اختلالات روانی

- تاریخچه اختلالات روانی
- مفاهیم پایه و آشنایی با واژگان آسیب شناسی (مانند خلق، عاطفه، بینش، ادراک، توهم، هذیان و ...)
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

فصل دوم: اختلالات خلقی

- افسردگی اساسی
- افسرده خویی
- افسردگی فصلی
- اختلال دوقطبی و انواع آن

- اختلال خلق ادواری

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات خلقی به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل سوم: اختلالات وسواس جبری

- اختلال وسواس فکری و عملی و اختلالات مرتبط

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات وسواس اجباری به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل چهارم: اختلالات اضطرابی

- اضطراب اجتماعی

- انواع فوبیا

- اضطراب فراگیر

- پانیک

- اضطراب جدایی

- اختلالات مرتبط با سانحه (اختلال استرس پس از ضربه)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات اضطرابی به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل پنجم: اختلالات مرتبط با رشد یا اختلالات مربوط به کودکان و نوجوانان

- عقب ماندگی ذهنی

- اختلال سلوک

- اختلال بیش فعالی - نقص توجه

- اختلال تیک

- اختلال اضطراب جدایی

- اختلال نافرمانی

تکالیف یادگیری: شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات مرتبط با رشد به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل ششم: اختلالات شخصیت

- انواع اختلالات شخصی: خوشه های A و B و C و سایر
  - اختلالات شخصیت خوشه A (پارانوئید، اسکیزوئید، اسکیزوتایپال)
  - اختلالات شخصیت خوشه B (ضداجتماعی، مرزی، نمایشی، خودشیفته)
  - اختلالات شخصیت خوشه C (اجتنابی، وابسته، وسواسی)
  - سایر اختلالات شخصیت (منفعل - مهاجم، سادیستی، مازوخیستی)
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات شخصیت به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدریس شفاهی

استفاده از ویدئوهای آموزشی برای معرفی اختلالات و علائم آنها
مشارکت فعال دانشجویان در تکالیف عملکردی به صورت گروهی

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- هالجین، ر. پ. و ویتبورن، س. ک. (آخرین سال انتشار). آسیب شناسی روانی (بر اساس DSM ۵). ترجمه یحیی سیدمحمدی. نشر روان.
- ۲- سادوک، ج. و سادوک، و. ا. (آخرین سال انتشار). خلاصه روان پزشکی کاپلان و سادوک. ترجمه فرزین رضاعی. انتشارات ارجمند.

منابع فرعی:

- ۱- انجمن روان پزشکی آمریکا. (آخرین سال انتشار). راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی (DSM-۵). ترجمه فرزین رضاعی و همکاران. انتشارات ارجمند.

- ۲- کرینگ، ا.، جانسون، ش.، دیویسون، ج. و نیل، ج. (آخرین سال انتشار). آسیب شناسی روانی (علم و درمان اختلال های روان شناختی). ترجمه حمید شمسی پور و محسن کچویی. انتشارات ارجمند.
- ۳- مک فارلن، م. (آخرین سال انتشار). خانواده درمانی اختلالات شخصیت. ترجمه شاهمرادی و همکاران. انتشارات دانژه.
- ۴- وایس، ر. (آخرین سال انتشار). آسیب شناسی روانی کودک و نوجوان. ترجمه یحیی سیدمحمدی. انتشارات ارسباران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال انجام می شود (۱۴ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۴ نمره).

سرفصل درس: «آسیب شناسی روانی ۲»

۱. معرفی درس و منطق آن:

درس آسیب شناسی روانی، جهت آشنایی دانشجویان با انواع اختلالات روانی و شخصیتی طراحی شده است. در این درس، انواع اختلالات روانی و شخصیتی و طبقه بندی های رایج آن ها تدریس می شود. اهمیت این درس، نقش مهم تشخیص صحیح اختلالات مراجعان در ارائه ی خدمات صحیح مشاوره ای و روان شناختی و پیشگیری از ارائه ی مشاوره های غیرعلمی و نادرست می باشد. دانشجو معلمان در کلاس آسیب شناسی روانی ۱ و ۲ با نشانه های تشخیصی اختلالات روانی آشنا می شوند و نسبت به وجود این نشانه ها در دانش آموزان مدرسه، والدین و کارکنان مدرسه توجه نشان می دهند و در صورت لزوم، نسبت به ارایه مشاوره های حمایتی و ارجاع به منخصص اقدام می کنند.

نام درس به فارسی: آسیب شناسی روانی ۲ نام درس به انگلیسی: <i>psychopathology 2</i>	مشخصات درس
نوع درس: نظری	تعداد واحد: ۲
تعداد ساعات: ۳۲ ساعت	تعداد ساعات: ۳۲ ساعت
شیاستگی کلیدی: موضوعی	شیاستگی کلیدی: موضوعی
CK	پیش نیاز: آسیب شناسی روانی ۱
استاد متخصص برای	تدریس: روان شناس بالینی، روان پزشک
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	
۱- علائم اختلالات روانی را بشناسد.	
۲- توانایی تشخیص اختلالات روانی در دانش آموزان، والدین و کارکنان را کسب کند.	
۳- جلسه مصاحبه بالینی با مراجع را به اجرا در آورد.	
۴- با سبب شناسی (فردی و خانوادگی) اختلالات و راهکارهای درمان اختلالات آشنا باشد تا در صورت لزوم بتواند در جهت پیشگیری، بهبود، و یا ارجاع به متخصص اقدام کند.	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: اختلالات سایکوتیک

- اسکیزوفرنی و انواع آن
- انواع اختلال های هذیانی
- اختلال اسکیزوفرنی فرم
- اختلال اسکیزوافکتیو
- اختلال روان پریشی مشترک
- اختلال روان پریشی گذرا
- سبب شناسی اختلالات سایکوتیک (زمینه های زیستی، روانی، اجتماعی و خانوادگی)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات سایکوتیک به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل دوم: اختلالات کنترل تکانه و اختلالات خوردن

- اختلال کنترل تکانه

- اختلالات خوردن و تغذیه (بی اشتهاپی عصبی، پرخوری عصبی)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات کنترل تکانه و اختلالات خوردن و تغذیه به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل سوم: اختلالات خواب

- بی خوابی

- وحشت شبانه

- خوابگردی

- نارکولپسی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات خواب به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل چهارم: اختلالات جنسی

- پارافیلیا

- اختلال هویت جنسی

- اختلالات عملکرد جنسی

تکالیف عملکردی: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات خواب و اختلالات جنسی به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل پنجم: اختلالات شناختی و اختلالات مرتبط با مصرف مواد

- اختلالات شناختی (دمانس، دلیریوم)

- اختلالات مرتبط با مصرف مواد

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با ارائه شرح حال کیس های مبتلا به اختلالات شناختی و اختلالات مرتبط با مصرف مواد به بررسی نشانه های تشخیصی در آنها می پردازند.

فصل ششم: معاینه وضعیت روانی

- مصاحبه بالینی

- معاینه وضعیت روانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با روش ایفای نقش، جلسات مصاحبه بالینی و معاینه وضعیت روانی مراجع را در کلاس نمایش می دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدریس شفاهی

استفاده از ویدئوهای آموزشی برای معرفی اختلالات و علائم آنها

اجرای مصاحبه بالینی برای دانشجویان

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- هالچین، ر. پ. و ویتبورن، س. ک. (آخرین سال انتشار). آسیب شناسی روانی (بر اساس DSM 5 ترجمه یحیی سید محمدی. نشر روان.

- سادوک، ج. و سادوک، و. ا. (آخرین سال انتشار). خلاصه روان پزشکی کاپلان و سادوک. ترجمه فرزین رضاعی. انتشارات ارجمند.

منابع فرعی:

- انجمن روان پزشکی آمریکا. (آخرین سال انتشار). راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی (DSM-5 ترجمه فرزین رضاعی و همکاران. انتشارات ارجمند.

- کرینگ، ا.، جانسون، ش.، دیویسون، ج. و نیل، ج. (آخرین سال انتشار). آسیب شناسی روانی (علم و درمان اختلال های روان شناختی). ترجمه حمید شمسی پور و محسن کچویی. انتشارات ارجمند.

- مک فارلن، م. (آخرین سال انتشار). خانواده درمانی اختلالات شخصیت. ترجمه شاهمرادی و همکاران. انتشارات دانژه.

- وایس، ر. (آخرین سال انتشار). آسیب شناسی روانی کودک و نوجوان. ترجمه یحیی سیدمحمدی. انتشارات ارسباران.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال انجام می شود (۱۴ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۴ نمره).

سرفصل درس « مشاوره کودکان »

۱. معرفی درس و منطق آن:

مشاوره کودک به رابطه حضوری بین مشاور و کودک اطلاق می شود که بدان وسیله مشاور به کودک کمک می کند تا تواناییها، امکانات و محدودیت های خود را شناخته و به حل مشکلات اقدام نماید. هدف از مشاوره با کودکان، ابتدا تغییر رفتار، سپس تأمین سلامت روانی و در نهایت کمک به حل مشکلات آنها است. به طور مسلم ارایه خدمات مشاوره ای به کودکان بدون آگاهی از اصول، فنون و روش های مشاوره کودک میسر نمی باشد. بنابراین لازم است دانشجومعلم در دوران تحصیل خود با اصول، فنون و روش های مشاوره با کودکان آشنا شده تا بتواند در آینده در مدارس ابتدایی نقش مشاوره ای خود را به خوبی ایفا نمایند. این درس به عنوان یکی از دروس تخصصی برای دانشجومعلمان رشته راهنمایی و مشاوره محسوب می شود که آمادگی های لازم در آنها برای کار کردن تخصصی با کودکان را فراهم می نماید.

نام درس به فارسی: مشاوره کودکان نام درس به انگلیسی: <i>Children counseling</i>	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری و عملی
۱- از فنون و روش های راهنمایی و مشاوره کودک اطلاعات کافی کسب نموده و می تواند در مشاوره با کودکان بکاربرد.	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۲- شناخت نسبتاً کاملی از ویژگی های جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و اخلاقی کودکان کسب نماید.	تعداد ساعت: ۴۸
۳- با اصول و فنون بازی درمانی آشنا شود و آن را در مشاوره با کودکان بکارگیرد.	شایستگی کلیدی:
۴- به منظور کمک به حل مشکلات کودکان به مشاوره فردی با آنها بپردازد.	موضوعی CK
۵- به منظور کمک به حل مشکلات کودکان، گروه تشکیل داده و به انجام مشاوره گروهی با آنها مبادرت نماید.	پیش نیاز:
۶- با نظریه های مشاوره کودک آشنا شده و می تواند از فنون و روش های درمانی مربوطه، در مشاوره با کودکان بهره ببرد.	استاد متخصص برای تدریس: دارای تخصص مشاوره و روان شناسی و سوابق کار بالینی با کودکان

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: آشنایی با دنیای کودک

- شناخت ویژگی های رشدی کودکان در ابعاد جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و اخلاقی
- آشنایی با نیازهای جسمانی و روانی کودکان
- رشد خودپنداره و اعتماد به نفس کودک

- شناخت و آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان (خودآگاهی، تفکر خلاق، مهارت حل مسئله)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه رشد جسمانی، عاطفی، اجتماعی، شناختی و اخلاقی کودکان و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- تحلیل و مقایسه ویژگی‌های جسمانی، عاطفی، شناختی، اجتماعی و اخلاقی کودکان و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- تحلیل نیازهای جسمانی و روانی کودکان

فصل دوم: فرایند مشاوره با کودکان

- تعاریف راهنمایی و مشاوره کودک
- تاریخچه راهنمایی و مشاوره کودک
- اهداف راهنمایی و مشاوره کودک
- اصول راهنمایی و مشاوره کودک
- خدمات راهنمایی و مشاوره کودک
- روشها و فنون راهنمایی و مشاوره کودک
- مسایل اخلاقی و قانونی در مشاوره با کودکان
- حمایت و پشتیبانی خانواده در مشاوره با کودکان

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه انواع روشها و فنون راهنمایی و مشاوره کودک و بیان تفاوت‌های آنها
- ۴- مقایسه اصول و اهداف راهنمایی و مشاوره کودک و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- اجرای فنون مشاوره کودک توسط دانشجو معلمان با توجه به مشاهدات خود (مستقیم/فیلم) در مورد یک کودک دبستانی و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه از هر کدام از فنون راهنمایی نظیر مشاهده، مصاحبه و....، و ارایه گزارشی از آنها به مدرس

فصل سوم: نظریه‌های مشاوره کودک

-نظریه روان تحلیلی

- نظریه روان‌شناسی فردی
- نظریه روابط شیء
- نظریه دلبستگی بالبی
- نظریه روان‌شناسی خود
- نظریه درمان روان‌پویشی کوتاه مدت
- نظریه مراجع محوری (فردمدار)
- نظریه واقعیت درمانی
- نظریه گشتالت درمانی
- نظریه درمان عقلانی-عاطفی
- نظریه تحلیل ارتباط محاوره‌ای
- نظریه رفتاردرمانی و درمان شناختی-رفتاری
- نظریه درمان کوتاه مدت راه‌حل محور
- نظریه روایت درمانی
- نظریه درمان یکپارچه‌نگر و التقاطی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه نظریه‌های مشاوره کودک با یکدیگر و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای فنون مشاوره کودک مطابق با یک نظریه توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه عملی مشاوره با کودک با توجه به نظریه‌ای خاص توسط دانشجو معلم و ارائه گزارش صوتی-تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل چهارم: مشاوره گروهی با کودکان

- اصول مشاوره گروهی با کودکان
- اهداف مشاوره گروهی با کودکان
- مراحل مشاوره گروهی با کودکان
- فنون مشاوره گروهی در کار با کودکان

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه مشاوره گروهی با کودکان با مشاوره فردی و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- تشکیل گروه و برگزاری حداقل یک جلسه مشاوره گروهی با کودکان مشکل‌دار مدرسه و ارایه گزارش آن به مدرس

فصل پنجم: بازی درمانی

- تعریف بازی و بازی درمانی

- انواع بازی‌ها

- اهمیت و ضرورت بازی درمانی

- اصول بازی درمانی

- فنون بازی درمانی

- ویژگی‌های اتاق بازی درمانی

- محدودیت‌های بازی درمانی

- نظریه‌های خاص بازی درمانی

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه بازی درمانی با سایر رویکردهای مشاوره با کودکان و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده اجرای بازی درمانی با کودکان مطابق با یک نظریه توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارایه گزارش آن در کلاس درس

۲- طراحی و اجرای یک نمونه عملی از بازی درمانی با کودک توسط دانشجو معلم و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل ششم: مشاوره با کودکانی که دچار مشکلات خاص هستند

- مشاوره با کودکان طلاق

- مشاوره با کودکان در خانواده‌های تک والدی

- مشاوره با کودکان خانواده‌های الکلی و معتاد

- مشاوره با کودکان کار و بی‌خانمان

- مشاوره با کودکان در معرض خطر (بهره‌کشی جنسی، آزار و اذیت روانی، افکار خودکشی)
- مشاوره با کودکان داغ‌دیده

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- مقایسه انواع مشاوره با کودکان دچار مشکلات خاص و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای مشاوره فردی با کودکان دچار مشکلات خاص توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه از مشاوره با کودک دارای مشکلات خاص توسط دانشجو معلم و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل هفتم: شناخت و درمان اختلالات رفتاری کودکان

-تعریف اختلال

- انواع اختلالات رفتاری رایج در کودکان دوره ابتدایی و شیوه‌های درمانی آن
- (اضطراب، بزهکاری، پرخاشگری، تیک، دروغ‌گویی، دزدی، شب‌اداری، فرار از مدرسه، گوشه‌گیری، لکنت زبان، لجبازی، ناخن جویدن، فوبی، کج خلقی، خیال‌بافی (رویاپردازی)، کم‌رویی، تقلب، خودنمایی کردن، خودپنداری منفی)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- شناخت انواع مشکلات رفتاری کودکان و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای مشاوره فردی با کودکان دچار اختلالات رفتاری توسط متخصصان (مستقیم/فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارایه گزارش آن در کلاس درس
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه مشاوره با کودک دارای اختلالات رفتاری توسط دانشجو معلم و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و

الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری مشاوره کودکان توسط دانشجومعلم‌ان در موقعیت‌های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیرمستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت‌های مختلف محیط آموزشی می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق؛ قدمی، سیدامیر و رحیمی، حسن. (۱۳۹۹). مشاوره با کودکان دوره ابتدایی. تهران: انتشارات دانشگاه فرهنگیان (زیر چاپ).

- هندرسون، د، ای و تامپسون، ج، ال. (۱۳۹۷). مشاوره کودک جلد اول و دوم، ترجمه فریده همتی. تهران: انتشارات سمت.

منابع فرعی:

- شفیع‌آبادی، عبدالله. (۱۳۹۶). راهنمایی و مشاوره کودک؛ مفاهیم و کاربردها. تهران: انتشارات سمت.

- گلدارد، د. گلدارد، ک. (آخرین سال انتشار). راهنمایی عملی مشاوره با کودکان. ترجمه پرنیانی (آخرین سال انتشار)، تهران: انتشارات رشد.

- جانگسما، آرتور؛ پترسون، مارک و مک‌اینز، ویلیام. (۱۳۸۷). روان‌درمانی کودکان (راهنمای گام به گام درمان مشکلات روانی کودکان). ترجمه سید علی کیمیایی و احمد امیدوار، تهران: انتشارات رشد.

- پروت، تامپسون؛ براون، داگلاس. (۱۳۸۷). روان‌درمانی و مشاوره کودکان و نوجوانان (کاربرد‌های عملی در مراکز درمانی و مدارس). ترجمه حسن فرهی، تهران: انتشارات ارجمند.

- دهقان بنادکی، مریم. (۱۳۹۰). شناخت و درمان مشکلات رفتاری کودکان. تهران: نشر جمال.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش‌بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می‌شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ، بسته‌پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۰ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط مدرس در کارپوشه دانشجومعلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۸ نمره).

سرفصل درس: «مشاوره نوجوانان»

۱. معرفی درس و منطق آن:

تحولات گسترده و سریع جهانی و ملی، اثرات مثبت و بسیاری در فرایند رشد و تحول همه جانبه کودک و نوجوان بر جای گذاشته است. بر اثر این تغییر و تحولات فرهنگی و اجتماعی، ضرورت عرضه خدمات تخصصی مشاوره آشکار شده است. در این بین به علت جوان بودن جمعیت کشور و بخصوص جمعیت عظیم کودک و نوجوان، نیازها و مسائل ویژه این دوره و شرایط سنی خاص آنان، نیاز به ارائه خدمات تخصصی مشاوره به این قشر عظیم و سرنوشت ساز آینده کشور در بین خانواده ها و سازمان ها و نهادهای مربوطه به شدت احساس می شود. در برنامه های دوره کارشناسی مشاوره، جای خالی چنین درسی در بین دروس رشته مشاوره احساس می شد. هم اکنون ضرورت ارائه مشاوره تخصصی با گرایش مشاوره نوجوانان، به منظور پاسخگویی به نیازهای گسترده این قشر پرتلاطم و سرنوشت ساز بخصوص در آموزش و پرورش و برای دانشجو معلمان احساس می شود. شناخت مفاهیم بنیادی دوره نوجوانی، شناسایی نیازها، مراحل رشدی، اهمیت و ضرورت دوران بلوغ در رشد شناختی، اجتماعی، هیجانی، رفتاری و اخلاقی نوجوان و به کارگیری این دانش در مشاوره با نوجوانان، از اهداف مهم این درس به شمار می آید. در این درس ضمن شکل گیری شناخت نسبی دانشجویان نسبت به مفاهیم پایه مشاوره نوجوانان، رسیدن به یک درک کلی و اجمالی از مسائل زمینه ای، افکار، هیجانات، عمل و راهبردها و روش های مشاوره ای مختلف با نوجوانان مورد نظر است. تحقق این امر درگرو آن است که دانشجو معلمان، توانایی تحلیل برنامه درسی مشاوره نوجوانان و تطبیق آن با نیازهای خود و دانش آموزان را کسب نموده و فرصت های یادگیری مؤثر و ارتقاء سلامت روانی و رشد همه جانبه نوجوانان دانش آموز را با بهره گیری از ظرفیت های محیط زندگی طراحی نمایند.

<p>نام درس به فارسی: مشاوره نوجوانان</p> <p>نام درس به انگلیسی: <i>Counseling for Adolescents</i></p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری و عملی</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>هدف کلی از اجرای درس مشاوره نوجوانان تربیت افرادی است که در زمینه تخصصی خود به ارائه خدمات مشاوره ای مؤثر و مفید بپردازند و راجع به موضوعات مربوط به شاخه تخصصی تحقیق نمایند و دروس مربوط به شاخه را در مؤسسات آموزشی در سطح کارشناسی یا پایین تر تدریس کنند.</p> <p>دانشجو باید بتواند:</p> <p>الف) مراحل رشدی نوجوان را بشناسد.</p> <p>ب) مسائل اصلی مؤثر و مرتبط با هر مرحله از رشد نوجوان را بشناسد</p> <p>ج) مسائلی که اثرات نامناسب بر نوجوان دارد را تحلیل کند.</p> <p>د) مسائل قانونی، اخلاقی و حرفه ای مربوط به مشاوره نوجوانان را درک کند.</p> <p>ن) مسائل مربوط به رشد معنوی نوجوان را مورد توجه قرار دهد.</p>	<p>تعداد واحد: ۲ (۱+۱)</p> <p>تعداد ساعت: ۴۸</p> <p>شایستگی کلیدی:</p> <p>موضوعی CK</p> <p>پیش نیاز: -</p> <p>استاد متخصص برای تدریس: متخصص مشاوره و روان شناسی</p>

(و) ضمن آشنایی با وضعیت و شرایط تحولی نوجوان با به‌کارگیری درست اصول و فنون مشاوره، به رشد شخصی، تحصیلی و حرفه‌ای دانش‌آموزان کمک کند.	
--	--

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ویژگی‌های رشدی و مشکلات نوجوانان

- بررسی رشد و تحولات جسمانی- روانی- اجتماعی دوران نوجوانی
- بررسی و مقایسه ویژگی‌های رفتاری نوجوان عادی و نابهنجار
- شناسایی و طبقه‌بندی مشکلات دوران نوجوانی (جسمانی- روانی- خانوادگی- اجتماعی- معنوی-
- اقتصادی- بزهکاری- هویت‌یابی- اعتیاد- فضای مجازی- مسائل جنسی)
- روش‌های پیشگیری و مقابله با مشکلات دوران نوجوانی
- آموزه‌های سالم برای پیشگیری و مقابله با مشکلات نوجوان

فعالیت‌های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح‌شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی‌شده

فعالیت‌های عملکردی:

- (۱) دانشجویان بارانمایی استاد مربوطه یکی از مشکلات دوره نوجوانی را انتخاب و به صورت کتابخانه‌ای علل، شیوع، و راهکارهای آن را توصیف و مورد مقایسه قرار داده و نتایج را در کلاس گزارش نمایند.

فصل دوم: مسائل پایه‌ای در مشاوره نوجوانان

- روش‌های حرفه‌ای پذیرش اولیه نوجوان
- شرح وضعیت ظاهری و روانی
- بررسی واکنش‌های اجتماعی نسبت به مشاور
- سؤالات و نحوه پرسش از نوجوان
- روش‌های فردی مصاحبه با نوجوان
- روش‌های آموزشی برای حل مسائل نوجوان
- روش‌های اجتماعی برای حل مسائل
- روش‌های خانوادگی برای حل مسائل

فعالیت‌های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح‌شده

(۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده

فعالیت‌های عملکردی:

(۱) دانشجویان باراهنمایی استاد مربوطه حداقل با سه نوجوان در محیط واقعی زندگی خود مصاحبه کنند و پس از مصاحبه گزارش کاملی از وضعیت جسمانی و ظاهری، روانی، شیوه گفتار و محتوای گفتار نوجوان را ارائه دهند و نتایج را در کلاس مورد بحث قرار بدهند.

فصل سوم: روش‌های راهنمایی و مشاوره با نوجوانان

- بررسی اهداف مشاوره نوجوانان
- روش‌های ارزیابی مشکلات دوران نوجوانی
- روش‌های مداخله در مشکلات دوران نوجوانی
- روش‌های حمایتی برای حل مسائل
- روش‌های پایان دادن به جلسه مشاوره و ادامه جلسات
- روش‌های پیگیری مسائل نوجوان
- مشاوره فردی با نوجوانان
- مشاوره گروهی با نوجوانان
- مشاوره متأثر از فرهنگ در نوجوانان
- مشاوره با والدین و اولیای مدارس

فعالیت‌های یادگیری

(۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

(۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده

فعالیت‌های عملکردی:

(۱) دانشجویان یکی از مشکلات دوره نوجوانی را انتخاب کنند و برای آن طرح درمان و مشاوره‌ای مناسب بنویسند و آن را در کلاس ارائه دهند. طرح درمان شامل؛ الف) عنوان مشکل ب) تعاریف رفتاری مشکل ج) اهداف بلندمدت د) اهداف کوتاه‌مدت ه) مداخلات مشاوره‌ای/درمانی و) تشخیص ماهیت طبقه‌بندی مشکل بر اساس *DSM5* (منابع مورد استفاده)

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. انجام فعالیت‌های عملکردی برای درک عمیق‌تر،

یادگیری بهتر و به کارگیری آموخته‌ها در موقعیت‌های واقعی آموزشی و آموزش درس مشاوره نوجوانان نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت‌ها است.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- ۱- پروت، ت، براون، د. (آخرین سال انتشار). مشاوره و روان‌درمانی با کودکان و نوجوانان. نظریه‌ها و کاربردهای عملی در مدارس و مراکز درمانی. ترجمه حسن فرهی (آخرین سال انتشار). تهران: نشر ارجمند.
- ۲- خدایاری فرد، م. (آخرین سال انتشار). مسائل نوجوانان و جوانان. چاپ دوازدهم. تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان.

منابع فرعی:

- ۱- احمدی، س، ا. (آخرین سال انتشار). روانشناسی نوجوانان و جوانان. چاپ دهم. اصفهان: مشعل.
- ۲- ستاری، ع. (آخرین سال انتشار). آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان. انتشارات سازمان سمت.
- ۳- گلدارد، د و گلدارد، ک. (آخرین سال انتشار). مشاوره با نوجوانان با رویکرد فعال. ترجمه محمودی قزایی، علیرضایی، یوحناپی. تهران: قطره.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، کوتاه پاسخ، بسته پاسخ، چندگزینه‌ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان‌ترم به میزان ۱۲ نمره

ارزشیابی فرآیند: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت‌های یادگیری پیش‌بینی‌شده کلاسی ۲ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۶ نمره

سرفصل درس «مشاوره گروهی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

انسان موجودی اجتماعی و متأثر از گروه است. انسان در گروه متولد می شود، در گروه، زندگی و کار می کند، و در گروه، بیمار و درمان می شود. یادگیری بین فردی، عامل درمانی گسترده و پیچیده ای است. مشاوره گروهی فرصتی را فراهم می آورد تا اعضای گروه مسائل خود را آزادانه مطرح کنند. بسیاری از افراد بر این باورند که رنج و اندوه آنان منحصر به فرد است. لیکن پس از شنیدن سخنان افراد دیگر و یافتن شباهت های میان خود و دیگران، در می یابند که علیرغم پیچیدگی مشکلات انسانها، بین افراد تشابهات زیادی وجود دارد و آنها می توانند به یکدیگر کمک کنند. یادگیری اجتماعی، عاملی درمانی است که در مشاوره گروهی از آن بهره می گیریم. افراد از رهبر و سایر اعضای گروه یاد می گیرند که چگونه با مشکل روبرو شوند. این رفتارهای تقلیدی حتی اگر کوتاه مدت باشد، به مراجع کمک می کند تا رفتار جدید را بیازماید و برای یادگیری رفتار های سازگارانۀ آمادگی پیدا کند. علاوه بر این، مشاوره گروهی از جهت صرفه جویی در زمان و هزینه، مقرون به صرفه است. خصوصاً برای مشاور مدرسه که مسئولیت پرداختن به مسائل تعداد زیادی از دانش آموزان را بر عهده دارد، روش سودمند و موثری است. مشاوره گروهی نه تنها برای دانش آموزان، بلکه برای والدین آنها و کارکنان مدرسه نیز قابل اجرا و مفید است.

نام درس به فارسی: مشاوره گروهی نام درس به انگلیسی: <i>Group counseling</i>	مشخصات درس
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری و عملی
۱- موضوعات اساسی در کار با گروه و انواع مختلف گروه ها را بداند.	تعداد واحد: ۳ (۲ ن + ۱ ع)
۲- مراحل رشد فرایند گروه را بشناسد.	تعداد ساعت: ۶۴
۳- فرایند کار با گروه بویژه کار با دانش آموزان را بداند.	شایستگی کلیدی: موضوعی
۴- توانایی استفاده از شیوه های راهنمایی و مشاوره گروهی در مدرسه را کسب کند.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص رشته مشاوره و روان شناسی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: آشنایی با گروه

- تاریخچه و خاستگاه گروه
  - تعریف گروه
  - اهداف و کارکردهای گروه
  - پویایی گروه
  - اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره گروهی
- تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با مطالعه سایر منابع، کارکردهای مشاوره گروهی را در کلاس تشریح کنند.

فصل دوم: شناخت خصوصیات، مهارتها و صلاحیت ها

- رهبری گروه

- انواع مشاوره گروهی

- عوامل درمانبخش گروه

- مراحل و فرایند مشاوره گروهی (از آغاز تا پایان)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان، مراحل و فرایند مشاوره گروهی را با روش ایفای نقش در کلاس به اجرا درآورند و آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند.

فصل سوم: کاربرد نظریه های مشاوره گروهی (گلاس، الیس، راجرز، آدلر و...) و مداخله نویسی بر اساس نظریه ها

- نظریه های مشاوره گروهی (گلاس، الیس، راجرز، آدلر و...)

- مداخله نویسی گروهی برای مشکلات شایع دوران دانش آموزی بر اساس نظریه های مشاوره گروهی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از نظریه های مشاوره گروهی، مداخلاتی را برای مسائل مختلف دانش آموزان طراحی و با روش ایفای نقش در کلاس به اجرا درآورند.

فصل چهارم: آشنایی با فرایند کار گروهی

- آشنایی با فرایند کار گروهی در گروه های خاص دانش آموزی

- تشکیل گروه آموزش خانواده برای والدین

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان، فرایند کار با گروه های خاص دانش آموزی و والدین آنها را شناسایی و با روش ایفای نقش در کلاس به اجرا درآورند.

فصل پنجم: شناخت ملاحظات اخلاق حرفه ای در مشاوره گروهی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به صورت عملی، پابندی به ملاحظات اخلاق حرفه ای را در کلاس به اجرا درآورند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

تدریس استاد، پرسش و پاسخ، بحث، کنفرانس دانشجویان، استفاده از اسلاید، فیلم و سایر رسانه ها

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- کوری، جرال و کوری، ماریان اشنایدر. گروه درمانی. ترجمه سیف الله بهاری. نشر روان
- ۲- شچمن، زیپورا. (آخرین سال انتشار). مشاوره و روان درمانی گروهی با کودکان و نوجوانان، نظریه، پژوهش و عمل. ترجمه کیومرث فرحبخش و کاوه صید مرادی. آوای نور

منابع فرعی:

- ۱- کوری، جرال. (آخرین سال انتشار). نظریه و کاربرست مشاوره گروهی. ترجمه کیانوش زهراکار. نشر ویرایش
- ۲- کوری، جرال. (آخرین سال انتشار). مشاوره گروهی از نظریه تا عمل. ترجمه مریم دیبا واجاری و هما رضایی. نشر دریاچه نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهاد در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: آزمون نظری میان ترم (۳ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایان ترم (۱۰ نمره)

کارپوشه: گزارش مشاوره گروهی توسط دانشجویان (۷ نمره)

سرفصل درس «مشاوره خانواده»

۱. معرفی درس و منطق آن:

شیوه بالینی موسوم به خانواده‌درمانی از دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ شکل‌های گوناگونی به خود گرفته است. رویکردهای نظام مند، ساختاری، پویایی، تجربی، .... که همگی با فنون و روش‌های خود به اعضای خانواده کمک می‌کنند تا مشکلات خود را حل کنند. واحد درسی مشاوره خانواده به دانشجویان رشته مشاوره کمک می‌کند تا ضمن آشنایی با این رویکردها، بتوانند به رشد و بهزیستی خانواده، تحکیم خانواده و عملکرد مؤثر خانواده‌ها در عمل کردن به وظایف خود کمک کنند. تاکید مشاوره خانواده و بعد کاربردی و بالینی آن یعنی خانواده‌درمانی، از فرد به سوی ماهیت و نقش افراد در شبکه‌های ارتباطی اولیه مثل ازدواج و خانواده است. در نظر گرفتن فرد به عنوان واحدی از یک نظام بزرگتر نظیر خانواده، ما را قادر می‌سازد تا به دنبال الگوهای تعاملی مکرری بگردیم که شخص عملاً در آنها شرکت دارد. توجه به بافت گسترده‌تری که فرد در آن قرار دارد، مفهوم‌سازی راجع به آنچه شخص انجام می‌دهد، انگیزه‌های آن و نحوه تغییر رفتار از طریق درمان با موفقیت بیشتری همراه خواهد بود. با تمرکز بر اینکه رشد و شکل‌گیری رفتارهای بیمارگون در هر یک از اعضای خانواده را می‌توان نشانه‌ای دال بر وجود فرایندهای تبادلی نادرستی دانست که در نظام خانواده در جریان است. مشاوره خانواده به زوجین و کل خانواده کمک می‌کند تا الگوهای تبادلی خویش را بشناسند و تغییر دهند.

نام درس به فارسی: مشاوره خانواده نام درس به انگلیسی: <i>Family Counseling</i>	مشخصات درس
پایان‌های یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجویان قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری و عملی
۱- بنیادها و مفاهیم خانواده، مشاوره و روان‌شناسی خانواده را بشناسد.	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۲- با مبانی نظری مکاتب کلاسیک و جدید خانواده درمانی آشنا شود و فنون مشاوره خانواده نظیر مصاحبه، ارزیابی و تشخیص مسائل خانواده را بکار بندد.	تعداد ساعت: ۴۸
۳- نحوه استفاده از ابزارهای سنجش خانواده را به صورت عملی بیاموزد.	شایستگی کلیدی:
۴- با توجه به مسائل خانواده، طرح و برنامه مشاوره‌ای طراحی کند و آن را به اجرا درآورد.	موضوعی CK
	پیش‌نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص رشته
	مشاوره و روان‌شناسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مفاهیم خانواده درمانی

- مفاهیم بنیادی خانواده‌درمانی و مشاوره خانواده
- خانواده‌درمانی از سال ۱۹۵۰ تاکنون و مراحل تکامل خانواده‌درمانی و مشاوره خانواده

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و پرسش و مشارکت دانشجویان در بحث‌های گروهی کلاس
تکالیف عملکردی: طراحی یک گزارش علمی از مفاهیم آموخته شده

فصل دوم: مکتب‌ها و نظریه‌های کلاسیک خانواده درمانی

- مکتب‌ها و نظریه‌های کلاسیک خانواده درمانی و مشاوره خانواده شامل هدف، فرایند درمان، تکنیک‌های مصاحبه و ارزیابی خانواده

- طراحی مشاوره خانواده بر اساس نظریه‌های راهبردی، ساختاری، تجربه‌گرایانه، شناختی- رفتاری

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و پرسش و مشارکت دانشجویان در بحث‌های گروهی

تکالیف عملکردی: طراحی جلسات مشاوره خانواده شامل ارزیابی تشخیصی و تدوین گام‌های جلسات مشاوره‌ای با خانواده با توجه به نظریه‌های خانواده درمانی کلاسیک

فصل سوم: مکتب‌ها و نظریه‌های جدید

- مکتب‌ها و نظریه‌های جدید و شیوه‌های معاصر مشاوره خانواده و خانواده درمانی (درمان راه حل محور، درمان روایتی، مدل‌های خانواده درمانی تلفیقی)

- طراحی مشاوره خانواده بر اساس درمان راه حل محور، درمان روایتی، مدل‌های خانواده درمانی تلفیقی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و پرسش و مشارکت دانشجویان در بحث‌های گروهی و کلاسی

تکالیف عملکردی: طراحی و تدوین گام‌های جلسات مشاوره (مصاحبه و ارزیابی تشخیصی، تدوین مداخلات مشاوره‌ای خانواده درمانی با توجه به نظریه‌های خانواده درمانی معاصر)

فصل چهارم: ابزارهای سنجش خانواده

- شناسایی ابزارهای سنجش خانواده و نحوه کاربرد هر یک از آنها

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و پرسش و پاسخ و مشارکت در بحث‌های گروهی و کلاسی

تکالیف عملکردی: اجرای آزمونهای خانواده در فرایند مصاحبه با حداقل ۳ خانواده

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری: تدریس نظری استاد در کلاس و بحث گروهی و اجرای نمونه‌هایی از مصاحبه

خانواده با تأکید بر ارزیابی، تشخیص و تدوین طرح مشاوره و درمان با توجه به نظریه‌های مشاوره خانواده کلاسیک و معاصر

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- نیکولز، م. پ. و شوارتز، راس. (آخرین سال انتشار). خانواده درمانی، مفاهیم و روشها. ترجمه دهقانی، م و همکاران. نشر دانه

منابع فرعی:

۱- مک گلدریک، م. گریس، شلن برگر، س. (آخرین سال انتشار). ژنوگرام (سنجش و مداخله در مشاوره ازدواج و خانواده درمانی). ترجمه بهاری. نشر دانه

۲- هی لی، ج. (آخرین سال انتشار). روند درمانی خانواده. ترجمه محمد باقر ثنائی. ناشر: امیر کبیر

۳- مینوچین، س. و میشین، ج. (آخرین سال انتشار). فنون خانواده درمانی. ترجمه بهاری و سیا. (آخرین سال انتشار). انتشارات رشد

۴- موسوی، ا. (آخرین سال انتشار). خانواده درمانی کاربردی با رویکرد سیستمی. ناشر: دانشگاه الزهرا، پژوهشکده زنان
۵- گلدنبرگ، آ. و گلدنبرگ، ه. (آخرین سال انتشار). خانواده درمانی. ترجمه حسین شاهی رحمانی، ج. و نقشبندی، س. (آخرین سال انتشار). نشر روان

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: پرسش و پاسخ و آگاهی نسبت به نظریه‌های کلاسیک و معاصر مشاوره و روان درمانی
ارزشیابی تکوینی: گزارش از طرح‌های مشاوره و درمان، تدوین ارزیابی، تشخیص و مشاوره خانواده و اجرای یک مصاحبه مبتنی بر نظریه‌های خانواده (۵ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایان ترم (۱۰ نمره)

کارپوشه: تدوین سه گزارش به شکل مورد پژوهی از مصاحبه با سه خانواده شامل ارزیابی تشخیصی، تدوین گام‌های جلسات مشاوره مبتنی بر سه رویکرد آموزش داده شده در کلاس درس به همراه فایل صوتی آن (۵ نمره)

سرفصل درس «مشاوره سلامت روان»

۱. معرفی درس و منطق آن:

طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی سلامت روان، حالتی از بهزیستی است که افراد را قادر می سازد تا تواناییهای خود را تشخیص داده، قادر به کنار آمدن با استرس های معمول زندگی باشند و به عنوان عضوی از جامعه با دیگران همکاری و مشارکت داشته و در حیطه کاری یا تحصیلی خود مفید و سازنده باشند. این سازمان، سلامت را دو حالت سلامتی جسمانی و روانی- اجتماعی در نظر می گیرد و معتقد است که سلامتی تنها فقدان بیماری یا ناتوانی نیست. هم چنین، سلامت روان می تواند سلامت جسمانی را تحت تاثیر قرار دهد. مفهوم سلامت روانی شامل خوب بودن ذهنی، ادراک خودکارآمدی، استقلال و خودمختاری، کفایت و شایستگی، وابستگی میان نسلی و خودشکوفایی توانمندی های بالقوه فکری و هیجانی است. روان شناسی سلامت و مشاوره سلامت روان، شاخه ای از علم روان شناسی و مشاوره است که به پیشگیری از عوامل تهدید کننده سلامت نظیر استرس و فشار روانی، اعتیاد، ضعف در خودآگاهی و عزت نفس و.... می پردازد. دانشجو معلمان در این درس با تعریف، و حوزه های اصلی مشاوره سلامت روان آشنا می شوند و می توانند دانسته ها و مهارت های خود را در محیط مدرسه و در ارتباط با دانش آموزان و والدین آنها و همچنین کارکنان مدرسه بکار بندند.

نام درس به فارسی: مشاوره سلامت روان	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Mental Health Counseling</i>	نوع درس: نظری
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- ضمن آشنایی با تعریف و تاریخچه مشاوره سلامت روان، حوزه های اصلی سلامت روان را شناسایی کند.	تعداد ساعت: ۳۲
۲- با روش های پیشگیری و کنترل عوامل تهدید کننده سلامت روان آشنا شده و دانش و مهارت خود را در این زمینه در محیط مدرسه مورد استفاده قرار دهد.	شایستگی کلیدی:
۳- برنامه های فردی و گروهی ارتقاء سلامت روان را در طراحی و در مدرسه به اجرا درآورد.	موضوعی CK
	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص
	روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: سلامت روانی

- تعریف سلامت روانی

- تاریخچه مشاوره سلامت روان

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: شناسایی کتاب ها، مجلات علمی پژوهشی و سایت های حوزه روان شناسی سلامت

فصل دوم: الگوهای پیشگیری

- آشنایی با انواع الگوهای پیشگیری

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه مطالب تکمیلی در ارتباط با موضوع فصل با استفاده از منابع علمی حوزه سلامت روان، طراحی جلسات مشاوره در ارتباط با بهبود کیفیت زندگی

فصل سوم: استرس و بیماری

- آشنایی با استرس، بیماری و عوامل زیستی روانی اجتماعی تاثیر گذار

- آشنایی با شیوه زندگی، ارتقاء سلامت و پیشگیری از بیماری ها

- آشنایی با شیوه های مقابله با استرس، تعارض و ناکامی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه مطالب تکمیلی در ارتباط با موضوع فصل با استفاده از منابع علمی حوزه سلامت روان، طراحی جلسات مشاوره در ارتباط با سلامت جسمانی

فصل چهارم: سوء مصرف مواد

- آشنایی با سوء مصرف مواد

- شیوه ها و الگوهای پیشگیری و مداخله در بهبود آن

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه مطالب تکمیلی در ارتباط با موضوع فصل با استفاده از منابع علمی حوزه سلامت روان، طراحی جلسات مشاوره در ارتباط با مدیریت استرس

فصل پنجم: خود آگاهی

- آشنایی با روشها و شیوه های خود آگاهی

- ارتقاء عزت نفس

- خود کارآمدی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه مطالب تکمیلی در ارتباط با موضوع فصل با استفاده از منابع علمی حوزه سلامت روان، طراحی جلسات مشاوره در ارتباط با ارتقای سلامت

فصل ششم: ارتقای سلامت روانی

- آشنایی با شیوه های ارتقاء سلامت روانی در خانواده، مدرسه، جامعه و محیط کار

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه مطالب تکمیلی در ارتباط با موضوع فصل با استفاده از منابع علمی حوزه سلامت روان، طراحی جلسات مشاوره در ارتباط با اصلاح عوامل شخصیتی موثر بر سلامت

فصل هفتم: ارتقای سلامت روانی در اسلام

- آشنایی با شیوه های ارتقاء سلامت روانی از نظر اسلام

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی، شرکت فعال در مباحث و پرسش و پاسخ کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه مطالب تکمیلی در ارتباط با موضوع فصل با استفاده از منابع علمی حوزه سلامت روان، طراحی جلسات مشاوره در ارتباط با عوامل موثر بر سلامت نظیر ورزش، کنترل وزن و خواب

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

تدریس با استفاده از روش های فعال نظیر پرسش و پاسخ و مباحثه انتقادی همراه با شرکت فعال دانشجویان و مطالعه منابع علمی موجود در حوزه سلامت انجام می شود. در هر مبحث، جلسات مشاوره سلامت روان طراحی و از طریق ایفای نقش توسط دانشجویان در کلاس به اجرا در می آید.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱. گریک، مارک اس. (آخرین سال انتشار). اصول مشاوره بالینی سلامت روان: درآمدی بر این حرفه. ترجمه دکتر جهانبخش صادقی، (آخرین سال انتشار). انتشارات سازمان سمت.
۲. هرشن سن، د.؛ باور، ب و دینک، م. (آخرین سال انتشار) مشاوره بهداشت روانی، نظریه و عمل. ترجمه محمدتقی منشی طوسی (آخرین سال انتشار). انتشارات آستان قدس رضوی.

منابع فرعی:

۱. آزاد، حسین. (آخرین سال انتشار). روان شناسی سلامت (بهداشت روانی). انتشارات بعثت
۲. آگدن، جین. (آخرین سال انتشار). روانشناسی سلامت (جلد اول و دوم). ترجمه محسن کچویی (آخرین سال انتشار). انتشارات ارجمند
۳. رایین دیماتئو، ام. (آخرین سال انتشار). روانشناسی سلامت جلد اول. ترجمه: محمد کاویانی و دیگران (آخرین سال انتشار). انتشارات سازمان سمت.
۴. رایین دیماتئو، ام. (آخرین سال انتشار). روانشناسی سلامت جلد دوم. ترجمه: سید مهدی موسوی اصل، محمد رضا سالاری فر، مسعود آذربایجانی، اکبر عباسی، (آخرین سال انتشار). انتشارات سازمان سمت.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس و ارزشیابی میان ترم انجام می‌شود (۵ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال انجام می‌شود (۱۰ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۵ نمره)

سرفصل درس « مشاوره اصلاح رفتار »

۱. معرفی درس و منطق آن:

اصلاح رفتار، فنون تغییر رفتار جهت افزایش یا کاهش فراوانی رفتارهاست که به تحلیل و تغییر رفتار انسان می پردازد. منظور از تحلیل، شناسایی روابط علی بین رویداد های محیطی و رفتار است که با هدف فهمیدن دلایل انجام رفتار صورت می گیرد. منظور از تغییر، اجرای روش هایی است که به فرد کمک می کند تا رفتارهای نامطلوبش را تغییر دهد و به جای آن ها، رفتارهای مطلوب را کسب کند. شیوه های اصلاح رفتار طراحی می شود تا با تغییر رفتارهای اجتماعی مهم به بهبود جنبه های مختلف زندگی افراد کمک شود. این درس به دانشجو معلمان کمک می کند تا بر اساس ارزیابی کارکردی رفتار دانش آموزان در مدرسه، برنامه های تغییر و اصلاح رفتار را برای آنها را طراحی کنند و به اجرا درآورند.

نام درس به فارسی: مشاوره اصلاح رفتار	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Behavior Modification Counseling	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- با تعریف، قلمرو و تاریخچه رفتار درمانی آشنا می شود و می تواند روند تحولی این علم را تحلیل کند.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- با استفاده از روش های شرطی سازی پاسخگر، برنامه تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان را طراحی کند و به اجرا درآورد.	شایستگی کلیدی:
۳- با استفاده از روش های شرطی سازی کنشگر، برنامه تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان را طراحی کند و به اجرا درآورد.	موضوعی CK
۴- با استفاده از روش های شناختی، برنامه تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان را طراحی کند و به اجرا درآورد.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص روان
	شناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تغییر رفتار

- اول تعریف قلمرو تغییر رفتار و رفتار درمانی
- تاریخچه تحول تغییر رفتار و رفتار درمانی
- تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی: تحلیل تاریخچه تغییر رفتار و رفتار درمانی

فصل دوم: برنامه تغییر رفتار

- برنامه تغییر رفتار و رفتار درمانی

- روش های سنجش در تغییر رفتار و رفتار درمانی

- روش های پژوهش در تغییر رفتار و رفتار درمانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: مقایسه روش های مختلف پژوهش در تغییر رفتار و رفتار درمانی

فصل سوم: نظریه های تغییر رفتار

- نظریه های شرطی سازی

- نظریه های شناختی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: مقایسه نظریه های شرطی سازی و شناختی و بررسی موارد کاربرد هر یک از آنها

فصل چهارم: روش ها و فنون تغییر رفتار در شرطی سازی پاسخگر

- روش ها و فنون برخاسته شرطی کردن و خاموشی پاسخگر

- شرطی سازی تقابلی

- درمان های بیزاری آور

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: طراحی برنامه تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان بر اساس روش های مختلف شرطی سازی پاسخگر

فصل پنجم: روش ها و فنون تغییر رفتار در شرطی سازی کنشگر

- روش ها و فنون برخاسته از نظریه شرطی سازی کنشگر

- روش های افزایش رفتارهای مطلوب موجود

- روش های ایجاد رفتار تازه

- روش های نگهداری و گسترش رفتارهای مطلوب

- روش های کاهش و حذف رفتارهای نامطلوب

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: طراحی برنامه تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان بر اساس روش های مختلف شرطی سازی کنشگر

فصل ششم: روش ها و فنون تغییر رفتار در نظریه های شناختی

- روش ها و فنون برخاسته از نظریه های شناختی

- روش ها و فنون برخاسته از نظریه یادگیری اجتماعی بندورا

- روش ها و فنون برخاسته از نظریه های شناختی (شناخت درمانی)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: طراحی برنامه تغییر و اصلاح رفتار دانش آموزان بر اساس روش های شناختی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

بخش نظری با تدریس استاد و پرسش و پاسخ و شرکت فعال دانشجویان و ارائه محتوای مرتبط با فصل های درسی با استفاده از سایر منابع توسط دانشجویان انجام می شود. در بخش عملی، پس از آشنایی با روش های عملی تغییر و اصلاح رفتار، دانشجویان به صورت عملی، دانش خود را برای کیس انتخابی خود مورد استفاده قرار می دهند و به صورت تکالیف عملکردی به کلاس ارائه می کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- سیف، علی اکبر. (آخرین سال انتشار).، تغییر رفتار و رفتار درمانی، نظریه ها و روش ها. نشر دوران

۲- میلتن برگر ریموند، جی. (آخرین سال انتشار). اصول و روش های تغییر و اصلاح رفتار. ترجمه شهناز محمدی و کبری جمشیدی. نشر ارسباران

منابع فرعی:

۱- داگلاس، یو. (آخرین سال انتشار). اصلاح رفتار کودکان، مشکلات رفتاری کودکان. ترجمه سیاوش جمال فر. نشر ویرایش

۲- موریس، ریچارد. (آخرین سال انتشار). اصلاح رفتار کودکان. ترجمه ناهید کسائی. مرکز نشر دانشگاهی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس و آزمون میان ترم انجام می شود (۵ نمره)

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال انجام می شود (۱۰ نمره)

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۵ نمره)

سرفصل درس « مشاوره بحران »

۱. معرفی درس و منطق آن:

زندگی گذر از بحران‌هاست. بحران شدیدترین ضربه روانی است و بیشترین آشفته‌گی فردی، خانوادگی و اجتماعی را بوجود می‌آورد. آسیب‌های روانی ناشی از بحران از لحظه اتفاق شروع می‌شود و ممکن است تا چند نسل را هم دربرگیرد. از سوی دیگر بحران بالقوه فرصت رشد و تعالی را به همراه دارد. پیشگیری از آسیب و کمک به رشد بازماندگان، نیازمند مداخلات تخصصی تحت عنوان «مشاوره بحران» است. این درس به دانشجویان کمک می‌کند تا شرایط بحرانی را تشخیص دهند. بتوانند در شرایط فوریت‌های روانی مداخله کنند. در بلایای طبیعی، خودکشی، سوگ، طلاق، اعتیاد، تجاوز، خیانت و خشونت، خدمات مشاوره‌ای و حمایت‌های روانی اجتماعی را در اختیار آسیب‌دیدگان قرار دهند و از بروز آسیب‌ها و اختلالات روانی پیشگیری کنند. به بازماندگان بحران کمک کنند که بحران را بخوبی پشت‌سر بگذرانند و به زندگی عادی و حتی بهتر برگردند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: مشاوره بحران نام درس به انگلیسی: <i>Crisis Counseling</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲ واحد	
تعداد ساعت: ۳۲ ساعت	
شایستگی کلیدی: موضوعی CK	
پیش‌نیاز: -	
استاد متخصص برای تدریس:	
متخصص روان‌شناسی و مشاوره	
	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
	۱- شرایط بحرانی را تشخیص دهد.
	۲- بحران را تجزیه و تحلیل کند.
	۳- مداخلات پیشگیری از آسیب‌های روانشناختی در بحران را بکار بندد.
	۴- با آسیب‌دیدگان و بازماندگان بحران، مشاوره موثر انجام دهد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مفاهیم و کلیاتی درباره بحران

- تعریف استرس
- تعریف بحران
- تفاوت بین استرس و بحران
- انواع واکنش‌ها به بحران
- انواع بحران
- ویژگی‌های بحران
- اثرات و پیامدهای روانشناختی بحران
- اختلالات روانی ناشی از بحران.

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان، نمونه هایی از بحران های داخلی و بین المللی را شناسایی و ویژگی ها و پیامدهای آنها را مورد بررسی قرار دهند.

فصل دوم: اصول مداخله در بحران

- اصول عمومی مداخله در بحران
- اصول حرفه ای مداخله در بحران
- اصول اخلاقی مداخله در بحران

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان، نمونه هایی از بحران های داخلی و بین المللی را شناسایی و اصول عمومی، حرفه ای و اخلاقی مداخله در آن بحران را مورد بررسی قرار دهند.

فصل سوم: فنون مداخله در بحران

- فنون تسکینی (شامل: انبساط عضلانی، تنش زدایی، تنظیم تنفس، تمرین تمرکز)
- فنون حمایتی (شامل: برقراری رابطه حمایتی، ایجاد امید، اطمینان بخشی)
- فنون راهنمایی و جهت دهی (شامل: حل مساله و اقدام عملی، بینش دهی، فنون نفوذی، تشویق، تغییر محیطی، ارجاع)
- فنون مشاوره و رواندرمانی در بحران (شامل: حساسیت زدایی، مواجهه، حساسیت زدایی و بازپردازش حرکت چشم *EMDR* درمان واقعیت مجازی *Virtual Therapy*، درمان های معنوی، شناخت درمانی، خانواده درمانی و گروه درمانی)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان، نمونه هایی از فنون مداخله در بحران با روش ایفای نقش در کلاس به اجرا در آورند.

فصل چهارم: مداخلات اولیه در بحران

- سنجش و ارزیابی آسیب دیدگان بحران (شامل: ابعاد سنجش در بحران، اصول سنجش در بحران، محورهای سنجش در بحران)
- امداد روانی اولیه در بحران (شامل: سطوح و ابعاد امداد اولیه در بحران، استرس زدایی، بازگویی روانشناختی، مراکز حل بحران، مشاوره تلفنی)

- فوریت های روانپزشکی (شامل: مداخله در خودکشی، مداخله در موارد پرخاشگری و خشونت)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان، مراکز مسئول مداخلات اولیه در بحران را شناسایی و کارکرد آنها را به کلاس معرفی کنند.

فصل پنجم: مداخله در بحران های خاص

- مداخله تلفنی و برخط بحران

- مداخله در حوادث و بلایای طبیعی
- مداخله در سوگ و فقدان
- رشد پس از بحران
- بهداشت روانی کارکنان بحران

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به انتخاب خود یک مداخله در بحران خاص را در کلاس به اجرا درآورند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره گیری از فرصتهای یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می باشد که منجر به درک عمیق تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره توسط دانشجو معلمان در موقعیت های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیرمستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت های مختلف محیط آموزشی می باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- احمدی، خدابخش. (۱۳۹۹). کتاب جامع مداخلات روانشناختی در بحران (مبانی، روش ها و فنون). تهران: نشر دانژه

منابع فرعی:

- ۱- احمدی، خدابخش. (۱۳۹۵). روشها و فنون مداخله در بحران، ویراست دوم. موسسه هلال
۲. علیزادگان و همکاران. (۱۳۸۸). حمایت های روانی- اجتماعی در زلزله و حوادث غیرمترقبه، کتابچه آموزشی برای متخصصین بهداشت روان (روانپزشکان و روانشناسان بالینی) ناشر: وزرات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی دفتر سلامت روانی، اجتماعی و مدارس اداره سلامت روان
۳. لیز فلینت و همکاران. (۱۳۸۵). راهنمای آموزشی حمایت های روان شناختی. ترجمه فرید براتی سده و همکاران. تهران: انتشارات رشد
۴. هرزنایک، جان. اچ. و مک کواید، شارون. (۱۳۸۲). مقابله بلایا، راهنمای کاربرد مداخلات روانی اجتماعی. ترجمه باقری-یزدی، یدعباس، براتی سده فرید. تهران: نشر آوریج

۴. Brymer, M., Jacobs, a., (۲۰۰۶), Psychological First Aid (Field operations Guide), National center for PTSD,
۵. Figley, C. (۱۹۸۶). Traumatic stress: the role of the family and social support system'a, in C. Figley (ed) (۱۹۸۶) Trauma and its wake: Volume ۲: post traumatic stress disorder: theory, research and treatment, New York: Brunner-Mazel.

۶. James K. Richard, Gilliland, B. E (۲۰۱۲) Crisis Intervention Strategies, ۷th Edition Thomson. Brooks/Cole.
۷. Raphael, B. (۲۰۰۰). Disaster mental health response handbook: An educational resource for mental health professionals involved in disaster management. New South Wales, Australia: New South Wales Institute of Psychiatry.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیتهای آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال انجام می شود (۱۲ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۶ نمره).

سرفصل درس « مشاوره با دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری »

۱. معرفی درس و منطق آن:

دانشجویان رشته مشاوره در مدارس گهگاه با دانش آموزانی مواجه خواهند شد که در یک یا چند درس از سایر دانش آموزان عقب افتاده اند. غالباً برچسپ نامناسب عقب مانده ذهنی نخستین تصویری که به ذهن معلمان در مورد چنین شاگردانی خطور می کند. در طی آشنایی یا گروه کودکان ناتوان در یادگیری، دانشجویان بتدریج قادر خواهند بود تفاوت هایی بین کودکان ناتوان از نظر ذهنی با گروه دانش آموزان عقب افتادگان درسی قائل شوند. شاخه های متعدد علم از جمله پزشکی، زبان شناسی، روان شناسی و آموزش و پرورش کودکان با نیازهای ویژه به این حیطه کمک کرده اند. حاصل این چند رشته ای بودن، به وجود آمدن اصطلاحات و تعاریف متعددی بوده است. در تعاریف واژگان فنی و ویژگی های اختلالات یادگیری چهار دوره مهم مطرح است که عمده تاً در تعریف معیارهای عصب شناختی، رفتاری، شناختی و آموزشی نقش بسزائی دارد. صاحب نظران حیطه اختلالات یادگیری، اختلاف بین توانایی بالقوه و عملکرد واقعی کودکان به همراه اختلالات زبانی، ادراکی، نارسایی های فراشناختی، مشکلات اجتماعی- عاطفی، مشکلات حافظه ای و مشکلات کاستی توجه و بیش فعالی را نیز مطرح می سازند. بیشتر متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که دانش آموزان با ناتوانی در یادگیری گروهی ناهمگن اند. به همین دلیل ضرورت دارد این دسته از کودکان از نظر مشکلات شناختی، پیشرفت تحصیلی، مشکلات اجتماعی و هیجانی مورد مطالعه قرار گیرند و ناهمگنی ها و توانمندی های آنها را دسته بندی و تدوین شوند. دانشجویان رشته مشاوره با گذراندن این واحد درسی به صورت نظری و عملی با اصطلاح اختلال یادگیری آشنا می شوند و به تعریفی جامع از این دسته از کودکان با نیازهای ویژه دست می یابند. آگاه می شوند که دانش آموزان با اختلال یادگیری به طور مداوم در کارهای درسی خود با شکست مواجه می شوند و درعین حال در چارچوب کودکان ناتوان ذهنی نمی گنجند.

نام درس به فارسی: مشاوره با دانش آموزان دارای اختلالات یادگیری	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Counseling with students with learning disabilities</i>	نوع درس: نظری- عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- تعریف جامع و مانعی از کودکان ناتوان در یادگیری و انواع دسته بندی از این کودکان را داشته باشند.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- ضمن شناسایی نظریه مطرح در کمک به آموزش کودکان با اختلال در یادگیری (ناتوان در یادگیری) با روشهای آموزش و راهبرد های یادگیری به این کودکان نیز آشنا باشند.	شایستگی کلیدی:
۳- با فرایند و مراحل تشکیل پرونده، ارزیابی- آموزش، کاربرد برخی از آزمون های مورد نظر در شناسایی این کودکان، نحوه ارجاع و مراحل، مراکز مورد نظر و تدارک جلسه مشاوره موردی (LEP) آشنا شوند و قادر باشند با توجه به نظریه های آموزشی مورد نظر، یک برنامه آموزش (LEP) برای این دانش آموزان تدارک ببینند.	موضوعی CK پیش نیاز: - استاد متخصص برای تدریس: روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ناتوانی یادگیری و فرایند ارزیابی-آموزش

- تعاریف، سبب شناسی، ویژگی‌های مشترک و تقسیم‌بندی اختلالات یادگیری
- مقایسه تقسیم‌بندی‌های ناتوانی‌های یادگیری
- تفاوت‌های مربوط به جنس، مقاطع تحصیلی
- ملاک‌های تشخیص، میزان شیوع، علت افزایش کودکان ناتوان در یادگیری
- الگوهای ارزیابی، تأثیر قانون در فرایند ارزیابی و فرایند ارزیابی-آموزش

تکالیف یادگیری:

مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

دانشجویان، نمونه‌ای از روش‌های کسب اطلاعات مربوط به ارزیابی شامل: شرح حال، فرایند تشکیل پرونده، فرم‌های مصاحبه برای تهیه شرح حال، مقیاس‌های رفتار سازشی و اینلند، مقیاس درجه‌بندی معلم و والدین کانرز، روش‌های مشاهده دانش آموز، آموزش مقیاس‌های درجه‌بندی شده، آزمون‌های هوش، آزمون‌های غیر رسمی و رسمی ارزیابی دانش آموزان دارای اختلال یادگیری را در کلاس ارائه دهند.

فصل دوم: آموزش بالینی

- استفاده از اطلاعات جمع‌آوری شده در ارزیابی و تحلیل ویژگی‌های خاص یادگیری دانش آموز برای طراحی برنامه اختصاصی آموزشی
- طبقه‌بندی روش‌های تدریس (ترمیم آموزش مداخله در درمان، رویکردهای پردازش شناختی، رویکرد مراحل رشد کودک، رویکرد راهبردهای یادگیری، رویکرد یادگیری در حد تسلط، رویکرد رفتاری و آموزش و پرورش)
- شناسایی شیوه‌های آموزش کارآمد از طریق بررسی‌های پژوهشی درباره کیفیت و خصوصیات مدارس، کلاس‌های درس و معلمانی که دانش آموزان بسیار موفق دارند.
- آشنایی و بکارگیری روش تحلیل تکلیف، تدریس متقابل، آموزش راهبردهای یادگیری

تکالیف یادگیری:

مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- پس از تدوین پنج مرحله چرخه آموزش بالینی، نمونه‌هایی را در کلاس ارائه دهند.
- ۲- برای شیوه‌های آموزش کارآمد برگرفته از روش تحلیل تکلیف، تدریس متقابل و راهبردهای یادگیری، نمونه مقالات علمی-پژوهشی را در کلاس ارائه دهند.

فصل سوم: نظریه های یادگیری و تلویحاتی در مورد ناتوانی های یادگیری

– نظریه های زیربنایی مربوط به روانشناسی رشد، رفتاری و شناختی، الگوی خبر پردازشی و تلویحات آنها در مورد ارزیابی آموزش و پژوهش

– توضیح رویکردها در مورد اختلالات یادگیری خواهند پرداخت.

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

۱- دانشجویان با استفاده از نظریه های بالندگی و یادگیری شناختی، الگوی خبر پردازشی، کنترل اجرایی، حافظه و پردازش اطلاعات، برگرفته از مقالات به روز نمونه هایی را در کلاس ارائه دهند.

فصل چهارم: جنبه های پزشکی ناتوانی های یادگیری

– اطلاعات پزشکی و فیزیولوژی مغز در اختلالات یادگیری

– نقش کارکرد هر یک از نیمکره های مغز در امر یادگیری

– تعیین زیر گروه های نارساخوانی، ریاضیات، هجی کردن

– نقش معاینه عصب شناختی، اختلال های نقص توجه و درمان های گوناگون پزشکی و کمک های چند رشته ای (نقش پزشکان

با تخصص های گوناگون اطفال، عصب شناسی اطفال، روان پزشکی کودک و نوجوان، چشم پزشکی، گوش و حلق و بینی و...)

– نقش اختلال نقص توجه بعنوان یک عارضه عصب شناختی که با رشد نامناسب مهارت های توجه، برانگیختگی و در پاره ای موارد فزون کنشی مشخص می شود.

– رجحان جانبی و ارتباط میان اختلال یادگیری و تمایل به استفاده از طرف راست یا چپ بدن یا رجحان دست، چشم یا گوش

راست یا چپ

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

۱- استفاده از ابزارهایی برای ارزیابی رجحان جانبی در کودکان در کلاس ارائه دهند.

۲- استفاده از آزمون های دیداری حرکتی برای حرکات درشت و ظریف جهت ارزیابی و کشف علائم خفیف عصب شناسی استفاده کنند.

۳- تهیه و مقایسه نقشه مغز کودکان با اختلال بیش فعالی و کاستی توجه و بررسی تفاوت عملکرد مغز این کودکان با سایر کودکان

فصل پنجم: شناخت کودکان خردسال با ناتوانی یادگیری

- تشخیص به موقع ناتوانی های یادگیری در کودکان خردسال و مداخله زودرس
- اجرای مداخلات در زمینه مهارت های خود یاری، خود مفهومی، فعالیت های حرکتی درشت، فعالیت های حرکتی ظریف، فعالیت های شنیداری و آگاهی واج شناسی، فعالیت های دیداری ارتباطی و زبان، فعالیت های شناختی و فعالیت های اجتماعی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- طرحی برای اجرای مداخله زود رس برای دانش آموزان دارای اختلال یادگیری تهیه و در کلاس ارائه دهند.

فصل ششم: نوجوانان و بزرگسالان دچار ناتوانی های یادگیری

- ناتوانی های یادگیری در بسیاری از افراد مشکلی مادام العمر است.
- ویژگی های نوجوانان دچار ناتوانی های یادگیری در دوره دبیرستان
- برنامه ریزی انتقال، انواع آموزش ها و برنامه های دبیرستانی
- برنامه های دانشگاهی و بزرگسالان دچار ناتوانی های یادگیری

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان با راهنمایی استاد مربوطه و در اختیار داشتن منابع مورد نیاز و انواع مقالات مرتبط در این خصوص بتوانند راهکارهای عملی جهت مواجهه نوجوانان با اختلال یادگیری در مقاطع تحصیلی بالاتر طراحی و به کلاس ارائه دهند.
- ۲- با توجه به ضرورت برنامه انتقال و ارائه خدمات به نوجوانان دچار ناتوانی، دانشجویان با کمک استاد طرحی برای برنامه انتقال، گزارش سطح عملکرد فعلی، هدف های پس از دبیرستان، فعالیت های انتقال، گماشتن افراد مسئول بازبینی و اصلاح برنامه انتقال، پیگیری های لازم پس از انتقال، تداوم برنامه انتقال پس از اتمام دوره دبیرستان را تهیه و در کلاس ارائه بدهند.

فصل هفتم: پیش درآمدهای ناتوانی یادگیری در پیش از دبستان

- مهارت های رشدی، اساس یادگیری تحصیلی
- یادگیری نوشتن و تبحر در بسیاری از مهارت های حرکتی، برنامه ریزی حرکتی، هماهنگی حرکات ظریف و انگشت ها و هماهنگی چشم و دست
- یادگیری خواندن و توانایی کودک در فهم زبان و مهارت در کاربرد آن، ادراک شنیداری و مهارت در تشخیص صدای واژه ها (واج شناسی) و توانایی دیداری برای تمایز و تشخیص حروف الفبا و واژه ها
- یادگیری ریاضیات و توانایی کودک در مهارت های فضایی-دیداری، مفاهیم کمی، دانش اعداد

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

۱- دانشجویان ضمن مطالعه مباحث نظری، برای انسجام دستگاه‌های ادراکی از طریق تبدیل ادراک دیداری به شنیداری، شنیداری به دیداری، شنیداری به حرکتی، شنیداری کلامی به حرکتی، لامسه به دیداری حرکتی، شنیداری به دیداری، یک سری فعالیت‌هایی را جهت کمک به دانش آموزان تدارک دیده و آنها را در کلاس ارائه دهند.

فصل هشتم: زبان شفاهی، گوش دادن و صحبت کردن

- تجربه‌های اولیه در شنیدن، صحبت کردن و یادگیری درباره جهان، بنیان یادگیری زبان نوشتاری را فراهم می‌کند.
- کودکان از طریق زبان شفاهی، چیزهایی درباره ساختار زبان شناختی زبان یاد می‌گیرند. دامنه واژگان خود را توسعه می‌دهند و با انواع جمله‌ها آشنا می‌شوند.
- نقش زبان شفاهی در شکل‌گیری گنجینه واژگان (دانش معناشناسی) و آگاهی نسبت به ساختار جمله (دانش نحوی) که در خواندن و نوشتن از این دانش‌ها استفاده خواهند کرد.

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

۱- در این بخش انتظار می‌رود دانشجویان نسبت به مشکلات زبانی دانش آموزان دچار ناتوانی‌های یادگیری به شناخت مناسب دست یافته باشند. و از سوی دیگر به توانایی سنجش آگاهی واجی از طریق آزمون‌های مورد نظر برای تشخیص اختلالات زبان، مهارت‌های زبان شفاهی، گوش دادن، صحبت کردن و نوشتن دست یافته باشند. و با استفاده از منابع در اختیار، یک برنامه نسبتاً جامع جهت تمرین مهارت‌های آگاهی واجی برای این دسته از دانش آموزان تدارک دیده و در کلاس ارائه دهند.

فصل نهم: پیامدهای ناتوانی‌های خواندن

۱- نظریه‌های مطرح در شناخت و مداخله درمانی و پیامدهای جدی ناتوانی خواندن،
۲- عارضه نارساخوانی، فرایند خواندن، دو نگرش به یادگیری خواندن، مؤلفه‌های اصلی تشخیص کلمه، درک مطلب و ارزیابی خواندن

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف یادگیری:

۱- دانشجویان ضمن مطالعه پایه‌های نظری در نارساخوانی، نحوه تدریس خواندن به این دانش آموزان، با یک سری آزمون‌های رسمی و متداول خواندن آشنا شده و نمونه‌هایی از این آزمون‌ها را که در مقالات علمی پژوهشی مورد استفاده واقع شده است، استخراج کرده و نحوه اجرا و نمره‌گذاری این آزمون‌ها را در عمل نشان دهند.

فصل دهم: زبان نوشتاری انشا، هجی کردن و دستخط.

- اهمیت نوشتن در انسجام یادگیری ها و تجربه های پیشین حاصل از گوش دادن، سخن گفتن و خواندن
- نقش حافظه دیداری و حرکتی خوبی در ارتباط پیچیده بین چشم و دست در نوشتن

تکالیف یادگیری:

- ۱ - مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان، راهبردهای یادگیری شناختی در مورد نوشتن املا و فعالیت‌هایی نظیر خود پرسشگری و خود هدایتگری را برای دانش آموزان دارای اختلال در هجی کردن در قالب فلش کارت ها تهیه و آنها را در کلاس ارائه دهند.

فصل یازدهم: ناتوانی در ریاضیات

- نقش راهبردهای یادگیری نظیر درک روابط فضایی، ادراک بیانی، تشخیص نمادها، توانایی های زبانی و ارتباطی، حافظه، مهارت های ترسیمی - حرکتی و راهبردهای شناختی در یادگیری کمی

تکالیف یادگیری:

- ۱ - مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- از دانشجویان انتظار می رود رهنمودهای عملی برای برخورد با اضطراب ریاضی دانش آموزان دارای اختلال ریاضی تدارک دیده و آنها را در کلاس ارائه دهند.
- ۲- از انواع آزمون های ریاضیات رسمی در تشخیص اختلال ریاضیات نمونه هایی را در کلاس ارائه دهند .
- ۳- از میان راهبردهای یادگیری در ریاضیات و حل مسئله جهت آموزش به دانش آموزان ناتوان در یادگیری ریاضیات نمونه هایی را در کلاس اجرا کنند.

فصل دوازدهم: رفتارهای اجتماعی- هیجانی

- لزوم توجه به جو اجتماعی، عاطفی و رفتاری زندگی کودک با اختلالات یادگیری
- کمک به رشد شایستگی علمی، ایجاد اعتماد به نفس و بهبود رفتارهای دانش آموزان

تکالیف یادگیری:

- ۱ - مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- مطالعه علل و آثار مشکلات هیجانی و پیامدهای خودپنداره منفی

۲- تقویت عزت نفس و ایجاد انگیزه در دانش آموزان با استفاده از به کارگیری مفهوم شرطی سازی کنشگر در روانشناسی تربیتی، تغییر شناختی - رفتاری الیس

۳- ارزیابی مهارت های اجتماعی و حالات هیجانی دانش آموزان از طریق مشاهده و مصاحبه است

۴- شناسایی ابزارهای ارزیابی رفتار های اجتماعی و هیجانی کودکان ناتوان در یادگیری و ارائه نمونه هایی از آن ها در کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

برای اجرای این واحد درسی، آموزش مستقیم، روش سخنرانی، بحث گروهی، یادگیری مشارکتی مورد استفاده قرار می گیرد. پیشنهاد می شود انجام تکلیف و دست یابی به اهداف آموزشی در قالب سرفصل ها، در کنار نظارت مستقیم استاد درس و ارائه مقالات به روز با تایید و نظارت استاد مربوطه در قالب پروژه گروهی انجام گیرد. دانشجویان به تهیه دست سازه، نوشتن بروشور جهت معلمان مدارس و اولیای دانش آموزان ترغیب شوند و با نظارت و تصحیح چند مرحله ای توسط استاد، مطالب خود را در اختیار مدارس قرار دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- دانش، عصمت. (آخرین سال انتشار). ناتوانی های یادگیری: نظریه ها تشخیص و راهبردهای تدریس، چاپ سوم انتشارات دانشگاه شهید بهشتی

منابع فرعی:

- ۱- کریمی، یوسف. (آخرین سال انتشار). اختلالات یادگیری: مسائل نظری و عملی به انضمام مطالعات موردی نمونه. نشر ساوالان
- ۲- کوگن، جنی. و فلکر، مری. (آخرین سال انتشار). اختلال خواندن: در مقاطع راهنمایی و دبیرستان (۱۳۹۰).. ترجمه فخرالسادات حسینی و پروین خیاط غیاثی. نشر ساوالان
- ۳- هالاهان، بی. و لوید، جان. (آخرین سال انتشار). اختلال های یادگیری (مبانی، ویژگی ها و تدریس موثر). ترجمه حمید علیزاده و همکاران. نشر ارسباران
- ۴- تبریزی، مصطفی. و تبریزی، نرگس. (آخرین سال انتشار). درمان اختلالات دیکته نویسی. نشر فراوان
- ۵- تبریزی، مصطفی. (آخرین سال انتشار). درمان اختلالات خواندن. نشر فراوان.
- ۶- کلیه مقالات به روز علمی - پژوهشی بر گرفته از فصلنامه های معتبر داخل و خارج از کشور.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد. دانشجویان با گذراندن مباحث مطرح شده در روان شناسی رشد، روان شناسی تربیتی و روش های

آموزش، با فرایند رشد طبیعی شناختی و عاطفی آشنا هستند و در نوشتن و طراحی یک واحد یادگیری برای دانش‌آموزان هستند، تسلط دارند.

ارزشیابی تکوینی: تسلط بر مطالب ارائه شده در کلاس در قالب بیان تئوری‌های مطرح در واحد درسی، نظارت بر روند ارائه مقالات انتخاب شده، آماده‌سازی گروه‌های دانشجویی برای ارائه تکالیف به صورت پروژه‌های گروهی، آزمون میان‌ترم پاسخ به یک سوال تحلیلی - کاربردی (۲ نمره)

ارزشیابی پایانی: اختصاص ۸ نمره پایانی به مباحث پایان ترم

کارپوشه: کارهای عملی دانشجویان، طبق سرفصل‌های مورد نظر در قالب اجرای گروهی و انفرادی در کلاس ارائه خواهند داد. دانشجویان دست‌سازه، بروشور جهت معلمان مدارس و اولیای دانش‌آموزان با هدف معرفی، سبب‌شناسی و فرایند مداخله و تدوین برنامه مداخله‌ای جهت ترمیم اختلال مورد نظر را در کلاس ارائه خواهند داد (۱۰ نمره).

سرفصل درس « مشاوره با دانش آموزان با نیازهای ویژه »

۱. معرفی درس و منطق آن:

آموزگاران و مشاوران تحصیلی و تربیتی در زمره اولین کسانی هستند که به محدودیت های یادگیری، عاطفی، شخصیتی، اجتماعی و مشکلات دانش آموزان پی می‌برند و باید نسبت به رفع آنها با پیشگیری از مشکلات آتی اقدام نمایند. جای تعجب نیست که گفته شود قسمت اعظم وظایف مشاوران تحصیلی و آموزگاران، شناخت کودکان با نیازهای ویژه است و هیچ روانشناس آموزشی، مشاور تحصیلی، مراقب بهداشت مدارس یا آموزگاری را نمی توان یافت که با کودکان استثنائی سر و کار نداشته باشد. به طور کلی این کودکان را باید از سه نظر مورد مطالعه قرار داد: ۱- آنهایی که از بدو تولد به علت ناراحتی های ارثی و اختلالات مادرزادی بیماری مشخصی دارند، مانند سندروم دان، هیدروسفالی و میکروسفالی. ۲- آنهایی که از ابتدا با وسایل تشخیصی می توان به بیماری آنها پی برد. مانند دررفتگی مادرزادی لگن، اختلالات متابولیکی و اختلالات غدد مترشحه داخلی (هیپوتیروئیدیسم). ۳- افرادی که نقص عضوی و بیماری آنها در طول رشد کودک مشخص می شود. مانند فلج مغزی، اختلال در رشد ذهنی، اختلالات شنوایی و بینایی، وجود ضایعات و آسیب های مغزی مختصر که باعث اختلال در کارکرد مغز مانند اختلال در خواندن، نوشتن، حافظه و سازگاری در کودک می شود. نکته مهمی که باید خاطر نشان شود این است که پیروزی و موفقیت بیمار فقط به میزان معلولیت بستگی ندارد، بلکه به میزان توانایی بیمار در به حرکت درآوردن اعضای سالم برای جبران قسمت های ناتوان، میزان فعالیت و پشتکار، محیط خانواده، تشخیص به موقع و کاردانی مربیان در این امر وابسته است. دانشجو معلمان در این درس با گروه های مختلف دانش آموزان با نیازهای ویژه آشنا می شوند و محدودیت ها و نیازهای هر گروه را می شناسند. با توجه به طرح تلفیق دانش آموزان با نیازهای ویژه در مدارس عادی، این درس در بهبود توانایی های دانشجویان برای درک و کمک رسانی به این گروه از دانش آموزان موثر خواهد بود.

نام درس به فارسی: مشاوره با دانش آموزان با نیازهای ویژه	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Counseling with students with special needs</i>	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- تعریف جامع و مانعی از کودکان با نیازهای ویژه و انواع دسته بندی از این کودکان را داشته باشند.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- برای هر گروه از کودکان استثنائی، ملاک های تشخیصی، سبب شناسی، پیش آگهی ها، ابزارهایی اندازه گیری و روشهای مداخله در درمان را بیاموزند و با روشهای آموزش به والدین، معلمان و سایر دانش آموزان نیز آشنا باشند.	شایستگی کلیدی: موضوعی CK
۳- در کنار منابع معرفی شده، به مقالات به روز پژوهشی دسترسی داشته باشد و با روش های مداخله به روز بر گرفته از تئوری های جدید نیز آشنا شود.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس: روان شناسی کودکان استثنائی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: کودکان و نوجوانان با اختلال رشدی ذهنی

- مفهوم معلولیت ذهنی و ویژگی‌های اصلی آن
- تاریخچه معلولیت ذهنی، میزان شیوع کودکان با نارسایی رشد قوای ذهنی
- نقش پیشرفت علوم پزشکی
- اهمیت موضوع اختلال رشدی ذهنی از نظر اقتصادی و بهداشت روان
- هوش و آزمون‌های ارزیابی هوش
- عوامل موثر در رشد هوش و قوای ذهنی
- نمودار رشد طبیعی در دوران نوزادی و کودکی (رفتار حرکتی، رفتار کلامی یا گفتاری، رفتار هیجانی و عاطفی، رفتار انطباقی اجتماعی)
- نحوه مصاحبه با والدین، آشنایی با نحوه بررسی و معاینه کودک مبتلا به نارسایی رشد قوای ذهنی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- از دانشجوین انتظار می‌رود به طور عملی قادر به شناسایی وضع هوشی و رشد قوای ذهنی کودکان باشند، علائم نارسایی قوای ذهنی را که در بدو تولد جلب توجه می‌کند بشناسند.
- ۲- ابعاد رشد طبیعی را در دوران نوزادی و کودکی مورد بررسی قرار دهند.
- ۳- درباره مصاحبه، بررسی و معاینه کودک مبتلا به نارسایی‌های رشد قوای ذهنی، فهرستی را تهیه و به کلاس ارائه کنند.

فصل دوم: نام‌گذاری، تعریف و طبقه‌بندی کودکان و نوجوانان با اختلال رشدی ذهنی

- درجه بندی هوش بر اساس اختلافی که در بین سن عقلی و سن واقعی فرد وجود دارد.
- گروه بندی کودکان کم توان ذهنی به چهار بخش
- گروه بندی بعدی اختلالات رشد ذهنی بر اثر بر اساس عوامل ارثی، دوران بارداری، حوادث زایمان و عوامل محیطی اجتماعی و فرهنگی
- تقسیم بندی روانشناسان تربیتی به دو گروه آموزش پذیر و تربیت پذیر

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجوین در قالب آموزش‌های خانواده، جلساتی را در خصوص پیشگیری از تولد کودکان با نارسایی رشد ذهنی برگزار نمایند و به تأثیر سن مادران و حالات روانی آنها، اثر اشعه ایکس، اعتیاد، داروهای مصرف شده در دوره بارداری، ازدواج‌های

فامیلی، کم توانی ذهنی به علت حوادث زایمان و دوره پس از آن و کم توانی ذهنی به علت عوامل محیطی اجتماعی و فرهنگی اشاره کنند.

فصل سوم: واکنش های روانی خانواده های بیماران مبتلا به نارسایی قوای ذهنی، پیشگیری و درمان

- پیش بینی واکنش های شایع والدین در مواجهه با تولد کودک کم توان ذهنی
- برنامه ریزی جهت آموزش خانواده برای جلوگیری از احساس گناه و تقصیر، احساس ناکامی و محرومیت، انکار واقعیت، اضطراب و نگرانی، به کارگیری مکانیزم های دفاعی برون فکنی و فرافکنی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان جهت پیشگیری از تولد کودکان مبتلا به نارسایی قوای ذهنی با سه مرحله پیشگیری اولیه، ثانویه و ثالثیه آشنا شده و قادر به تدوین برنامه مدونی در خصوص آموزش به والدین باشند.

فصل چهارم: کودکان تیزهوش یا سرآمد

- شناخت ویژگی های کودکان ممتاز
- سبب شناسی کودکان تیزهوش و سرآمد
- پیشرفت تحصیلی، خصوصیات عاطفی، شخصیت، منش و رفتار اجتماعی و ویژگی کودکان سرآمد

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان ضمن شناخت انواع کودکان تیزهوش، برنامه مدونی برای آموزش به کودکان تیزهوش تهیه نموده و در کلاس ارائه دهند.

فصل پنجم: اختلالات سازگاری کودکان ناسازگار یا کودکان دشوار

- اختلالات سازگاری، آسیب شناسی، طبقه بندی، تعریف کودکان و نوجوانان ناسازگار (کژخو، بزهکار)
- عوامل موثر در پیدایش اختلالات عملی روانی و ناسازگاری (عوامل پزشکی، ژنتیک، عوامل تربیتی و اختلالات عاطفی هیجانی، عوامل ارثی، عوامل مؤثر محیطی اجتماع)
- آموزش کودکان ناسازگار
- طبقه بندی کودکان و نوجوانان ناسازگار

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان ضمن انجام مصاحبه با کودک ناسازگار و اولیای او با نقش عوامل تربیتی در پیشگیری و درمان اختلالات سازگاری آشنا می شوند.
- ۲- برنامه ای جهت آموزش پیشگیری، شناخت و کمک به درمان کودکان دشوار (جهت مدیران، معلمان و والدین کودکان) تهیه کرده و به کلاس ارائه دهند.

فصل ششم: ناسازگاری و اختلالات رفتاری با منشاء عضوی.

- تشخیص بیماری صرع، تقسیم بندی بین المللی صرع
- میزان هوش و آموزش به کودکان مصروع، کاربرد الکتروانسفالوگرافی در تشخیص بیماری صرع

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان بتوانند در موقع بروز حملات صرع، اقدامات درمانی و هدایتی فوری انجام دهند.
- ۲- در خصوص مراقبت های بهداشتی قبل از تولد، زمان تولد، درمان سریع تب، بیماری های عفونی، صدمه های مغزی، واکسیناسیون زنان قبل از بارداری، قطع مصرف سیگار، الکل و مواد مخدر در زمان بارداری با والدین در جلسات آموزشی را طراحی کنند.

فصل هفتم: ناسازگاری کودکان بر اثر نوروها

- آشنایی با نوروهای کودکان به صورت ترس ها، تیک عضلانی، عدم کنترل ادرار، اختلالات عادت از قبیل مکیدن انگشت و جویدن ناخن، استمنا و....
- اختلالات در خواب، اختلالات گوارشی و سایر نوروهای شایع در کودکان

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان می توانند در خصوص هر یک از اختلالات ناشی از ناسازگاری بر اساس نوروها برنامه عملکردی تدارک دیده و آن را در کلاس ارائه دهند.
- ۲- دانشجویان، نمونه هایی از سایکوتراپی، فامیلی تراپی، کار کردن با مادر، خانواده و آشنایی با داروهای آرام بخش ضعیف و مختصر که پزشکان معالج معمولاً آنها را تجویز می کنند، را به کلاس ارائه دهند.

۳- برنامه هایی در جهت شرکت کودکان در بازی های گروهی، موزیک، نقاشی و فعالیت های تفریحی در مدرسه تدارک دیده و آنها را در کلاس ارائه دهند.

فصل هشتم: اختلالات رفتاری ناجور یا از هم گسیخته و کمبود توجه و دقت

- اختلالات رفتاری به صورت ناسازگاری، رفتار های غیر اخلاقی یا ضد اجتماعی و جنایی
- اختلال کم توجهی و بیش فعالی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان ضمن آموختن ملاک های تشخیص کودکان با اختلالات کم توجهی و بیش فعالی، اختلال سلوک شامل عصبانیت و پرخاشگری، دروغگویی، فرار از منزل، فرار از مدرسه، دزدی، راهکارهای عملکردی را جهت مداخله در درمان این کودکان و نوجوانان در کلاس پیشنهاد دهند.
- ۲- برنامه های مدونی برای آموزش والدین جهت مواجهه و مقابله با رفتارهای ناسازگارانه در این کودکان پیشنهاد دهند.

فصل نهم: مبتلایان اختلالات و نقایص حسی

- اختلالات و نقایص حسی
- آثار روانی اختلالات حسی
- ویژگی های روانی مبتلایان به اختلالات بینایی
- آموزش کودکان مبتلا به اختلالات بینایی
- اختلال شنوایی و آثار روانی مبتلایان به اختلال شنوایی
- سنجش شنوایی
- آموزش ناشنوایان
- اختلالات ارتباطی (کودکان دارای لکنت زبان و سایر اختلالات ارتباطی)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- ضمن آگاهی نسبت به ۴ روش آموزش نابینایان شامل خط بریل، استفاده از بینایی باقیمانده، مهارت در گوش دادن، آموزش تحریک و فعالیت برای زندگی مستقل، نمونه عملی هریک از روش های آموزش به کودکان مورد نظر را در کلاس معرفی نمایند.
- ۲- دانشجویان با روش های آموزش به دانش آموزان ناشنوا شامل آموزش شنوایی، لب خوانی، صحبت و هجی با حرکات انگشتان به جای حرکات زبان یا انگشت خوانی (زبان اشاره) آشنا شوند و یکی از این روش ها را در کلاس اجرا کنند.

۳- برنامه مدونی جهت کاهش آثار روانی مبتلایان به اختلالات شنوایی تهیه و در کلاس ارائه نمایند.

فصل دهم: ناسازگاری های مرتبط با ابعاد زیستی روانی و اجتماعی رشد

- اختلالات یادگیری و اختلال در مهارت های تحصیلی
- نظریه های محدود بودن میدان دقت و توجه، بد کاری مغز، عوامل ژنتیکی، تأخیر در رشد، برتری نیمکره مغزی طرف راست و خبرپردازی
- روش های اندازه گیری در ناتوانی یادگیری (خواندن و هجی کردن، بیان نوشتاری و ریاضیات)
- روش های درمانی و آموزشی (روش های چند حسی، آموزشی- شناختی، آموزش تغییر رفتاری و روش آموزش مستقیم)
- اختلالات فراگیر رشد: اختلال طیف درخودماندگی (اوتیسم، اسپرگر، رت)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجویان از ابزارهای تشخیصی استاندارد که قابلیت های روانسنجی معتبری دارند، شامل مصاحبه با مراقبین کودک، خود کودک، پرسشنامه ها و مقیاس های مشاهدات بالینی استفاده کنند.
- ۲- دانشجویان حداقل با یک روش روان درمانی مثل رفتار درمانی و تحلیل رفتار کاربردی، اقتصاد ژتونی و شرطی سازی که برای کمک به این افراد لازم است، شناخت و آگاهی کامل داشته باشند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

برای اجرای این واحد درسی، آموزش مستقیم، روش سخنرانی، بحث گروهی و یادگیری مشارکتی مورد استفاده قرار می گیرد. پیشنهاد می شود انجام تکلیف و دست یابی به اهداف آموزشی در قالب سرفصل ها، در کنار نظارت مستقیم استاد درس و ارائه مقالات به روز با تایید و نظارت استاد مربوطه در قالب پروژه گروهی انجام گیرد. دانشجویان به تهیه دست سازه، نوشتن بروشور جهت معلمان مدارس و اولیای دانش آموزان ترغیب شوند و با نظارت و تصحیح چند مرحله ای توسط استاد، مطالب خود را در اختیار مدارس قرار دهند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- میلانی فر، بهروز. (۱۳۹۸). روانشناسی کودکان و نوجوانان استثنایی. نشر: قومس
- ۲- هالاهان، دانیل. و کافمن، جیمز. (۱۳۹۸). دانش آموزان استثنایی، مقدمه ای بر آموزش ویژه ترجمه حمید علیزاده، هائده صابری، ژانت قاسمی و مهدی محی الدین. انتشارات ویرایش

منابع فرعی:

- ۱- مارکس، جین. (آخرین سال انتشار). مشاوره با کودکان مشکل دار (آموزش عملی بر اساس سرگذشت های واقعی). ترجمه سینا روحانی. انتشارات ارجمند. نسل فردا
- ۳- افروز، غلامعلی. (۱۳۹۸). مقدمه ای بر آموزش و پرورش و روانشناسی کودکان استثنایی. انتشارات دانشگاه تهران
- ۴- به پژوه، احمد (آخرین سال انتشار). خانواده و کودکان با نیازهای ویژه. انتشارات آوای نور
- ۵- کلیه مقالات علمی و پژوهشی چاپ شده در فصلنامه های معتبر تحت عنوان تعلیم و تربیت کودکان استثنایی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: بیان تعاریف اختلال مورد نظر، ملاک های تشخیصی، سبب شناسی، تشخیص افتراقی و پیش آگهی هر یک از اختلالات مطرح شده در منبع درسی مورد ارزیابی قرار می گیرد. نظارت استاد بر روند تلخیص مقالات انتخاب شده و آماده سازی گروه ها جهت ارائه عملکرد پایان ترم انجام خواهد پذیرفت. آزمون میان ترم (۲ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون پایان ترم (۸ نمره)

کارپوشه: ارائه مقاله منتخب با نظارت استاد و بر اساس فرایند انجام پژوهش، اهمیت موضوع، اهداف، فرضیه ها، ابزار اندازه گیری و نحوه استفاده از آن ابزار اندازه گیری، روش اجرای پژوهش و نتایج حاصل را در قالب اجرای گروهی یا انفرادی در کلاس ارائه خواهد شد. دانشجویان، برنامه مدون جهت آموزش، روان درمانی کودکان و یا والدین و آموزگاران مدارس بصورت ساخت دست سازه، بروشور با هدف معرفی، سبب شناسی و تدوین برنامه مداخله ای جهت ترمیم اختلال مورد نظر را در کلاس ارائه خواهند داد.

(۱۰ نمره)

سرفصل درس « زبان تخصصی در مشاوره »

۱. معرفی درس و منطق آن

در دنیای امروز توانایی خواندن و درک متن‌های مختلف علمی و عمومی مرتبط با هر رشته، توسط دانشجویان برای دستیابی به منابع دست‌اول، یک ضرورت است. فهم این متون، مستلزم به‌کارگیری راهبردهای لازم در مهارت خواندن است. از این‌رو، دانشجویان رشته مشاوره می‌بایست توانایی مطالعه متون تخصصی رشته خود را کسب کنند و متون مختلف مرتبط با رشته را از منابع متنوع اعم از کتاب، مجله، روزنامه، پایگاه‌ها و سایت‌های اینترنتی بخوانند و بسته به سطح دشواری متون، درک قابل قبولی از آنها داشته باشند. شناخت مفاهیم بنیادی واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی مشاوره، و استفاده از متون انگلیسی برای رسیدن به منابع دست اول علمی و به‌کارگیری آن‌ها در عمل، از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. در این راستا، شناخت نسبی دانشجویان نسبت به مفاهیم، واژگان و اصطلاحات تخصصی و آشنایی با متون انگلیسی تخصصی مشاوره و همچنین دستیابی به یک درک کلی و اجمالی از این متون موردنظر است. تحقق این امر در گرو آن است که دانشجو معلمان، توانایی تحلیل برنامه درسی متون تخصصی و تطبیق آن با نیازهای خود و دانش آموزان در حین آموزش را کسب نموده و فرصت‌های یادگیری مؤثر و ارتقاء سلامت روانی و رشد همه‌جانبه دانش آموزان را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های محیط زندگی، طراحی نمایند.

نام درس به فارسی: زبان تخصصی در مشاوره نام درس به انگلیسی:	مشخصات درس نوع درس: نظری تعداد واحد: ۲ زمان درس: ۳۲ ساعت پیش‌نیاز: زبان انگلیسی شایستگی اساسی: موضوعی CK استاد متخصص برای تدریس: متخصصین مشاوره و روانشناسی مسلط به زبان انگلیسی
English for Students of Counseling پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود: ۱- با به‌کارگیری انواع راهبردهای خواندن و درک مطلب و با استفاده از دامنه واژگان و اصطلاحات علمی مختص رشته، متون مرتبط با راهنمایی و مشاوره را مطالعه کند و درک مناسبی از آنها داشته باشد. ۲- راهبردهای متناسب با درک متن را با توجه به نوع و سبک آن انتخاب نموده و دریافت خود را در قالب یادداشت‌های کوتاه کتبی یا گزارش شفاهی (ترجیحاً به زبان انگلیسی) ارائه دهد. ۳- با به‌کارگیری راهبردهای مناسب بتواند متون متنوع و مختلف مرتبط با رشته خود را به راحتی بخواند و درک کند و در حرفه خود از آن‌ها استفاده نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: راهبردهای لازم برای خواندن و درک انواع متون عمومی و تخصصی

- *Previewing*
- *Scanning*
- *Skimming*
- *Finding context clues*

- *Predicting*
- *Identifying main idea and supporting sentences*
- *Understanding author's purpose*
- *Reading words in groups (Speed Reading)*
- *Distinguishing fact from opinion*
- *Identifying references*
- *Understanding text organization*
- *Making inferences*
- *Paraphrasing*
- *Recognizing sentence transitions*
- *Identifying cause and effect*
- *Identifying points of view*
- *Summarizing*

فصل دوم: موضوعات تخصصی متون مشاوره

- *Specialized texts of educational and school counseling*
- *Specialized texts of vocational counseling*
- *Specialized texts of marriage and family counseling*
- *Specialized texts of clinical counseling and mental health*
- *Specialized texts of rehabilitation counseling*
- *Specialized texts of individual counseling*
- *Specialized texts of group counseling*
- *Specialized texts of focused theories on backgrounds (psychoanalysis)*
- *Specialized texts of focused theories on emotions*
- *Specialized texts of focused theories on thoughts*
- *Specialized texts of focused theories on actions and behaviors*

تکالیف یادگیری:

- ۱) فعالیت‌های پیش از خواندن (*Pre reading Activities*) و راهبردهای مرتبط
- ۲) فعالیت‌های حین خواندن (*whilst reading Activities*) و راهبردهای مرتبط
- ۳) فعالیت‌های پس از خواندن (*Post reading Activities*) و راهبردهای مرتبط

تکالیف عملکردی:

- ۱) انجام کاربرگ‌های ارائه‌شده در کلاس
- ۲) انجام فعالیت‌ها و تکالیف مربوط به درک مطلب متون
- ۳) یادداشت‌برداری یا ارائه برداشت ذهنی خود از متن (ترجیحاً به انگلیسی) در کلاس
- ۴) ارائه خلاصه متن (ترجیحاً به انگلیسی) به صورت شفاهی یا کتبی
- ۵) انجام فعالیت‌ها و تکالیف مربوط به واژگان و اصطلاحات علمی مرتبط با متن و رشته
- ۶) انجام فعالیت‌های مربوط به سایت‌های آموزشی و ارائه آن‌ها به استاد در طول ترم

راهنماهای تدریس و یادگیری:

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از رویکرد ارتباطی و یادگیری مشارکتی (TBLT, Cooperative/Collaborative Learning, etc) در تحلیل و پاسخ به پرسش‌های طرح‌شده و نیز شیوه مشارکتی و انجام فعالیت‌های عملی برای درک عمیق‌تر و به کارگیری آن در موقعیت‌های واقعی تدریس است.

منابع آموزشی

منابع پیشنهادی اصلی:

English for the Students of Guidance and Counseling, Mansour Koosha, 2008, SAMT publishers

منابع پیشنهادی الکترونیکی:

http://www.eslprintables.com/reading_worksheets/

<http://www.newagedirectory.com/esp/esp.htm>

راهنماهای ارزشیابی یادگیری:

آزمون پایانی: این آزمون به شکل کتبی بر اساس فرصت‌های یادگیری صورت می‌گیرد که در آن دانشجویان باید مطالب آموخته‌شده در طی دوره را به شکل عملی در متون جدید (*unseen*) به کار ببرند (۱۵ نمره)

ارزشیابی فرایند: این ارزشیابی بر اساس بازخوردهای داده‌شده به نوشته‌های ارائه‌شده دانشجویان و عملکرد او در تکالیف یادگیری پیش‌بینی‌شده و مشارکت در فعالیت‌ها در طول ترم صورت می‌گیرد (۲ نمره)

ارزیابی پوشه کار یا پروژه: کلیه متن‌های نوشته‌شده به همراه بازخوردهای داده‌شده، فعالیت‌های انجام‌شده در سایت‌های آموزشی، کاربرگ‌ها، و خلاصه‌های ارائه‌شده در پوشه توسعه حرفه‌ای دانشجویان ضبط و مبنای برنامه‌ریزی برای آموزش‌های بعدی و نیز ارزیابی از توانایی‌های حرفه‌ای در پایان دوره قرار می‌گیرد. ۳ نمره

سرفصل درس « راهنمایی و مشاوره تحصیلی »

۱. معرفی درس و منطق آن:

راهنمایی تحصیلی، مجموعه خدمات و فعالیت‌های یاورانه علمی منظم و سازمان یافته‌ای است که بدان وسیله به دانش‌آموزان در زمینه شناسایی و انتخاب واحدهای درسی و رشته تحصیلی مناسب، اطلاع از قوانین و مقررات آموزشی، شناسایی توانایی‌ها و محدودیت‌ها و آشنایی با مهارت‌های تحصیلی کمک می‌شود. مشاوره تحصیلی، رابطه رویاروی بین مراجع و مشاور است که بدان وسیله به مراجع در زمینه حل مشکلات تحصیلی کمک می‌شود. راهنمایی و مشاوره تحصیلی غالباً در موقعیت‌های آموزشی صورت می‌گیرد و هدف آن کسب موفقیت تحصیلی است. از طریق خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی می‌توان به دانش‌آموزان در زمینه شناخت توانایی‌ها و استعدادها، روش‌های مطالعه، برنامه‌ریزی درسی، انتخاب رشته تحصیلی و حل مشکلات آموزشی کمک کرد. به طور حتم ارایه خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی به دانش‌آموزان بدون آگاهی از مبانی، اصول، فنون و روش‌های آن میسر نمی‌باشد، بنابراین لازم است دانشجو معلمان در دوران تحصیل خود با اصول، فنون و روشهای راهنمایی و مشاوره تحصیلی آشنا شوند. این درس به عنوان یکی از دروس تخصصی برای دانشجومعلمان رشته مشاوره محسوب می‌شود که آمادگی‌های لازم در آنها برای کسب مهارت‌های ضروری در راهنمایی و مشاوره تحصیلی دانش‌آموزان فراهم می‌نماید.

نام درس به فارسی: راهنمایی و مشاوره تحصیلی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Educational Guidance and counseling</i>	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۳ (۲+۱ع)
۱- از فنون و روش‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی اطلاعات کافی کسب نموده و می‌تواند آنها را در موقعیت واقعی مدرسه بکار ببرد.	تعداد ساعت: ۶۴
۲- به منظور کمک به حل مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان مدرسه، به انجام راهنمایی و مشاوره فردی با آنها بپردازد.	شایستگی کلیدی:
۳- با برنامه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی در مدارس ابتدایی و متوسطه آشنا شده و می‌تواند آنها را تحلیل نماید.	موضوعی CK
۴- با نظریه‌های مشاوره تحصیلی آشنا شده و می‌تواند از فنون و روش‌های آن در مشاوره با دانش‌آموزان بهره ببرد.	پیش‌نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: دارای تخصص
	مشاوره و روان‌شناسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: کلیات

- تعریف راهنمایی و مشاوره تحصیلی
- اهمیت و ضرورت راهنمایی و مشاوره تحصیلی در مؤسسات آموزشی
- تاریخچه راهنمایی و مشاوره تحصیلی در جهان و ایران

- فواید راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- اهداف راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- تحلیل و مقایسه اهداف و خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی و ارایه گزارش آن به مدرس

فصل دوم: روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- روش‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- فنون راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- روش‌های اجرای راهنمایی تحصیلی

- روش‌های اجرای مشاوره تحصیلی

- فرآیند و مراحل راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- برنامه‌ریزی تحصیلی

- روش‌های تشخیص و حل مشکلات تحصیلی: بی‌هدفی تحصیلی و بلاتصمیمی، عدم آمادگی گذار از مدرسه به مدرسه، عدم آمادگی گذار از مدرسه به دانشگاه، عدم آمادگی گذار از مدرسه یا دانشگاه به کار، برنامه متراکم و موقت به جای برنامه دائم، اهمال کاری در تحصیل و مطالعه، عدم احساس نیاز به تحصیل و غلبه سایر ارزشها بر ارزش‌های تحصیلی، نوسیدی تحصیلی، بی‌برنامگی تحصیلی، برنامه ریزی دقیق و کمال گرایانه، برنامه ناهمگون با سبک زندگی، عدم جدیت در وظایف تحصیلی، پایین بودن کمیت مطالعه، ضعف در مهارت‌های تحصیلی، مطالعه بدون رعایت اصول یادگیری یا روش صحیح مطالعه، مشکلات فراشناختی مربوط به شناسایی مطالب مهم، ....

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه روش‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی و بیان تفاوت‌های آنها

۴- مقایسه فنون راهنمایی و مشاوره تحصیلی و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

۱- تحلیل روش‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی و بیان کاربرد هریک از آنها در محیط واقعی مدرسه با ارایه گزارش آن به مدرس

۲- مشاهده اجرای فنون مشاوره تحصیلی توسط متخصصان (مستقیم/ فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب و ارایه آن به مدرس

۳- اجرای فنون راهنمایی و مشاوره تحصیلی توسط دانشجو معلمان با توجه به مشاهدات خود (مستقیم/ فیلم) در مورد یک دانش-آموز و ارایه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

فصل سوم: برنامه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی در مدارس و دانشگاه‌ها

- برنامه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی در مدارس ابتدایی

- برنامه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی در مدارس متوسطه

- هدایت تحصیلی در دوره متوسطه و عوامل مربوط به آن

- تغییر رشته تحصیلی در دوره متوسطه

- شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی دوره متوسطه

- برنامه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی

- پیشرفت تحصیلی و رابطه آن با راهنمایی و مشاوره تحصیلی

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه برنامه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی در مدارس ابتدایی و متوسطه و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده نمون برگ هدایت تحصیلی تکمیل شده یک نفر از دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه و تحلیل مفاد آن به صورت مکتوب

۲- مشاهده شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی دوره متوسطه و نقد و تحلیل آنها و ارایه گزارش آن به مدرس

فصل چهارم: نظریه‌های مشاوره تحصیلی

- نظریه مشاوره مدرسه مبتنی بر توانایی

- نظریه انعطاف‌پذیری

- نظریه مشاوره مبتنی بر بافت

- نظریه مشاوره راه‌حل محور

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۳- مقایسه نظریه‌های مشاوره تحصیلی با یکدیگر و بیان تفاوت‌های آنها

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای فنون مشاوره تحصیلی مطابق با یک نظریه توسط متخصصان (مستقیم/ فیلم) و تحلیل مشاهدات به صورت مکتوب
- ۲- طراحی و اجرای یک نمونه عملی مشاوره تحصیلی با توجه به نظریه‌ای خاص توسط دانشجومعلم و ارائه گزارش صوتی- تصویری و کتبی آن به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه رایج مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره تحصیلی توسط دانشجومعلم در موقعیت‌های واقعی مدرسه خواهد شد. یادگیری غیرمستقیم نیز مستلزم مطالعه فردی و درک شناختی فرد در موقعیت‌های مختلف محیط آموزشی می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- ۱- صافی، احمد. (۱۳۹۸). راهنمایی تحصیلی در مدارس ایران. تهران: نشر روان.
- ۲- شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۹۶). راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی (مفاهیم و کاربردها). تهران: انتشارات سمت.
- ۳- پور شهسوار، فاطمه. (۱۳۹۶). راهنمایی تحصیلی و شغلی. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

منابع فرعی:

- ۱- حسینی بیرجندی، سید مهدی. (۱۳۹۱). راهنمایی و مشاوره تحصیلی. تهران: انتشارات رشد.
- ۲- دیویس، ت. (آخرین سال انتشار). مشاوره مدرسه دیدگاه‌ها و کاربردها. ترجمه کیانوش زهراکار و همکاران (آخرین سال انتشار)، تهران: نشر ویرایش.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش‌بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می‌شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ، بسته پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۲ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط مدرس در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۶ نمره).

سرفصل درس « راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی »

۱. معرفی درس و منطق آن:

مشاوره شغلی سنگ بنای حرفه مشاوره است. اولین انجمن حرفه ای مربوط به مشاوره در آمریکا، انجمن راهنمایی شغلی بود. پارسونز، مدل مشاوره شغلی خود را در مقابل تغییرات اجتماعی، اقتصادی و علمی که در حال وقوع بودند پی ریزی کرد. اینک که در اوایل قرن بیست و یکم هستیم، مفهوم مشاوره شغلی ابعاد گسترده تری را در بر می گیرد. برای مشاوره شغلی، مهارت هایی ضروری است که توانایی حفظ روابط خوب با مراجع، مهارت در تعیین اهداف، و انعطاف پذیری در پاسخ به تغییرات در حوزه مشاوره شغلی را در بر می گیرد. دانشجو معلمان در جریان این درس با فرایند مشاوره شغلی و ابعاد گسترده آن آشنا می شوند. دانش و مهارت های کسب شده در این درس به دانشجویان توانایی می دهد تا در مسیر انتخاب شغل و فرایند کیفیت بخشیدن به دنیای شغلی به دانش آموزان کمک کنند.

نام درس به فارسی: راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Vocational Guidance and Counseling	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- با تعاریف، تاریخچه و نظریه های مشاوره شغلی آشنا می شود و از این نظریه ها در مشاوره شغلی استفاده می کند.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- توانایی برقراری ارتباط با دانش آموزان و پیش بردن جلسات مشاوره شغلی را کسب می کند.	شایستگی کلیدی:
۳- آزمون های روان شناختی و تمرین های خانگی را برای شناخت کیفی و عمیق مراجع در مشاوره مسیر شغلی به کار می برد و روند اجرای مشاوره شغلی را تا طرح ریزی شغلی و نحوه به عمل درآوردن طرح شغلی هدایت می کند.	موضوعی CK
۴- با مسائل رایج مراجعین در مشاوره شغلی آشنا شود و توانایی های حرفه ای برای مواجهه با این مسائل را کسب می کند.	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص
	روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مشاوره شغلی چیست؟

- مشاوره شغلی چیست؟

- بافت و طراحی شغلی

- کاربرد نظریه ها در مشاوره شغلی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: بررسی شباهت ها و تفاوت های بین نظریه های مشاوره شغلی توسط دانشجویان

فصل دوم: آشنایی با ساختار شاخه ها و رشته های تحصیلی

- معرفی شاخه های تحصیلی
- معرفی زمینه ها و رشته های تحصیلی
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** بررسی ارتباط بین رشته های تحصیلی و مسیر شغلی توسط دانشجویان

فصل سوم: قوانین و مقررات طرح ریزی شغلی در ایران

- اسناد تحولی و بالادستی
- سیاست های شغلی کشور: آیین نامه ها، شیوه نامه ها و دستورالعمل ها

فصل چهارم: شناخت مراجع در مشاوره شغلی

- ایجاد رابطه در مشاوره شغلی
- تعریف نگرانی های شغلی مراجع
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** ارائه تمرین های خانگی برای شناخت کیفی کیس مشاوره شغلی و تفسیر نتایج آن

فصل پنجم: تمرین ها در مشاوره شغلی

- کند و کاو مشکل: فهمیدن خود
- بهبود درک مراجعان
- استفاده از تکالیف خانواده خانگی
- نمونه هایی از تمرین ها
- ارتباط دادن تمرین ها به مشاوره
- کند و کاو شغلی: عوامل بافتاری و گزینه های بازارکار
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** اجرای تمرین ها برای کیس انتخاب شده و تفسیر نتایج آنها

فصل ششم: کاربرد آزمون ها در مشاوره شغلی

- سنجش علاقه شغلی با طیف وسیع (اجراء، نمره گذاری، تفسیر آنها)
- آزمون رغبت سنج استرانگ
- آزمون هاولند
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: اجرای آزمون های مورد استفاده در مشاوره شغلی برای کیس انتخاب شده و تفسیر نتایج آنها

فصل هفتم: طرح عمل و اجرای آن

- ادغام، تصمیم گیری، برنامه ریزی عملی

- اجرای برنامه های عملی

- ارزیابی پیشرفت مراجع

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: جمع بندی فرایند راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی کیس مورد نظر و ارائه نتایج

فصل هشتم: منابع اطلاعاتی در مشاوره شغلی

- استفاده از وب سایت ها مشاوره شغلی

- آشنایی با نرم افزارهای شغلی

- روزه نویسی الکترونیکی

- وبلاگ طرح ریزی شغلی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: ارائه گزارش از بررسی وب سایت های داخلی و بین المللی مشاوره شغلی و کاربرد هر یک از آنها توسط

دانشجویان

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

بخش نظری با تدریس استاد و پرسش و پاسخ و شرکت فعال دانشجویان و ارائه محتوای مرتبط با فصل های درسی با استفاده از سایر منابع توسط دانشجویان انجام می شود. در بخش عملی، پس از آشنایی با روش های عملی راهنمایی و مشاوره شغلی، دانشجویان آموخته های خود را برای کیس انتخابی مورد استفاده قرار می دهند و به صورت تکالیف عملکردی در کلاس به اجرا در می آورند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱. آمونسون، نورمن. ای.؛ بولسی، جون. هریس. و نایلز، اسپنسر. جی. (آخرین سال انتشار). مشاوره شغلی، فرآیند و فنون.

ترجمه مهرداد فیروز بخت. نشر ویرایش

۲. ناتان، رابرت. و هیل، لیندا (۱۳۹۶). مشاوره شغلی. ترجمه کیانوش زهراکار، اسما ابراهیمی و معصومه نیک رو. انتشارات رشد

۳. حق شناس، ل.؛ عابدی، م.؛ حسینیان، س.؛ باغبان، ا.؛ سمیعی، ف. و صالحی، ر. (آخرین سال انتشار). کاربرد آزمون ها در راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی. اصفهان: انتشارات نوشته

۴. اردبیلی، یوسف. (آخرین سال انتشار). راهنمایی و مشاوره حرفه ای و روش های کسب و کاربرد اطلاعات شغلی. تهران: نشر ویرایش

منابع فرعی:

۱. شفیع آبادی، ع. (آخرین سال انتشار). راهنمایی و مشاوره شغلی و نظریه های انتخاب شغل (با تجدید نظر کلی و اضافات). تهران: انتشارات رشد

۲. سوکی نیک، دایان؛ بندات، ویلیام. و رافمن، لیزا. (آخرین سال انتشار). برنامه آمادگی شغلی. ترجمه مرجان فرجی. انتشارات رشد

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده، نمره آزمون میان ترم و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می شود (۵ نمره)

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال خواهد بود (۱۰ نمره)

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۵ نمره)

سرفصل درس « خدمات مشورتی در مدرسه »

۱. معرفی درس و منطق آن:

بسیاری از خدمات مشاوران در مدارس و آموزش و پرورش تحت عنوان مشورت ارائه می‌گردد. لذا آموزش دانشجویان در زمینه شیوه‌های ارائه علمی خدمات مشورتی، نقش تعیین‌کننده‌ای در تقویت بنیه‌های علمی و حرفه‌ای دانشجویان رشته راهنمایی و مشاوره خواهد داشت. این درس قبلاً در فهرست عناوین دروس دوره کارشناسی رشته راهنمایی و مشاوره وجود نداشته است، اما ارائه آن برای ارائه خدمات مشورتی سازنده به والدین، معلمان، مدیران و حتی دانش‌آموزان، گامی بزرگ در رفع مشکلات موجود در مدرسه خواهد بود و به سلامت جسمانی، روانی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی دانش‌آموزان برای حضور مؤثر در صحنه‌های گوناگون سازندگی و توسعه کشور کمک خواهد کرد. تحقق این امر در گرو آن است که دانشجویان رشته مشاوره، توانایی تحلیل و شناخت عمیق برنامه درسی خدمات مشورتی و تطبیق آن با نیازهای مشورت‌جویان در حین آموزش و ارائه خدمات مشورتی را کسب نموده و فرصت‌های یادگیری مؤثر و برنامه ارتقاء سلامت روان و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان را با بهره‌گیری از ظرفیت محیط‌های واقعی آموزشی و پرورشی و محیط زندگی طراحی نمایند.

نام درس به فارسی: خدمات مشورتی در مدرسه نام درس به انگلیسی: Consultation service in school	مشخصات درس نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- تحولات خدمات مشورتی و ارتباط آن با مباحث اساسی در حوزه آموزش و پرورش به خصوص فرایند مشورت‌گری در مدارس را تحلیل و ارتباط آن را با نیازهای مشورت‌جویان در موقعیت‌های اجتماعی یا آموزشی مدرسه تجزیه و تحلیل کند.	زمان درس: ۴۸ ساعت
۲- ساختار برنامه درسی خدمات مشورتی در مدرسه را تحلیل و نقش الگوهای مشورتی، مفاهیم و محتوای دروس مشورتی، ویژگی‌ها، فنون و مراحل مشورت با مشورت‌جویان (والدین، معلمان، مدیران و...) را در انتخاب و سازمان‌دهی اهداف، محتوا، و روش‌های مشورت‌گری و تأثیر آن بر فرایند مشورت‌گری در مدرسه مورد ارزیابی قرار دهد.	پیش‌نیاز: -
۳- آموخته‌های خود را در زمان حضور در مدرسه در درس کارورزی بکار گیرد.	استاد متخصص برای تدریس: متخصص مشاوره و روان‌شناسی

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

فصل اول: مباحث اساسی مشورت

- تعریف مشورت
- ضرورت و اهمیت مشورت و مشورت‌گری

- تاریخچه مشورت و مشورت‌نگری
- تفاوت مشورت و مشاوره
- تفاوت مشورت و روان‌درمانی
- تفاوت مشورت و همکاری
- ویژگی‌های مشورت
- سطوح مشورت

فعالیت یادگیری:

(۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

(۲) مطالعه منابع معرفی شده

فعالیت عملکردی:

(۱) مشاهده کلاس درس (مستقیم/ فیلم) و تهیه گزارش از کمیت و کیفیت تعامل کلاسی معلم و شاگرد

فصل دوم: نقش مشورت گر در فرایند مشورت

- ویژگی‌های مشورت گر
- حوزه‌های مهارت برای مشورت گران
- نقش‌های متعارف مشورت گر و همکاری کننده
- مشورت گر به عنوان یک شخص
- ارتباط و ایجاد رابطه مشورتی
- گفتگوها و هدایت مشورت گر

فعالیت‌های یادگیری

(۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده

(۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت‌های عملکردی

(۱) طراحی شیوه‌های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورت‌نگری

(۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت‌های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل سوم: مدرسه مکانی برای مشورت و تغییر

- چشم‌انداز رویکرد ما در تغییر
- تغییر و ضرورت تغییر مؤثر

- تغییر باورها، نگرش‌ها، و رفتارها در فرایند مشورت
- راهبردهای تغییر اثربخش در نظام انسانی
- قدرت‌های اجتماعی مؤثر بر مشورت مدرسه
- حل مشکل و پاسخ به مداخله

فعالیت‌های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت‌های عملکردی

- (۱) طراحی شیوه‌های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورت‌گری
- (۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت‌های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل چهارم: دانش آموزان به عنوان مراجعان

- انواع دانش آموزان از لحاظ توانایی یادگیری
- انواع خدمات مشورتی
- خدمات مشورتی و اختلالات رفتاری کودکان و نوجوانان
- فواید موفقیت تحصیلی
- ایجاد و راه‌اندازی خدمات مشورتی روان‌شناختی برای ارتقای سالم زیستی دانش آموزان در مدارس

فعالیت‌های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های مطرح شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت‌های عملکردی

- (۱) طراحی شیوه‌های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورت‌گری
- (۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت‌های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل پنجم: کار با معلمان به عنوان مشورت‌جو

- اهمیت ادراک‌های معلم
- ویژگی‌های یک معلم خوب
- رابطه معلم - مشورت‌گر
- باورها و رفتارهای اثربخش معلم

- باورها و رفتارهای ناکارآمد معلم
- آموزش ضمن خدمت معلم
- منطق و اهمیت گروه های حل مسأله
- فرایند تشویق و امید دادن به شاگردان

فعالیت های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت های عملکردی

- (۱) طراحی شیوه های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورتگری
- (۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل ششم: کار با والدین و خانواده به عنوان مشورت جو

- ضرورت کار با والدین
- آموزش والدین
- گروه C برای والدین
- قابلیت های درمانی در گروه های والدین
- راهبردهایی برای کاهش مقاومت والدین
- تغییر در خانواده

فعالیت های یادگیری

- (۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده
- (۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت های عملکردی

- (۱) طراحی شیوه های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورتگری
- (۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل هفتم: مراحل مشورت و همکاری

- مرور خلاصه نتایج پژوهش در مشورت
- مراحل فرایند مشورت در مدرسه
- مراحل اصلی مشورت و همکاری در سازمان

فعالیت های یادگیری

۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت های عملکردی

۱) طراحی شیوه های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورتگری

۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل هشتم: الگوهای مشورت و همکاری

- الگوی مشورت اسلامی

- مدل مشورتی ادگار شاین

- الگوی مشورتی فرایندی

- مشورت و همکاری بهداشت روان

- مشورت و همکاری رفتاری

- مشورت و همکاری مبتنی بر اجتماع و سازمان

- الگوی مشورتگری همکارانه/تعاونی

- رویکرد بوم شناختی

فعالیت های یادگیری

۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده

۳) تهیه جدول مقایسه الگوهای مشورتی

فعالیت های عملکردی

۱) طراحی شیوه های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورتگری

۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

فصل نهم: ارزیابی و مسائل اخلاقی در مشورت

- ارزیابی در مشورت مدرسه محور

- روش های ارزیابی مستقیم

- روش های ارزیابی غیر مستقیم

- ارزشیابی مستمر و منظم

- مسائل اخلاقی، حرفه ای و قانونی در مشورت

فعالیت های یادگیری

۱) مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های مطرح شده

۲) مطالعه متون و منابع معرفی شده خدمات مشورتی

فعالیت های عملکردی

۱) طراحی شیوه های استفاده از الگوهای مشورت در فرایند مشورتگری

۲) طراحی و اجرای یک نمونه فعالیت مشورتی فردی یا گروهی در موقعیت های واقعی یادگیری و ارائه آن در کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارائه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده است. انجام فعالیت های عملکردی برای درک عمیق تر، یادگیری بهتر و بکارگیری آموخته ها در موقعیت های واقعی آموزشی و انجام راهنمایی و مشاوره نیز مستلزم مشارکت همگانی دانشجویان در این فعالیت ها می باشد.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- ۱- جراره، جمشید. و نبوی، س. صادق. (۱۳۹۹). خدمات مشورتی در مدرسه. تهران: انتشارات سمت (آماده چاپ)
- ۲- آرکول، ویلیام. و مارتینز، برایان. (۱۳۹۵). مبانی نظری و تجربی مشورتگری تحصیلی. ترجمه فاطمه نادری، عباس موزیری، و مصطفی بلقان آبادی. نشر ارجمند
- ۳- کارلسون، جان. و دینک مایر، جان. (۱۳۸۹). مشورت برای مداخلات مدرسه مبنا. ترجمه احمد اعتمادی، رویا رسولی و تقی پور ابراهیم. انتشارات دانشگاه یزد
- ۴- مصطفوی، محمد. (۱۳۸۷). ارائه خدمات مشورتی در مدرسه. نشر طلوع دانش

منابع فرعی:

- ۱- شریدن، سوزان. ، کرانوچویل، تامس. آر. و برت، جنیفر. دی. (۱۳۹۶). مشاوره رفتاری متقارن: افزایش پیوندهای خانواده- مدرسه و مداخلات. ناشر: ارتباطات اجتماعی
- ۲- تامپسون، چارلز. ل. و رودلف، لیندا. ب. (۱۳۸۸). مشاوره با کودکان. ترجمه جواد طهوریان. انتشارات رشد

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری

ارزشیابی پایانی: آزمون (باز پاسخ، کوتاه پاسخ، بسته پاسخ، چند گزینه ای و یا ترکیبی) مباحث نظری پایان ترم به میزان ۱۵

نمره

ارزشیابی فرآیند: نظم و عملکرد دانشجو در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده کلاسی ۳ نمره

ارزشیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی ۲ نمره

ارزشیابی از یادگیرنده بر اساس تکالیف یادگیری در طول ترم، تکالیف عملکردی و آزمون پایان ترم انجام می شود. مبنای

ارزیابی تکالیف (یادگیری و عملکردی) ملاک ها و سطوح پیامدهای یادگیری تعیین شده است.

سایر نکات: استاد درس مربوطه با توجه به صلاحدید خود می تواند فعالیت یادگیری یا عملکردی مورد نیاز دیگر را نیز به دانشجویان ارائه نماید.

سرفصل درس « ازدواج و خانواده در ایران و اسلام »

۱. معرفی درس و منطق آن:

این درس، آموزش نظری مبانی ازدواج و تشکیل کانون خانواده، متخذ از مکتب مقدس اسلام است. این درس شامل مباحثی چون مباحث اساسی در زمینه ازدواج، روابط عاطفی زوجین، مبانی حقوقی زوجین، فرزند پآوری و فرزندپروری، و خانواده گسترده است. دانشجو معلم در این واحد درسی می آموزد که انتخاب همسر شایسته چه رموزی دارد و اینکه چگونه خودش در جایگاه همسری شایسته ایفای نقش کند و فرزندانی صالح که عامل گرمی زندگی مشترک است را تربیت نماید. این دانش و مهارت کمک می کند تا دانشجو معلمان بتوانند در زندگی شخصی خود، آسایش و آرامش را تجربه کنند و وظیفه خطیر اجتماعی خود را در مدرسه به انجام برسانند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: ازدواج و خانواده در ایران و اسلام نام درس به انگلیسی: <i>Marriage and family in Iran and Islam</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: موضوعی CK	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
پیش نیاز: -	۱- مبانی علمی روابط حقوقی و عاطفی زوجین را بطور کاربردی فرا بگیرد.
استاد متخصص برای تدریس: استاد دارای تخصص استنباط در آیات و روایات مربوط به ازدواج و خانواده	۲- با انواع بحران های طولی و عرضی در زندگی مشترک آشنا شده و راه حل اجمالی آن را ارائه دهد.
	۳- دانشجویان معلمان دختر، با توجه به سال های اشتغال خود بتوانند مهارت همسر داری و همچنین ایفای نقش شایسته مادری را مطابق با قوانین اسلام کسب کنند. دانشجویان پسر، مهارت همسر یابی را با تاکید بر نقش مادری شایسته برای فرزندان کسب کنند و قادر به زندگی پایدار با همسر خود باشند.

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مباحث اساسی

- تعریف لغوی و اصطلاحی ازدواج در اسلام (نکاح)
- فلسفه ازدواج و اهمیت تشکیل خانواده و نهی از رهبانیت
- انواع ازدواج هایی که در تاریخ بشر از دیدگاه اسلام نهی شده است: (رہط - شغار - مخادنه - استبضاع - تعویضی - مقت - اماء)

- مدیریت امر ازدواج بر عهده چه کسانی است؟ (سوره مبارکه نور آیات ۳۲ و ۳۳)
- خویشتن داری جنسی تا آستانه ازدواج (نور ۳۳ - نساء ۲۵ - مائده ۵ - نور ۳۰ و ۳۱ و ۲۶)
- تسهیل در امر ازدواج (قانون مصوب ۱۳۸۴ که شامل ۱۳ ماده است).

- موانع ازدواج در ایران و راهکارهای رفع آن (اشتغال به تحصیل - مسائل اقتصادی - خدمت سربازی - طلاق پدر و مادر - سوء سابقه والدین - معلولیت - باورهای اشتباه و.... از کتاب دانش خانواده، کتاب درسی دانشگاه)
- نشانه و شاخصه رشد در اسلام و قانون مدنی ایران، برای فردی که در آستانه ازدواج قرار گرفته است.
- مهارت های لازم برای انتخاب همسر و تشکیل خانواده (اعتقاد به مبدء و معاد و ایمان عملی رکن اصلی است)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- تهیه مطالب پیرامون موضوعات مطروحه از اینترنت توسط دانشجو معلمان و ارائه آن در کلاس برای دانش افزایی بقیه همکلاسی ها

فصل دوم: بررسی مبانی حقوقی زوجین

- شرایط اصلی نکاح در اسلام
- حقوق و تکالیف متقابل زوجین مندرج در قانون مدنی ایران
- وظایف اختصاصی زوج مندرج در قانون مدنی ایران
- وظایف اختصاصی زوجه مندرج در قانون مدنی ایران
- انحلال نکاح و مسائل مربوطه مندرج در قانون مدنی ایران
- فسخ نکاح مندرج در قانون مدنی ایران
- بررسی آسیبهای زندگی خانوادگی پس از طلاق (کتاب زهرا آیت اللهی چاپ ۱۳۹۲ ص ۳۱۵ به بعد)
- بررسی لایحه حمایت خانواده در ایران.
- وضعیت معیشت در خانواده، دیدگاه اسلام در عقد دائم در صورتی که زوجین هردو شاغلند (کتاب زهرا آیت اللهی چاپ ۱۳۹۲ ص ۲۱۸ به بعد).
- عوامل معنوی که در ازدیاد یا کاهش روزی در خانواده تأثیر بسزایی دارند (پرداخت یا عدم پرداخت خمس و زکات و مالیات و.... و صله رحم یا ترک آن - احسان به والدین یا حقوق والدین - استفاده از تلاوت سوره های قرآنی یا بی اعتنائی به آن- بیداری بین الطلوعین یا خواب در آن زمان و....)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس
- ۳- بررسی آیات و روایات مربوط به موضوع بخصوص بررسی (آیات سوره ممتحنه پیرامون مهریه و نفقه زنان)

تکالیف عملکردی:

- تهیه مطالب پیرامون موضوعات مطروحه از اینترنت توسط دانشجو معلمان و ارائه آن در کلاس برای دانش افزایی بقیه همکلاسی ها

- بررسی قوانین مصوبه جدید در مجلس شورای اسلامی ایران و ارائه به کلاس

- بررسی قوانین پیرامون خانواده از چند کشور آسیایی و غربی و ارائه به کلاس

فصل سوم: بررسی روابط عاطفی زوجین

- زن و شوهر همسرند تا بهشت (از کتاب مطلع عشق)
- مهارت های لازم برای استحکام روابط همسران (کتاب زهرا آیت اللهی چاپ ۱۳۹۲ ص ۱۶۸ به بعد)
- بررسی قوامیت شوهر از ماده ۱۱۰۵ قانون مدنی ایران و شرح آن از حدیث ۱ باب ۲۸۶ (جلد ۲ کتاب علل الشرایع شیخ صدوق علیه الرحمه)
- بررسی صفات بانو از آیه ۳۴/ نساء
- شرح مهرورزی متقابل زوجین از رساله حقوق (حق همسر) از دیدگاه امام سجاد سلام الله علیه
- نقش معنوی و حکیمانه زن در خانواده از (آیه ۳۴/ احزاب)
- نقش سیاسی زن در جامعه بستگی تام به ارتباط با همسرش دارد (آیه ۱۲ / سوره ممتحنه)
- ایفای نقش معنوی زن و شوهر در منزل از (آیه ۳۵/ احزاب)
- حسن معاشرت متقابل زن و شوهر از دیدگاه امام صادق سلام الله علیه (تحف العقول ص ۳۲۳)
- آراستگی متقابل زوجین (مبحث استحکام روابط همسران از کتاب زهرا آیت اللهی چاپ ۱۳۹۲ ص ۱۴۶ به بعد)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده .
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- تهیه مطالب پیرامون موضوعات مطروحه از اینترنت توسط دانشجو معلمان و ارائه آن به صورت صوتی و تصویری در کلاس برای دانش افزایی بقیه همکلاسی ها
- خلاصه کتاب های روانشناسی پیرامون مباحث روابط عاطفی همسران از سوی دانشجو معلم در کلاس ارائه شود.

فصل چهارم: فرزند آوری و فرزند پروری

- توصیه به ازدواج (نکاح) در اسلام برای ایجاد نسل مطهرمی باشد. (بررسی تفسیر آیه ۲۱/ روم) علیه و (آیات ۴۹ و ۵۰ / شوری)
- از دیدگاه علامه طباطبائی رحمه الله
- کسب دانش نقش پدری و مادری قبل از ازدواج توصیه شده است تا همسر گزینی شایسته ای انجام شود (کتاب ریحانه بهشتی).

- دعای قبل از بارداری (آیه ۸۹ / انبیاء) و دعای ایام بارداری (آیه ۱۸۹ / اعراف) و دعای پس از زایمان (آیه ۳۶ / آل عمران) و دعای دائمی برای همسر و فرزندان (آیه ۷۴ / فرقان) که شرح این آیات تکالیف پدر و مادر را تبیین می کند.
- تقسیمات دوره های سنی برای تربیت شایسته فرزند که از طرف پیامبر اعظم حضرت محمد صلی الله علیه و آله و اهل بیت معظم ایشان علیهم السلام وارد شده: از تولد تا هفت سالگی - از ۷ تا ۱۴ سالگی - از ۱۴ تا ۲۱ سالگی دستورات تربیتی مبسوطی است که در کتب دینی، مخصوصا در کتاب وسایل الشیعه شیخ هر عاملی وجود دارد.
- رعایت عفت در حریم خصوصی زناشویی با حضور فرزندان (آیات ۲۷ / اعراف - ۵۸ و ۵۹ / نور و احکام مربوطه از رساله عملیه هم مراجعه شود)
- اطلاعات پیرامون بهداشت تغذیه در قبل از اقدام به فرزند آوری و ایام بارداری و شیر دهی
- نتیجه تربیت فرزندان باید منجر به شخصیتی با این خصوصیات بشود: ۱ - محافظت نماز (آیات ۹ / مؤمنون -- ۳۴ / معارج) ۲ - مدافع مکتب عزیز اسلام (آیه ۲۲ / مجادله) ۳ - کفرستیز (آیه ۲۹ / فتح)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- ویژگی های تقسیمات سه گانه سنی فرزندان، به صورت تحقیقی بین دانشجو معلمان و گذارشود تا درسه بخش (تربیت اعتقادی ۲- تربیت دینی ۳- تربیت اجتماعی) به صورت صوتی و تصویری ارائه گردد.
- ۳- ارائه مقاله پیرامون مسائل بهداشتی و بهداشت تغذیه از جانب دانشجو معلمان در پوشه کار لحاظ شود.

فصل پنجم: مبحث خانواده گسترده

- آدمی موجودی اجتماعی و مدنی الطبع است و به دیگر افراد جامعه نیازمند است و خواهان انس و الفت با دیگران می باشد.
- ضرورت برقراری ارتباط اجتماعی و فواید آن در آیات قرآن مجید و روایات و کتب روانشناسی
- سفارش به ارتباط با خانواده همسر و فامیل (آیه ۶۱ / نور)
- رعایت قوانینی که مانع آزار و رنجش در روابط فامیلی می شود (آیات ۲۷ و ۲۸ و ۲۹ / نور -- آیه ۵۳ و ۵۸ / احزاب)
- حفاظت از حریم الهی (واجب و حرام) در روابط خانواده گسترده لازم است (۵۴ و ۵۵ / احزاب - ۳۱ و ۳۰ / نور) و پرهیز از اختلاط بین محرم و نامحرم تا مایه ایجاد انس و الفت بی ضابطه بین نامحرمان نشود که متأسفانه گاهی منجر به خیانت بین همسران می گردد.
- حفظ تعادل در روابط خانواده گسترده که موجب دلگیری های اخلاقی نشود (حسادت - تکبر - عصبیت - تفاخر - سخن چینی - غیبت - فاش کردن اسرار خانوادگی - رعایت نکردن حرمت بزرگترها و رذایل اخلاقی) و از عوامل موثر در جدایی می شوند.

- برای پرهیز از حرمت شکنی ها و کینه توزی ها توصیه وجود مقدس امام سجاد سلام الله علیه در (دعای ۳۹ و ۲۰) بسیار راهگشا ست و همچنین (آیات ۳۴ و ۳۵ و ۳۶ / فصلت) آموزش دفع غم و غصه است که منجر به محبت خویشاوندی خواهد شد.

- دو نوع بحران طولی و عرضی که آسیب های زندگی مشترک هستند که اگر تدبیری در حل آنها نشود، منجر به قطع روابط شده نقصان در تربیت اجتماعی فرزندان پدید آمده و به کاهش برخورداری از حمایت های خویشاوندی منجر می شود (کتاب ارتباط با خانواده همسر).

- آموزش عدالت ورزی در روابط خویشاوندی (آیات ۸ و ۲ / مائده - ۸۵ و ۳۶ / نساء - ۲۷ / بقره - ۲۲ و ۲۳ / محمد - ۹۰ / نحل)

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه فصل از منابع معرفی شده.

۲- مشارکت در بحثهای کلاسی و پاسخ به پرسشهای طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- دانشجو معلم مورد های عینی که در اطرافیان سرخ دارد را به عنوان یک طرح قابل بررسی انتخاب کرده و به تحلیل آن پرداخته و راه حل اسلامی ایرانی آن را ارائه دهد.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

الف -- تدارک دیدن فرصتهای یادگیری به روش مستقیم :

۱- روش پرسش و پاسخ برای برانگیختن تفکر و تعمق به صورت استدلال گونه و منتقدانه در دانشجو

۲- روش سخنرانی همراه تمثیل و تشبیه و ذکر داستان

ب - روش غیر مستقیم :

۴- روش گفتگو به منظور کشف حقایق

۵- روش روشن سازی نگرش ها برای تحکیم اعتقادات و تصحیح عقاید نادرست

ج - روش مشاهده ای:

۱- روش مشاهده فیلم های مستند

۲- روش ایفای نقش

۳- روش آموزش باز (ملاقات دانشجویان دختر با مربی مهد در دانشگاه به جهت آشنایی با رفتارهای کودک

و ملاقات دانشجویان دختر و پسر با سردفتر دفاتر ازدواج و طلاق جهت آگاهی از شروط ضمن عقد و....)

۴- روش مبتنی بر خلاقیت : دانشجو معلم در این روش از خانواده خود یا از اطرافیان، بحران ایجاد شده را بررسی و

تجزیه و تحلیل کرده راه حل ارائه بدهد تا به مهارت برخورد با مشکلات دست یابد .

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- ۱- خامنه ای، سید علی. (آخرین سال انتشار). مطلع عشق. گرد آورنده محمد جواد علی اکبری. ناشر: دفتر نشر فرهنگ اسلامی
- ۲- آیت اللهی، زهرا. (۱۳۹۲). مهارت‌های زندگی خانوادگی در آئینه آیات و روایات. ناشر: دفتر نشر معارف
- ۳- انصاف داران، محمد رضا. (آخرین سال انتشار). آشنایی با حقوق خانواده. ناشر: انتشارات جاودانه، جنگل

منابع فرعی:

- ۱- ایمانی، محسن. (آخرین سال انتشار). ارتباط با خانواده همسر. ناشر: انتشارات پیام‌رسان
- ۲- اخوت، احمد رضا. (آخرین سال انتشار). بلوغ عاطفی - دوره اکرام و تألیف. ناشر: نشر قرآن و اهل بیت نبوت علیهم السلام
- ۳- آیت اللهی، زهرا. (آخرین سال انتشار). زن و خانواده (سه جلدی). ناشر: روابط عمومی شورای فرهنگی - اجتماعی زنان

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: حضور علمی فعال در کلاس و انجام تکالیف تعیین شده (۳نمره)

ارزشیابی پایانی: براساس عملکرد دانشجو معلم در آزمون پایانی نیمسال (بازپاسخ، بسته پاسخ و یا ترکیبی) خواهد بود (۱۲نمره)

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه باز خورد های داده شده توسط مدرس در کار پوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد (۵نمره)

سرفصل درس «آموزش والدین و شیوه های فرزندپروری»

۱. **معرفی درس و منطق آن:** والدین برای تعامل موثر با فرزندان و انتخاب شیوه های سازنده فرزندپروری نیاز به آموزش دارند. اما در عمل این آموزش اتفاق نمی افتد و والدین با آزمون و خطا و تجارب محدود فردی، امر خطیر تربیت فرزندان را پیش می برند. مدرسه محیط خوبی برای ارائه آموزش به والدین است. درواقع می توان گفت که والدین می بایست همراه با فرزندان خود در مدرسه برنامه های آموزشی را دریافت کنند. این برنامه آموزشی شامل پروراندن مهارت ها و خودکارآمدی مادران و پدران در فرایند رشد فرزندان، مهارت تربیت فرزندان، آگاهی و توانایی والدین جهت شناخت ویژگی ها و نیازهای فرزندان، آگاهی نسبت به مسائل، مشکلات و تعارضات ارتباطی اعضای خانواده، تعارضات والدین با فرزندان، چگونگی برخورد با مسائل و مشکلات بین فردی والدین با یکدیگر و با فرزندان، تأمین سلامت روانی فرزندان، سازگاری اجتماعی فرزندان، آگاهی نسبت به ارتباط میان مشکلات فرزندان و روابط معیوب اعضای خانواده، روشهای تربیتی نادرست والدین و تعاملات ناکارآمد آنها با فرزندان و.... می شود. دانشجو معلمان در جریان این درس، توانایی ارائه این خدمات را به والدین دانش آموزان کسب می کنند و شیوه های مؤثر کاهش ناکارآمدی والدین را مورد توجه قرار می دهند. با توجه به نقش اساسی والدین در تربیت فرزندان و اهمیت همسو شدن روش های تربیتی در خانه و مدرسه، این درس برای اولین بار در برنامه درسی رشته مشاوره دانشگاه فرهنگیان قرار گرفته است.

<p>نام درس به فارسی: آموزش والدین و شیوه های فرزند پروری</p>	<p>مشخصات درس</p>
<p>نام درس به انگلیسی: <i>Parenting Training and Parenting Methods</i></p>	<p>نوع درس: نظری</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p>	<p>تعداد واحد: ۲</p>
<p>۱- نیازهای آموزشی والدین را تشخیص دهد.</p>	<p>تعداد ساعت: ۳۲</p>
<p>۲- طرح آموزش والدین را طراحی کند.</p>	<p>شایستگی کلیدی: موضوعی</p>
<p>۳- آموزش های پیشگیری از مشکلات و آموزش حل تعارضات والدین و فرزندان را به اجرا درآورد.</p>	<p>CK</p>
	<p>پیش نیاز: -</p>
	<p>استاد متخصص برای تدریس:</p>
	<p>متخصص رشته مشاوره و روان</p>
	<p>شناسی</p>

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: خانواده و سلامت

- تعریف خانواده و سلامت
- اهمیت و ضرورت آموزش والدین
- نیازسنجی در آموزش والدین

- روش های ارتقاء سلامت روانی خانواده

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و مشارکت و پرسشگری در بحث های گروهی کلاس

تکالیف عملکردی: اجرای نیازسنجی در یک خانواده و تهیه گزارش کلاسی، مطالعه و گزارش روشهای ارتقاء سلامت روانی

خانواده در کلاس درس

فصل دوم: سبک زندگی خانواده

- سبک زندگی اسلامی خانواده

- رشد اجتماعی خانواده

- رشد روانشناختی خانواده

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و پرسش و مشارکت دانشجویان در بحث های گروهی

تکالیف عملکردی: مطالعه و گزارش فردی و گروهی از سبک زندگی اسلامی، رشد اجتماعی و روانشناختی یک خانواده

فصل سوم: شیوه های فرزند پروری

- بررسی شیوه فرزندپروری متعادل، پذیرش در برابر طرد و خصومت، سهل گیری، آزادی و خودمختاری دادن در برابر سخت-

گیری، کنترل، استبداد و توقع بالا داشتن

- الگوهای فرزندپروری مقتدر، سهل گیر، مستبد و بی اعتنا و پیامدهای آنها در ارتباط والد-فرزندی

-آموزش شیوه فرزندپروری سازگاران

- شیوه های فرزندپروری و سبک های دلبستگی ایمن، نایمن اجتنابی و نایمن دوسوگرا یا اضطرابی و پیامدهای آن بر فرزندان و

تاثیر آنها بر رشد شخصیت سالم و ناسالم فرزندان

- آموزش اصلاح و بهبود سبک های دلبستگی والد-فرزندی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و مشارکت و پرسشگری در بحث های گروهی کلاس

تکالیف عملکردی: گزارش فردی از مشاهده و شناسایی خانواده هایی با سبک های فرزندپروری آموزش داده شده، مشاهده و

شناسایی انواع سبک های دلبستگی در خانواده های مشاهده شده، تحلیل و نقد این گزارش ها

فصل چهارم: آموزش مهارت های ارتباطی

- آموزش مهارتهای ارتباطی والدین با یکدیگر

- آموزش والدین و سلامت جنین

آموزش والدین و تربیت دینی فرزندان

- آموزش والدین و عزت نفس و خودکارآمدی فرزندان

- آموزش والدین و تربیت جنسی فرزندان،

- آموزش والدین و امور تحصیلی فرزندان

- آموزش والدین و اوقات فراغت فرزندان
  - آموزش والدین و آماده‌سازی شغلی فرزندان
  - آموزش والدین و مسائل عاطفی - عشقی فرزندان
  - آموزش والدین و ازدواج فرزندان
  - آموزش والدین و مسئله اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر
  - آموزش والدین و ناهنجاریهای عاطفی - شخصیتی و رفتاری فرزندان
  - آموزش والدین و کیفیت ارتباط فرزندان با همسالان
  - سایر آموزش‌های مورد نیاز بر اساس نیازهای والدین
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و مشارکت و پرسشگری در بحث‌های گروهی کلاس
- تکالیف عملکردی:** ایفای نقش موضوعات آموزش والدین در کلاس و نقد و بررسی آنها

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری: آموزش گروهی و بحث کلاسی و ارائه نمونه‌هایی از آموزش والدین در کلاس

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- جهان‌شاهی فرد، س. (آخرین سال انتشار). تکنیک‌های فرزندپروری: روشی برای ساختن شخصیت سالم و پیشگیری از مشکلات روانی در فرزندان. نشر ارجمند
- ۲- دینک میر، دانک، مکی، گری. و دینک میر، دان. (آخرین سال انتشار). راهنمایی فرزندپروری موفق. ترجمه رئیس دانا. انتشارات رشد.
- ۳- توماس ا. گ. (آخرین سال انتشار). آموزش مؤثر والدین. ترجمه مهدی قراچه باغی. ترجمه پیک بهار

منابع فرعی:

- ۱- اسپنسر، ج. (آخرین سال انتشار). نقش پدر در تربیت کودک. ترجمه صهبا یقین (آخرین سال انتشار). نشر کتاب درمانی
- ۲- اسپنسر، ج. (آخرین سال انتشار). نقش مادر در تربیت کودک. ترجمه نیاز ظفری (آخرین سال انتشار). نشر کتاب درمانی
- ۳- احمد، ب. (آخرین سال انتشار). خانواده و کودکان با نیازهای ویژه. نشر آوای نور.
- ۴- امین، آ. (آخرین سال انتشار). آیین تربیت در اسلام. ناشر: اسلامی
- ۵- علیزاده، م. (آخرین سال انتشار). آیین فرزندپروری (روشهای علمی آموزش مهارت‌های زندگی). نشر سیادت
- ۶- بختیاری، ا. (آخرین سال انتشار). آموزش خانواده راهبردهای علمی و عملی با رویکرد پژوهش. نشر آوای نور

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: پرسش و پاسخ و سنجش آگاهی از نظریه‌های مشاوره خانواده، آگاهی و دانش از آسیب‌های خانوادگی، ویژگی‌های یک خانواده سالم، آسیب‌شناسی خانواده از دیدگاه اسلام

ارزشیابی تکوینی: مطالعه و گزارش گروهی از نیازهای آموزشی و روان‌شناختی اعضای خانواده، تعارضات بین فردی اعضای خانواده، راهبردها و روشهای آموزش والدین (۳ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایان ترم (۱۰ نمره)

کارپوشه: در پایان ترم دو فایل صوتی از دو سخنرانی آموزش والدین با دو موضوع پیشگیری و حل مشکل مرتبط با تعارضات والد فرزندی ارائه شود (۷ نمره)

سرفصل درس « رشد شخصی »

۱. معرفی درس و منطق آن: خودشناسی و رشد شخصی، نه تنها در روان شناسی و عرفان، بلکه در مذاهب و مکاتب گوناگون نیز جایگاه ویژه ای دارد. اهمیت خودشناسی در دنیای مدرن دو چندان شده است. دنیای پرهیاهویی که در کنار دانش و تکنولوژی، از خود بیگانگی و بحران های روحی را نیز برای بشر به ارمغان آورده است. درس رشد شخصی در جهت استفاده از اصول مؤثر خودشناسی و خودآگاهی و نظریه های روان شناسی خود است. این درس، داستان رویارویی شخصی آدمی با خود است و روایت ما از خود و شناخت رفتارهای سالم و ناسالمی که متأثر از خودشناسی ما هستند، در این درس مورد دقت قرار می گیرند. رشد شخصی به مفاهیم پایه از خودشناسی و خودآگاهی، روش ها و فنون شناخت خود و ارتقاء خود با تکیه بر نظریه های روان شناسی و روان درمانی متکی است: آگاهی از شیوه های دفاع خود و اضطرابی که فرد را به چنین عملی وامی دارد (رویکرد تحلیلی)؛ بینش و پذیرش مسئولیت زندگی خود (رویکرد تعهد و پذیرش)؛ خودشناسی از طریق ایجاد بینش به باورهای غیر معقول که عامل رفتارهای خود شکن است (رویکرد عقلانی - هیجانی)؛ آگاهی به نحوه ارضاء نیازهای اساسی انسانی و اینکه ما مسئولیم و آگاهی و کشف عوامل مؤثر بر رفتار (رویکرد واقعیت درمانی) و..... درس رشد شخصی در تلاش برای بازسازی شخصیت دانشجو معلمان است. دانشجویان رشته مشاوره که قرار است نقش یاری دهنده را در فرایند تغییر مراجعین ایفا نمایند، همانند سایر انسان ها، خود نیز نیازمند به استفاده از خدمات یاورانه هستند. یکی از شیوه های مؤثر مشاوره، از نظر اجرا شیوه مشاوره گروهی است. منطق گروه ها این است که انسان ها در جریان پویایی گروه و تحت رهبری فردی متخصص که به مشاوره گروهی تسلط دارد، می توانند به خود آگاهی و خودشناسی بالاتر نایل آیند. گروه های رشد شخصی برای مطرح کردن بحران تشکیل نمی شوند. در این گروه ها به اعضا کمک می شود تا منابع درونی خود را رشد دهند و بر خودآگاهی، انعطاف پذیری و توانمند سازی افراد تاکید دارد. این درس، ساختار متفاوتی نسبت به سایر دروس دارد و قرار نیست چیزی تدریس شود. بلکه دانشجویان از طریق خودسنجی و مشاوره گروهی در مسیر خودآگاهی و رشد شخصی قدم برمی دارند.

نام درس به فارسی: رشد شخصی	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Personal development</i>	نوع درس: عملی
<p><u>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</u></p> <p>۱- دانشجویان فرایند خودآگاهی و خودشناسی، تأمل در خود و معنا کردن تجارب شخصی، رشد خودمختاری و پرورش خود را با توجه به نظریه ها و رویکردهای متفاوت روان شناسی آغاز می کنند.</p> <p>۲- دانشجویان در مسیر رشد خودآگاهی معنوی حرکت می کنند: عوامل بسیاری در پرورش فضیلت ها مؤثرند. یکی از اصلی ترین آنها خودشناسی است. فضیلت ها جز در سایه درک خود پرورش نمی یابند. با درک عمیق تر از خود، تجلی اصیل ارزش هایی چون خرد، شجاعت، آزادی، نوع دوستی بیشتر می شود. فضیلت، چیزی جز دانایی و خودشناسی نیست.</p> <p>۳- دانشجو معلمان در مسیر کسب خودمختاری پیش می روند: خودمختاری به معنای مستقل از دیگران عمل کردن نیست، بلکه توانایی برای انجام یک عمل اصیل است که هماهنگی فکر،</p>	تعداد واحد: ۱
	تعداد ساعت: ۳۲
	شایستگی کلیدی:
	موضوعی CK
	پیش نیاز: مشاوره گروهی / آموزش مهارت های سواد زندگی
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص روان شناسی و مشاوره با تجربه مشاوره گروهی

<p>۴- دانشجویان معلمان که بعدها رهبران گروه خواهند شدند، تنها روش ها، مدل ها و فلسفه وجودی گروه را در این درس می آموزند، بلکه یاد می گیرند که چگونه این آموخته ها را از طریق راهبردهای ویژه ای برای طراحی و تسهیل انواع منحصر به فردی از گروه های رشد در مدرسه محل خدمت خود بکار ببرند.</p>	<p>احساس و رفتار را به همراه دارد.</p>
---	--

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ضرورت خودشناسی و رشد شخصی

- چرا باید خود را بشناسیم؟

- اهمیت و ضرورت خودآگاهی و خودشناسی

- ضرورت خودشناسی و رشد شخصی مشاوران

تکالیف یادگیری: پرسش و پاسخ و مشارکت در بحث های گروهی کلاس، مطالعه منابع پیشنهادی

تکالیف عملکردی: سخنرانی های فردی و گروهی دانشجویان پیرامون ضرورت رشد شخصی (فردی - بین فردی)

فصل دوم: قواعد و ملاحظات اخلاق حرفه ای در مشاوره گروهی

- قواعد مشاوره گروهی

- ملاحظات اخلاق حرفه ای در مشاوره گروهی

تکالیف یادگیری: پرسش و پاسخ و مشارکت در بحث های گروهی کلاس، مطالعه منابع پیشنهادی

تکالیف عملکردی: دانشجویان به صورت عملی، پایبندی به ملاحظات اخلاق حرفه ای در مشاوره گروهی را در کلاس به اجرا درمی آورند.

فصل سوم: سنجش خود

- مهارت های رویارویی و مشاهده خود

- چگونگی مشاهده خود

- فنون آگاهی نسبت به موانع رشد شخصی (فردی - بین فردی)

- اطلاعات روانی - آموزشی پیرامون مؤلفه های (احساس، افکار و اعمال و تجربه های فیزیولوژی) و ارتباط آن با توانمندی و ناتوانی های فردی و بین فردی

- خودشناسی از طریق روایت خود: روایت گذشته و حال زندگی خود با هدف شناسایی ریشه الگوهای احساسی، فکری و رفتاری کنونی خود که مسیر رشد شخصی را دشوار می کنند.

- خودشناسی از طریق سنجش خود با استفاده از آزمونهای نظیر:

الف) پرسشنامه های خودشناسی نظیر مقیاس خودسنجی انسجامی (قربانی، واتسن و هارگیس، ۲۰۰۸) یا هر ابزار خودشناسی دیگری که استاد درس تبحر کافی در اجرای آن دارد.

ب) پرسشنامه های خودشناسی و روابط بین فردی نظیر پرسشنامه مشکلات بین شخصی (کیم و پیلکونیس، ۱۹۹۷) که خرده مقیاس های مشکل در صمیمیت، جرات ورزی، اجتماعی بودن، کنترل بین شخصی، مسئولیت پذیری بیش از اندازه، اطاعت و تسلیم، دوسوگرایی در روابط بین شخصی، پرخاشگری، و نیاز به تایید اجتماعی را می سنجد. استاد درس به صلاحدید خود می تواند از هر ابزار دیگری که در اجرای آن تبحر دارد استفاده کند.

تکالیف یادگیری: اجرا، نمره گذاری و تفسیر آزمون های سنجش و آگاهی از خود

تکالیف عملکردی: تهیه گزارش فردی (خودگزارشی) دانشجویان بر مبنای شرح روایت شخصی و نتایج آزمون های سنجش خود و ارائه به استاد درس

* گزارش های فردی دانشجویان صرفا به استاد کلاس که رهبر گروه است ارائه می شود و این اطلاعات محرمانه است و در اختیار سایر دانشجویان قرار نمی گیرد.

فصل چهارم: فنون و مهارت های بهبود و ارتقاء رشد شخصی (فردی - بین فردی)

- آموزش اطلاعات روانی-آموزشی پیرامون روش های رشد شخصی

- بکارگیری فنون و مهارت های غنی سازی خود

- برگزاری جلسات مشاوره گروهی و کار روی محدودیت های شخصی دانشجویان که بر اساس نتایج خودسنجی آنها فراوانی بیشتری در میان اعضای گروه داشته است.

* با توجه به اینکه کلاس دانشگاه، بافت مناسبی برای خودافشایی دانشجویان نیست، در جلسات مشاوره گروهی متناسب با موضوع انتخاب شده، دانشجویان ایفای نقش انجام می دهند تا فرایند مشاوره گروهی و رواندرمانی، بدون افشای مسائل شخصی اعضای گروه پیش برود.

تکالیف یادگیری: آشنایی و تمرین فنون و تکنیک های رواندرمانی و مشاوره گروهی در زمینه حل مسائل شخصی

تکالیف عملکردی: دانشجو در کلاس و فاصله بین جلسات، تمرین ها و تکالیفی که تعیین شده انجام می دهد و تجربه شخصی خود را در پوشه کار خود به صورت روایت گزارش می کند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

- این درس از محتوی و ساختار متفاوتی نسبت به سایر دروس برخوردار است و مباحث هر جلسه بر اساس نیاز دانشجویان آن کلاس و راهنمایی و تشخیص استاد تعیین خواهد شد.

- در این کلاس، اعضای گروه از نظر اجرا بسته خواهد بود (ورود و خروج اعضا تا انتها دست نخورده خواهد بود).

- در این کلاس، توصیه می شود که تعداد اعضای گروه بین ۱۰ تا ۱۵ نفر باشد. (در صورت تعداد بیشتر دانشجویان کلاس، با حفظ اصول کار گروهی و به تشخیص استاد دانشجویان گروه بندی شوند).

- کلیه قوانین گروه بویژه اصل رازداری تأکید و تمرین می شود.
- تکالیف و تمرین های مرتبط با مباحث مطرح شده در جلسات گروه و حوزه خودآگاهی در فاصله بین دو جلسه ارائه می شود.

ویژگیهای رهبر گروه (استاد این درس):

- رهبری گروه امر پیچیده ای است که نیازمند توانایی ها و مهارت های مختلفی است. مشاوره گروهی، بسیار چالش برانگیزتر از سایر اشکال مشاوره است. در این درس از رهبر گروه انتظار می رود که از طریق تسهیل گری و جهت دهی موثر، به رشد، یادگیری، پیشرفت و تغییر اعضای گروه کمک کند.

- استاد این درس باید واجد توانایی های شخصی نظیر مدیریت اضطراب، تحمل ابهام، شناسایی مقاومت ها و دفاع های شخصی، میل به خطر کردن، پذیرش تجربه و آگاهی از آن و... باشد. لذا خود رهبران گروه، نیاز به رشد شخصی کافی دارند، بطوریکه بدانند نیازهای شخصی خودشان چیست؟ رهبر گروه بایستی علاوه بر شناخت انواع گروه ها (بویژه گروه رشد شخصی) همچنین به موضوعات زیر واقف باشند:

- نظریه های مشاوره و رواندرمانی را بدانند.
- پویایی گروه و عوامل درمانبخش گروه را بشناسد.
- به عوامل فرهنگی و تفاوت ها آگاه باشد.
- اصول اخلاقی و معیارهای حرفه ای را بدانند.
- ویژگی های رابطه درمانی را بشناسد.
- مهارت های تسهیل گری گروه (پذیرش، همدلی، توجه و احترام و...) را به خوبی تمرین کرده باشد تا به خودشناسی دانشجویانی که قرار است نقش مشاور مدرسه را داشته باشند کمک کند.
- رهبر گروه به دانشجویان کمک می کند تا بطور منتقدانه رفتارها و نگرش های خود را بشناسند، خودشان را همانگونه که هستند بپذیرند، تعهد به تغییر را در خود ایجاد کنند، تغییرات لازم را تشخیص دهند و نسبت به تغییرات واقع گرا باشند و بپذیرند که تغییر یک تعهد طولانی مدت است.

- استاد درس منابع مکتوب، فیلم و کلیپ های مرتبط با رشد شخصی و روایت نویسی را به دانشجویان معرفی می کند.

منابع پیشنهادی برای استاد درس:

- براون، نینا، دبلیو. (۱۳۹۲). رهبری گروه. ترجمه دکتر قدرتی و دکتر احمدی. نشر دانش
- یالوم، اروین و لشیج. (۱۳۹۰). رواندرمانی گروهی. ترجمه مهشید بابایی. نشر دانش
- ثنائی، باقر. (آخرین سال انتشار). تجارب با ساختار در مشاوره گروهی و تعلیم روابط انسانی. انتشارات بعث
- یالوم، اروین. (۱۳۹۱). موهبت روان درمانگری. ترجمه مهشید یاسایی. نشر ققنوس
- کوری، جرال. (۱۳۹۳). مشاوره گروهی. ترجمه زهرا کار و همکاران. نشر ویرایش
- کوری، جرال و کوری. ماریان شنایدر. (آخرین سال انتشار). فنون مشاوره گروهی. ترجمه باقر ثنائی. انتشارات بعث
- کوری، جرال و کوری، ماریان شنایدر. (آخرین سال انتشار). گروه درمانی. ترجمه سیف الله بهاری و همکاران. نشر روان

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- علیمردانی، م. (آخرین سال انتشار)، خودآگاهی و مهارت‌های زندگی، تهران، نشر آوای موفقیت
  - ۲- قربانی، ن. (آخرین سال انتشار) من به روایت من. تهران: نشر بینش نو
  - ۳- کیهانی، ع (آخرین سال انتشار) ذهن آگاهی و ژرف‌اندیشی، نشر آفتاب گیتی.
  - ۴- یانگ، چ و کلو سکوز. (آخرین سال انتشار) طر حواره درمانی. ترجمه حمید پورنج (آخرین سال انتشار) تهران: نشر ارجمند
  - ۵- رشیدی شیراز، آ. (آخرین سال انتشار) اصول و مبانی ذهن آگاهی و مدیتیشن قرن بیست و یکم. نشر ساوالان
- * اساتید محترم این درس با توجه به تجارب بالینی شان و پروتکل روان‌شناختی مورد قبولشان، می‌توانند منبع اصلی درس را تغییر دهند.

منابع فرعی:

- ۱- دایر، و. (آخرین سال انتشار)، خودآگاهی لحظه به لحظه، ترجمه علی پناهی، غ. نشر آسیم.
- ۲- امامی نائینی، ن. (آخرین سال انتشار)، خودآگاهی، نشر هنر آبی
- ۳- قهاری، ش (آخرین سال انتشار)، خودآگاهی تا خودشناسی، ناشر روانشناسی و هنر
- ۴- هاپینز، پ. (آخرین سال انتشار). هنر و علم خودشناسی، ترجمه هورداد، آ (آخرین سال انتشار)، نشر نوین.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: سنجش (خودارزیابی) نقاط قوت و ضعف و آگاهی از خود

ارزشیابی تکوینی: ۱ میزان حضور و پویایی دانشجویان در کلاس درس و مشارکت فعال در کلاس همراه با مطالعه منابع پیشنهادی (۵ نمره).

ارزشیابی پایانی: سمینار کلاسی دانشجویان در مورد دستاوردهای حاصل از شرکت در فرایند مشاوره گروهی و بیان تجربه های رشد فردی و بین فردی. بن مایه این سمینار، جلسه پایانی گروه های رشد است که به روایت های فردی اعضای گروه از بهبود خود می پردازد. (۵ نمره)

کارپوشه: مجموعه ای از خودارزیابی های دانشجو از نقاط قوت و ضعف خود، همراه با تمرینات آگاهی از خود و پیامد بهبود و ارتقاء خود در قالب یک گزارشی (گزارش به شکل روایی از خود) که به شکل فردی به استاد درس ارائه می شود. (۱۲ نمره)

سرفصل درس «مددکاری اجتماعی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

خدمات اجتماعی و حمایت از محرومان و نیازمندان، دارای پیشینه‌ای به اندازه تشکیل نخستین اجتماعات بشری است. ورود صنعت به زندگی انسان و تحولات مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی از یک سو و مسائل مشکلات ناشی از تحولات از سوی دیگر، نیازها و انتظارات تازه‌ای را به وجود آورده است که توجه علمی و کارشناسانه به پدیده‌های مختلف اجتماعی را می‌طلبد. لذا خدمات اجتماعی برنامه‌ریزی شده به تدریج جایگزین فعالیت‌ها و کمک‌های موردی شد. متفکرین اجتماعی و پیشگامان حرفه مددکاری اجتماعی بر آن شدند تا با درک وضعیت اجتماعی افراد زمینه را برای یاری رساندن به آنها فراهم کنند. به این ترتیب، مددکاری اجتماعی به عنوان حرفه‌ای مبتنی بر دانش‌های خاص پی‌ریزی شد. در اصطلاح مددکاری اجتماعی، دو مفهوم نهفته است: یکی مددکاری داوطلبانه سازمان نیافته غیرحرفه‌ای و دیگری مددکاری تخصصی سازمان یافته. دانشجویان معلمان در این درس، ضمن آشنایی با مبانی مددکاری اجتماعی، با کاربرد آن در مدرسه آشنا می‌شود و توانایی ارتباط با موسسات خصوصی و دولتی خدمات اجتماعی را کسب می‌کند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: مددکاری اجتماعی نام درس به انگلیسی: Social Work
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۲	
تعداد ساعت: ۳۲	
شایستگی کلیدی: موضوعی CK	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
پیش‌نیاز: -	۱- دانشجویان با مفاهیم اساسی، اصول و روش‌های مددکاری اجتماعی آشنایی پیدا می‌کنند.
استاد متخصص برای	۲- به اخلاق حرفه‌ای و جایگاه آن در مددکاری اجتماعی توجه پیدا می‌کنند.
تدریس: متخصص رشته	۳- ضمن آشنایی با کاربرد مددکاری اجتماعی در مدرسه، دانش خود را در دنیای مدرسه بکار بندد.
روان‌شناسی و مشاوره	۴- سازمان‌ها و موسسات خصوصی و دولتی خدمات اجتماعی را شناسایی کند و نحوه برقراری ارتباط با این سازمان‌ها را بداند.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مبانی و روش‌های مددکاری اجتماعی

- مدل‌ها و نظریه‌های کاربردی مددکاری اجتماعی و کاربرد آن در مشاوره
- معرفی نظریه‌های شناختی رفتاری، سیستمی و بوم‌شناختی
- معرفی الگوهای توانمندسازی، رهیاب و حل مسئله
- تکالیف یادگیری:** مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** مقایسه نظریه‌های مددکاری اجتماعی

فصل دوم: اخلاق حرفه ای در مددکاری اجتماعی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: بررسی منابع مختلف و ارائه گزارش به کلاس

فصل سوم: کاربرد مددکاری اجتماعی در مدرسه

- پیشگیری از آسیب های اجتماعی

- ارتباط با خانواده (ارتباط حضوری، تماس تلفنی و بازدید از منزل)

- تفاوت مددکاری اجتماعی خانواده با مشاوره خانواده

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: بررسی منابع مختلف و ارائه گزارش به کلاس

فصل چهارم: آشنایی با سازمان ها و موسسات خصوصی و دولتی خدمات اجتماعی

- نحوه صحیح ارجاع مراجعین به این موسسات

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: بررسی منابع مختلف و ارائه گزارش به کلاس

فصل پنجم: رابطه مددکاری اجتماعی با جامعه شناسی و روان شناسی

- تشخیص ونحوه مداخله در مشکلات اقتصادی

- ارزیابی روانی اجتماعی مراجعین

- نقش های مددکاران اجتماعی

- مددکاری اجتماعی و نقش آن در تیم درمان

- مداخله در بحران (انواع سوء استفاده، خشونت، سوء مصرف مواد، خودزنی، افکار و اقدام به خودکشی)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: بررسی منابع مختلف و ارائه گزارش به کلاس

۳. **راهنماهای تدریس و یادگیری:** تدریس استاد همراه با مشارکت فعال دانشجویان در ارائه مقالات علمی پژوهشی در

زمینه مددکاری اجتماعی، ارتباط با سازمان ها و موسسات مددکاری اجتماعی در محل زندگی خود

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- ابراهیم نجف آبادی، اعظم. (۱۳۹۴). مددکاری اجتماعی مداخله در بحران. انتشارات آوای نور
- ۲- اپن شاو، لیندا. (۱۳۹۴). مددکاری اجتماعی مدرسه (کار با کودکان و نوجوانان). ترجمه ایوب اسلامیان و یاسر بشیری. انتشارات آوای نور
- ۳- لوین، آن. و همکاران. (۱۳۹۳). جامعه شناسی برای مددکاران اجتماعی. ترجمه فریده همتی. انتشارات سمت
- ۴- بیولا رابتر کامتون و همکار (۱۳۸۸)، فرایندهای مددکاری اجتماعی (جلداول و دوم). ترجمه سید جلال صدرالسادات و فرهاد کریمی. انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

منابع فرعی:

- ۱- دبلیو ماتیت، مری و همکار (۱۳۹۳)، اصول و مبانی مددکاری اجتماعی. ترجمه خدیجه غنی آبادی. انتشارات آوای نور
- ۲- زاهدی اصل، محمد (۱۳۹۳)، مبانی مددکاری اجتماعی، چاپ هفتم، ویراست دوم. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی
- ۳- سام آرام، عزت الله. (۱۳۹۱). مبانی مددکاری اجتماعی. نشر علم
- ۴- کالینز، داندل. (۱۳۹۳). مددکاری اجتماعی "کار با خانواده". ترجمه فریده همتی. انتشارات سمت
- ۵- شولمن، لارنس. (۱۳۸۰). مهارت های کمک به افراد، خانواده و گروه ها. ترجمه منیرالسادات میربها و اکبر بخشی نیا. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی
- ۶- گوتیرث، لورین. مارگوت. و همکاران (۱۳۹۶). توانمندسازی در مددکاری اجتماعی. ترجمه جاوید نسب و اللهیاری. انتشارات دانژه
- ۷- جانسون، لوئیز. (آخرین سال انتشار). حرفه مددکاری اجتماعی از دیدگاهی جامع. ترجمه محمد حسین بازرگانی. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی
- ۸- معارف وند، معصومه و همکار. (۱۳۹۲)، اصول اخلاقی در حرفه مددکاری اجتماعی. انتشارات رسانه تخصصی
- ۹- مورلی، گلیکن. (۱۳۹۲). مددکاری اجتماعی در قرن ۲۱. ترجمه عباسعلی یزدانی و همکار، نشر جامعه شناسان
- ۱۰- والش، جوزف. (۱۳۹۳). نظریه های مددکاری اجتماعی در عمل، ترجمه فریده همتی، انتشارات سمت

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: شرکت در فعالیت های کلاسی و آزمون میان ترم (۶ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایان ترم (۱۰ نمره)

کارپوشه: تهیه گزارش از موسسات مددکاری اجتماعی و ارائه گزارش به کلاس (۴ نمره)

سرفصل درس «آموزش مهارت های سواد زندگی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

امروزه، مهارت های زندگی و کسب آن ها جزو مولفه های اصلی تعریف سواد در توسعه است و حتی فردی که مدرک تحصیلی داشته باشد اما در زندگی با مشکل روبرو است را بی سواد تعریف می کنند. فراگیری مهارت های زندگی، در گذشته به علت سادگی زندگی چندان اهمیتی نداشت. اما امروزه با وجود ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی در شیوه های زندگی، هنوز هم بسیاری از افراد در رویارویی با مسایل زندگی، از توانایی های لازم و اساسی بی بهره اند و همین امر آنان را در مواجهه با مشکلات روزمره و مقتضیات آن آسیب پذیر کرده است. مهارت های زندگی عنوانی برای آن دسته از آموزش هایی است که به افراد یاد می دهد چگونه با چالش های زندگی روزمره مواجه شوند. در واقع هریک از این مهارت ها به افراد، توانایی خاصی می بخشد تا در موقعیت های مختلف عکس العمل مناسبی را از خود نشان دهند. آموزش و پرورش و مراکز آموزش عالی، نقش اساسی را در آموزش این مهارت ها به عهده دارند. دانشجو معلمان در این درس به صورت نظری و عملی با مهارت های زندگی آشنا می شوند و ضمن بکارگیری این دانش در زندگی شخصی، با روش های آموزش سواد زندگی به دانش آموزان آشنا می شوند و دانش و مهارت خود را در دنیای واقعی مدرسه بکار می گیرند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: آموزش مهارت های سواد زندگی
نوع درس: نظری	نام درس به انگلیسی: <i>Teaching daily life literacy skills</i>
تعداد واحد: ۲	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
تعداد ساعت: ۳۲	۱. با انواع سواد های زندگی و تمرین برای کسب مهارت های آن آشنا می شود.
شایستگی کلیدی: موضوعی	۲- برای کسب سواد زندگی تلاش می کند و می تواند آموخته های این درس را در زندگی شخصی بکار گیرد.
CK	۳- روش های آموزش سواد زندگی به کودکان و نوجوانان را می آموزد و توانایی بکارگیری این روش ها را در محیط مدرسه کسب می کند.
پیش نیاز: -	
استاد متخصص برای	
تدریس: متخصص رشته	
روان شناسی و مشاوره	

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: سواد زندگی

- ضرورت آموزش سواد زندگی
- انواع سواد های زندگی (خود آگاهی، همدلی، برقراری ارتباط، ابراز وجود، کنترل عواطف منفی مثل خشم، اضطراب، مهارت تصمیم گیری)
- اهمیت مهارت آموزی
- سواد زندگی در آموزه ها و اخلاق اسلامی
- تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تمرین عملی سوادهای زندگی زیر نظر استاد درس

فصل دوم: فنون آموزش سواد زندگی

- فنون گروهی و آموزش سواد زندگی

- تحولات و تغییرات رشدی در دوره نوجوانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تمرین فنون گروهی آموزش سواد زندگی در کلاس

فصل سوم: انواع سواد زندگی

- انواع سواد زندگی

- آشنایی با روش های ناکارآمد مقابله

- سواد مقابله با شکست و فقدان

- سواد تنظیم خلق

- سواد مقابله با اضطراب، خشم و افسردگی

- سواد حل تعارضات

- سواد دوران دانش آموزی

- سواد مدیریت زمان و برنامه ریزی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: تمرین عملی سوادهای زندگی با روش ایفای نقش و بررسی تاثیر آن در زندگی شخصی و اجتماعی

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری:

تدریس نظری استاد در کلاس و بحث گروهی همراه با استفاده از تجهیزات سمعی و بصری

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- کلینکه، ال. ک. (آخرین سال انتشار). مهارت های زندگی. ترجمه محمدخانی، ش. تهران: نشر رسانه تخصصی

۲- محمدخانی، ش. نوری، ر. و موتابی، ف. (آخرین سال انتشار). مهارت های زندگی (مهارتهای رفتاری ویژه دانش

آموزان). تهران: نشر طلوع دانش

منابع فرعی:

۱- خنیفر، ح. و پورحسینی، م. (آخرین سال انتشار). مهارت های زندگی. تهران: نشر هاجر

- ۲- مک گرا، ف (آخرین سال انتشار). مهارت‌های عملی زندگی: تمرینات و خودآموزهای موثر در تغییر زندگی. ترجمه قراچه داغی، م. (آخرین سال انتشار). تهران: نشر پیکان
- ۳- هارجی، ا. ک. و دیکسون، د. (آخرین سال انتشار). مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات میان فردی. ترجمه بیگی و فیروزبخت. تهران: انتشارات رشد.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارائه گزارش از منابع تکمیلی و آزمون میان ترم (۴ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایان ترم (۱۰ نمره)

کارپوشه: مجموعه گزارش فعالیت‌های عملی مرتبط با مهارت‌های زندگی (۶ نمره)

سرفصل درس «کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

رسانه در لغت به معنای واسطه و وسیله نقل و انتقال آمده است. رسانه ها در واقع وسایل و پل های ارتباط بین مرکز پیام و گیرنده پیام هستند. در محیط های آموزشی که پیام ها اغلب آموزشی هستند، وسیله ارتباط بین یادگیرنده و معلم، رسانه آموزشی است. به عبارت دیگر رسانه آموزشی، ابزاری برای ارائه آموزش به یادگیرنده و طبیعتاً جزئی از فرایند آموزش محسوب می شود. واژه فناوری اطلاعات در اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی برای اشاره به استفاده از فناوری کامپیوتر در کار با اطلاعات ابداع شده است. برای فناوری اطلاعات و ارتباطات نیز تعاریف گوناگونی ارائه شده است. در یکی از این تعاریف، فناوری اطلاعات و ارتباطات مجموعه امکانات سخت افزاری، نرم افزاری، شبکه ای و ارتباطی به منظور دستیابی مطلوب به اطلاعات است و در تعریفی دیگر گردآوری، سازماندهی، ذخیره و نشر اطلاعات اعم از صوت، تصویر، متن یا عدد است که با استفاده از ابزار رایانه ای و مخابرات صورت می پذیرد. در واقع می توان گفت که فناوری اطلاعات و ارتباطات تلفیقی از سه حوزه کامپیوتر به عنوان سخت افزار، داده ها و اطلاعات به عنوان مواد اولیه و ارتباطات مخابراتی به عنوان رابط بین دو حوزه فوق است. اگر خدمات مشاوران در مدارس را آموزشی و پرورشی در نظر بگیریم، شناخت و کاربرد رسانه و نیز ابزارهای کار در محیط فناوری اطلاعات و ارتباطات به دانشجومعلم در رشته مشاوره کمک می کند تا علاوه بر ارتقاء دانش، نگرش و مهارت خود بتواند در ارائه خدمات مشاوره ای و تربیتی به مخاطبانشان موفق تر عمل کنند و در آینده شغلی خود حرفه ای تر باشند.

<p>نام درس به فارسی: کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در مشاوره</p>	<p>مشخصات درس</p>
<p>نام درس به انگلیسی:</p>	<p>نوع درس: عملی</p>
<p><i>Utilization of media and communication technology in counseling</i></p>	<p>تعداد واحد: ۲</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:</p>	<p>تعداد ساعت: ۶۴</p>
<p>• انواع رسانه ها و کاربرد هریک را در رشته مشاوره را بشناسد و استانداردهای تولید هر رسانه و نرم افزار های مناسب برای تولید، ویرایش و ذخیره سازی هر رسانه را بداند.</p>	<p>ساعت</p>
<p>• کارکرد رسانه و فناوری اطلاعات را با توجه به پدیده جهانی شدن و جهانی سازی در زندگی فردی و اجتماعی، نقد و تحلیل کند و به نقش خود در این عرصه واقف گردد.</p>	<p>شایستگی کلیدی:</p>
<p>• به کمک رسانه ها و فناوری اطلاعات، ایده هایی برای ایفای نقش خود به عنوان یک مشاور داشته باشد.</p>	<p>تربیتی موضوعی</p>
<p>• با کسب مهارت در کار با نرم افزارهای مناسب، پیام های مشاوره ای خود را برای ارائه در سطح مدرسه و جامعه آماده سازی نماید.</p>	<p>PCK</p>
<p>• به کمک نرم افزارها در تبدیل داده ها به اطلاعات و سازماندهی آن ها مهارت کسب کند.</p>	<p>پیش نیاز: -</p>
<p>• فناوری های نوین در رشته مشاوره را بشناسد و به استفاده از آن ها در فعالیت های حرفه ای خود راغب شود.</p>	<p>استاد برای تدریس:</p>
	<p>متخصص تکنولوژی</p>
	<p>آموزشی و IT</p>

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: رسانه‌ها

- تعریف و تبیین نقش رسانه در انتقال پیام (معرفی یکی از طرح‌های ارتباط مانند طرح ۵ عنصری و ...)
- دلایلی در ضرورت استفاده از رسانه‌های مختلف (نقش حواس در یادگیری، مخروط ادگارد دیل و...)
- انواع طبقه‌بندی رسانه‌ها (بر اساس حواس پنجگانه، دیجیتال و غیر دیجیتال و ...)
- بار شناختی مثبت و منفی (تعریف و تحلیل آن در ارایه پیام‌های آموزشی و ارایه نمونه)
- کاربرد رسانه‌ها و نقش آن در فعالیت‌های حرفه‌ای یک مشاور با تاکید بر پدیده جهانی شدن
- سواد رسانه‌ای (اصول، رویکردها، فنون خلق پیام، عوامل افزایش یا کاهش تأثیرات رسانه‌ها)

تکالیف یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- انجام تمرین‌های عملی برای درک و شناخت کامل بارشناختی مثبت و منفی در رسانه‌های مختلف
- انجام تمرین عملی برای درک و شناخت انواع رسانه‌ها
- مطالعه مقالات و ارایه چکیده مقالات در زمینه سواد رسانه‌ای
- نقد تأثیرات رسانه بر اساس آموزه‌های سواد رسانه‌ای

تکالیف عملکردی:

- ارزیابی رسانه‌ها با توجه به آموزه‌های مربوط به سواد رسانه‌ای و تئوری‌های مطرح در زمینه رسانه‌ها
- ایده‌پردازی و طراحی تولید هر یک از رسانه‌ها در زمینه موضوعات مشاوره‌ای
- تهیه گزارش کاربرد رسانه‌ها در رشته مشاوره
- تهیه گزارش از چکیده مقالات در زمینه رسانه‌های نوین در رشته مشاوره

فصل دوم: مفاهیم و مقدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات

- مروری بر تعاریف پایه (داده، اطلاعات، دانش، آگاهی - فناوری، فناوری اطلاعات، فناوری اطلاعات و ارتباطات)
- مروری بر تعریف سخت‌افزار و نرم‌افزارهای کامپیوتری
- معرفی برخی سخت‌افزارهای کامپیوتری و آموزش کار با آنها (ویدئو پروژکتور، پرینتر و اسکنر، قلم نوری، اسپیکر، وب‌کم، مودم و ...) در فعالیت یک مشاور
- امکانات google و فضای ابری در اینترنت (کار با ایمیل، جستجوی پیشرفته، google drive و Dropbox و ...)
- معرفی وب‌سایت، وبلاگ، پادکستینگ و کاربرد آن در رشته مشاوره
- موتورهای جستجو و مفهوم سئو (Search Engine Optimization) (بهینه‌سازی درونی و بیرونی)

- نقد و بررسی کاربرد شبکه های اجتماعی و رسانه های اجتماعی در جامعه و رشته مشاوره

تکالیف یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- مطالعه در زمینه نرم افزارها و سخت افزارهای کاربردی در رشته مشاوره
- انجام تمرین های عملی برای مهارت در کار با سخت افزارها
- انجام تمرین های عملی برای مهارت جستجو در اینترنت، کار با ایمیل، گوگل درایو و ...
- بررسی و مطالعه مقالات در زمینه کاربرد وب سایت، وبلاگ، پادکستینگ، شبکه های اجتماعی و رسانه های اجتماعی در رشته مشاوره

تکالیف عملکردی:

- تهیه فهرست نرم افزارها و سخت افزارهای کاربردی در رشته مشاوره
- نقد و بررسی کاربرد وب سایت، وبلاگ، پادکستینگ، شبکه های اجتماعی در رشته مشاوره بیان فرصت ها و تهدیدها.
- تهیه چکیده مقالات در زمینه فناوری اطلاعات
- تشریح و انجام کار عملی در کار با سخت افزارهای پر کاربرد.
- تهیه گزارش از چکیده مقالات در زمینه کاربرد وب سایت، وبلاگ، پادکستینگ، شبکه های اجتماعی و رسانه های اجتماعی در رشته مشاوره

فصل سوم. مهارت کار با کامپیوتر (نرم افزارها)

- بکارگیری نرم افزارهای مجموعه آفیس (*Excel - Power point - publisher - Word*) در رشته مشاوره
- بکارگیری نرم افزار ویرایش تصویر (*Adobe Photoshop* یا ...) در رشته مشاوره
- بکارگیری نرم افزارهای ویرایش صدا و فیلم (*Camtasia Studio* یا ...) در رشته مشاوره
- بکارگیری نرم افزارتالیف در تولید مالتی مدیا (*Articulate Storyline* یا ...) در رشته مشاوره

تکالیف یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- انجام تمرین های عملی برای کار با نرم افزارهای مجموعه آفیس (*Power point - publisher - Word - Excel*) در رشته مشاوره
- انجام تمرین های عملی برای کار با نرم افزارهای ویرایش تصویر در رشته مشاوره

- انجام تمرین های عملی برای کار با نرم افزارهای ویرایش صدا و فیلم در رشته مشاوره
- انجام تمرین های عملی برای کار با نرم افزارتالیف در تولید مالتی مدیا در رشته مشاوره

تکالیف عملکردی:

- به کارگیری تولید نمونه رسانه های دیداری-نوشتاری در زمینه موضوعات مشاوره ای با کمک نرم افزارهای آفیس در رشته مشاوره
- تولید نمونه رسانه های دیداری-غیرنوشتاری در زمینه موضوعات مشاوره ای با کمک نرم افزارهای ویرایش تصویر و مجموعه نرم افزارهای آفیس در رشته مشاوره
- تولید نمونه رسانه های شنیداری و دیداری-شنیداری در زمینه موضوعات مشاوره ای با نرم افزار ویرایش صدا و فیلم در رشته مشاوره
- تولید نمونه چند رسانه ای در زمینه موضوعات مشاوره ای با نرم افزارتالیف در تولید مالتی مدیا در رشته مشاوره

فصل چهارم. فناوری های نوین

- معرفی LMS در آموزش از راه دور (نمونه های ملی و بین المللی)
- معرفی نرم افزارهای موبایلی (اپلیکیشن ها) و نرم افزارهای اپلیکیشن سازمانند App builder – jo App- App Creator-App maker در رشته مشاوره
- معرفی کاربردهایی از شبیه سازیها و بازی ها ، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده و هولو پورت (holoport) در رشته مشاوره

تکالیف یادگیری:

- پرسش و پاسخ و مشارکت در مباحث درسی
- بررسی کاربرد LMS در آموزش از راه دور در آموزش های مربوط به رشته مشاوره
- بررسی کاربرد نرم افزارهای موبایلی (اپلیکیشن ها) در رشته مشاوره و نرم افزارهای سازنده آن
- مطالعه مقالات و آرایه چکیده مقالات در زمینه آموزش از راه دور به شیوه یادگیری الکترونیکی و یادگیری سیار
- بررسی کاربرد شبیه سازیها و بازی ها ، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده و هولو پورت (holoport) در رشته مشاوره

تکالیف عملکردی:

- تهیه گزارش از کاربرد LMS در آموزش از راه دور در آموزش های مربوط به رشته مشاوره

• تهیه گزارش و ایده پردازی از کاربرد نرم افزارهای موبایلی (اپلیکیشن ها) در رشته مشاوره و نرم افزارهای سازنده آن

• تهیه گزارش و ایده پردازی از کاربرد شبیه سازیها و بازی ها، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده و هولو پورت (holoport) در رشته مشاوره

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

راهبردهای آموزشی انتقال مستقیم (نمایش علمی، تلفیقی و ...) و راهبردهای آموزشی تعاملی (بحث گروهی، یادگیری مشارکتی، پرسش و پاسخ و مانند آن) برای آموزش بسیاری از مطالب بهره گرفته می شود و در فعالیت هایی از راهبردهای آموزشی مسئله محور و انفرادی (اکتشافی، انفرادی تجویز شده و انفرادی هدایت شده) می توان استفاده کرد. ابزارها و رسانه های مورد استفاده در تدریس شامل کتاب، جزوه درسی، اسلاید های آموزشی، فیلم آموزشی، تصاویر، اینترنت و مانند آن است. استفاده از گردش علمی، بازدید از نمایشگاه ها و موزه رسانه به صورت حضوری و بازدید از سایت ها و نمایشگاههای مجازی در مواردی توصیه می شود. انجام فعالیت های عملی در قالب پروژه برای هر بخش از مباحث و فصول مورد تاکید است.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- احدیان، محمد؛ رمضانی، عمران؛ محمدی، داوود. (۱۳۹۰) مقدمات تکنولوژی آموزشی. انتشارات آبیژ. چاپ نهم
- علی آبادی، خدیجه. (۱۳۸۲). مقدمات تکنولوژی آموزشی. ناشر: دانشگاه پیام نور. ویراستار: داریوش نوروزی

منابع فرعی:

- امیر تیموری، محمد حسن (۱۳۸۹). رسانه های یاددهی و یادگیری (شناسایی، انتخاب، تولید و کاربرد). انتشارات ساوالان. چاپ نهم.
- امیر تیموری، محمد حسن (۱۳۹۴). رسانه ها و محیط های آموزشی. تهران: انتشارات سمت، چاپ دوم
- کلارک، روت کالوین؛ مایر، ریچار. (۱۳۹۳). یادگیری الکترونیکی و علم آموزش (راهنمای عملی کاربران و طراحان یادگیری چندرسانه ای). انتشارات آوای نور. چاپ اول.
- کلارک، روت کالوین؛ مایر، ریچار. (۱۳۸۵). مفاهیم و تئوری ها در آموزش الکترونیکی. ناشر دیباگران. چاپ اول.
- لاینز، جاپتا؛ کلارک، روت کالوین. (۱۳۹۳). گرافیک در خدمت یادگیری. انتشارات سمت. چاپ اول.
- کاسلین، استیفن مایکل. (۱۳۹۰). اصول روانشناختی تهیه پاورپوینت. انتشارات سمت. چاپ اول.
- رضوی، سید عباس. (۱۳۹۰) تولید برنامه های آموزشی تلویزیونی. انتشارات سمت. چاپ اول.
- امیر تیموری، محمد حسن (۱۳۹۳). طراحی پیام های آموزشی. انتشارات سمت. چاپ سوم.
- ذوفن، شهناز. (۱۳۹۰). کاربرد فناوری های جدید در آموزش. انتشارات سمت. چاپ هفتم.
- افضل نیا، محمد رضا. (۱۳۹۳). تکنولوژی یادگیری. انتشارات سمت. چاپ اول.

- کرسلی، گرگ. (۱۳۸۶). آموزش برخط (یاددهی-یادگیری از طریق اینترنت). نشر سالوان. چاپ اول.
- داوولی، لیزا. (۱۳۹۳). ابزارهایی برای موفقیت در تدریس آنلاین. انتشارات سمت. چاپ اول.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: پرسش و پاسخ و تکمیل چک لیست خود ارزیابی دانشجویان از میزان مهارت خود در زمینه کار با کامپیوتر و فضای وب جهت تعیین سطح اولیه معلومات و دانش فراگیران.

ارزشیابی تکوینی: بررسی کارپوشه دانشجویان جهت تعیین پیشرفت کلاسی هر یک از فراگیران (۴ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون عملی (۵ نمره) آزمون کتبی (۳ نمره)، ارائه پوشه کار بر اساس تکالیف یادگیری و عملکردی (۸ نمره)

سرفصل درس «روش‌های تحقیق در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

روانشناسان و مشاوران برای کمک در ارتقاء سلامت روان و رشد همه جانبه، نیازمند شناخت و درک بهتری از رفتار و فرایندهای روانی افراد انسانی هستند و بدین منظور همواره در صدد توسعه نظریه‌ها و پژوهش‌های روانشناختی بوده‌اند. آنان از مفروضه‌های فلسفی، راهبردهای پژوهشی و روش‌های پژوهش در چهارچوب رویکردهای کمی، کیفی و ترکیبی استفاده می‌کنند تا به درک بهتری از رفتارها و پدیده‌های روانی افراد دست یابند. برنامه درسی روش تحقیق کمی، کیفی و ترکیبی نیز در این راستا برای دوره کارشناسی راهنمایی و مشاوره با گرایش فعالیت‌های پرورشی در جهت درک رفتارها و پدیده‌های روانی دانش‌آموزان از اهمیت بسزایی برخوردار است. تحقق این امر مستلزم تحلیل درست دانشجویان از برنامه درسی روش تحقیق و اهمیت و ضرورت آن در پیشبرد بهتر امور آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان و انجام فعالیت‌های پژوهشی متناسب با درک نیازهای آموزش و پرورش و بکارگیری نتایج آن در فهم چگونگی ساخت جهان و حل مسائل روانی و تحصیلی و ایجاد فرصت‌های یادگیری مناسب در محیط کار و زندگی می‌باشد.

نام درس به فارسی: روش تحقیق در مشاوره	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Research methods in counseling	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجویان قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۳ (۲ ن+۱ ع)
۱. آشنایی و فهم مبانی نظری پژوهش کمی و کیفی	تعداد ساعت: ۶۴ ساعت
۲. توانایی شناخت مساله و مراحل مختلف پژوهش	شایستگی کلیدی: تربیتی موضوعی
۳. توانایی بهره‌گیری از روش‌های مختلف در پژوهش کمی و کیفی	PCK
۴. آشنایی با فهم مراحل مختلف تدوین پایان‌نامه، مقاله و گزارش پژوهش	پیش‌نیاز: آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری / آمار استنباطی و کاربرد نرم افزارهای آماری
۵. توانایی تشخیص نقاط قوت و ضعف و کاربرد هریک از روش‌های پژوهش در عمل	استاد متخصص برای تدریس:
۶. تدوین پیشنهاد پژوهشی در قلمرو رشته تخصصی	متخصص رشته روان‌شناسی و مشاوره
	مسلط به روش تحقیق و استاد مسلط به نرم افزارهای آماری

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: روش علمی

- ماهیت علم، انواع علم، علم تجربی، علم عقلانی، علم نقلی و علم وحیانی
- روش علمی، مراحل روش علمی، روش تحقیق، تفاوت روش پژوهش با روش علمی

- ویژگی تحقیق علمی (هدفمندی، تکرار پذیری، تعمیم پذیری، افزایشی بودن، تجربی بودن، مسأله مداری، نظریه پردازی، تخصص طلبی، شهامت طلبی، ....)
- جهان بینی فلسفی در پژوهش های کمی و کیفی
- معرفت شناسی، روش شناسی، روش شناس اثبات گرایی، نئو اثبات گرایی، روش شناسی تفسیری (تفسیر گرایی، پدیدار شناسی .....)
- روش شناسی پراگماتیسم
- مقایسه پارادیم، راهبرد تحقیق، روش، شیوه و تکنیک
- بررسی مفهوم تحقیق متناظر روشهای کمی، کیفی و ترکیبی، روش شناسی و روش تحقیق
- منابع شناخت: تجربه، تجربه دیگران، آداب و رسوم (سنت)، استدلال (استدلال قیاسی، استقرایی و قیاسی - استقرایی)
- تکالیف یادگیری: منابع شناخت را بایکدیگر مقایسه کنید، و مزایای هر کدام را ذکر کنید.
- تحقیق را از دیدگاه اثبات گرایی، نئو اثبات گرایی، پدیدار گرایی و پراگماتیسم شرح دهید.
- تکالیف عملکردی: مفهوم تحقیق و روش های آن را از زوایای پژوهش های مختلف جمع آوری کرده و گزاره های آن را طبقه بندی کنید.

فصل دوم: بیان مسئله و گزاره های تحقیق

- ویژگی های تحقیق در علوم انسانی، ویژگیهای جمعیتی، محیط اجتماعی، واحدهای تحلیلی (دانشی، نگرشی، رفتاری، باورها، صفات ....)
- ویژگی های علوم رفتاری، مقوله های تحلیلی رفتار (شناخت، باورها، احساسات تابع محیط (تجارب موفقیت آمیز و تجارب شکست آمیز)، پیش آمادگی، انتظارات.....
- انتخاب موضوع تحقیق، ویژگیهای موضوع تحقیق، شناسایی و بیان مسأله، ضرورت تحقیق، اهداف تحقیق، فرضیه های تحقیق، سؤالات تحقیق، انواع فرضیه ها (فرض آماری، فرض تحقیق)، مفاهیم، سازه ها، متغیرها، تعاریف مفهومی و عملیاتی (عملیات سنجشی، عملیات آزمایشی)
- انواع متغیرها: کمی، کیفی، نقش متغیرها در تحقیق (متغیر مستقل، متغیر تعدیل کننده، متغیر وابسته، متغیر مداخله گر، متغیر کنترل، مزاحم، میانجی)
- مقیاس اندازه گیری (اسمی، ترتیبی، فاصله ای، نسبی .....)

تکالیف یادگیری:

- نقش متغیرها را در تحقیق را با ارایه مثال شرح دهید.
- انواع فرضیه ها را با ارائه مثال شرح دهید.

تکالیف عملکردی:

- رابطه موضوع و مسأله را به صورت شبکه مفهومی ترسیم کنید.

- با انتخاب یک گزارش پژوهشی، ویژگی های موضوع تحقیق، شناسایی بیان مساله، ضرورت تحقیق، اهداف تحقیق و فرضیه های تحقیق را نقد و بررسی کنید و نقاط ضعف و قوت آن را مشخص کنید.
- یک پیشنهاد پژوهشی را بر اساس ویژگی های موضوع تحقیق، شناسایی بیان مساله، ضرورت تحقیق، اهداف تحقیق و فرضیه های تحقیق تدوین کنید.

فصل سوم: پیشینه تحقیق

- نقش بررسی پیشینه در شناخت مساله پژوهش و انجام پژوهش، منابع اطلاعاتی برای بررسی پیشینه تحقیق، فرآیند بررسی پیشینه تحقیق، تنظیم گزارش پیشینه تحقیق
- تقسیم بندی روش های تحقیق در علوم رفتاری:

۱. دسته بندی تحقیقات بر حسب هدف (کاربردی، بنیادی و توسعه ای)

۲. دسته بندی تحقیقات بر حسب روش گرد آوری داده ها: تحقیق میدانی ((توصیفی، پیمایشی، همبستگی، علی-مقایسه ای،...))، تحقیق در موقعیت آزمایشی (آزمایشی کامل، نیمه آزمایشی، شبه آزمایشی، طرح تک آزمودنی)، تحقیقات کیفی (بررسی موردی، توصیفی، اقدام پژوهی، تحلیل محتوا، قوم نگاری، تحقیق تاریخی، تحقیق فلسفی نظریه داده بنیاد، روایتی.....)

- مقایسه تحقیقات کمی و کیفی در مفهوم واقعیت. و گرد آوری داده ها

تکالیف یادگیری:

- مراحل بررسی پیشینه تحقیق را به صورت نقشه مفهومی ترسیم کنید.
- طرح تحقیق تک آزمودنی در علوم رفتاری را توصیف کرده و کاربرد آنها را در فعالیت های مشاوره تحلیل کنید.
- طرح تحقیق بررسی موردی را توصیف کرده و نقش آن را در نظریه سازی مشخص کنید.

تکالیف عملکردی:

- واژگان کلیدی یک پژوهش را مشخص کنید و روند بررسی پیشینه تحقیق را فهرست وار توضیح دهید.
- تفاوت روش شناسی، روش و طرح را با ارائه مثال شرح دهید؟

فصل چهارم: جامعه، نمونه، اعتبار درونی و بیرونی تحقیق

- جامعه مورد بررسی و نمونه گیری در پژوهش های کمی و کیفی
- تعیین حجم نمونه در پژوهش های آزمایشی، میدانی و کیفی
- ابزار اندازه گیری در تحقیق (پرسشنامه، چک لیست، آزمون ها، مصاحبه، مشاهده.....)
- مقیاس های اندازه گیری مختلف (لیکرت، افتراق معنایی، ترستون، گاتمن و بوگاردوس.....)
- روایی و پایایی در پژوهش های کمی و کیفی

- اعتبار درونی و بیرونی در طرح های پژوهش گروهی و بین گروهی
- روش های تحلیل آماری (توصیفی و استنباطی .....
- چگونگی استناد منابع درون متنی و برون متنی
- چگونگی تدوین پیشنهاد پژوهش و مقاله همایشی
- مراحل تدوین پایان نامه و گزارش پژوهشی

تکالیف یادگیری:

- پرسشنامه ، چک لیست، آزمون ها، مصاحبه، مشاهده را با هم مقایسه نموده و مزایا و معایب هر کدام را فهرست کنید.

تکالیف عملکردی:

- در یک مطالعه پژوهشی، جامعه مورد مطالعه، روش نمونه گیری، حجم نمونه و ابزار گردآوری داده ها را مشخص کنید و آنگاه نقد و بررسی انجام دهید.
- یک پیشنهاد و پایان نامه را مورد نقد و بررسی قرار دهید و نقاط ضعف و قوت آن را به تفصیل ارائه کنید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

در این درس، آموزش های کلاس درس با محوریت آموزشگر درس انجام می شود؛ هرچند که در هر جلسه درس دانشجویان مشارکت داده می شوند و آنان موظفند بر اساس برنامه اعلام شده به مطالعه منابع بپردازند و در مباحث شرکت کنند. در عین حال، در هر جلسه ممکن است پرسش هایی طرح شود که به تشخیص آموزشگر یا به درخواست دانشجویان، پاسخگویی به برخی از آنها به صورت شفاهی در جلسه بعد انجام گیرد و یا پاسخگویی به برخی دیگر به صورت کتبی توسط دانشجویان تا پایان نیمسال انجام و ارائه شود. همچنین، دانشجویان مجازند برای ارائه دیدگاه ها یا نتایج حاصل از مطالعات خود با درخواست تعیین وقت قبلی از سوی آموزشگر، در مدت زمان کوتاه (۱۰ الی ۱۵ دقیقه) در کلاس درس به ارائه سازمان یافته و از پیش طراحی شده نظر خود اقدام کنند

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

۱. سرمد، زهره. ، بازرگان، عباس. و حجازی، الهه. (۱۳۹۵) روش های تحقیق در علوم رفتاری. تهران: انتشارات آگاه
۲. دلاور، علی. (۱۳۹۴). روش تحقیق. ویراست چهارم. تهران: انتشارات رشد

منابع فرعی:

۱. کرس ول، جان. دبلیو. (۲۰۰۹). طرح پژوهش رویکردهای کیفی، کمی و ترکیبی. ترجمه علیرضا کیامنش و مریم دانای طوس. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی علامه طباطبایی

۲. جانسون، آر. بورک. و گریستنسن، لری. (۲۰۱۴). پژوهش آموزشی رویکردهای کمی، کیفی و ترکیبی. ترجمه کیامنش علیرضا و همکاران. تهران: انتشارات نشرعلم
۳. کیت. اف. پانچ. (۲۰۰۹). مقدمه ای بر روش های پژوهش در آموزش و پرورش. ترجمه حسن پاشا شریفی و همکاران. تهران: انتشارات نشر علم
۴. ابوالمعالی خدیجه. (۱۳۹۱). پژوهش کیفی از نظریه تا عمل. تهران: انتشارات نشرعلم
۵. کرس ول، جان. دلیو. (۲۰۰۷). پویش کیفی و طرح پژوهش، انتخاب از میان ۵ رویکرد. ترجمه حسن دانایی فرد و حسین کاظمی. تهران: انتشارات صفار- اشراقی

۴. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: سنجش رفتارهای ورودی، در آمار توصیفی و استنباطی

ارزشیابی تکوینی (تا ۳۵ درصد):

سنجش عملکردی: پاسخگویی به تکالیف یادگیری عملکردی در هر جلسه درس
 سنجش مشاهده‌ای: با تمرکز بر مشارکت در کلاس و یاری رساندن به دیگران
 خودسنجی: فرصت دادن برای اعلام تغییرات در فهم، مفاهیم تحقیق و مهارت‌های مرتبط با آن
 حضور فعال به فراخور تقاضای دانشجویان و تشخیص آموزشگر
 آزمونک های آماده سازی

ارزشیابی پایانی (دست کم ۶۵ درصد):

آزمون عملکردی: آزمون کتبی عملکردی بر اساس اهداف درس
 سنجش مفاهیم عملی تحقیق
 انجام عملکرد پژوهشی در موقعیت یادگیری
 کارپوشه (*Port Folio*): تدوین پیشنهاد، پژوهشی، نقد و بررسی پایان نامه کمی و کیفی
 - تولید پیشنهاد پژوهشی: اقدام به طراحی تدوین پیشنهاد پژوهشی در قلمرو رشته تخصصی

سرفصل درس «سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، در واقع یک فعالیت فرایندی و برابندی از یادگیری است که نشان دهنده میزان دستیابی به اهداف از پیش تعیین شده می‌باشد. در این واحد درسی، یادگیرنده با یادگیری مفاهیم اندازه‌گیری، آزمون، سنجش و ارزشیابی و انواع و اقسام آن، اصول حاکم بر طراحی آزمون‌ها و اعتباربخشی به آن‌ها، شایستگی لازم برای طراحی ابزارهای لازم برای تعیین میزان یادگیری دانش‌آموزان را کسب خواهد کرد.

نام درس به فارسی: سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی نام درس به انگلیسی: Academic Assessment and Evaluation	مشخصات درس نوع درس: نظری-عملی تعداد واحد: ۲ (۱+۱) تعداد ساعت: ۴۸ شایستگی کلیدی: تربیتی-موضوعی پیش‌نیاز: - تخصص مورد نیاز برای تدریس: متخصص در حوزه سنجش و ارزشیابی آموزشی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود: ۱- تفاوت مفاهیم اساسی اندازه‌گیری، آزمون، آزمودن، سنجش و ارزشیابی را در قالب یک مقاله مروری بیان کند. ۲- با طراحی یک آزمون، نشان دهد کلیه اصول حاکم بر فرایند تدوین و طراحی آزمون-ها را یاد گرفته است. ۳- نتایج یک آزمون اجرا شده را در قالب روایی و پایایی آزمون تحلیل کند. ۴- تفاوت‌های آزمون‌های فرایندی و برابندی (فرآورده‌ای) را با بیان کاربرد آن‌ها در قالب یک مقاله مروری بیان نماید.	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: اصطلاح‌شناسی

- تعریف اندازه‌گیری
- تعریف آزمون و آزمودن
- تعریف سنجش
- تعریف ارزشیابی
- مقایسه اندازه‌گیری، آزمودن، سنجش و ارزشیابی
- تفاوت ارزشیابی آموزشی و ارزشیابی برنامه‌ای

فعالیت یادگیری: مثال‌های متعددی از اصطلاحات مورد بحث را در کلاس درس ذکر کرده و تفاوت و تشابه آن‌ها را بیان کند.
تکلیف عملکردی: در قالب یک مقاله مروری و با استفاده از منابع مختلف تفاوت‌ها و ارتباط بین مفاهیم ارائه شده در فصل را بررسی و نتیجه را به کلاس ارائه نمایند.

فصل دوم: مقیاس‌های اندازه‌گیری

— تعریف و انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری

▪ مقیاس اسمی

▪ مقیاس ترتیبی

▪ مقیاس فاصله‌ای

▪ مقیاس نسبی

— مقایسه انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری

— مقیاس پیوسته و گسسته

— حدود واقعی اعداد

فعالیت یادگیری: تعاریف انواع مقیاس‌های اندازه‌گیری را با مثال‌های متفاوت بیان کند.

تکلیف عملکردی: انواعی از فعالیت‌های اندازه‌گیری در مدرسه و کلاس درس را در قالب یک نوشته فهرست کند و نوع مقیاس‌های آن‌ها را تعیین کند و به کلاس ارائه نماید.

فصل سوم: انواع آزمون‌ها

— دسته‌بندی انواع آزمون‌ها با توجه به ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری

▪ آزمون‌های عاطفی

▪ آزمون‌های توانایی

▪ آزمون‌های شخصیت

▪ آزمون‌های علاقه و نگرش

— دسته‌بندی آزمون‌ها با توجه به چگونگی تهیه آن‌ها

▪ آزمون‌های میزان شده

▪ آزمون‌های معلم ساخته

— دسته‌بندی آزمون‌ها با توجه به زمان و هدف

▪ ارزشیابی آغازین

▪ ارزشیابی تکوینی

▪ ارزشیابی تشخیصی

▪ ارزشیابی تراکمی

— وسایل کتبی اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی

— ارزشیابی فرایندی و فرآورده‌ای

— کاربرد آزمون‌ها در آموزش ابتدایی

فعالیت یادگیری: کاربرد انواع آزمون‌های مورد استفاده را با توجه به ویژگی‌های مورد اندازه‌گیری را با ذکر نمونه‌هایی در آموزش ابتدایی بیان نماید.

تکلیف عملکردی: آزمون‌های مورد استفاده را در قالب یک درخت‌واره مفهومی ترسیم و به کلاس ارائه نماید.

فصل چهارم: مراحل و فعالیت‌های ارزشیابی آموزشی

- مراحل ارزشیابی آموزشی
- مرحله طراحی
  - تحلیل موقعیت
  - تعیین و توصیف هدف‌ها
  - توصیف رفتارهای ورودی
  - انتخاب و تولید وسایل اندازه‌گیری
  - توصیف راهبردها
  - انتخاب طرح
  - برنامه زمان‌بندی
- مرحله فرایندی
- مرحله فرآورده‌ای
- فعالیت‌های ارزشیابی

فعالیت یادگیری: مراحل فعالیت ارزشیابی آموزشی را تشریح کند.

تکلیف عملکردی: برای اجرای یک فعالیت ارزشیابی آموزشی، پروژه‌ای را طراحی و به کلاس درس ارائه نماید.

فصل پنجم: تهیه طرح ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

- تعریف ارزشیابی پیشرفت تحصیلی
- هدف‌های آموزشی (یادگیری)
- روش تهیه هدف‌های یادگیری
- انواع هدف‌های یادگیری
  - حوزه شناختی
  - حوزه عاطفی
  - حوزه روانی-حرکتی
- جدول مشخصات درس
- چگونگی توزیع سوالات در جدول مشخصات درس
- انواع جدول مشخصات درس

فعالیت یادگیری: انواع هدف‌های یادگیری را با ذکر مثال‌های متعدد تشخیص دهد و تعریف نماید.

تکلیف عملکردی: برای یکی از کتاب‌های دوره ابتدایی، جدول مشخصات درس را رسم کند. در این جدول به کلیه اهداف یادگیری توجه شود و آزمون نهایی ۴۰ سوال را در بر داشته باشد.

فصل ششم: آزمون‌های انشایی

- آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - انواع آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - محاسن و معایب آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - قواعد تهیه آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ
  - قواعد تصحیح آزمون‌های تشریحی گسترده پاسخ (روش کلی و روش تحلیلی)
  - پرسش شفاهی
- آزمون‌های تشریحی کوتاه پاسخ
  - انواع آزمون‌های کوتاه پاسخ
  - کاربرد آزمون‌های کوتاه پاسخ
  - محاسن و معایب آزمون‌های کوتاه پاسخ
  - قواعد تهیه آزمون‌های کوتاه پاسخ

فعالیت یادگیری: چندین سوال تشریحی گسترده پاسخ و محدود پاسخ را بر اساس اصول ارائه شده در کلاس درس طراحی نماید.

تکلیف عملکردی: برای یکی از کتاب‌های دوره ابتدایی، حداقل سه سوال تشریحی گسترده پاسخ نوشته و برای آن‌ها یک الگوی پاسخی تحلیلی و کلی تهیه و ارائه نماید

فصل هفتم: آزمون‌های عینی

- تعریف آزمون عینی
- آزمون‌های صحیح-غلط
- انواع سؤال‌های صحیح-غلط
- محاسن و معایب آزمون‌های صحیح-غلط
- قواعد تهیه سؤال‌های صحیح-غلط
- آزمون‌های جور کردنی
- محاسن و معایب آزمون‌های جور کردنی
- قواعد تهیه سؤال‌های جور کردنی
- تعریف آزمون‌های چند گزینه‌ای

- انواع سؤال‌های چندگزینه‌ای
- محاسن آزمون‌های چندگزینه‌ای
- معایب آزمون‌های چندگزینه‌ای
- قواعد تهیه سؤال‌های چندگزینه‌ای

فعالیت یادگیری: انواع آزمون‌های عینی را با ذکر مثال توضیح دهد.

تکلیف عملکردی: آزمونی از کتاب‌های دوره ابتدایی مشتمل بر سؤال‌های عینی و با کاربرست اصول حاکم بر تهیه چنین سؤالاتی تهیه و ارائه نماید.

فصل هشتم: روش‌های سنجش فرایندها و فرآورده‌های یادگیری غیر شناختی

- تعریف آزمون‌های عملکردی
- فرایند در مقابل فرآورده
- انواع آزمون‌های عملکردی
  - آزمون کتبی عملکردی
  - آزمون شناسایی
  - موقعیت شبیه‌سازی شده
  - نمونه کار
- مراحل تهیه آزمون‌های عملکردی
- کار پوشه
- نحوه ایجاد کار پوشه
- سنجش کارپوشه
- روش‌های سنجش مشاهده‌ای
  - فهرست واریسی
  - واقعه نگاری
- مقیاس درجه‌بندی
- انواع مقیاس‌های درجه‌بندی
- سنجش هدف‌های حوزه عاطفی
  - پرسشنامه‌های بسته پاسخ
  - پرسشنامه‌های بازپاسخ
  - روش تفکیک کنایی
  - روش یادداشت‌های روزانه

فعالیت یادگیری: برای سنجش اهداف حوزه عاطفی کتاب درسی هدیه‌های آسمان یکی از پایه‌ها، ابزار مناسبی در کلاس درس تهیه نماید.

تکلیف عملکردی: دانش‌آموزی را در زمین بازی به دو روش فهرست واری و واقع‌نگاری مورد مشاهده قرار دهد و نتایج آن را به صورت تحلیلی به کلاس درس ارائه نماید.

فصل نهم: روش‌های سنجش مستقیم رفتار

- رابطه اجتماعی صمیمانه
- ابعاد رفتار
- انواع روش‌های سنجش مستقیم رفتار
  - سنجش رویدادهای گذرای رفتار (فرایند رفتار)
  - ثبت فراوانی (رویداد رفتار)
  - ثبت طول مدت رفتار
  - ثبت دوره نهفتگی یا درنگ رفتار
  - ثبت فاصله زمان یا روش ثبت فاصله‌ای
  - ثبت نمونه‌گیری زمان
- انتخاب روش‌های سنجش متناسب با رفتارهای مختلف

فعالیت یادگیری: تفاوت روش‌های سنجش مستقیم رفتار را با ذکر مثال بیان کند.

تکلیف عملکردی: یک رفتار یا نمونه رفتاری را با روش‌های مختلف سنجش مستقیم مورد سنجش قرار دهد و نتایج آن را به صورت تحلیلی به کلاس ارائه کند.

فصل دهم: اجرا، نمره‌گذاری و تحلیل آزمون

- شرایط اجرای آزمون‌های کتبی
- اجرای آزمون
- نمره‌گذاری
- تحلیل سوال‌های آزمون
- مراحل تحلیل سوال
- ضریب دشواری سؤال
- ضریب تمیز سؤال
- تفسیر ضریب دشواری و تمیز
- همبستگی سوال با کل آزمون

- همبستگی میان سوال‌های آزمون
- رابطه ضریب دشواری و تمیز
- تحلیل گزینه‌های انحرافی
- تحلیل سوال‌های آزمون‌های تشریحی و عملکردی

فعالیت یادگیری: تعاریف ضریب دشواری و تمیز را بیان کند و ارتباط بین آن‌ها را تشریح نماید.
تکلیف عملکردی: یک آزمون را اجرا و ضرایب تمیز و دشواری آن‌ها را محاسبه کند و نتایج را در کلاس ارائه نماید.

فصل یازدهم: هنجارها و نیمرخ‌ها

- تعریف هنجار
- انواع هنجارها
  - هنجار سنی
  - هنجار کلاسی
  - هنجار سنی نمایی
  - هنجار سنی ذهنی
  - هوشبهر
  - هنجار درصدی
- هنجارهای مربوط به نمرات معیار
  - نمره Z
  - نمره T
  - نمرات SAT
  - نمرات نه گانه
- هوشبهر انحرافی
- نمره سنی معیار
- نمره معادل منحنی بهنجار
- توزیع بهنجار و منحنی بهنجار
- نیمرخ

فعالیت یادگیری: انواع هنجارها را با کاربرد آن‌ها در دوره ابتدایی توضیح دهد.
تکلیف عملکردی: برای یک آزمون در دوره ابتدایی انواع هنجارهای مربوط به نمرات معیار را محاسبه و در کلاس ارائه نماید.
فصل دوازدهم: روایی آزمون

- تعریف روایی
- انواع روایی
  - روایی محتوایی
  - روایی صوری
  - روایی ملاکی
  - روایی پیش‌بین
  - روایی همزمان
  - روایی سازه
- عوامل مؤثر بر روایی آزمون
  - عوامل درونی
  - عوامل بیرونی

فعالیت یادگیری: انواع روایی را با هم مقایسه و در جدولی آن را ارائه کند.

تکلیف عملکردی: برای کاربرد هر یک از انواع روایی مثالی برای سنجش یکی از اهداف دروس دوره ابتدایی ارائه کند.

فصل سیزدهم: پایایی آزمون

- تعریف پایایی
- روش‌های تعیین پایایی
  - پایایی مصححان
  - بازآزمایی
  - فرم‌های موازی
  - همسانی درونی
  - دو نیمه کردن
  - کودر-ریچاردسون
  - ضریب آلفا
- رابطه روایی و پایایی

فعالیت یادگیری: انواع پایایی را با هم مقایسه کند.

تکلیف عملکردی: آزمونی را اجرا نماید و با روش‌های مختلف تعیین پایایی، پایایی آن را محاسبه و تحلیل نماید.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

درس سنجش و ارزشیابی ماهیتاً عملی است، از این رو پیشنهاد می‌شود مسائل و تکالیفی در قالب حل مسئله و پروژه انجام شود و بیشتر مفاهیم به صورت تحلیلی و با ارائه نمونه‌های مشابه تدریس شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- سیف، علی اکبر. (۱۳۹۷). اندازه گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی (ویراست هفتم). تهران: نشر دوران.

منابع فرعی:

۱- احمدی، قائم. (۱۳۹۶). اندازه گیری، سنجش و ارزشیابی آموزشی. قزوین: انتشارات مینودر

۲- فتوحی، ملک؛ سخنور، ناهید. (۱۳۹۶). سنجش و اندازه گیری پیشرفت تحصیلی. تهران: فرهیختگان دانشگاه.

۳- کیامنش، علیرضا. (۱۳۹۶). روشهای ارزشیابی آموزشی. تهران: دانشگاه پیام نور.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ۶ نمره ارزیابی کار عملی که در فرایند تدریس برای دانشجویان ارائه می‌شود.

ارزشیابی پایانی: ۱۴ نمره آزمون کتبی

سرفصل درس «کاربرد آزمون های هوش، استعداد و رغبت در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آزمون های هوش، استعداد و خلاقیت ابزارهای دقیق، عینی و استاندارد شده برای اندازه گیری هوش و استعداد و خلاقیت افراد در دوره های رشدی مختلف محسوب می شوند. ارزیابی دقیق هوش و استعداد در حوزه ها و امور مختلف تحصیلی، تربیتی، آموزشی، مشاوره ای و درمانی در مجموعه علوم تربیتی بویژه رشته های مشاوره و روان شناسی اهمیت فراوان دارد. این درس جهت آشنایی دانشجو با چیستی و چگونگی هوش، استعداد و خلاقیت، نظریه های زیربنایی و مفهومی مرتبط با آنها، چگونگی تحول هوش، ضرورت و اهمیت ارزیابی هوش و استعداد و خلاقیت، روش ها و مراحل ساخت آزمون، آشنایی با انواع آزمون های هوش، استعداد و خلاقیت و نحوه کاربرد آنها برای اهداف مختلف تدوین شده است. از این رو ضرورت دارد دانشجو با زیربنای نظری آزمون های هوش، استعداد و خلاقیت، نحوه ساخت آزمون ها، ضرورت کاربرد و شیوه صحیح کاربرد این آزمون ها جهت انواع خدمات راهنمایی و مشاوره ای از جمله تحصیلی، شغلی آشنا و مسلط گردد.

نام درس به فارسی: کاربرد آزمون های هوش، استعداد و رغبت در مشاوره	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>The use of intelligence, aptitude and interest tests in counseling</i>	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- با تعریف، تاریخچه، کاربرد و طبقه بندی آزمون های هوش، استعداد و رغبت آشنا شود.	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
۲- مراحل ساخت آزمون و ویژگی های اصلی آزمون های هوش، استعداد و رغبت را فراگیرد.	شایستگی کلیدی: موضوعی تربیتی PCK
۳- انواع نظریه های هوش و استعداد را فرا گیرد و آنها را تحلیل و مقایسه کند.	پیش نیاز: -
۴- مهارت اجرا، نمره گذاری و تفسیر برخی از آزمون های پر کاربرد هوش، استعداد، خلاقیت و رغبت را کسب کند.	استاد متخصص برای تدریس: متخصص روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تعریف و طبقه بندی آزمون های هوش و استعداد

- ✓ تعریف و تاریخچه آزمون های هوش و استعداد
- ✓ حوزه های کاربردی و اهمیت و ضرورت سنجش هوش و استعداد
- ✓ طبقه بندی آزمون های هوش و استعداد بر اساس ملاک های مختلف

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

فصل دوم: پایایی و روایی آزمون‌های هوش و استعداد

- ✓ آشنایی با پایایی و انواع آن در آزمون‌های هوش و استعداد
- ✓ آشنایی با روایی و انواع آن در آزمون‌های هوش و استعداد

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

فصل سوم: هنجار و نیمرخ در آزمون‌های هوش و استعداد

- ✓ -هنجار و انواع آن و نیمرخ آزمون‌های هوش و استعداد
- ✓ صلاحیت و معیارهای اجرا و نمره‌گذاری

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

فصل چهارم: نظریه‌های هوش

- ✓ نظریه‌های روان‌سنجی هوش
- ✓ نظریه‌های عصبی زیستی هوش

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

فصل پنجم:

✓ نظریه های شناختی در زمینه هوش

✓ نظریه های معاصر در زمینه هوش

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

فصل هفتم: آزمون هوش و کسلر کودکان

✓ آشنایی با اجرا و کاربرد آزمون هوشی و کسلر کودکان

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده اجرای آزمون توسط استاد

۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل هشتم: آزمون هوش و کسلر بزرگسالان

✓ آشنایی با نحوه اجرا و کاربرد آزمون هوشی و کسلر بزرگسالان

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده اجرای آزمون توسط استاد

۳- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل نهم: آزمون هوش بینه- استنفورد

✓ آشنایی با نحوه اجرا و کاربرد آزمون هوشی بینه- استنفورد

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای آزمون توسط استاد
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل دهم: آزمون‌های هوشی غیر کلامی

- ✓ آشنایی با نحوه اجرا و کاربرد آزمون هوشی غیر کلامی کتل (مقیاس‌های کودکان، نوجوانان و بزرگسالان)
- ✓ آشنایی با نحوه اجرا و کاربرد آزمون هوشی غیر کلامی ریون (کودکان و بزرگسالان)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای آزمون توسط استاد
- ۱- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل یازدهم: آزمون‌های استعداد

- ✓ آشنایی با اجرا و کاربرد آزمون‌های استعداد عمومی
- ✓ آشنایی با اجرا و کاربرد آزمون‌های استعداد خاص

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل دوازدهم: آزمون‌های خلاقیت

✓ آشنایی با اجرا و کاربرد آزمون خلاقیت

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل سیزدهم: آزمون‌های رغبت

✓ آشنایی با اجرا و کاربرد آزمون رغبت

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه‌ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، ارائه تکالیف مرتبط و بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- کرمی، ابوالفضل (آخرین سال انتشار). آشنایی با آزمون‌سازی و آزمون‌های روانی، نشر روان‌سنجی.

منابع فرعی:

- ۱- گنجی، حمزه (آخرین سال انتشار). روانشناسی و سنجش هوش، نشر ساوالان.
- ۲- گنجی، حمزه (آخرین سال انتشار). آزمون‌های روانی (مبانی نظری و عملی)، نشر ساوالان.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش‌بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می‌شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ) خواهد بود (۱۰ نمره).

کارپوشه: شامل گزارش و تحویل تمامی آزمون‌های اجرا شده در طول ترم تا پایان نیمسال خواهد بود (۸ نمره).

سرفصل درس «کاربرد آزمون‌های تشخیصی و شخصیت در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

آزمون‌های روانی ابزارهای دقیقی، عینی و استاندارد شده برای اندازه‌گیری خصوصیات روانی افراد محسوب می‌شوند. ارزیابی و تشخیص، بخش بسیار مهمی از فرایند مداخلات راهنمایی و مشاوره است. در واقع هر گونه تصمیم برای اقدام موثر، نیازمند تشخیص موثر است. آزمون‌های تشخیصی و شخصیت، ابزارهایی عینی و استاندارد شده جهت کمک به توصیف و سنجش دقیق حالات و خصایص روانی و شخصیتی است که طیف گسترده‌ای از آزمون‌های سلامت روانی تا آسیب‌شناسی روانی را شامل می‌شوند. این درس جهت آشنایی دانشجو با چیستی و چگونگی اجرا، نمره‌گذاری و تفسیر آزمون‌های تشخیصی و شخصیت تدوین شده است. با توجه به حساسیت ارزیابی و تشخیص ضرورت دارد دانشجو با زیربنای نظری و چگونگی کاربرد و تفسیر آزمون‌های شخصیت جهت اقدامات یاورانه آشنایی کافی پیدا کند.

<p>نام درس به فارسی: کاربرد آزمون‌های تشخیصی و شخصیت در مشاوره</p> <p>نام درس به انگلیسی: <i>The use of diagnostic and personality tests in counseling</i></p>	<p>مشخصات درس</p> <p>نوع درس: نظری - عملی</p> <p>تعداد واحد: ۲ (۱+۱)</p> <p>تعداد ساعت: ۴۸ ساعت</p> <p>شایستگی کلیدی: تربیتی موضوعی</p> <p>PCK</p> <p>پیش‌نیاز:-</p> <p>استاد متخصص برای تدریس:</p> <p>متخصص روان‌شناسی و مشاوره</p>
<p>پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:</p> <p>۱- با مفاهیم زیربنایی، کاربرد و طبقه‌بندی آزمون‌های شخصیت آشنا شود.</p> <p>۲- توانایی اجرا و تفسیر آزمون‌های شخصیت را کسب کند.</p> <p>۳- توانایی اجرا و تفسیر آزمون‌های سلامت روان را کسب کند.</p> <p>۴- آزمون‌های آسیب‌های روانی (تشخیصی) را نحوه اجرا و تفسیر کند.</p>	

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: آزمون‌های شخصیت

- ✓ تعریف و ماهیت آزمون‌های شخصیت
- ✓ روش‌های ارزیابی شخصیت
- ✓ حوزه‌های کاربردی و اهمیت و ضرورت آزمون‌های شخصیت و تشخیصی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی: -

فصل دوم: آزمون پنج عاملی بزرگ شخصیت

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون پنج عاملی بزرگ شخصیت (NEO)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل سوم: آزمون ۱۶ عاملی کتل

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون ۱۶ عاملی کتل (۱۶PF)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل چهارم: آزمون‌های عزت نفس، تصور از خود، منبع کنترل درونی - بیرونی

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون عزت نفس کوپر اسمیت (SEI)

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون تصور از خود بک

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون منبع کنترل درونی - بیرونی

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس

۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل پنجم: آزمون چند جنبه ای شخصیتی مینه سوتا

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون چند جنبه ای شخصیتی مینه سوتا (MMPI_2)

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس

۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل ششم: آزمون های مهارت های اجتماعی، خودپنداره، مسئولیت پذیری

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون مهارت های اجتماعی (فرم معلم و فرم والدین)

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون خودپنداره به مدرسه

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون مسئولیت پذیری

تکالیف یادگیری:

۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده

۲- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس

۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل هفتم: آزمون های سلامت عمومی و نشانگان اختلال های روانی

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون سلامت عمومی (GHQ)

✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون نشانگان اختلال های روانی (SCL-90)

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده اجرای آزمون توسط استاد
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

فصل هشتم: آزمون های افسردگی، اضطراب، سبک های هویت

- ✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون افسردگی بک
- ✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون اضطراب بک
- ✓ آشنایی با ماهیت، اجرا و تفسیر آزمون سبک های هویت

تکالیف یادگیری:

- ۱- مطالعه مطالب فصل از منابع معرفی شده
- ۲- مشارکت در بحث های کلاسی و پاسخ به پرسش های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- مشاهده و تمرین اجرای آزمون توسط استاد در کلاس
- ۲- اجرای یک نمونه عملی آزمون در بیرون از کلاس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجویان و تحلیل پاسخ های مربوط به پرسش های مطرح شده در کلاس درس است. برقراری ارتباط میان آموخته های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، ارائه تکالیف مرتبط و بهره گیری از فرصت های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجویان در انجام فعالیت های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می باشد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- فتحی آشتیانی، علی. (آخرین سال انتشار). آزمون های روان شناختی، ارزیابی شخصیت و سلامت روان. انتشارات بعثت.
- ۲- حسن زاده، رمضان و همکاران. (آخرین سال انتشار). نظریه ها و کاربرد آزمون های روان شناختی و شخصیت. نشر ارسباران.

منابع فرعی:

- ۱- کرمی، ابوالفضل. (آخرین سال انتشار). آشنایی با آزمون سازی و آزمون های روانی. نشر روان سنجی.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می شود (۲ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال (بازپاسخ) خواهد بود (۱۰ نمره).

کارپوشه: گزارش و تحویل تمامی آزمون های اجرا شده در طول ترم تا پایان نیمسال خواهد بود (۸ نمره).

سرفصل درس «اخلاق حرفه ای در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

اخلاق در جایگاه یک علم، از رهگذر وجود انسان پا به قاموس بشر گذارده است. برای دستیابی به یک زندگی انسانی، نیازمند تجهیز خود به علم و عمل اخلاقی هستیم. برای رسیدن به این هدف، رعایت اصول اخلاقی، پایبندی به فضایل اخلاقی و ترک رذایل به منظور دوری از مفاسد احتمالی ضرورت دارد. اگرچه وجدان اخلاقی انسان، این موارد را می‌شناسد، اما مطالعه و بررسی دستورهای اخلاقی دینی و آموزه‌های علمی در قالب «مقررات و اصول اخلاق حرفه‌ای» ضروری است. اخلاق حرفه‌ای دربرگیرنده اصول، وظایف و استانداردهای رفتار فردی و سازمانی مورد انتظار از افراد حرفه‌ای در مشاغل گوناگون است. در واقع اخلاق حرفه‌ای به منزله شاخه‌ای از علم اخلاق، به بررسی تکالیف اخلاقی در یک حرفه می‌پردازد. اخلاق حرفه‌ای در مشاوره، مورد تاکید موسسات و سازمان‌های حرفه‌ای مختلف داخلی و خارجی همچون سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران، انجمن مشاوره آمریکا، انجمن مشاوره کانادا و... قرار گرفته است. با توجه به اهمیت رفتار اخلاقی و تصمیم‌گیری اخلاقی در امر مشاوره، در این درس مبانی و کاربرد اصول اخلاقی در مشاوره آموزش داده می‌شود و دانشجو معلمان، اصول ارائه شده را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهند و در مشاوره مدرسه بکار می‌گیرند.

مشخصات درس	نام درس به فارسی: اخلاق حرفه ای در مشاوره نام درس به انگلیسی: <i>Professional Ethics in Counseling</i>
نوع درس: نظری	
تعداد واحد: ۱	
تعداد ساعت: ۱۶	
شایستگی کلیدی: تربیتی	پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:
موضوعی <i>pck</i>	۱- مبانی نظری علم اخلاق از منظر فرهنگ اسلامی را تبیین نماید.
پیش‌نیاز: -	۲- دانش و توانایی لازم در توصیف مبانی و اصول اخلاق حرفه‌ای در مشاوره را به دست بیاورد.
استاد متخصص برای	۳- اصول اخلاق حرفه ای در مشاوره را از نظر گاه‌های مختلف بیان نماید.
تدریس: متخصص رشته	۴- اصول اخلاق اسلامی و کاربرد آن در مشاوره را بیان نماید.
روان‌شناسی و مشاوره	۵- به مقایسه اصول اخلاقی در منشور اخلاقی سازمان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران و انجمن روانشناسی و انجمن مشاوره آمریکا بپردازد.
	۶- اصول اخلاقی مشاوره را در حوزه مشکلات فردی و خانوادگی دانش آموزان و مراجعان به کار برد.
	۷- اصول اخلاقی را در حوزه آموزش و پژوهش به کار برد.

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل یکم: تعریف اخلاق

- آشنایی با دانشجویان، ارائه مقررات کلاسی و شیوه کار عملی.
- تعریف اخلاق
- مبانی اخلاق
- کلیات و مفاهیم اخلاقی
- بررسی نظریه های اخلاق (اسلامی و غیر اسلامی)
- تکالیف یادگیری:** مطالعه مطالب درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** مقایسه نظریه های اخلاقی اسلامی و غیر اسلامی: شباهت ها و تفاوت ها

فصل دوم: اخلاق حرفه ای

- تعریف اخلاق حرفه ای
- تعریف نظام نامه اخلاقی
- تاریخچه اخلاق حرفه ای
- ضرورت و اهمیت نظام نامه اخلاقی
- تکالیف یادگیری:** مطالعه مطالب درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** بررسی تحلیلی تاریخچه اخلاق حرفه ای

فصل سوم: اصول اخلاق حرفه ای

- بررسی اصول اخلاق حرفه ای در مشاوره
- صلاحیت مشاور
- رضایت آگاهانه
- سودمندی و نداشتن آسیب
- رازداری
- تکالیف یادگیری:** مطالعه مطالب درسی و شرکت در مباحث کلاسی
- تکالیف عملکردی:** ایفای نقش و کاربرد اصول اخلاق حرفه ای در کلاس همراه با نقد و بررسی

فصل چهارم: عملکرد اخلاقی

- بررسی و مباحثه در مورد حقوق مراجعان در مشاوره
- بررسی و مباحثه در مورد مسائل اخلاقی و نقش آن در مشاوره اسلامی.
- فرایند تصمیم گیری و عملکرد اخلاقی

- مباحث اخلاقی در ارتباط با مراجع و روابط چندگانه

تکالیف یادگیری: مطالعه مطالب درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: ایفای نقش و کاربرد اصول اخلاق حرفه ای در کلاس همراه با نقد و بررسی

فصل پنجم: ضوابط اخلاقی

- ضوابط اخلاقی و قوانین حقوقی

- موضوعات اخلاقی در سنجش و ارزیابی و استفاده از آزمون‌های روانی

- موضوعات اخلاقی در تحقیق و پژوهش

- مباحث اخلاقی در مشاوره ازدواج و خانواده

تکالیف یادگیری: مطالعه مطالب درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: مصاحبه با مشاوران خبره در مورد چالش‌های اخلاقی در عمل

فصل ششم: نظام نامه های اخلاق حرفه ای در مشاوره

- مقایسه نظام‌نامه‌های اخلاق حرفه‌ای در ایران و آمریکا.

- مباحثه در مورد آموزش صحیح مشاوران و نظارت مشاوره‌ای

- مباحثه در مورد موضوعات اخلاقی در راهنمایی و مشاوره تلفنی و برخط (آنلاین)

- مباحثه در مورد موضوعات اخلاقی در راهنمایی و مشاوره در بحران

- بررسی فرایند نظارت بر عملکرد اخلاقی مشاوران و رسیدگی به شکایات مراجعین.

تکالیف یادگیری: مطالعه مطالب درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

- مطالعه منشور اخلاقی سازمان نظام روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران و ارائه گزارش مختصری از آن

- مطالعه منشور اخلاقی انجمن روانشناسی آمریکا و ارائه گزارش مختصری از آن

- مطالعه منشور اخلاقی انجمن مشاوره آمریکا و ارائه گزارش مختصری از آن

- مطالعه منشور اخلاقی انجمن مشاوره کانادا و ارائه گزارش مختصری از آن

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

ارائه مباحث نظری، طرح چالش‌های اخلاقی، طرح تنگناهای اخلاقی در کیس‌ها و نمونه‌های واقعی مراجعین، بحث گروهی

کلاسی و دادن فرصتی به دانشجویان تا پاسخ‌های خود را به چالش‌ها ارائه کنند. از آنجا که ضوابط اخلاقی، معیار عملکرد درست

هستند، این درس حتما باید با ارائه مثال‌های موردی مبتنی بر فرهنگ بومی و بحث کلاسی ارائه شود.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- امامی راد، احمد. (۱۳۹۵). اخلاق در مشاوره و روان شناسی مسائل اخلاقی در مشاوره اسلامی و مقایسه آن با نظام نامه اخلاقی انجمن مشاوره آمریکا. نشر مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص).
- ۲- سامرز فلنگن، ریتا. (۱۳۹۶). پویایی های هویت اخلاقی در حرفه های یاورانه، تبیین های فرهنگی و فلسفی. ترجمه آسیه شریعتمداری. انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی
- ۳- حسینیان، سیمین. (۱۳۸۸). مباحث اخلاقی در مشاوره و روان درمانی، اخلاق در مشاوره و روان شناسی (مبانی و اصول). ناشر: کمال تربیت

منابع فرعی:

- ۱- احمدی، خدابخش. (۱۳۹۵)، مباحث اخلاقی در مشاوره و روان درمانی. نشر دانژه
- ۲- پاپ، کنت. واسکوئز، ملیا. (۱۳۹۶). اخلاق در روان درمانی و مشاوره (راهنمایی عملی برای مشاوران و روان درمانگران).
- ترجمه کیانوش زهراکار، احمد حیدرنیا، علیرضا بوستانی پور و نسرین ملکی. نشر ارسباران
- ۳- نوابی نژاد، شکوه. (۱۳۹۰). اصول اخلاقی و ارزشهای فرهنگی در مشاوره. تهران: نشر رضایی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: سوالات مستمر کلاسی در طول ترم و آزمون میان ترم (۵ نمره)

ارزشیابی پایانی: آزمون نظری پایان ترم (۱۰ نمره)

کارپوشه: ارائه گزارشی از تکالیف عملکردی در طول ترم نظیر مصاحبه با مشاوران خبره در مورد چالش های اخلاقی در عمل، مصاحبه با دو نفر که تجربه مراجع بودن داشته اند و بررسی میزان رضایت یا دلایل عدم رضایت آن ها و مطابقت پاسخ ها با اصول اخلاقی مشاوره و ارائه به استاد (۵ نمره)

سرفصل درس «کاربرد بازی در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

بازی فعالیتی طبیعی ولذت بخش و وسیله ای برای بیان احساسات، برقراری روابط، توصیف تجربیات و آشکار کردن آرزو هاست و چون کودکان قابلیت کلامی و شناختی کمتری در بیان احساسات خود دارند، بازی یک وسیله ارتباطی طبیعی و عینی برای کنار آمدن با دنیای اطراف اوست. همین طور کودک در بازی، نیازهای حسی حرکتی خود را برآورده می سازد و انرژی غنی شده خویش را به گونه ای منطقی تخلیه می نماید. این اعمال نه تنها آرامش روحی او را افزایش می دهد، بلکه باعث پویایی رفتار او می شود. اگر این انرژی امکان بروز نیابد، می تواند به مواردی چون افسردگی، اضطراب و بیش فعالی و .... منجر شود. بنابراین شناخت مراحل رشد کودک و مراحل رشد بازی در کودکان و نیز استفاده از نظریه ها و تکنیک های بازی درمانی، برای مشاور مدرسه بسیار مهم است. البته زندگی خانوادگی و محیط بهداشتی، آموزشی، اجتماعی و فرهنگی بسیاری از کودکان چنان است که کودکان از مراحل رشد بازی باز می مانند و دچار بسیاری از مشکلات عاطفی - رفتاری می شوند و در نهایت از مراحل رشد خود در سایر حیطه های رشدی دیگر نیز باز می مانند. در این زمان است که شناخت و کاربرد بازی درمانی می تواند کودک را در مسیر رشدی اش کمک کند یا موانع رشدی را از بین ببرد.

نام درس به فارسی: کاربرد بازی در مشاوره	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>use of play in counseling</i>	نوع درس: نظری و عملی
اهداف / پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- دانشجویان با تعاریف بازی، مراحل رشد بازی کودکان و نقش بازی در رشد و تحول کودک آشنا می شوند.	تعداد ساعت: ۴۸ ساعت
۲- دانشجویان ضمن بررسی روند شکل گیری و تکامل بازی درمانی، با نظریه های مختلف بازی درمانی آشنا می شوند و توانایی مقایسه و کاربرد این نظریه ها را کسب می کنند.	شایستگی کلیدی: تربیتی موضوعی
۳- دانشجویان توانایی بررسی مشکلات رفتاری کودکان و استفاده از وسایل اتاق بازی درمانی برای کاهش این مشکلات را کسب می کنند.	PCK
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: بازی و تعاریف آن

- تعاریف بازی از دیدگاه های مختلف و توجه به جنبه های آن

- شناخت مراحل رشد بازی در سنین مختلف

- نقش بازی در رشد و تحول کودک

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از مباحث درسی، مراحل رشد بازی در کودکان سنین مختلف مشاهده و به کلاس گزارش می کنند.

فصل دوم: وسایل و سرگرمی ها

- آشنایی با وسایل و سرگرمی ها و تناسب آنها با گروه های مختلف سنی
- آشنایی با وسایل و سرگرمی ها برای موقعیت های مختلف
- آشنایی با وسایل و سرگرمی ها برای اهداف مختلف (ابعاد شناختی، فیزیکی، عاطفی هیجانی، مهارتهای اجتماعی، ارتباطی و زبانی)

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از مباحث درسی از مراکز تولید و فروش وسایل بازی و سرگرمی کودکان بازدید می کنند و این وسایل را از نظر اهداف بازی درمانی مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهند.

فصل سوم: نظریه های بازی درمانی

- آشنایی با رویکرد رفتاری- شناختی بر اساس نظریه شخصیت و مدل آسیب شناسی
- آشنایی با رویکرد بازی درمانی کودک محور
- آشنایی با رویکرد بازی درمانی در ارتباط با تقویت دلبستگی
- بازی درمانگر و نقش او در بازی درمانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از مباحث درسی، بازی هایی را بر اساس نظریه های مختلف بازی درمانی در کلاس به اجرا در می آورند.

بخش چهارم: آشنایی با اتاق بازی

- اهداف وسایل مورد استفاده در اتاق بازی
- آشنایی با کتاب و اهداف کاربرد کتاب و قصه ها
- آشنایی با نقاشی و اهداف کاربرد نقاشی
- اهداف کاربرد عروسک های خیمه شب بازی
- اهداف کاربرد حیوانات
- اهداف کاربرد سینی شن

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از مباحث درسی، بازی هایی را با استفاده از وسایل بازی، عروسک های خیمه شب بازی، حیوانات و سینی شن درد کلاس به اجرا در می آورند و مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهند.

بخش پنجم: آشنایی با مشکلات رفتاری کودکان

- شناخت مشکلات رفتاری کودکان از جمله افسردگی، اضطراب، بیش فعالی و....

- ارزیابی مشکلات رفتاری کودکان

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از مباحث درسی در مورد مشکلات رفتاری کودکان و ارزیابی آنها مشاهداتی را انجام می دهند و نتایج را به کلاس گزارش می دهند.

بخش ششم: کاربردهای بازی درمانی

- کاربرد بازی درمانی در درمان افسردگی کودکان

- کاربرد بازی درمانی در درمان اضطراب کودکان

- کاربرد بازی درمانی در درمان کاستی توجه- بیش فعالی کودکان

تکالیف یادگیری: شرکت در مباحث کلاسی و پرسش و پاسخ

تکالیف عملکردی: دانشجویان با استفاده از مباحث درسی، بعضی از تکنیک های بازی درمانی را در کلاس به اجرا در می آورند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

این درس به خوبی می تواند در چارچوب کلاس و کارگاه های آموزشی اجرا شود. ماهیت درس ابتدا نظری و آشنایی با مفاهیم نظری است و سپس کاربرد عملی آن مورد توجه قرار می گیرد.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- محمد اسماعیل، ا. (آخرین سال انتشار). بازی درمانی (نظریه ها، روش ها و کاربردهای بالینی). انتشارات دانژه

- صمدی، سید علی. (آخرین سال انتشار). بازی درمانی، نظریه ها، انجام پژوهش و روش مداخله. تهران: نشر دانژه

- گلدارد، کاترین و گلدارد، دیوید. (آخرین سال انتشار). مشاوره با کودکان با روش بازی درمانی (راهنمای عملی). ترجمه زهرا ارجمندی. تهران: انتشارات ارجمند

منبع فرعی:

- ون فلیت، رایز؛ سیوولک، آندریا. ای، و واسنیسک، سینتیا. کپروزا. (۱۳۹۵). بازی درمانی. ترجمه مریم قریشی. انتشارات

فارابی

- امحمد اسماعیل، ا. (آخرین سال انتشار). روانشناسی بازی (ارزیابی و تشخیص). تهران: انتشارات دانژه
- محمد اسماعیل، ا. (آخرین سال انتشار). تکنیک بازی درمانی. انتشارات بازی درمانی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس انجام می شود (۳ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال خواهد بود (۱۰ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۷ نمره).

سرفصل درس «کاربرد هنر در مشاوره»

۱. معرفی درس و منطق آن:

ارزش ممتاز و متمایز انسان، آفرینندگی و تخیل خلاق اوست. ساحتی که هنر به سادگی در آن ورود می‌کند و به خلق و آفرینش می‌پردازد. هنر درمانی به کارگیری ابزارهای هنری مختلف به منظور آن است که افراد بتوانند از طریق آنها اظهار وجود کنند و مسائل و نگرانی‌های آنها به محیط درمانی کشانده شود. یک هنر درمانگر بر این باور است که عمل انجام شده در راه خلق یک اثر هنری، مجموعه‌ای از فعالیتهای درونی را در جهت فعالیت فیزیکی، احساسی و معنوی مراجع راه اندازی می‌کند. هنر درمانی یعنی درمان و شفابخشی آشفتگی‌های روانی از طریق واسطه‌های هنری که از طریق آن مراجع می‌تواند درون خود را آشکار سازد و به مشاور کمک کند تا آنچه را که او ارائه کرده تحلیل نماید. وجه مشترک تمامی درمانگران هنری، توجه به برقراری ارتباط به صورت غیر کلامی و فرآیندهای خلاقانه و نیز فراهم آوردن محیط امن و قابل اعتماد است که افراد در آن، احساسات قوی خود را بشناسند و ابراز کنند. روش‌های خلاقانه و غیر کلامی هنر درمانی برای کار با بسیاری از افراد که از درمانهای کلامی گریزان هستند، مفید است. روش‌های هنری در نظر دارد که عناصر ناخودآگاه را که از رها شدن و بیان شدن فرار می‌کنند به صورت جلوه‌های خود انگیخته ارائه دهد. عناصر هنری که برای هنر درمانی انتخاب می‌شوند، اهمیت بسزایی در درمان دارد و باید متناسب با سن مراجع و حالات درونی و عاطفی او انتخاب شود. از نظر هنر درمانگران، خلق اثر هنری توسط مراجع به طور طبیعی دارای مزایایی است. در واقع، فرایند خلق اثر با بهبود بخشیدن به احساسات، عزت نفس مراجع را تقویت می‌کند. کاهش استرس نیز یکی از مزایای مهم آن است. چرا که سرکوب احساسات قوی می‌تواند به ایجاد استرس منتهی شود. هنر درمانی کمک می‌کند که مردم به ضمیر ناخودآگاه دسترسی داشته باشند و احساسات محصور شده خود را رها سازند. هنر درمانی همچنین برای درمان مشکلات رفتاری استفاده می‌شود و اغلب به عنوان یک درمان فرعی به روان درمانی خدمت می‌کند. درس کاربرد هنر در مشاوره به دانشجوی معلمان کمک می‌کند تا فنون متنوع هنر درمانی را برای کار با دانش آموزان در فضای مدرسه مورد استفاده قرار دهند.

نام درس به فارسی: کاربرد هنر در مشاوره	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Application of Art in Counseling</i>	نوع درس: نظری و عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
۱- با تعریف، تاریخچه و شاخه‌های مختلف هنر درمانی آشنا می‌شود و کاربردهای هنر در مشاوره را می‌آموزد.	تعداد ساعت: ۴۸
۲- متناسب با نیازهای مختلف دانش آموزان، روش‌های متنوع هنر درمانی را طراحی و اجرا می‌کند.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳- توانایی نقد و ارزشیابی میزان اثربخشی برنامه‌های مختلف هنر درمانی را که توسط دانشجویان در کلاس به اجرا در می‌آید، کسب می‌کند.	موضوعی PCK
	پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص روان شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تعریف هنر درمانی

- هنر درمانی چیست؟

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان ضمن مطالعه منابع تکمیلی، خلاصه یافته‌های خود را به کلاس ارائه دهند.

فصل دوم: تاریخچه هنر درمانی

- هنر درمانی از آغاز تا کنون

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان ضمن مطالعه منابع تکمیلی، خلاصه یافته‌های خود را به کلاس ارائه دهند.

فصل سوم: چارچوب‌های هنر درمانی

- چارچوب‌های درمانی: روانکاوی، هنر و هنر درمانی

- مسائل حرفه‌ای

- چشم‌انداز بین‌المللی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی: دانشجویان ضمن مطالعه منابع تکمیلی، خلاصه یافته‌های خود را به کلاس ارائه دهند.

فصل چهارم: روش‌های مختلف هنر درمانی

- آزمون‌های ترسیمی و نقاشی درمانی

- نمایش درمانی (سایکو دراما یا روان نمایشگری)

- نمایش عروسکی

- موسیقی درمانی

- فیلم درمانی

- هنر سفالگری

- شعر درمانی

- قصه درمانی

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع درسی و شرکت در مباحث کلاسی

تکالیف عملکردی:

۱- برای هر یک از شاخه‌های هنر درمانی، فیلم آموزشی تهیه و در کلاس ارائه نمایند.

۲- دانشجویان روش های مختلف کاربرد هنر در مشاوره را با روش ایفای نقش به اجرا در آورند و به یکدیگر بازخورد دهند.

۳- در گروه های دانشجویی، روش های مختلف کاربرد هنر را طراحی کنند و هر یک از آنها روی کیس خود به اجرا در آورند و روند کار و نتایج را به کلاس ارائه دهند.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری: بخش نظری با تدریس استاد و پرسش و پاسخ و شرکت فعال دانشجویان و ارائه محتوای مرتبط با فصل های درسی با استفاده از سایر منابع توسط دانشجویان انجام می شود. در بخش عملی، پس از آشنایی با روش های عملی کاربرد هنر در مشاوره، دانشجویان به صورت عملی، دانش خود را مورد استفاده قرار می دهند و تکالیف عملکردی کلاس را به اجرا در می آورند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

۱- ادواردز، دیوید. (آخرین سال انتشار). هنردرمانی خلاق، نظریه و کاربرست در روان درمانی هنری. ترجمه الهه احد نژاد تبریزی و سعیده دهنوی. نشر قطره

۲- زاده محمدی، علی. (آخرین سال انتشار). هنر درمانی، مقدمه ای بر هنردرمانی ویژه گروه ها. نشر قطره

منابع فرعی:

۱- دادستان، پریخ. (آخرین سال انتشار). ارزشیابی شخصیت کودکان بر اساس آزمون های ترسیمی.

۲- فراری، آنا، الیوریو. (آخرین سال انتشار). نقاشی کودکان و مفاهیم آن. ترجمه عبدالرضا صرافان. انتشارات دستان

۳- طوقیان، الهام. جوادزاده زاهدانی، ثمین. و زاده محمدی، علی. (آخرین سال انتشار). سفال درمانی. نشر قطره

۴- فتحی، طاهره. (آخرین سال انتشار). پسیکودرام، پیشگیری و درمان بیماری های روانی اجتماعی در صحنه نمایش.

انتشارات سپند مهر

۴- اشمیت پترز، ژاکلین. (آخرین سال انتشار). مقدمه ای بر موسیقی درمانی. ترجمه علی زاده محمدی. نشر مترجم

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس، ارزشیابی آغازین قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس عملکرد دانشجو در تکالیف یادگیری پیش بینی شده و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در کلاس و آزمون میان ترم انجام می شود (۵ نمره).

ارزشیابی پایانی: بر اساس عملکرد دانشجو در آزمون مباحث نظری پایان نیمسال خواهد بود (۱۰ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش ها از تکالیف عملکردی در کارپوشه دانشجومعلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می گیرد (۵ نمره)

سرفصل درس «پژوهش و توسعه حرفه ای»

۱. معرفی درس و منطق آن:

وقتی در طول برنامه آموزش حرفه‌ای دانشجو معلمان فرصت پژوهش در تجربه را بدست آورند، به توانایی‌های مورد نیاز برای مواجهه با موقعیت‌های نامعلومی که در آن غوطه‌ورند دست خواهند یافت و قادر خواهند بود این توانایی را به دانش‌آموزان خود منتقل کنند. معلم باید از تدریس و عمل تربیتی عادی شده^۱ فاصله گرفته و به سوی تدریس و عمل فکورانه^۲ پیش برود، به نحوی که با بینشی پژوهشی مسائل کلاس و مدرسه را بکاود و با اقدام پژوهی و ژرف‌اندیشی به یافتن راه‌حل‌ها، کاربرد بلافصل یافته‌ها و اخذ بازخورد مداوم به اصلاح و بهبود فرآیندهای آموزشی و پرورشی بپردازد.

نام درس به فارسی: پژوهش و توسعه حرفه‌ای	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Professional research and development	نوع درس: نظری + عملی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجو معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ (۱+۱)
با آگاهی از چستی و چگونگی پژوهش روایی، تجربیات شخصی خود/ دیگری را از موقعیت‌های آموزشی/ تربیتی مورد واکاوی (تأمل) قرار داده و گزارش یافته‌های درس پژوهی و اقدام پژوهی را مطالعه نموده و بازتاب‌های حاصل از این فرآیند را برای بهبود عملکرد در موقعیت‌های بعدی طراحی، اجرا و گزارش نماید	تعداد ساعت: ۴۸
	شایستگی کلیدی: تربیتی
	موضوعی PCK
	پیش‌نیاز: روش تحقیق در مشاوره
	استاد متخصص برای تدریس: متخصص علوم تربیتی، روان‌شناسی و مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: پژوهش روایی

- ماهیت تجربه، یادگیری از تجربه، و تأمل بر تجربه و تمایز آن با سایر انواع یادگیری
- روایت نویسی وسیله‌ای برای پژوهش در عمل
- پژوهش روایی در خدمت رشد حرفه‌ای
- چگونه روایت‌ها بین دانش آشکار و دانش ضمنی پیوند می‌زنند؟
- اهداف پژوهش روایی و کاربردهای آن
- انواع پژوهش روایی

تکالیف عملکردی:

۱-routinized

۲ - reflective

با مطالعه داستان زندگی معلمان و مقالات علمی در زمینه پژوهش‌های تأثیر این شیوه مطالعه را در بهبود عملکرد حرفه‌ای در قالب یک مقاله کوتاه ارائه نماید.

یک پژوهش‌روایی را به صورت خلاصه یا در قالب یک مقاله مروری با ذکر ویژگی‌ها و مراحلش ارائه کند. (البته قالب مذکور قبلاً باید توسط استاد توضیح داده شود)

فصل دوم: روش پژوهش‌روایی

- ابزارهای گردآوری اطلاعات در پژوهش‌روایی
- فرآیند تحلیل داده‌ها
- معنا دهی به داده‌ها
- کدگذاری
- تحلیل ساختاری
- اعتبار بخشی

تکالیف عملکردی:

با استفاده از فرآیند تحلیل ساختاری، یافته‌های علمی پژوهشی را اعتبار بخشی نماید.

فصل سوم: اقدام پژوهی

- چستی اقدام پژوهی در آموزش و پرورش (ماهیت، تعریف، ابعاد، گستره)
- جرایب اقدام پژوهی در آموزش و پرورش (اهداف، پیامدها، ضرورت و اهمیت)
- تاریخچه و خاستگاه‌های اقدام پژوهی
- نظریه‌ها و دیدگاه‌های موجود در زمینه اقدام پژوهی

تکالیف یادگیری:

- مشارکت در نقد و ارزیابی گزارش‌های ارائه شده در کلاس در زمینه اقدام پژوهی هی ارائه شده.

تکالیف عملکردی:

- تهیه یک نوشته انتقادی در مورد باورها و عقاید شخصی خود در مورد چستی و ضرورت اقدام پژوهی در آموزش و پرورش و ارائه آن در کلاس برای بررسی و نقد

فصل چهارم: روش اقدام پژوهی

- چگونگی تشخیص مسئله،
- چگونگی تدوین طرح اقدام پژوهی،
- روش اجرای مراحل اقدام پژوهی
- چگونگی گردآوری داده‌ها و شواهد مهم در اقدام پژوهی

- بازاندیشی در باره داده ها و شواهد و اصلاح فرایند اقدام پژوهی
- نقش مشورت و مشارکت در اقدام پژوهی
- ارزشیابی، نقادی و اعتباریابی در اقدام پژوهی
- چگونگی بازخورد، اصلاح و کاربرد نتایج در اقدام پژوهی
- چگونگی مستند سازی، ثبت و ضبط مراحل و تهیه گزارش نهایی و اطلاع رسانی و اشاعه دستاوردهای اقدام پژوهی
- مشارکت در نقد مطالب گزارش شده در کلاس (گزارش حاصل از فعالیت عملکردی گروه‌ها)

تکالیف عملکردی

- تشکیل کارگروه‌هایی متشکل از دانشجو معلمان و مشارکت آنها در نقد نمونه‌ای از اقدام پژوهی انجام شده توسط معلمان دیگر و تهیه گزارش نقد برای ارائه به کلاس

فصل پنجم: درس پژوهی

تدوین طرح درس پژوهشی متناسب با سوالهای پژوهشی:

- ترسیم وضع موجود و مطلوب
- شناسایی تغییرات مورد نیاز
- تعیین هدفهای درس
- تعیین تجارب و فعالیتهای یادگیری
- تعیین رفتار ورودی
- پیش بینی منابع و وسایل آموزشی
- پیش بینی نحوه مدیریت و سازماندهی کلاس
- پیش بینی نحوه تفکر و واکنش دانش آموزان به تدریس
- تعیین معیارهای تحقق هدفها
- تعیین روش سنجش و ارزشیابی
- تعیین چارچوب اجرایی طرح درس پژوهشی

تکالیف یادگیری

در باره چارچوب طرح درس پژوهشی بحث می کند و دلایل و اهمیت هر یک از مولفه ها را بر می شمارد.

تکالیف عملکردی

در قالب کارگروههای دانشجویی یک طرح درس پژوهشی را تهیه و به کلاس ارائه می نمایند

فصل ششم: روش درس پژوهی

- تدوین طرح درس پژوهشی
- اجرای طرح درس مورد پژوهش

- ژرف اندیشی در باره داده ها و شواهد
- چگونگی ژرف اندیشی در باره روند اجرای فعالیت گروه
- تهیه گزارش نهایی و اشاعه دستاوردهای گروه درس پژوهی

تکالیف یادگیری

در باره چگونگی اجرای طرح درس پژوهشی، چگونگی نقد مناسب تر نحوه اجرای طرح درس پژوهشی و ضرورت اشاعه نتایج درس پژوهی بحث می کنند

تکالیف عملکردی

طرح درس پیش بینی شده در گروه را بصورت آزمایشی در کلاس اجرا می کنند

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

- راهبردهای اصلی شامل پرسش و پاسخ، حل مساله، نقادی و پژوهش به صورت گروهی و مشارکتی است. در کلاس در خلال بیان فلسفه، مبانی، اصول، روش و مراحل اجرای اقدام پژوهی به تحلیل و نقادی گزارش های مطالعات اقدام پژوهی معلمان و آشنا سازی دانشجو معلمان با تجارب معلمان پژوهنده پرداخته می شود.
- در بخش عملی، دانشجو معلمان در قالب گروه های مناسب، به انتخاب مسئله متناسب با رشته آموزش علوم تجربی و تدوین پیشنهاد کامل اقدام پژوهی و اجرای آن در محیط واقعی می پردازند و گزارش کار خود در هر مرحله را به کلاس ارائه داده و از نقد و مشارکت سایر دانشجو معلمان استفاده می کنند.

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

عطاران، محمد (۱۳۹۵). پژوهش روایی: اصول و مراحل. انتشارات دانشگاه فرهنگیان.
مک نیف، جین؛ لوماکس، پاملا؛ وایتهد، جک. (آخرین سال انتشار). اقدام پژوهی (طراحی، اجرا و ارزشیابی). ترجمه محمد رضا آهنگیان. تهران: انتشارات رشد
ساکی، رضا (۱۳۹۲) درس پژوهی، مبانی، اصول و روش اجرا، انتشارات جهاد دانشگاهی.
استپانک و همکاران (۱۳۸۹) درس پژوهی راهنمایی عملی برای مدیران و معلمان، ترجمه دکتر رضا ساکی و داریوش مدنی، انتشارات حکمت علوی
آهنگیان، رضا و مهر آقایی. (آخرین سال انتشار). اقدام پژوهی (از طراحی تا ارزیابی). تهران: انتشارات رشد

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت های آموزشی انجام می گیرد.
ارزشیابی تکوینی: (۶ نمره)
ارزشیابی پایانی: (۸ نمره)
کارپوشه (Port Folio): (۶ نمره)

سرفصل درس « کارورزی در مشاوره (۱) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

کارورزی به مجموعه فعالیت‌های کاربردی اطلاق می‌شود که جریان آمادگی دانشجومعلم را از دوره آگاهی‌های نظری به مرحله اجرای فعالیت‌های عملی حرفه مشاوره تسهیل می‌کند. درس کارورزی به عنوان شاخص عمده تربیت معلم محسوب شده و شامل تدابیری است که برای حصول اطمینان از جریان آمادگی در دوره انتقال از نظر به عمل اتخاذ می‌شود. کاربرد دانش نظری و آموخته‌های دانشجو از روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره طی سنوات تحصیل، در موقعیت واقعی مدرسه از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. فعالیت دانشجومعلم تحت نظارت استاد راهنما و مشاور راهنما در مدارس دوره ابتدایی زمینه را برای کاربرد ماهرانه دانش نظری و تجربه‌های آموزشی در زمینه راهنمایی و مشاوره دانش آموزان فراهم می‌نماید. بنابراین تجربه کارورزی در راهنمایی و مشاوره توسط دانشجومعلم فرایند دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای را تسهیل می‌نماید.

نام درس به فارسی: کارورزی در مشاوره (۱) نام درس به انگلیسی: Practicum in counseling (I)	مشخصات درس
پایامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	نوع درس: کارورزی
۱- ضمن مشاهده تأملی ویژگی‌های فیزیکی محیط آموزشی را تحلیل و نقد نماید.	تعداد واحد: ۲
۲- با مشاهده سازمان و روابط انسانی در محیط مدرسه، آن را نقد و تحلیل نموده و با مطالعه مقررات و قوانین مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره در مدرسه، با قوانین مربوط با این حوزه آشنا شود.	تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
۳- ضمن مشاهده تأملی مسائل و مشکلات دانش آموزان گزارشی از وضعیت سلامت- روانی دانش آموزان و کارکنان مدرسه ارائه نموده و برای بهبود وضع موجود راهکارهایی را پیشنهاد کند.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۴- ضمن مشاهده فعالیت‌های مشاور مدرسه و همکاری با وی، در انجام وظایف محوله به مشاور کمک نموده و تجارب حرفه‌ای لازم را کسب نماید.	موضوعی
	پیش‌نیاز: پژوهش و توسعه حرفه‌ای
	استاد متخصص برای تدریس:
	متخصص رشته‌های مشاوره و روان‌شناسی با سوابق کار مشاوره‌ای در مدارس

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: ویژگی‌های فیزیکی محیط آموزشی

- مشاهده فضای فیزیکی محیط مدرسه (تعداد کلاس، طبقات ساختمان، حیاط مدرسه، آزمایشگاه‌های موجود، کتابخانه، نمازخانه، سرویس‌های بهداشتی، مساحت مدرسه و زیربنای ساختمان‌ها، موقعیت جغرافیایی و....)
- مطالعه و بررسی تاریخچه مدرسه (سال تاسیس، بازسازی احتمالی، نوع مدرسه در ادوار مختلف)
- مشاهده ویژگی‌های کیفی ساختمان مدرسه (معماری کلاس‌ها، نور، کیفیت سیستم سرمایشی و گرمایشی، رنگ آمیزی کلاس‌ها، راهروها و حیاط مدرسه)
- مشاهده موقعیت، امکانات و فضای دفتر مشاوره مدرسه (موقعیت مکانی، امکانات و تجهیزات، رنگ آمیزی، مساحت و....)

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی آغاز نیمسال و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه بررسی ویژگی‌های فیزیکی محیط آموزشی
- ۲- مطالعه محتوا از منابع معرفی شده
- ۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۴- تحلیل و مقایسه ویژگی‌های فیزیکی محیط مدرسه با استانداردهای فضای آموزشی و ارائه پیشنهادها اصلاحی
- ۵- بیان تجربه اولین روز کارورزی من در مدرسه در قالب داستان، خاطره و یادداشت روزانه
- ۶- مشاهده تأملی و مسئله‌شناسی موقعیت فیزیکی مدرسه

تکالیف عملکردی:

- ۱- تهیه گزارشی از تاریخچه مدرسه و فضای فیزیکی محیط مدرسه به همراه تحلیل آن
- ۲- ارائه گزارش توصیفی از امکانات و فضای فیزیکی دفتر مشاوره مدرسه به همراه نقد و تحلیل آن
- ۳- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارائه گزارش آنها به مدرس
- ۴- ارائه گزارش توصیفی تجربه اولین روز کارورزی من در مدرسه (شامل رخ دادها در مسیر رفت و آمد به مدرسه؛ فضا و موقعیت مدرسه؛ احساسات، تصورات و انتظارات؛ نحوه برخورد کادر مدرسه؛ نحوه مواجهه شدن با دانش آموزان؛ گفتگوها با کارکنان مدرسه و معلمان)
- ۵- تهیه گزارش از موقعیت فیزیکی مدرسه شامل: موقعیت جغرافیایی و محیط بیرونی مدرسه، انواع فضاها (کتابخانه، زمین ورزش، آبخوری، سرویس‌ها، کلاس‌ها، راهروها)، جریان هوا، وضعیت بهداشت، امکانات و تجهیزات کارگاهی، آزمایشگاهی، شبکه مجازی، سایت و ...

فصل دوم: بررسی سازمان و روابط انسانی محیط آموزشی

- مشاهده تأملی و بررسی چارت و تشکیلات سازمانی مدرسه (تعداد کل کارکنان، مدارک و رشته تحصیلی معلمان و کادر اداری)
- مشاهده تأملی روابط انسانی در مدرسه (روابط میان مدیر، معلمان، کارکنان، دانش آموزان و والدین در محیط مدرسه)
- مشاهده تأملی نحوه تعامل مشاور مدرسه با مدیر، معلمان، کارکنان، دانش آموزان و والدین
- مطالعه شرح وظایف مشاور مدرسه
- مشاهده تأملی و مسئله‌شناسی موقعیت عاطفی - روانی / تعاملات در سطح مدرسه

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه بررسی سازمان و روابط انسانی محیط آموزشی
- ۲- مطالعه محتوا از منابع معرفی شده
- ۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۴- نقد و تحلیل و مقایسه ویژگی‌های سازمان و روابط انسانی محیط آموزشی و ارائه پیشنهادها اصلاحی

۵- مطالعه موقعیت حضور در مدرسه و تکمیل اطلاعات مورد نیاز / شواهد بیشتر برای بیان مسئله

۶- مشاهده تأملی و مسئله‌شناسی ساختار و سازمان مدرسه

تکالیف عملکردی:

- ۱- تهیه گزارشی از روابط انسانی میان مدیر، معلمان و کارکنان در مدرسه و ارایه پیشنهادهای اصلاحی
- ۲- تهیه گزارشی از چارت و ساختار سازمانی مدرسه، روش‌های بکارگرفته شده در اداره مدرسه، نحوه گردش کار در سطح مدرسه و ارایه آن به مدرس
- ۳- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارایه گزارش آنها به مدرس
- ۴- ارایه گزارشی از موقعیت حضور در مدرسه توسط دانشجو معلم به مدرس
- ۵- تهیه گزارش از موقعیت عاطفی- روانی مدرسه شامل: روابط عاطفی میان معلم و دانش آموزان، درک حالات روانی دانش آموزان، برنامه‌ریزی برای ایجاد جو مثبت و سازنده در فضای کلاس، در قالب روایت نویسی به همراه بازخوردهای ارائه شده توسط مدرس

فصل سوم: آشنایی با قوانین و مقررات مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره مدرسه

- مطالعه آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مربوط به فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره مدرسه
- مطالعه شرح وظایف و اختیارات مشاور مدرسه
- مطالعه آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های آموزشی مدرسه
- بررسی وضعیت فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره مدرسه

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه قوانین و مقررات مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره مدرسه
- ۲- مطالعه محتوا از منابع معرفی شده
- ۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۴- نقد و تحلیل قوانین و مقررات مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره مدرسه

تکالیف عملکردی:

- ۱- ارایه گزارش مختصری از قوانین و مقررات مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره مدرسه
- ۲- انجام فعالیت‌های عملی فصل و ارایه گزارش آنها به مدرس

فصل چهارم: همکاری با مشاور مدرسه

- کمک به مشاور مدرسه در تکمیل کاربرگ‌های پرونده مشاوره‌ای دانش آموزان
- کمک به مشاور مدرسه در برگزاری مناسب‌های مرتبط از قبیل هفته پیوند اولیا و مربیان و هفته بهداشت روانی

- همکاری با مشاور مدرسه در برنامه‌ریزی و اجرای دوره‌های آموزش خانواده
- همکاری با مشاور مدرسه در تهیه و تنظیم پیام‌های مشاوره‌ای به منظور ارتقای سطح سلامت روانی دانش‌آموزان
- شرکت در کلاس‌های تدریس مشاور مدرسه (دروس مرتبط با مشاوره نظیر مهارت‌های زندگی، تفکر و پژوهش و...)
- همکاری با مشاور مدرسه در اجرای آزمون‌های مختلف استعداد، هوش، شخصیت، رغبت و سایر آزمون‌های موردنیاز
- مشاهده جلسات مشاوره فردی و گروهی مشاور مدرسه با دانش‌آموزان

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در مورد زمینه‌های همکاری با مشاور مدرسه
- ۲- مطالعه محتوا از منابع معرفی شده
- ۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۴- نقد و تحلیل فعالیت‌های مشاور مدرسه
- ۵- مشاهده فیلم تدریس / موقعیتی در سطح کلاس درس / مدرسه بر اساس گام‌های زیر: الف: توصیف موقعیت (بیان ویژگی‌ها و مشخصه‌های متمایز کننده) ب: تشریح / استنباط از موقعیت (شناسایی اجزاء و روابط) ج: بازنگری (به گونه دیگر دیدن / از زاویه دید دیگری به موقعیت نگاه کردن) (با استفاده از تکنیک‌های اگر، آنگاه، شش کلاه تفکر، اسکمپر... در یافتن نقطه کانونی) د: تبیین مسئله (با استفاده از استدلال قیاسی یا استقرایی به کمک شواهد و مستندات جمع‌آوری شده)
- ۶- مشاهده تأملی کلاس درس و مسئله‌شناسی فرآیند آموزش

تکالیف عملکردی:

- ۱-ارایه گزارش توصیفی از اجرای آزمون‌های مختلف همراه با نقد و تحلیل آنها
- ۲- تهیه گزارشی از یک جلسه آموزش خانواده و نقد و تحلیل آن
- ۳- تهیه گزارشی از فعالیت‌های روزانه مشاور مدرسه و نقد و تحلیل آن
- ۴-ارایه گزارش توصیفی و تحلیلی از مشاهده فیلم تدریس / موقعیتی در سطح کلاس درس / مدرسه
- ۵- تهیه گزارش از موقعیت آموزشی کلاس درس شامل: جو و فضای عاطفی و روانی، طراحی آموزشی، راهبردهای آموزش، سازماندهی تکالیف یادگیری، تعاملات میان معلم و دانش‌آموزان و دانش‌آموزان با یکدیگر، وضوح و شفاف بودن مباحث، میزان درگیر نمودن دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری، مواد و منابع آموزشی، ارزشیابی از یادگیری، در قالب روایت نگاری به همراه بازخوردهای ارائه شده از سوی مدرس.

فصل پنجم: فعالیت‌های انفرادی دانشجو معلم در مدرسه و پردیس دانشگاه

- واقعه نویسی (ثبت مشاهدات) برای حداقل دو دانش‌آموز
- انجام مصاحبه با یک مشاور مجرب پیرامون نحوه انجام فعالیت‌های مشاوره‌ای در مدرسه، ویژگی‌های یک مشاور موفق، مسایل مبتلا به دانش‌آموزان مدرسه
- مشاهده تأملی مسائل و مشکلات دانش‌آموزان مدرسه محل کارورزی

- برقراری و توسعه روابط انسانی با عوامل آموزشی و اجرایی مدرسه و همچنین دانش آموزان
- مشاهده تأملی وضعیت سلامت روانی معلمان و دانش آموزان مدرسه
- بررسی وضعیت آموزشی و پرورشی مدرسه محل کارورزی در پایان نیمسال اول (آمار قبولی ها، اردوها و ...)

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال پیرامون نحوه انجام فعالیت‌های انفرادی در مدرسه
- ۲- مطالعه محتوا از منابع معرفی شده
- ۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس
- ۴- ثبت و واکاوی تجربیات نمونه‌ای از پژوهش‌های روایتی از جهت نوع اطلاعات، روش‌ها و ابزارهای بکارگرفته شده - راهنمایی مدرس، و کاربرد پژوهش روایتی در کارورزی و تحلیل ساختاری روایت‌ها (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و انتخاب مضامین و جمع‌بندی یافته‌ها برای ارائه در کلاس .

تکالیف عملکردی:

- ۱-ارایه گزارشی از مشکلات دانش آموزان مدرسه محل کارورزی به همراه تحلیل آن
- ۲-ارایه گزارشی از وضعیت سلامت روانی معلمان و دانش آموزان مدرسه به همراه تحلیل آن
- ۳- تهیه گزارشی از انجام مصاحبه با یک مشاور مجرب پیرامون نحوه انجام فعالیت‌های مشاوره‌ای در مدرسه و ارایه آن به مدرس
- ۴- تهیه گزارشی از وضعیت آموزشی و پرورشی مدرسه محل کارورزی در پایان نیمسال اول و ارایه آن به مدرس
- ۵- تهیه و تدوین گزارش از فعالیت‌های هفته پیوند و هفته بهداشت روانی در مدرسه
- ۶- انجام سخنرانی در مراسم‌های آغازین مدرسه در زمینه‌های مرتبط با مناسبت‌ها و ارایه گزارش آن به مدرس
- ۷- تحلیل یک نمونه پژوهش روایتی بر اساس مراحل ذکر شده به صورت گروهی و ارایه گزارش آن به مدرس
- ۸-تحلیل و واکاوی گزارش‌های تهیه شده از مدرسه/ کلاس درس و کدگذاری آن‌ها برای یافتن مضامین و ارایه گزارش نهایی آنها به مدرس
- ۹- دفاع از گزارش یافته‌های خود از مسئله‌های مطالعه شده و تبیین آنها به کمک شواهد و مستندات پژوهشی در جلسه سمینار(پایانی) کارورزی یک

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجو معلمان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجو معلمان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره توسط دانشجو معلمان در موقعیت-

های واقعی مدرسه خواهد شد. استفاده از راهبردهای مستقیم و غیرمستقیم در قالب مشاهدات تأملی، بکارگیری راهبردهای شناختی در تحلیل موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه مسائل و مشکلات دانش‌آموزان در مدرسه و مطالعه موردی توصیه می‌شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق؛ آقاجانی، احمد و گلی، مجید. (۱۳۹۹). راهنمای کارورزی در مشاوره، تهران: نشر علوم تربیتی و روان-شناسی (زیر چاپ).
- صافی، احمد. (۱۳۸۴). تمرین معلمی؛ کارورزی مدیریت و مشاوره در مدارس و سازمانها. تهران: انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره در مدارس
- منابع درسی اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره
- منابع درسی نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی ۱ و ۲

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیش‌نیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد. **ارزشیابی تکوینی:** ارزشیابی تکوینی براساس گزارش‌های ارایه شده توسط دانشجومعلم در طول نیمسال و بازخوردهای استاد راهنما و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در جلسات توجیهی انجام می‌شود (۵ نمره).

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی در مشاوره (۱) در قالب سمینار پایانی (ارایه یافته‌ها از مطالعه موقعیت‌های مرتبط با راهنمایی و مشاوره در مدرسه)، ارایه گزارش‌های تهیه شده از فعالیت‌های عملکردی فصول و تحلیل آنها خواهد بود. بخشی از ارزیابی دانشجومعلم در پایان نیمسال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی مشاور راهنما و مدیر مدرسه ارایه می‌گردد (۷ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف (فعالیت) عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط استاد راهنما در کارپوشه دانشجومعلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد. یک نسخه از کارپوشه در اختیار او و یک نسخه در پردیس دانشگاه نگهداری می‌شود تا به منظور ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای وی در پایان دوره تحصیلی مورد استفاده قرار گیرد (۸ نمره)

سرفصل درس « کارورزی در مشاوره (۲) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

کارورزی به مجموعه فعالیت‌های کاربردی اطلاق می‌شود که جریان آمادگی دانشجوی معلمان را از دوره آگاهی‌های نظری به مرحله اجرای فعالیت‌های عملی حرفه مشاوره تسهیل می‌کند. درس کارورزی در مشاوره (۲) شامل تدابیری است که برای حصول اطمینان از جریان آمادگی دانشجوی معلم در دوره انتقال از نظر به عمل در زمینه امور مشاوره تحصیلی و شغلی اتخاذ می‌شود. کاربرد دانش نظری و آموخته‌های دانشجو از روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی در موقعیت واقعی مدرسه از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. فعالیت دانشجوی معلمان تحت نظارت استاد راهنما و مشاور راهنما در مدارس دوره اول متوسطه زمینه را برای کاربرد ماهرانه دانش نظری و تجربه‌های آموزشی آنها در راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان فراهم می‌نماید. بنابراین تجربه کارورزی در مشاوره (۲) توسط دانشجوی معلمان فرایند دستیابی آنها به شایستگی‌های حرفه‌ای در زمینه راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان را تسهیل می‌نماید.

نام درس به فارسی: کارورزی در مشاوره (۲)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Practicum in counseling (2)	نوع درس: کارورزی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجوی معلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- به راهنمایی گروهی دانش‌آموزان در زمینه مهارت‌ها و فنون مطالعه، انتخاب رشته‌های تحصیلی و انتخاب شغل پردازد.	تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
۲- فنون و روش‌های مشاوره تحصیلی و شغلی را در مشاوره فردی با دانش‌آموزان بکار گیرد.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳- ضمن مشاهده تأملی مسائل و مشکلات تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان، طرح‌های علمی و عملی ابتکاری در راستای بهبود فعالیت‌های مشاوره تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه ارائه نماید.	موضوعی
۴- ضمن همکاری با مشاور مدرسه در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان، به تکمیل نمون‌برگ هدایت تحصیلی برای دانش‌آموزان پایه نهم در پایان نیمسال (نوبت) دوم پردازد.	پیش‌نیاز: کارورزی (۱)
	استاد متخصص برای
	تدریس: رشته‌های مشاوره
	و روان‌شناسی با سوابق کار
	مشاوره‌ای در مدارس
	متوسطه

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تمرین عملی در راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- مطالعه مقررات و آیین‌نامه‌های آموزشی، آیین‌نامه هدایت تحصیلی و شرح وظایف مشاور در دوره اول متوسطه
- مطالعه و بررسی سوابق تحصیلی دانش‌آموزان
- کسب اطلاعات درباره رشته‌های تحصیلی دوره متوسطه و آموزش عالی، مهارت‌ها و فنون مطالعه، برنامه‌ریزی درسی برای دانش‌آموزان

- مطالعه فنون و روش‌های مشاوره تحصیلی

- مطالعه و بررسی طرح درمانی برای مشکلات تحصیلی دانش‌آموزان

تکالیف یادگیری:

۱- شرکت در جلسات توجیهی آغاز نیمسال و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه راهنمایی و مشاوره تحصیلی دانش‌آموزان

۲- تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده در زمینه سوابق تحصیلی

۳- مطالعه محتوای مربوط به مشاوره تحصیلی از منابع معرفی شده

۴- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۵- تحلیل شرح وظایف مشاور در دوره اول متوسطه و ارائه نظرات پیرامون چگونگی اجرای آنها در مدرسه

۶- کمک به مشاور دبیرستان (دوره اول متوسطه) در تکمیل کاربرگ‌های پرونده مشاوره‌ای دانش‌آموزان

تکالیف عملکردی:

۱- انجام واقعی نویسی (ثبت مشاهدات) برای حداقل ۲ نفر دانش‌آموز

۲- تهیه مقیاس درجه‌بندی رفتار و تکمیل آن برای حداقل ۲ نفر دانش‌آموز

۳- تهیه و تنظیم طرح درس برای درس مهارت زندگی و یا دروس دیگری که مشاور تدریس می‌کند (طرح درس سالانه و روزانه)

۴- اجرای یک نوع آزمون هوش یا استعداد و تعبیر و تفسیر آن برای ۲ نفر دانش‌آموز

۵- تکمیل کاربرگ‌های پرونده مشاوره‌ای برای دو نفر از دانش‌آموزان به صورت نمونه و گذاشتن آن در کارپوشه

۶- انجام مشاوره فردی با ۲ نفر از دانش‌آموزان در زمینه مشکلات تحصیلی و تکمیل فرم مصاحبه مشاوره‌ای به همراه ضبط

تصویری یا صوتی جلسه

۷- تدوین برنامه‌ریزی درسی به منظور مطالعه و تمرین منظم دروس برای دو نفر از دانش‌آموزان و ارائه آن به مدرس

۸- راهنمایی گروهی دانش‌آموزان یک کلاس در زمینه مهارت‌ها و فنون مطالعه یا انتخاب رشته‌های تحصیلی

۹- تهیه طرح‌های عملی ابتکاری در راستای بهبود فعالیت‌های مشاوره تحصیلی در مدرسه

۱۰- تهیه و تنظیم پیام‌های مشاوره‌ای در زمینه راهنمایی تحصیل دانش‌آموزان جهت نصب در تابلوی اعلانات مشاوره مدرسه (۵)

مورد) و گذاشتن آنها در کارپوشه

۱۱- تکمیل نمونه برگ هدایت تحصیلی برای دو نفر از دانش‌آموزان پایه نهم در پایان نیمسال (نوبت) دوم و گذاشتن تصویر آنها

در کارپوشه

۱۲- گرفتن شرح حال از یک دانش‌آموز و تعبیر و تفسیر آن

۱۳- انجام مطالعه موردی در زمینه مشکلات تحصیلی دو نفر از دانش‌آموزان دوره اول متوسطه

۱۴- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارائه گزارش آنها به مدرس

فصل دوم: تمرین عملی در راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای

- مطالعه فنون و روش‌های راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای
- مطالعه و بررسی طرح درمانی برای مشکلات شغلی و حرفه‌ای دانش‌آموزان
- کسب اطلاعات لازم درباره مشاغل موجود در جامعه (استان، شهر و منطقه)
- کسب اطلاعات لازم در زمینه آزمونهای شغلی و استخدامی

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه راهنمایی و مشاوره شغلی و حرفه‌ای
- ۲- مطالعه محتوای مربوط به مشاوره شغلی و حرفه‌ای از منابع مختلف
- ۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

- ۱- اجرای آزمون رغبت‌سنج شغلی و تعبیر و تفسیر آن برای ۲ نفر دانش‌آموز
- ۲- راهنمایی گروهی دانش‌آموزان یک کلاس در زمینه انتخاب شغل
- ۳- انجام مشاوره فردی با ۲ نفر از دانش‌آموزان در زمینه انتخاب شغل و تکمیل فرم مصاحبه مشاوره‌ای به همراه ضبط تصویری یا صوتی جلسه
- ۴- تهیه و تدوین دو نمونه بروشور شغلی و نصب در تابلو اعلانات مشاوره مدرسه و گذاشتن آنها در کارپوشه
- ۵- تهیه و تنظیم یک نمونه گزارش از بازدید شغلی دانش‌آموزان از مؤسسات، کارخانه‌ها، دانشگاه‌ها و.....
- ۶- تهیه طرح‌های علمی و عملی ابتکاری در راستای بهبود فعالیتهای مشاوره شغلی در مدرسه
- ۷- تهیه و تنظیم پیام‌های مشاوره‌ای در زمینه راهنمایی شغلی دانش‌آموزان جهت نصب در تابلوی اعلانات مشاوره مدرسه (۲ مورد) و گذاشتن آنها در کارپوشه
- ۸- تهیه و تدوین گزارش از فعالیتهای هفته مشاغل در مدرسه محل کارورزی
- ۹- اجرای سخنرانی در مراسم‌های آغازین مدرسه در زمینه‌های مرتبط با مناسبت‌ها و ارائه گزارش آن به مدرس
- ۱۰- انجام سایر فعالیتهای عملی فصل و ارائه گزارش آنها به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه‌های مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجو-معلم و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصتهای یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجو-معلم در انجام فعالیتهای عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی توسط دانشجو-معلم در موقعیتهای واقعی مدرسه خواهد شد. استفاده از راهبردهای مستقیم و غیرمستقیم در قالب فعالیتهای عملی،

بکارگیری راهبردهای عملی در موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه مسائل و مشکلات دانش‌آموزان در مدرسه و مطالعه موردی توصیه می‌شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق؛ آقاجانی، احمد و گلی، مجید. (۱۳۹۹). راهنمای کارورزی در مشاوره، تهران: نشر علوم تربیتی و روان‌شناسی (زیر چاپ).

- صافی، احمد. (۱۳۸۴). تمرین معلمی؛ کارورزی مدیریت و مشاوره در مدارس و سازمانها. تهران: انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره در مدارس دوره اول متوسطه

- منابع درسی راهنمایی و مشاوره تحصیلی

- منابع درسی راهنمایی و مشاوره شغلی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس گزارش‌های ارایه شده توسط دانشجو معلم در طول نیمسال و بازخوردهای استاد راهنما و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در جلسات توجیهی انجام می‌شود (۵ نمره).

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی در مشاوره (۲) در قالب سمینار پایانی (ارایه یافته‌ها از مطالعه موقعیت‌های مرتبط با راهنمایی و مشاوره تحصیلی و شغلی در مدرسه)، ارایه گزارش‌های تهیه شده از فعالیت‌های عملکردی فصول و تحلیل آنها خواهد بود. بخشی از ارزیابی دانشجو معلم در پایان نیمسال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی مشاور راهنما و مدیر مدرسه ارایه می‌گردد (۷ نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط استاد راهنما در کارپوشه دانشجو معلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد. یک نسخه از کارپوشه در اختیار او و یک نسخه در پردیس دانشگاه نگهداری می‌شود تا به منظور ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای وی در پایان دوره تحصیلی مورد استفاده قرار گیرد (۸ نمره)

سرفصل درس « کارورزی در مشاوره (۳) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

کارورزی به مجموعه فعالیت‌های کاربردی اطلاق می‌شود که جریان آمادگی دانشجومعلم را از دوره آگاهی‌های نظری به مرحله اجرای فعالیت‌های عملی حرفه مشاوره تسهیل می‌کند. درس کارورزی در مشاوره (۳) شامل تدابیری است که برای حصول اطمینان از جریان آمادگی دانشجومعلم در دوره انتقال از نظر به عمل در زمینه امور مشاوره گروهی و خانواده اتخاذ می‌شود. کاربرد دانش نظری و آموخته‌های دانشجو از روش‌ها و فنون راهنمایی و مشاوره گروهی و خانواده در موقعیت واقعی مدرسه از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. فعالیت دانشجومعلم تحت نظارت استاد راهنما و مشاور راهنما در مدارس دوره اول متوسطه زمینه را برای کاربرد ماهرانه دانش نظری و تجربه‌های آموزشی آنها در راهنمایی و مشاوره گروهی و خانوادگی دانش-آموزان فراهم می‌نماید. بنابراین تجربه کارورزی (۳) توسط دانشجومعلم فرایند دستیابی آنها به شایستگی‌های حرفه‌ای در زمینه راهنمایی و مشاوره گروهی و خانوادگی دانش‌آموزان را تسهیل می‌نماید.

نام درس به فارسی: کارورزی در مشاوره (۳)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Practicum in counseling (3)	نوع درس: کارورزی
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با تشکیل گروه، به مشاوره گروهی با دانش‌آموزان در زمینه مشکلات سازشی، تحصیلی و شغلی پردازد.	تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
۲- فنون و روش‌های مشاوره گروهی و خانواده را در مشاوره با دانش‌آموزان بکار گیرد.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳- ضمن مشاهده تأملی مسائل و مشکلات سازشی، تحصیلی، شغلی و خانوادگی دانش-آموزان دوره اول متوسطه، طرح‌های علمی و عملی ابتکاری در راستای بهبود مشکلات آنها از طریق طرح‌ریزی مشاوره گروهی و خانواده ارایه نماید.	موضوعی
۴- ضمن همکاری با مشاور مدرسه در برگزاری دوره‌های آموزش خانواده، بتواند دوره آموزش خانواده برای اولیای دانش‌آموزان طراحی و اجرا نماید.	پیش‌نیاز: کارورزی (۲)
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص رشته
	های مشاوره و روان‌شناسی با
	سوابق کار مشاوره‌ای در
	مدارس متوسطه

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تمرین عملی در راهنمایی و مشاوره گروهی

- کسب اطلاعات درباره چگونگی تشکیل مشاوره گروهی در مدرسه
  - مطالعه فنون و روش‌های راهنمایی و مشاوره گروهی
  - مطالعه و بررسی طرح مشاوره گروهی برای کمک به حل مشکلات سازشی، تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان
- تکالیف یادگیری:

۱- شرکت در جلسات توجیهی آغاز نیمسال و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه راهنمایی و مشاوره گروهی دانش-آموزان

۲- تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده در مورد تشکیل مشاوره گروهی در مدرسه

۳- مطالعه محتوای مربوط به راهنمایی و مشاوره گروهی از منابع مختلف

۴- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۵- کمک به مشاور دبیرستان (دور اول متوسطه) در طراحی و تشکیل گروه مشاوره برای دانش‌آموزان دارای مشکل

تکالیف عملکردی:

۱- انجام مصاحبه تشخیصی با دانش‌آموزان داوطلب مشاوره گروهی در مدرسه

۲- تشکیل حداقل یک گروه و انجام مشاوره گروهی با دانش‌آموزان در یکی از زمینه‌های مشکلات سازشی، تحصیلی و شغلی و ارایه گزارش جلسات آن (به همراه ضبط تصویری یا صوتی) به مدرس

۳- راهنمایی گروهی دانش‌آموزان یک کلاس در زمینه مهارت‌های زندگی، دوست‌یابی و یا موضوعات مرتبط با مشکلات سازشی و تحصیلی

۴- تهیه و تدوین طرح‌های عملی ابتکاری در راستای بهبود مشکلات سازشی، تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان از طریق طرح‌ریزی مشاوره گروهی

۵- تهیه و تنظیم پیام‌های مشاوره‌ای در زمینه سلامت روان دانش‌آموزان جهت نصب در تابلوی اعلانات مشاوره مدرسه (۵ مورد) و گذاشتن آنها در کارپوشه

۶- اجرای گروه‌سنجی بر روی دانش‌آموزان یک کلاس حداقل ۲۰ نفری و تجزیه و تحلیل نتایج آن

۷- انجام سخنرانی در مراسم‌های آغازین مدرسه در زمینه‌های مرتبط با مناسبت‌ها و ارایه گزارش آن به مدرس

۸- شرکت در جلسه شورای دبیران و ارایه پیشنهادهایی به منظور کاهش حل مشکلات آموزان

۹- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارایه گزارش آنها به مدرس

فصل دوم: تمرین عملی در راهنمایی و مشاوره خانواده

- مطالعه فنون و روش‌های راهنمایی و مشاوره خانواده

- مطالعه و بررسی طرح درمانی برای کمک به حل مشکلات خانوادگی دانش‌آموزان

- بررسی چگونگی تشکیل دوره آموزش خانواده برای اولیای دانش‌آموزان

- کسب اطلاعات لازم در زمینه وضعیت خانوادگی دانش‌آموزان

تکالیف یادگیری:

۱- شرکت در جلسات توجیهی و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه راهنمایی و مشاوره خانواده

۲- مطالعه محتوای مربوط به راهنمایی و مشاوره خانواده از منابع مختلف

۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۴- کمک به مشاور دبیرستان (دور اول متوسطه) در طراحی و اجرای دوره آموزش خانواده برای اولیای دانش آموزان

تکالیف عملکردی:

- ۱- ترسیم شجره نگار در مشاوره با خانواده یک نفر از دانش آموزان و تعبیر و تفسیر آن
- ۲- طراحی و اجرای یک دوره آموزش خانواده برای اولیای دانش آموزان یک کلاس
- ۳- انجام مشاوره خانواده با اولیای ۲ نفر از دانش آموزان در زمینه انتخاب رشته تحصیلی و یا شغل فرزند و تکمیل فرم مصاحبه مشاوره‌ای به همراه ضبط تصویری یا صوتی جلسه
- ۴- تهیه و تدوین طرح درمانی در راستای بهبود مشکلات خانوادگی دانش آموزان از طریق مشاوره خانواده
- ۵- تهیه و تدوین گزارش از فعالیت‌های هفته پیوند و هفته بهداشت روانی در مدرسه و ارائه گزارش آن به مدرس
- ۶- انجام مطالعه موردی در زمینه مشکلات عاطفی و رفتاری دو نفر از دانش آموزان دوره اول متوسطه
- ۷- ارجاع دانش آموزان مشکل دار به مراکز مشاوره و نهادهای حمایتی برای دریافت کمک تخصصی
- ۸- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارائه گزارش آنها به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه‌های مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجو معلمان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجو معلمان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری راهنمایی و مشاوره گروهی و خانواده توسط دانشجو معلمان در موقعیت‌های واقعی مدرسه خواهد شد. استفاده از راهبردهای مستقیم و غیرمستقیم در قالب فعالیت‌های عملی، بکارگیری راهبردهای عملی در موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه مسائل و مشکلات دانش آموزان در مدرسه و مطالعه موردی توصیه می‌شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق؛ آفاجانی، احمد و گلی، مجید. (۱۳۹۹). راهنمای کارورزی در مشاوره، تهران: نشر علوم تربیتی و روان‌شناسی (زیر چاپ).

- صافی، احمد. (۱۳۸۴). تمرین معلمی؛ کارورزی مدیریت و مشاوره در مدارس و سازمانها. تهران: انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره در مدارس دوره اول متوسطه

- منابع درسی راهنمایی و مشاوره گروهی

- منابع درسی راهنمایی و مشاوره خانواده

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنیاز در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.

ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس گزارش‌های ارایه شده توسط دانشجومعلم در طول نیمسال و بازخوردهای استاد راهنما و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در جلسات توجیهی انجام می‌شود (۵نمره).

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی در مشاوره (۳) در قالب سمینار پایانی (ارایه یافته‌ها از مطالعه موقعیت‌های مرتبط با راهنمایی و مشاوره گروهی و خانواده در مدرسه)، ارایه گزارش‌های تهیه شده از فعالیت‌های عملکردی فصول و تحلیل آنها خواهد بود. بخشی از ارزیابی دانشجومعلم در پایان نیمسال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی مشاور راهنما و مدیر مدرسه ارایه می‌گردد (۷نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط استادرانما در کارپوشه دانشجومعلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد. یک نسخه از کارپوشه در اختیار او و یک نسخه در پردیس دانشگاه نگهداری می‌شود تا به منظور ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای وی در پایان دوره تحصیلی مورد استفاده قرار گیرد (۸نمره).

سرفصل درس « کارورزی در مشاوره(۴) »

۱. معرفی درس و منطق آن:

کارورزی به مجموعه فعالیت‌های کاربردی اطلاق می‌شود که جریان آمادگی دانشجوی معلمان را از دوره آگاهی‌های نظری به مرحله اجرای فعالیت‌های عملی حرفه مشاوره تسهیل می‌کند. درس کارورزی در مشاوره(۴) شامل تدابیری است که برای حصول اطمینان از جریان آمادگی دانشجوی معلمان در دوره انتقال از نظر به عمل در زمینه امور مشاوره سازشی اتخاذ می‌شود. کاربرد دانش نظری و آموخته‌های دانشجو از روش‌ها و فنون مشاوره سازشی در موقعیت واقعی مدرسه از اهداف مهم این درس به شمار می‌آید. فعالیت دانشجوی معلمان تحت نظارت استاد راهنما و مشاور راهنما در مدارس دوره دوم متوسطه زمینه را برای کاربرد ماهرانه دانش نظری و تجربه‌های آموزشی آنها در مشاوره سازشی دانش‌آموزان فراهم می‌نماید. بنابراین تجربه کارورزی (۴) توسط دانشجوی معلمان فرایند دست‌یابی آنها به شایستگی‌های حرفه‌ای در زمینه مشاوره سازشی دانش‌آموزان را تسهیل می‌نماید.

نام درس به فارسی: کارورزی در مشاوره(۴)	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: <i>Practicium in counseling (4)</i>	نوع درس: کارورزی
پایامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجوی معلمان قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲
۱- با تشکیل گروه، به مشاوره گروهی با دانش‌آموزان در زمینه مشکلات سازشی آنها بپردازد.	تعداد ساعت: ۱۲۸ ساعت
۲- فنون و روش‌های مشاوره سازشی را در مشاوره با دانش‌آموزان بکار گیرد.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳- ضمن مشاهده تأملی مسائل و مشکلات سازشی، تحصیلی و شغلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه، طرح‌های علمی و عملی ابتکاری در راستای بهبود مشکلات آنها از طریق طرح‌ریزی مشاوره فردی و گروهی ارائه نماید.	موضوعی
۴- ضمن مشاهده جلسات مشاوره فردی مشاور در مدرسه و مراکز مشاوره بتواند با طرح‌ریزی مشاوره فردی به حل مشکلات دانش‌آموزان کمک نماید.	پیش‌نیاز: کارورزی (۳)
	استاد متخصص برای
	تدریس: متخصص رشته‌های
	مشاوره و روان‌شناسی با سوابق
	کار مشاوره‌ای در مدارس
	متوسطه و مراکز مشاوره

۲. فرصت‌های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: تمرین عملی در مشاوره سازشی

- کسب اطلاعات درباره انواع مشکلات سازشی دانش‌آموزان در مدارس متوسطه
- مطالعه فنون و روش‌های مشاوره سازشی
- مطالعه و بررسی طرح مشاوره فردی و گروهی برای کمک به حل مشکلات سازشی دانش‌آموزان

تکالیف یادگیری:

- ۱- شرکت در جلسات توجیهی آغاز نیمسال و کارگاه‌های آموزشی در طول نیمسال در زمینه مشاوره سازشی
- ۲- مطالعه محتوای مربوط به مشکلات سازشی دانش‌آموزان از منابع مختلف

۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

۴- کمک به مشاور دبیرستان (دور دوم متوسطه) در طراحی و تشکیل گروه مشاوره برای دانش‌آموزان دارای مشکل سازشی

تکالیف عملکردی:

۱- انجام مصاحبه تشخیصی با دانش‌آموزان دارای مشکل سازشی در مدرسه

۲- تشکیل حداقل یک گروه و انجام مشاوره گروهی با دانش‌آموزان دارای مشکلات سازشی و ارایه گزارش جلسات آن (به همراه ضبط تصویری یا صوتی) به مدرس

۳- تهیه و تدوین طرح درمانی در راستای بهبود مشکلات سازشی دانش‌آموزان

۴- تهیه و تنظیم پیام‌های مشاوره‌ای در زمینه سلامت روان دانش‌آموزان جهت نصب در تابلوی اعلانات مشاوره مدرسه (۵-مورد) و گذاشتن آنها در کارپوشه

۵- اجرای آزمونهای شخصیت و تشخیصی برای حداقل ۳ نفر دانش‌آموز دوره دوم متوسطه و تعبیر و تفسیر نتایج آنها

۶- انجام مشاوره فردی با حداقل سه نفر دانش‌آموز (دوره دوم متوسطه) دارای مشکل سازشی و تکمیل فرم مصاحبه مشاوره‌ای به همراه ضبط تصویری یا صوتی جلسه

۷- انجام مشاوره فردی با حداقل دو نفر دانش‌آموز در زمینه آمادگی برای کنکور سراسری دانشگاه‌ها و تکمیل فرم مصاحبه مشاوره‌ای با ارایه گزارش آن (به همراه ضبط تصویری یا صوتی) به مدرس

۸- انجام مطالعه موردی در زمینه مشکلات عاطفی و رفتاری دو نفر از دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه

۹- اجرای سخنرانی در مراسم‌های آغازین مدرسه در زمینه‌های مرتبط با مناسبت‌ها و ارایه گزارش آن به مدرس

۱۰- شرکت در جلسه شورای دبیران و ارایه پیشنهادهایی به منظور کاهش حل مشکلات دانش‌آموزان

۱۱- ارجاع دانش‌آموزان مشکل‌دار به مراکز مشاوره و نهادهای حمایتی برای دریافت کمک تخصصی

۱۲- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارایه گزارش آنها به مدرس

فصل دوم: مشاهده فعالیت‌های مشاوران در مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی و کلینیک‌های درمانی

- انجام مشاهده از فعالیتهای مشاوره‌ای مشاوران و روان‌شناسان در مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی و کلینیک‌های درمانی

- مطالعه طرح‌های درمانی مشاوران در مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی

- بررسی روند تشکیل پرونده برای مراجعان در مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی

تکالیف یادگیری:

۱- شرکت در جلسات توجیهی در طول نیمسال در زمینه فعالیت‌های مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی

۲- مطالعه اسناد، اساسنامه و مجوز مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی

۳- مشارکت در بحث‌های کلاسی و پاسخ به پرسش‌های طرح شده از سوی مدرس

تکالیف عملکردی:

۱- تهیه گزارش مشاهده از فعالیت‌های مشاوره‌ای دو مشاور کارآموده در مرکز مشاوره و یا کلینیک‌های درمانی و ارایه آن به مدرس

۲- انجام مصاحبه شغلی با یک نفر مشاور در مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی و ارایه گزارش آن

۳- تهیه و تدوین گزارش مشاهده از امکانات، تجهیزات و ابزارهای مورد استفاده در یک مرکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی و ارایه آن به مدرس

۴- انجام بازدید گروهی دانشجومعلم‌ان از کانون اصلاح و تربیت استان با هماهنگی و همراهی استاد راهنما و تهیه گزارش بازدید توسط دانشجومعلم‌ان

۵- انجام بازدید گروهی دانشجومعلم‌ان از یک بیمارستان روانپزشکی با هماهنگی و همراهی استاد راهنما و تهیه گزارش بازدید توسط دانشجومعلم‌ان

۶- انجام سایر فعالیت‌های عملی فصل و ارایه گزارش آنها به مدرس

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری مستقیم در داخل محیط آموزشی نیازمند استفاده از شیوه ارایه مستقیم مباحث نظری به همراه مشارکت دانشجومعلم‌ان و تحلیل پاسخ‌های مربوط به پرسش‌های مطرح شده است. برقراری ارتباط میان آموخته‌های کلاسی و الزامات محیط آموزشی، بهره‌گیری از فرصت‌های یادگیری خارج از محیط آموزشی، برقراری پیوند میان نظر و عمل در محیط آموزشی و فراهم نمودن مشارکت گروهی دانشجومعلم‌ان در انجام فعالیت‌های عملکردی توسط مدرس از راهبردهای تدریس این درس می‌باشد که منجر به درک عمیق‌تر مطالب و بکارگیری دانش نظری مشاوره سازشی توسط دانشجومعلم‌ان در موقعیت‌های واقعی مدرسه خواهد شد. استفاده از راهبردهای مستقیم و غیرمستقیم در قالب فعالیت‌های عملی، بکارگیری راهبردهای عملی در موقعیت‌های واقعی، تحلیل نقادانه مسائل و مشکلات دانش‌آموزان در مدرسه و مطالعه موردی توصیه می‌شود.

۴. منابع آموزشی

منابع اصلی:

- نبوی، سیدصادق؛ آفاجانی، احمد و گلی، مجید. (۱۳۹۹). راهنمای کارورزی در مشاوره، تهران: نشر علوم تربیتی و روان‌شناسی (زیر چاپ).

- صافی، احمد. (۱۳۸۴). تمرین معلمی؛ کارورزی مدیریت و مشاوره در مدارس و سازمانها. تهران: انتشارات رشد.

منابع فرعی:

- بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با امور راهنمایی و مشاوره در مدارس دوره دوم متوسطه

- منابع درسی مشاوره سلامت روان

- قوانین و مقررات مربوط به تأسیس و فعالیت مراکز مشاوره و خدمات روان‌شناختی

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشهادی)

ارزشیابی آغازین: به منظور تعیین سطح اطلاعات علمی پیشنهادی در این درس قبل از شروع فعالیت‌های آموزشی انجام می‌گیرد.
ارزشیابی تکوینی: ارزشیابی تکوینی براساس گزارش‌های ارایه شده توسط دانشجومعلم در طول نیمسال و بازخوردهای استاد راهنما و همچنین میزان حضور و مشارکت فعال وی در جلسات توجیهی انجام می‌شود (۵نمره).

ارزشیابی پایانی: ارزشیابی پایانی در درس کارورزی در مشاوره (۴) در قالب سمینار پایانی (ارایه یافته‌ها از مطالعه موقعیت‌های مرتبط با راهنمایی و مشاوره در مدرسه و مراکز مشاوره)، ارایه گزارش‌های تهیه شده از فعالیت‌های عملکردی فصول و تحلیل آنها خواهد بود. بخشی از ارزیابی دانشجومعلم در پایان نیمسال مربوط به گزارش عملکردی است که از سوی مشاور راهنما و مدیر مدرسه ارایه می‌گردد (۷نمره).

کارپوشه: کلیه گزارش‌ها از تکالیف عملکردی به همراه بازخوردهای داده شده توسط استادرانما در کارپوشه دانشجومعلم ضبط و مبنای ارزشیابی قرار می‌گیرد. یک نسخه از کارپوشه در اختیار او و یک نسخه در پردیس دانشگاه نگهداری می‌شود تا به منظور ارزیابی صلاحیت حرفه‌ای وی در پایان دوره تحصیلی مورد استفاده قرار گیرد (۸نمره).

سرفصل درس «پروژه پژوهشی در مشاوره»

۱- معرفی درس و منطق آن:

انسان همواره درصدد پی بردن به قاعده و نظم موجود در پدیده ها و رویدادهای جهان است. تحقیق، عبارت است از فرایند جستجوی منظم برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین. شکی نیست که پی بردن به قاعده و نظم میان پدیده ها و رویدادها در علوم فیزیکی و زیستی در مقایسه با علوم انسانی و اجتماعی از جمله علوم رفتاری با سهولت و روشنی بیشتری انجام می شود. اما این بدان معنی نیست که هیچ گونه قاعده ای را نمی توان بر رفتار انسان حاکم دانست. باید توجه داشت که رفتار آدمی پیچیده است و عوامل بسیاری در ایجاد آن دخالت دارد. برای انجام یک پژوهش به منظور کسب شناخت باید مجموعه ای از گزاره ها (فرضیه ها یا سوالات تحقیق) را تدوین کرد و سپس آنها را مورد آزمون قرار داد یا پاسخ آنها را فراهم آورد. روش تحقیق، چهارچوب عملیات یا اقدامات جستجوگرانه برای تحقق هدف پژوهش جهت آزمودن فرضیه ها یا پاسخ دادن به سوال های تحقیق است. درس "پروژه پژوهشی در مشاوره" فرصتی را برای دانشجومعلمان رشته مشاوره فراهم می آورد تا با استفاده از آموخته های خود در درس های آمار توصیفی، آمار استنباطی، روش تحقیق و پژوهش و توسعه حرفه ای، به طراحی و اجرای یک پژوهش در این حوزه بپردازند. موضوع پژوهش با مسائل واقعی دانش آموزان و خدمات راهنمایی و مشاوره در مدرسه در ارتباط خواهد بود.

نام درس به فارسی: پروژه پژوهشی در مشاوره	مشخصات درس
نام درس به انگلیسی: Research project in consulting	نوع درس: پروژه
پیامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری دانشجومعلم قادر خواهد بود:	تعداد واحد: ۲ واحد
۱- طرحنامه ای را برای انجام یک پژوهش در راستای مسائل راهنمایی و مشاوره در مدرسه طراحی و به استاد راهنما و گروه آموزشی ارائه کند.	تعداد ساعت: بر اساس تشخیص استاد راهنما
۲- بر اساس طرحنامه، مراحل اجرای یک پژوهش را برای آزمون فرضیه ها یا پاسخ به سوالات پژوهش به اجرا درآورد.	شایستگی کلیدی: تربیتی
۳- گزارش مدونی از اجرای پروژه خود به استاد راهنما ارائه کند.	موضوعی PCK
	پیش نیاز: روش تحقیق در مشاوره، پژوهش و توسعه حرفه ای
	استاد متخصص تدریس:
	متخصص روان شناسی و مشاوره با سوابق پژوهشی

۲- فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن

بخش اول: تهیه پیشنهاد پژوهش و کسب تایید آن

- انتخاب موضوع پژوهش مرتبط با خدمات راهنمایی و مشاوره در مدرسه با تایید استاد راهنما و گروه آموزشی

- تدوین پروپوزال و کسب تایید استاد راهنما

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع مرتبط با موضوع پژوهش

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجو در زمان تعیین شده، طرحنامه را به استاد راهنما ارائه می دهد و پس از رفع اشکالات احتمالی، تایید استاد راهنما را کسب می کند.
- ۲- چنانچه تدوین پیشنهاد پژوهشی در بخش عملی درس روش تحقیق بخوبی انجام شده باشد و مورد تایید استاد راهنما قرار گیرد، لزومی به طراحی یک پیشنهاد جدید نخواهد بود.

بخش دوم: اجرا و گزارش پژوهش

فصل اول: کلیات پژوهش

- بیان مسئله
- ضرورت و اهمیت پژوهش
- اهداف پژوهش
- فرضیه ها یا سوالات پژوهش
- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

- بررسی نظریه های زیربنایی مرتبط با موضوع تحقیق
- بررسی سوابق پژوهشی داخلی و خارجی

فصل سوم: روش پژوهش

- طرح پژوهش
- جامعه آماری
- گروه نمونه و روش نمونه گیری
- ابزارهای اندازه گیری
- روش اجرای پژوهش (شیوه اجرا و جمع آوری اطلاعات)
- روش تجزیه و تحلیل داده ها
- ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم یافته های پژوهش

- توصیف داده ها
- تجزیه و تحلیل داده ها

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

- بحث و نتیجه گیری

- پیشنهادات کاربردی

- پیشنهادات پژوهشی

- فهرست منابع

تکالیف یادگیری: مطالعه منابع مرتبط با موضوع پژوهش

تکالیف عملکردی:

- ۱- دانشجو در مقطع های زمانی تعیین شده، فصل اول تا پنجم گزارش پروژه پژوهشی خود را به استاد راهنما ارائه می دهد و پس از دریافت بازخوردهای اصلاحی به رفع اشکالات احتمالی می پردازد.
- ۲- روش تحقیق با نظر استاد راهنما تعیین می شود و شامل مطالعات کتابخانه ای یا میدانی در ابعاد کوچک خواهد بود.
- ۳- الزامی به دفاع از گزارش پروژه پژوهشی نیست و ارزشیابی استاد راهنما ملاک خواهد بود.

۳- راهبردهای تدریس و یادگیری

دانشجو در این درس زیر نظر استاد راهنما، پروژه خود را طراحی و تنظیم می نماید و مطابق با استانداردهای انجام یک پژوهش به اجرای آن اقدام می نماید. تمامی مراحل انجام پروژه باید در زمان بندی مشخص و زیر نظر استاد راهنما انجام پذیرد.

۴- راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

این درس به صورت فردی به هر دانشجو ارائه می شود و دانشجو زیر نظر استاد راهنما، پروژه پژوهشی خود را طراحی و اجرا خواهد کرد. حد نصاب قبولی در درس «پروژه» نمره ۱۴ می باشد.

فصل چهارم: توزیع کلان دروس در هشت نیمسال تحصیلی رشته راهنمایی و مشاوره (پیشنهادی)

نوع درس	نیمسال تحصیلی															
	اول	واحد	دوم	واحد	سوم	واحد	چهارم	حد	پنجم	واحد	ششم	واحد	هفتم	واحد	هشتم	واحد
معارف اسلامی (۱۶ واحد)	از دروس گرایش اخلاق اسلامی	۲	از دروس گرایش مبانی نظری اسلام	۲	از دروس گرایش مبانی نظری اسلام	۲	دانش خانواده و جمعیت	۲	از دروس گرایش انقلاب اسلامی	۲	از دروس گرایش تاریخ و تمدن اسلامی	۲	از دروس گرایش آشنایی با منابع اسلامی	۲	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران	۲
عمومی (۱۰ واحد)	تربیت بدنی	۰.۵ ن+ ۰.۵ ع	ورزش ۱	۱	زبان فارسی	۱	زبان انگلیسی	۳	سلامت/بهداشت و صیانت از محیط زیست	۲						
تربیت اسلامی (۱۳ واحد)	سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)	۲	فلسفه تربیتی اسلام	۳	اسناد، قوانین و سازمان آموزش و پرورش در ج ۱.۱.	۲	تربیت دینی کودک و نوجوان در اسلام	۲	اخلاق معلمی از دیدگاه اسلام	۲			آشنایی با ارزشهای تربیتی دفاع مقدس		۲	
دانش تربیتی (۱۲ واحد)	روانشناسی تربیتی	۲	نظریه های یادگیری و آموزش	۲	اصول و روش های تدریس	۱ ن+ ۱ ع	اصول برنامه ریزی درسی	۲					جامعه شناسی آموزش و پرورش	۲		
	کاربست فناوری در یادگیری	۲ ع														
دانش تربیتی موضوعی (۲۸ واحد)			کاربرد رسانه و فناوری اطلاعات در مشاوره	۲ ع	روش های تحقیق در مشاوره	۲ ن+ ۱ ع	پژوهش و توسعه حرفه ای	۱ ن+ ۱ ع	کارورزی ۱	۲	کارورزی ۲	۲	کارورزی ۳	۲	کارورزی ۴	۲
			سنجش و ارزشیابی از پیشرفت تحصیلی	۱ ن+ ۱ ع	کاربرد آزمون های هوش و استعداد و رغبت	۱ ن+ ۱ ع	کاربرد آزمونهای تشخیصی و شخصیت در مشاوره	۱ ن و ۱ ع	کاربرد بازی در مشاوره	۱ ن و ۱ ع	کاربرد هنر در مشاوره	۱ ن+ ۱ ع	پروژه پژوهشی در مشاوره	۲		
													اخلاق حرفه ای در مشاوره		۱ ن	

روانشناسی عمومی	۳ن	روانشناسی تحولی کودک و نوجوان	۳ن	راهنمایی و مشاوره تحصیلی	۲ن + ۱ع	راهنمایی و مشاوره مسیر شغلی	۱ن + ۱ع	مشاوره خانواده	۱ن+۱ع	آسیب شناسی روانی ۱	۲ن	آسیب شناسی روانی ۲	۲ن	مددکاری اجتماعی	۲ن
اصول و فنون راهنمایی و مشاوره	۲ن	روانشناسی شخصیت	۲ن	نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۱)	۲ن	نظریه‌های مشاوره و روان درمانی (۲)	۲ن	مشاوره نوجوانان	۱ن+۱ع	آموزش والدین و شیوه های فرزند پروری	۲ن	رشد شخصی	۱ع	مشاوره اصلاح رفتار	۱ن + ۱ع
آمار توصیفی و کاربرد نرم افزارهای آماری	۱ن+۱ع	آمار استنباطی و کاربرد نرم افزارهای آماری	۱ن+۱ع	تمرین عملی فنون مشاوره (۱)	۱ع	تمرین عملی فنون مشاوره (۲)	۱ع	زبان تخصصی در مشاوره	۲ن	مشاوره سلامت روان	۲ن	مشاوره دانش آموزان با اختلالات یادگیری	۱ن+۱ع	مشاوره بحران	۲ن
انسان شناسی در اسلام	۲ن					مشاوره کودکان	۱ن + ۱ع	مشاوره گروهی	۱ن+۲ع	خدمات مشاورتی	۱ن+۱ع	آموزه های مشاوره ای در قرآن و حدیث	۲ن	مشاوره با دانش آموزان با نیازهای ویژه	۱ن+۱ع
مدیریت روابط انسانی در مدرسه	۲ن							فیزیولوژی اعصاب و غدد	۲ن	آموزش مهارت های سواد زندگی	۲ن	روان شناسی اجتماعی	۲ن		
										ازدواج و خانواده در ایران و اسلام	۲ن				
جمع واحد	۲۰	۱۹	۲۰	۲۰	۲۰	۱۹	۱۹	۱۸	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷	۱۷
نظری	۱۶.۵	۱۴	۱۵	۱۵	۱۵	۱۴	۱۴	۱۴	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۱	۱۱
عملی	۳.۵	۵	۵	۵	۵	۳	۳	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲	۲
کارورزی															
پروژه															

پیوست ۱- مشخصات تدوین کنندگان برنامه درسی رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

موضوع: تولید و تدوین برنامه درسی رشته راهنمایی و مشاوره دوره کارشناسی پیوسته

مجری: معاونت آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه فرهنگیان (جناب آقای دکتر طاهر روشن دل اربطانی)

ناظر کارگروه تخصصی: جناب آقای دکتر مهدی نامداری پژمان

دبیر و عضو کارگروه تخصصی: سرکار خانم دکتر مریم قاسمی

اعضای کارگروه تخصصی تدوین برنامه درسی رشته راهنمایی و مشاوره (به ترتیب الفبا):

سرکار خانم دکتر سهیلا فرتاش (رییس کارگروه)، جناب آقای دکتر جمشید جراره، سرکار خانم دکتر نیره السادات سعادت‌مند، جناب آقای دکتر حسین سلیمی بجستانی و جناب آقای دکتر سید صادق نبوی

اعضای پشتیبان و سرفصل‌نویس کارگروه تدوین برنامه درسی رشته راهنمایی و مشاوره (به ترتیب الفبا):

جناب آقای دکتر محمد حسن آسایش (عضو هیات علمی دانشکده روان‌شناسی دانشگاه تهران)، جناب آقای دکتر خدابخش احمدی (عضو هیات علمی مرکز تحقیقات رفتاری دانشگاه علوم پزشکی بقیه اله (عج)، سرکار خانم دکتر نسرین انصاری، سرکار خانم دکتر ناهید ثامتی (عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان)، سرکار خانم دکتر فاطمه جوادزاده شهشهانی (عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر)، سرکار خانم دکتر فخری السادات حسینی لر (عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان)، جناب آقای دکتر جواد خدادای سنگده (عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبائی)، سرکار خانم دکتر سمیه شاهمرادی (عضو هیات علمی دانشکده روان‌شناسی دانشگاه تهران)، سرکار خانم دکتر زهرا شعبانی سیچانی (عضو هیات علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش)، جناب آقای دکتر سید حسن طباطبائی (عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان)، سرکار خانم دکتر الهه محمد اسماعیل (عضو هیات علمی پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش) و سرکار خانم دکتر طاهره همیز (عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان)

تاریخ تصویب برنامه در شورای برنامه‌ریزی درسی دانشگاه: ۱۳۹۹/۰۶/۲۴

تاریخ تصویب برنامه در گروه هماهنگی برنامه‌ریزی تربیت معلم: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱

